

מדד וקפכ לחברה הישראלית

הדו"ח השנתי
2026

זכויות יוצרים © המכון למדיניות העם היהודי
(מיסודה של הסוכנות היהודית לא"י) בע"מ (חל"צ)

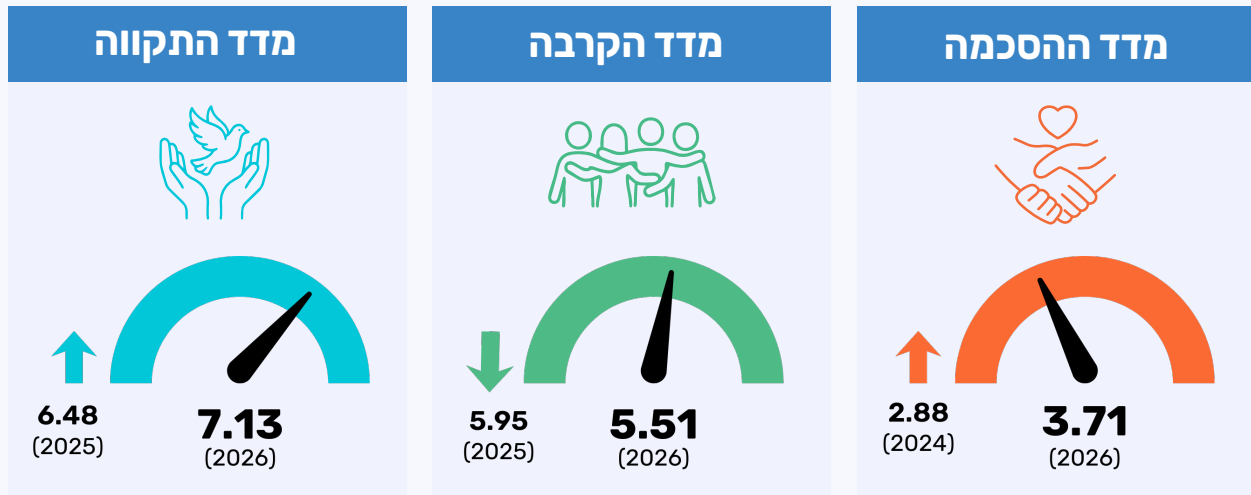
תשפ"ו / 2026

קמפוס גבעת רם, ת.ד. 39156, ירושלים 9139101
טלפון: 02-5633356 | פקס: 02-5635040 | www.jpji.org.il

כל הזכויות שמורות. אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר - כל חלק שהוא מן החומר שבחברת זו. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בחוברת זו אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמכון למדיניות העם היהודי.

עיצוב גרפי ועימוד: מיה הסר

מסת"ב: 978-965-7880-02-9

כותרות הדו"ח:

« **מדד ההסכמה:** גבוהה יותר בשאלות "אוניברסליות", נמוכה יותר ב"פרטיקולריות"

« ישראלים מסכימים יותר על **דמוקרטיה ושוויון**, פחות על פלשתינים ויהודיות המדינה

« ירידה בשיעור היהודים הסבורים שדמוקרטיה היא **גם** הכרעת הרוב **וגם** זכויות אדם

« עלייה ב**מדד התקווה**, שמשמעה יותר אופטימיות של ישראלים לעומת השנה הקודמת

« ירידה ב**מדד הקרבה**, שמשמעה עלייה בקיטוב ובמתח בין קבוצות שונות בישראל

« המלחמה לא שינתה משמעותית את רמת ה**קיטוב** בישראל, שהופעתו קודמת לה

« דומיננטיות חזקה של נקודת המבט ה**פוליטית והמחנאית** על שלל סוגיות ציבוריות

« תחושת ה**עוצמה** הישראלית וה**אופטימיות** לעתיד עולה ככל שזדים לכיוון הימין ולקוטב הדתי

« לאורך רוב המלחמה **תחושת הניצחון** הייתה חזקה יותר כאשר המיקוד על איראן ולא על עזה

« הכרה גוברת בשינוי יסודי של היחסים עם ארה"ב וב**שחיקה תדמיתית** בכל העולם

« כמחצית מהחילונים **לא משוכנעים** שישראל היא המקום הנכון לילדיהם ונכדיהם לחיות בו

מבנה הדו"ח

דו"ח זה כולל שלושה חלקים עיקריים.

בחלק הראשון מפורטים שלושת המדדים השנתיים הקבועים – מדדי ההסכמה, הקרבה והתקווה.

בחלק השני מוצגים פרקים העוסקים בשאלות המרכזיות שהייתה להן השפעה משמעותית על החברה הישראלית השנה. חלקן שאלות קבועות, שמתאימות לכל שנה, כמו שאלה על "רמת האמון בממשלה". חלקן שאלות תקופתיות, שבלטו בשנה זו, כמו השאלה על הצורך בהקמת ועדת חקירה ממלכתית לבדיקת אירועי שבעה באוקטובר. באופן טבעי, חלק מרכזי בדו"ח מוקדש השנה לעניינים שנוגעים לבטחון ישראל – זו הייתה שנת מלחמה. אך לצד זאת, מהדהדים בו עניינים חברתיים ופוליטיים מרכזיים: זו שנה שהשיח הישראלי התנהל בה בהבלטה של מחלוקות (שחלקן אמיתיות וחלקן לא), וזו שנה שמקרבת את ישראל למערכת בחירות, שרבים רואים בה את אחת ממערכות הבחירות החשובות ביותר בתולדות המדינה. הפרקים הנושאים, הנשענים על המחקר שנערך לאורכה של השנה כולה, עוסקים בבטחון ומדיניות חוץ, בלכידות וקיטוב, בכלכלה, בדת ומדינה, ביחסים הקריטיים עם ארה"ב וביחסים הקריטיים עם יהדות העולם.

בחלק השלישי מובא נספח מתודולוגי, המפרט את הדרך שבה מחושבים המדדים העיקריים של הדו"ח השנתי.

דו"ח זה מסתמך על ניתוחים של סקרי מדד החברה הישראלית של המכון, הנערכים מדי חודש, וכן על סקרים נוספים של המכון שנערכו במהלך השנה וחצי האחרונות לבחינת נושאים ספציפיים שמוזכרים בדו"ח. צוות מדד החברה הישראלית כולל את עמיתי המכון שמואל רוזנר, נח סלפקוב ויעל לוינובסקי. יעוץ סטטיסטי: פרופ' דוד שטיינברג (אוני' תל אביב).

תוכן עניינים

7 חלק א': מצב החברה הישראלית, תשפ"ו

השנה שהייתה: הסכמה, קרבה, תקווה

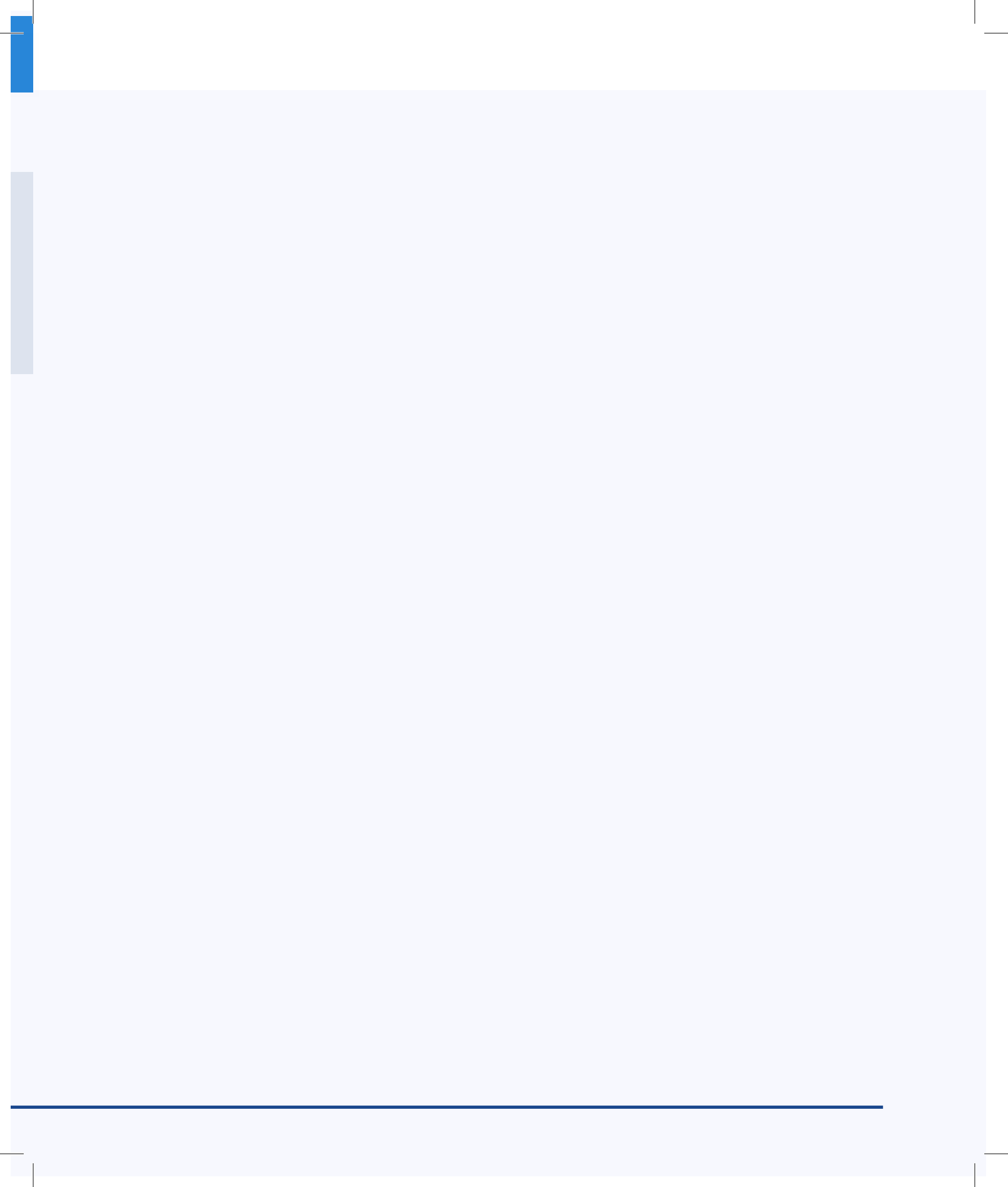
- 13 מדד ההסכמה: עמדות •
- 19 מדד הקרבה: רגשות •
- 25 מדד התקווה: אמונות •

31 חלק ב': פרקי הרחבה בנושאים שעל סדר היום

- 33 מלחמה ובטחון
- 57 לכידות וקיטוב בישראל
- 75 המצב הכלכלי, התנהלות כלכלית
- 89 שאלות של דת ומדינה
- 109 הישראלים וארה"ב
- 121 אנטישמיות והקשר לתפוצות

147 חלק ג': נספחים

- 147 נספח א': על משמעות המדדים ודרך החישוב שלהם
- 154 נספח ב': שיעור הסכמה על שאלות שונות בקבוצות שונות
- 156 נספח ג': מחנות אידאולוגיים בישראל
- 158 נספח ד': על הסקרים ששימשו בכתיבת הדו"ח

מצב החברה הישראלית, תשפ"ו

השנה שהייתה: הסכמה, קרבה, תקווה

לקראת יום העצמאות ה-78 של ישראל, החברה הישראלית נמצאת תחת הרושם של מלחמה ארוכה, ששיאה האחרון היה מתקפה משולבת ושאפתנית ישראלית-אמריקאית על איראן. השפעתה של מלחמה זו על מצבה הבטחוני והמדיני של ישראל, וגם האופן שבו תותיר חותם בעמדותיו של הציבור הישראלי ותשפיע על תפיסותיו, יתבררו עוד בחודשים הקרובים, וייתכן שישפיעו גם על מערכת הבחירות שתתקיים השנה.

במהלך השנה, וטרם המתקפה באביב 2026 על איראן, אפשר היה לזהות כי החברה הישראלית מקוטבת ומודאגת, אך ברובה גם אופטימית. זו חברה שמשדרת לא מעט סימני מצוקה באשר לעתיד הצפוי לה, אך לצידם גם איתותים של נחישות ועוצמה. זו חברה שעברה טראומה קשה בשלוש שנים שרובן מלחמה – מה גם שהמלחמה עצמה התקיימה בצידה, ולעיתים בצילה, של סערה פוליטית מטלטלת. בארבע השנים האחרונות, נשיא המדינה הזהיר את החברה מפני מלחמת אזרחים פנימית, וראש הממשלה הזכיר לה שהיא נמצאת במלחמת קיום חיצונית. בנסיבות כאלה, קשה לצפות לנתונים שמעידים על נינוחות ושקט. למעשה, אולי אפילו ראוי לשאוב עידוד מכך, שלמרות האתגרים הגדולים שישראל מתמודדת איתם, גופים רבים במדינה עודם מתפקדים ברמה גבוהה, כפי שהתברר בחודשים האחרונים במלחמה מול איראן, והחברה עודה תוססת ואכפתית.

אם נבקש לזקק את סיפורה של השנה האחרונה, ולשרטט את מאפייניה באמצעות מספר צירים, נגלה שזו הייתה שנה של תמורה אסטרטגית, של מחלוקת מחנאית נמשכת, ואולי גם מחריפה, וגם של השלמה פרגמטית עם מציאות מורכבת ומשתנה.

ציר אסטרטגי: מעזה לאיראן

השינוי הדרמטי ביותר שחל השנה קשור בשינוי מרכז הכובד של ההתמודדות הישראלית עם האתגר הבטחוני. לאחר חודשים ארוכים של לחימה מדממת, לעיתים מתסכלת, ברצועת עזה, ישראל עברה בשנה האחרונה, בעיקר מאז מתקפת "עם כלביא" באיראן ועם כניסת הפסקת האש לתוקף ברצועת עזה, ממערכה שמוקדה מקומי, למערכה אזורית רחבה הרבה יותר. מעבר זה, ששיאו באביב 2026 עם המתקפה המשולבת הישראלית-אמריקאית על איראן ("שאגת הארי"), שינה לזמן מה את האופן שבו ישראלים מעריכים את מצבם. במרץ 2026, 56% מהישראלים הרגישו שישראל מנצחת או כבר ניצחה במלחמה - התוצאה הגבוהה ביותר בשנה האחרונה. עם זאת, בתוך חודשיים, ולנוכח העובדה שלא הושגה הכרעה, המגמה השתנתה ובמאי כבר היה כמעט שוויון בין שיעור הישראלים הסבורים שישראל מנצחת ובין אלה הסבורים שישראל מפסידה במערכה.

כפי שאפשר יהיה לזהות בפרק המורחב על עמדות הישראלים בנושאי בטחון, כאשר תשומת הלב מופנית לזירות הלא-פלשתיניות, הישראלים מזהים יותר הישגים. המתקפה באיראן זכתה בראשיתה לתמיכה של 72% מכלל הישראלים (ו-85% מהיהודים). היא הזניקה גם את שיעור האמון בפיקוד הבכיר של צה"ל לשיא. בתקופה המוקדמת יותר של המלחמה, שאלת האמון בצה"ל, ביכולותיו ובפיקוד הבכיר שלו (אך מעולם לא בחייליו) הייתה מוקד של מחלוקת והתכתשות מחנאית.

כל זה אינו תקף באותה מידה לזירה הקרובה יותר - זו שהייתה הנפץ לשנות המלחמה - רצועת עזה. בכל הנוגע לעזה, השנה התאפיינה בהתפכחות, שאצל רבים מהישראלים הייתה מרירה. היו הבטחות ל"ניצחון מוחלט", והייתה תקווה של רוב גדול מהישראלים להעלמת שלטון חמאס ברצועה ולתחילתו של עידן חדש, אך אלה נתקלו בקיר של מציאות מורכבת, שעודה מתפתחת. רוב הישראלים סבורים כיום ששלטון חמאס ימשיך להתקיים בדרך זו או אחרת. רובם סבורים שאין לישראל מנוס מהיצמדות לתהליך המורכב שעומד ביסוד "תוכנית טראמפ" לעזה, הגם שבחודשים האחרונים, לאחר המהלך הראשוני של הפסקת המלחמה בזירה זו והחזרת כלל החטופים, תוכנית זו לא הביאה לפירות המקווים (פירוק חמאס מנשקו, תהליך שיקום משמעותי וכן הלאה).

זהו פער מרתק: ישראל שאבה השנה לפחות לפרקי זמן מסויימים, עידוד ותחושת עוצמה מהקרנת הכוח שלה במעגלים הרחוקים, בשעה שדווקא במעגל הקרוב ביותר היא למדה להנמיך ציפיות ולהשלים עם מציאות עמומה.

ציר הלכידות: הכל פוליטיקה

חרדה קיומית לצד תקווה. זה מצב ישראלי קבוע. וכפי שאפשר יהיה לראות בפירוט בהמשך, שיעור הישראלים שיש להם תקווה לעתיד ישראלי טוב יותר עלה השנה. רוב של ישראלים מצהירים שהם אופטימיים ביחס לעתיד המדינה. רובם מניחים שמכריהם וקרוביהם יישארו לחיות כאן. אך כאמור, מתחת לאופטימיות רוחשות דאגות. כאשר שואלים את הישראלים מהו האתגר המסוכן ביותר למדינה, 55% מצביעים על הקיטוב והמחלוקת הפנימית - הרבה יותר מאשר על הסכסוך הישראלי-פלשתיני (18%) או אפילו האיום הגרעיני האיראני (23%). אזהרות של אישי ציבור מפני מלחמת אזרחים לא נדחות כלאחר יד, כאילו אין בהן ממש. להפך, הן מהדהדות בציבור: כשישה מכל עשרה ישראלים מסכימים שישנה סכנה ממשיה לשפיכות דמים פנימית.

את הדאגות הללו אפשר לזהות במיוחד במרכז ובשמאל המפה הפוליטית, ובקרב הציבור החילוני. בעוד שתומכי הקואליציה, שרבים מהם משתייכים לקבוצות הדתיות והחרדיות, מרגישים שישראל חזקה ועתידה מזהיר, שיעור גבוה של ישראלים ששייכים לציבור החילוני (שהוא הקבוצה הגדולה מקרב היהודים) מתחבט ביחס לעתיד, ולמקומו של הדור הבא. עד כדי כך, שכמחצית מהחילונים אינם משוכנעים שישראל היא המקום הנכון לילדיהם ולנכדיהם לחיות בו. חוסר הבטחון הזה איננו רק תיאורטי, יש לו השפעה על החלטות אישיות ומשפחתיות, כמו הנכונות להשקיע בישראל לטווח הארוך, שיוורדת ככל שרמת הפסימיות עולה.

אם יש מסקנה אחת שחותכת את כל פרקי הדו"ח, מדובר בדומיננטיות החזקה של נקודת המבט הפוליטית והמחנאית על סוגיות מגוונות. מדד הקרבה, שנתאר בהמשך, המודד רגשות של קבוצות כלפי קבוצות אחרות, מספר את הדבר הבא: מעבר לשאלה הלאומית (יהודים וערבים), מה שמקשה על ישראלים להרגיש קרובים אלה לאלה הוא בראש ובראשונה ההשתייכות למחנה בעל תיוג פוליטי. חריג מסויים לכלל זה הוא החברה החרדית. חזית המחלוקת שנפערה בין רוב החברה הישראלית לבין החברה החרדית, שיש בה כמובן גוונים שונים, אך הנהגתה הפוליטית מציגה בדרך כלל חזית מאוחדת, הובלטה מאוד בשיח הציבורי השנה. היא זו שהמחישה יותר מכל חזית אחרת את הפער שבין תומכי הקואליציה המובהקים לבין רוב מתנגדיה.

בשנת בחירות, שלפחות לכמה חודשים כנראה תחריף את הטון המחנאי לקראת התמודדות מחודשת על הנהגת ישראל, תחושת ההשתייכות למחנה, המחויבות אליו, הקרבה אליו, החשדנות כלפי מי שאינו חלק ממנו (בחלוקה גסה, "ימין" לעומת "מרכז-שמאל") מעצבת כמעט כל תפיסת מציאות. האם הכלכלה הישראלית חזקה? לכאורה, זו שאלה שמחייבת קריאה נטולת פניות של המציאות, למעשה, זו שאלה שהתשובה עליה ניתנת קודם כל על פי מפתח מחנאי. תומכי הימין נותנים לכלכלה ציון 4.0 (מתוך 5), בעוד שתומכי השמאל נותנים לה ציון 1.4. בשעת חתימתו של הדו"ח הזה הממשלה שוב מעבירה תקציב מדינה. האם התקציב מעוצב באופן ענייני, כדי לשפר את מצבה של ישראל? משיבים במגזר הערבי ומשיבים מבין מתנגדי הממשלה

רואים בתקציב מהלך של חלוקת שלל פוליטי. תומכי הממשלה סלחנים הרבה יותר. את המחנות מאפיינת גישה אחרת להחלטות הממשלה, יש להם רמת אמון אחרת במוסדות המדינה, יש להם תפיסה אחרת של חלוקת משאבים, יש להם הבנה אחרת של סוגיות ערכיות ומוסריות. שאלה כמו האם על ישראל להקפיד על מוסר לחימה או להעדיף תמיד קידום של אינטרסים נחתכת בקו תפר פוליטי. השאלה מי אחראי או אשם בזינוק הנמשך בשיעור הפשיעה במגזר הערבי נענית גם היא בתשובה שיש זיקה מובהקת בינה לבין השתייכות למחנה פוליטי. זה המצב בשאלות על ערכים ועל מדיניות, אבל לא רק בהן: ישראל של 2026 היא חברה שבה הבנת העובדות עצמן כפופה לשייכות מחנאית.

ציר הברית: אמריקה והיהודים

השנה החולפת הדגישה מאוד תמורות ארוכות טווח במשולש היחסים ישראל, ארה"ב ויהדות ארה"ב (ובמבט רחב יותר, כלל יהדות התפוצות). חילופי הגברי בבית הלבן, וכניסתו של דונלד טראמפ לתפקיד הנשיא שינו את חוקי המשחק ביחסים בין ארה"ב לבין שאר העולם, כולל ישראל. הנשיא טראמפ נתפס בישראל, עוד טרם בחירתו למשרה בקדנציה זו, כמועמד מועדף על רוב הישראלים, וכיום רוב גדול של ישראלים מקבלים את הטענה שטראמפ הוא הנשיא האמריקאי "הכי ידידותי לישראל אי פעם". במקביל, הם מזהים את המשמעות של אישיותו של טראמפ, האגרסיביות שהוא מפגין בניהול יחסי החוץ של ארה"ב, ורמת התלות הישראלית בתמיכה האמריקאית. זה בתקופה שבה ישנה שחיקה גדולה בתמיכת הציבור האמריקאי בישראל, וכאשר בשאר העולם השנים האחרונות הביאו להידרדרות משמעותית עוד יותר בתדמית שלה וביכולת שלה להישען על מדינות מלבד ארה"ב. כל אלה משנים משמעותית את מאזן הכוחות (הלא שוויוני מלכתחילה) בין המדינות.

התוצאה היא מצד אחד הערכה עמוקה לנשיא ולממשל האמריקאי, ומצד שני השלמה עם האפשרות שארה"ב תכפה על ישראל מהלכים שאינם לרוחה, ולא יהיה באפשרותה להתנגד להם. כאשר ישראל נדרשה לקבל את מתווה טראמפ להפסקת המלחמה בעזה, 55% מהישראלים סברו שישראל פעלה נכון "כי לא הייתה ברירה". ישראלים רבים, ובהם תומכי הממשלה, חשים מעת לעת שישראל פועלת לעיתים בהתאם לעמדות האמריקאיות "יותר מדי".

במקביל, האנטישמיות שרישומה ניכר גם השנה במקומות שונים בעולם (השיא היה במסע הרג בסידני אוסטרליה), מאלצת את הישראלים להישיר מבט למציאות מורכבת של קיום בעולם מאתגר. אפשר היה לזהות השנה התפכחות גוברת של ישראלים ביחסם לאנטישמיות שמקורה אינו בשמאל הרדיקלי (שבלט בהפגנות הסוערות של חודשי המלחמה הראשונים ב-2023 וב-2024), אלא בקבוצות ימין. חצי מהישראלים מודאגים מאנטישמיות שמגיעה "משני הצדדים של המפה הפוליטית" בארה"ב, וזה בעידן שבו נשיא המייצג את מחנה הימין האמריקאי זוכה לרמת אמון גבוהה מאוד.

המדד השנתי של המכון למדיניות העם היהודי מציג בראשו שלושה נתונים קבועים שמטרתם לשקף את מצבה של ישראל בהיבטים קריטיים לשגשוגה: **מדד ההסכמה (עמדות)** מבקש לבחון האם ועד כמה ישראלים מסכימים בשאלות יסוד שנוגעות לעתיד ישראל, כמו מהי דמוקרטיה, מה משמעות יהודיות המדינה, השאיפה לזכויות אזרח והדרך לפתרון הסכסוך עם הפלשתינים. **מדד הקרבה (רגשות)** מבקש לסכם באמצעות מספר, שאפשר יהיה לעקוב אחריו גם בשנים הבאות, מה מרגישים ישראלים אלה כלפי אלה, ואת היכולת של קבוצות שונות בישראל לחיות יחדיו, מתוך כבוד הדדי. **מדד התקווה (אמונות)** מבקש לבחון האם הישראלים עודם מאמינים שלמדינתם יש עתיד מבטיח של שגשוג, בטחון והצלחה.

כל אחד משלושת המדדים האלה עומד השנה בנקודה מסוימת, שתתואר מייד, שממנה אפשר לעלות או לרדת. כל אחד מהמדדים האלה בנוי מרכיבים שיוצגו באופן מפורט, כדי שאפשר יהיה להתרשם ממשמעותם. ככותרת כללית אפשר לומר השנה: יש מידה לא מבוטלת של הסכמה בחברה הישראלית ביחס לכמה עקרונות מרכזיים, למרות מחלוקות גדולות בנושאים אחרים. יש מידה לא מבוטלת של קרבה בחברה הישראלית, למרות קיטוב, שיש לו גם ביטויים מדאיגים ומכוערים בזירה הציבורית. יש לישראלים תקווה שהעתיד יהיה טוב יותר. רובם רוצים לחיות בישראל. רובם מאמינים שישראל היא המקום הטוב ביותר לילדיהם ולנכדיהם.

כל זה נאמר לא כדי לטשטש או לעמעם את האתגרים והקשיים שעומדים על דרכה של ישראל לשגשוג המיוחל, אלא כדי להציב אותם בהקשר הנכון. רעש היומיום, ומהומת הזירה הציבורית, מקשים לעיתים על היכולת לבחון בשקט נפשי את נתוני האמת על מצבה של ישראל. הדו"ח הזה מבקש לסייע בהתגברות על הקושי הזה. פעם בשנה, הוא מבקש לעצור כדי להביט בנתונים שנאספו על פני שנה שלמה, לבחון אותם מחדש, ולנסות לדקדק במשמעותם במנותק מכותרות השעה והיום.

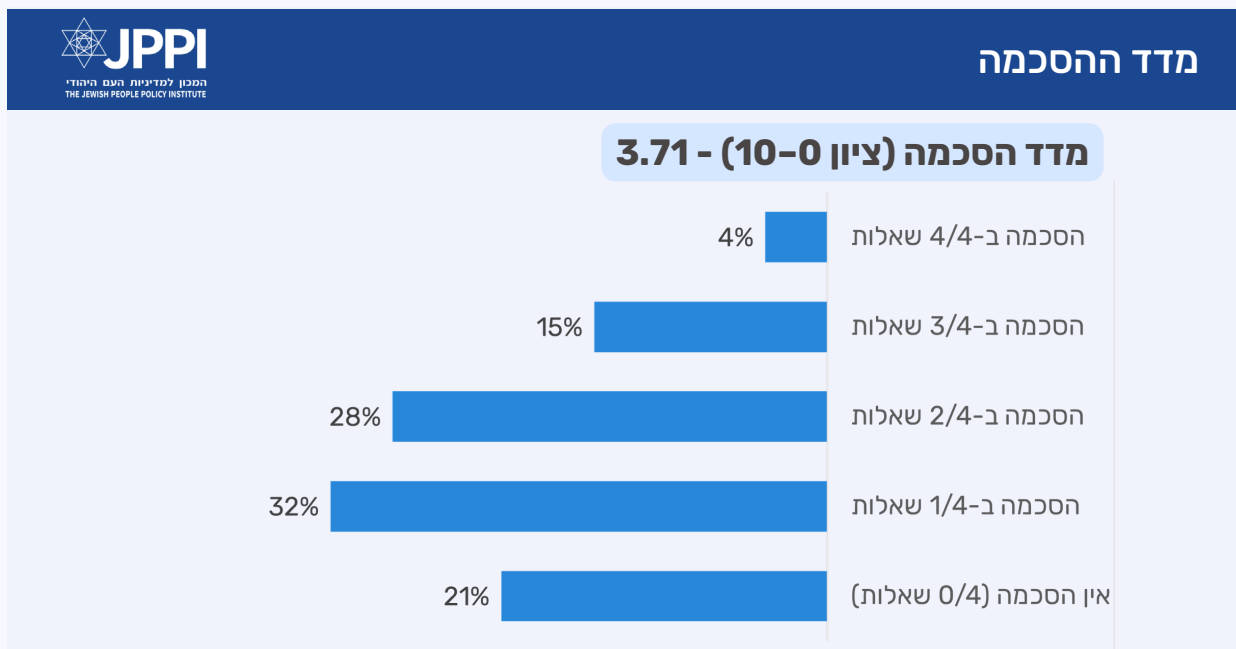

מדד ההסכמה: עמדות

על מה ישראלים מסכימים ועל מה הם מסכימים פחות? מדד ההסכמה עוסק בעמדות של ישראלים בנושאים שונים, והוא מתקיים בצילה של מעין סתירה בעמדות ובתחושות של הישראלים עצמם. מצד אחד, רובם מסכימים עם ההנחה ש"ברוב הנושאים החשובים רוב הישראלים מסכימים אלה עם אלה". כחמישית מסכימים איתה מאוד, ועוד כשליש מסכימים איתה למדי. מצד שני, אותם ישראלים עצמם מסכימים ש"בישראל יש מחלוקות גדולות בין שני הגושים" שאי אפשר לגשר עליהן. שלישי מסכימים, ועוד שלישי די מסכימים. כלומר – גם הסכמה ברוב הנושאים החשובים, וגם מחלוקות גדולות שאין לגשר עליהן. האם זו אכן מעין-סתירה? לא בהכרח. רוב גדול מסכימים שישראל צריכה להיות דמוקרטית. זה נושא חשוב בהסכמה מלאה. רובם מסכימים שישראל צריכה להיות מדינה יהודית. גם זה נושא חשוב בהסכמה מלאה. במקביל, ישנן מחלוקות גדולות. תמצאו אותן פזרות לאורך פרקי הדו"ח. האם ישובים יהודיים בעומק שטחי יהודה ושומרון תורמים לבטחון או פוגעים בו? הישראלים לא מסכימים בתשובתם על השאלה הזאת, וכנגזרת ממנה, גם לא על שאלות אחרות באותו נושא. הם לא מסכימים מהי המדיניות הישראלית שיש לחתור אליה ביהודה ושומרון. הם לא מסכימים האם ישראל "לא מספיק יהודית" (30%) או "יותר מדי יהודית" (29%). וגם למחלוקת הזאת יש כמובן נגזרות חשובות של מדיניות נדרשת, בין אם בהקשר לחינוך, לכללי התנהגות במרחב הציבורי, לחקיקה בנושאי דת ומדינה וכן הלאה.

אמרנו - הישראלים מסכימים יותר מלא מסכימים על הצורך בדמוקרטיה ועל המשמעות הכללית של דמוקרטיה. הם מסכימים יותר מלא מסכימים על הצורך בשוויון זכויות, כפי שנוסח במגילת העצמאות. אבל הם מסכימים פחות על השאלה מה המדיניות הנכונה לעתיד היחסים עם הפלשתינים ביהודה ושומרון, והם מסכימים עוד קצת פחות על השאלה אם ישראל היא מדינה יהודית כפי שראוי שתהיה, או יותר או פחות מכפי שראוי שתהיה. למעשה, וזה ממצא שעשוי להפתיע רבים, על פי הבחינה הזאת של הסכמות ואי הסכמות, בין הישראלים ישנה הסכמה יותר גבוהה על משמעות הערכים האוניברסליים של המדינה – כמו דמוקרטיה וזכויות אדם – והסכמה יותר נמוכה על נושאים פרטיקולריים שנוגעים למדינה, אלה שנקשרים לשאלת היחסים עם השכן (והיריב) הפלשתיני, ואלה שנוגעים לזהות הייחודית של ישראל כמדינה יהודית.

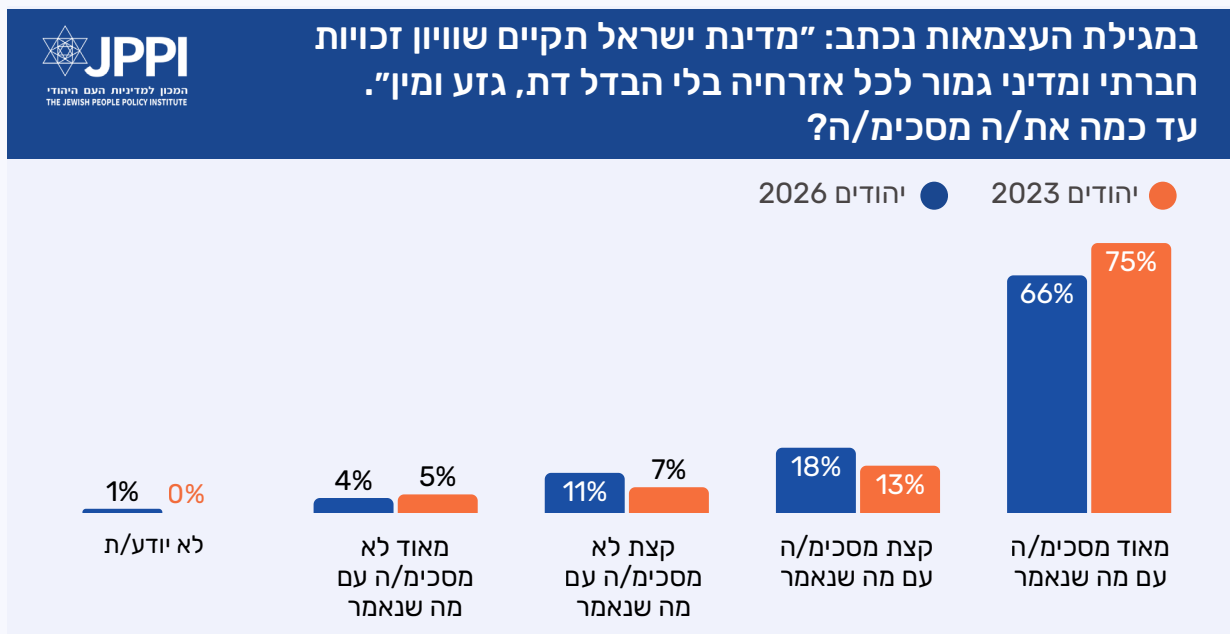
בביטוי מספרי, מדד ההסכמה עומד השנה על 3.71 (מתוך 10). מדד ההסכמה בין יהודים, כארבע חמישיות מכלל האוכלוסייה, גבוה יותר: 4.18. מדד ההסכמה בקרב הערבים נמוך יותר: 3.41. מדד זה מבטא הסכמה או אי הסכמה של כלל הישראלים על תשובות לארבע שאלות, שכל אחת מהן מייצגת נדבך משמעותי בחומה של זהות המדינה שכבר הזכרנו – דמוקרטיה, יהודיות המדינה, שוויון זכויות והיחסים עם הפלשתינים. מכלל הישראלים, יש רק מעטים שמסכימים בתשובות שהם נותנים על כל 4 השאלות. כחמישית מהישראלים מסכימים על 3 או 4 מתוך 4 השאלות. קרוב למחצית מהם מסכימים על 2 או יותר מתוך 4 השאלות. מעט יותר ממחצית הישראלים מסכימים על פחות משתי שאלות מתוך הארבע. הם מסכימים בתשובה רק לשאלה אחת, או לא מסכימים באף אחת מהשאלות (הסבר מפורט על דרך חישוב אינדקס ההסכמות אפשר למצוא בנספח לדו"ח זה). מדד ההסכמה השנה גבוה לעומת מדדים שחושבו לשנים קודמות. בשנת 2024 מדד ההסכמה עמד על 2.88, אך נתון זה צריך להילקח בערבון מוגבל לאור שיטת החישוב (ראו נספחים).

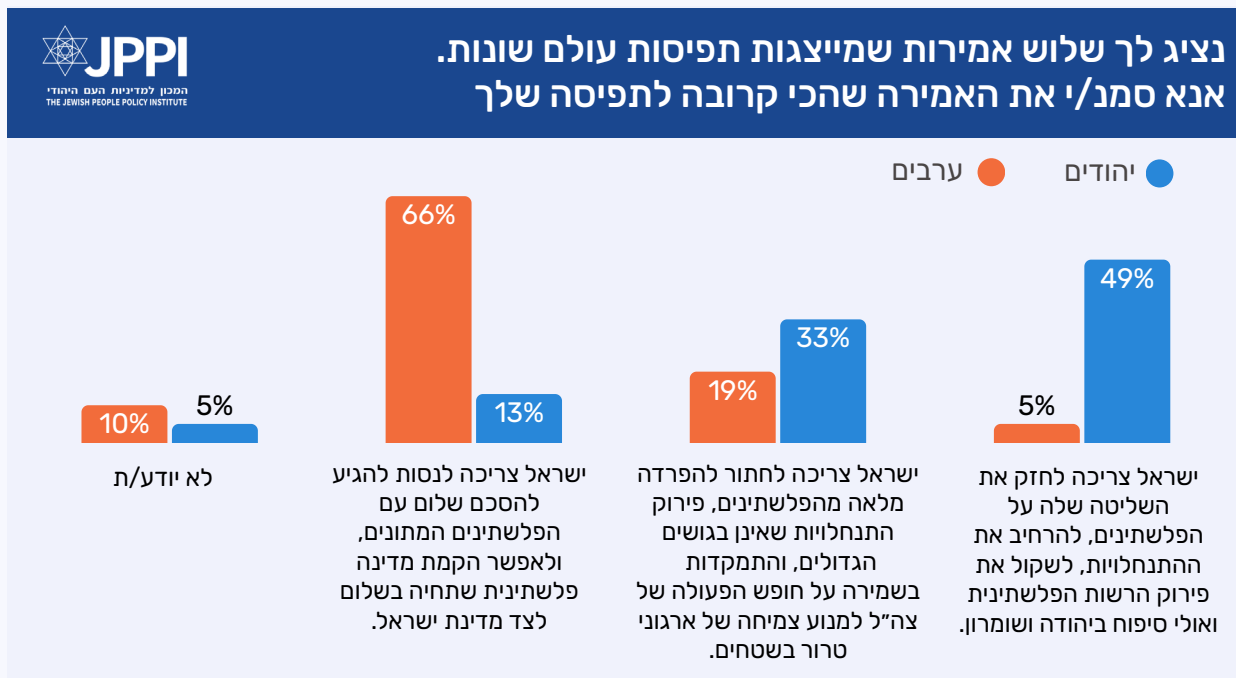
השאלה שזוכה לרמת ההסכמה הגבוהה ביותר מארבע השאלות נוגעת למהות המשטר שאנו מכנים דמוקרטיה: 59% מהישראלים מסכימים שהמשמעות של **מדינה דמוקרטית** היא מדינה **שגם** "יש בה בחירות חופשיות, זכות הצבעה והכרעת הרוב" **וגם** יש בה "ערכי סובלנות ושמירת זכויות אדם". זאת רמת הסכמה גבוהה יחסית, אם כי בקרב יהודים, ש-63% מהם מבטאים הסכמה לכך שמשמעות הדמוקרטיה היא "גם וגם", הנתון הזה מבטא **ירידה משמעותית** לעומת המצב לפני שלוש שנים, כאשר 80% מהמשיבים בחרו ב"גם וגם" כתשובתם.

כלומר, ממצא מרכזי למדי בדו"ח זה הוא שהיום יש **פחות** יהודים שחושבים שלדמוקרטיה יש משמעות שכוללת את שני המרכיבים שמזכרים בנוסח השאלה (הכרעת רוב וזכויות אדם). אפשר להניח שירידה זו קשורה לזיכרון הנמשך בישראל על המשקל שיש לייחס לעמדות הרוב, כפי שהן מתבטאות באמצעות המערכת הפוליטית, לבין המשקל שיש לייחס לעקרונות חוקתיים הבאים לידי ביטוי בהחלטות של המערכת המשפטית, ובמיוחד בית המשפט העליון. ובכל זאת, בסך הכל, בשאלת הדמוקרטיה יש רמת הסכמה גבוהה יחסית של 45%. כלומר, 45 מכל 100 ישראלים נותנים את אותה תשובה על שאלת הדמוקרטיה. משה ואחמד מסכימים שדמוקרטיה היא "גם וגם". יעל וחדווה מסכימות שדמוקרטיה היא בעיקר הכרעת הרוב. נטלי ואמיר משיבים ב"לא יודע/ת" (גם זו הסכמה) וכן הלאה.

השאלה הבאה שזוכה לרמת הסכמה יחסית גבוהה היא שאלה על שוויון זכויות. "במגילת העצמאות נכתב: 'מדינת ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין'. עד כמה את/ה מסכימ/ה?" 60% מהישראלים "מאוד מסכימים", ועוד 18% "קצת מסכימים" עם קביעה זאת בדבר הצורך בשוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחי ישראל בלי הבדל דת, גזע ומין. 84% מהיהודים מסכימים עם קביעה זו (מאוד או קצת), וגם כאן, מדובר בירידה מסויימת לעומת שאלה זהה ב-2023 - ירידה שניכרת בשיעור ה"מאוד מסכימים" - מ-75% לפני שלוש שנים ל-66% בשנה זו. מכלל הישראלים, כ-42% מסכימים בתשובתם על שאלה זו, כאשר בקרב הערבים ניכרת הסכמה נמוכה יחסית (24%). ייתכן שעמדת הערבים, שאפשר היה לצפות בתשובתם להסכמה גבוהה לצורך שוויון זכויות, מתייחסת גם לפער (בעיניהם) בין ההצהרה לבין המצב בפועל, ולכן הסכמתם נמוכה יותר, או שהיא מתייחסת לעובדה שמדובר במשפט מתוך "מגילת העצמאות" ולכן הם מביעים הסכמה נמוכה יותר.

שני הנושאים שבהם רמת ההסכמה בישראל יותר נמוכה הם, כאמור, השאלות הספציפיות יותר למצב הישראלי. בעוד ששאלות על מהי דמוקרטיה או כמה חשוב שוויון זכויות לכל הן שאלות שמתאימות לכל חברה ולכל מדינה, השאלות על רמת היהודיות הרצויה למדינה (האם ישראל "מדי יהודית" או "פחות מדי" או "בערך כמו שרצוי"), ועל המדיניות הנדרשת בשטחי יהודה ושומרון, אלה שאלות ייחודיות לישראל. בסקר JPPI בחודש מרץ 2026 התקבלה תשובה שהבליטה, יחסית לסקרים קודמים, את הבחירה של יהודים בהעמקת השליטה של ישראל בשטחים ("ישראל צריכה לחזק את השליטה שלה על הפלשתינים, להרחיב את ההתנחלויות, לשקול את פירוק הרשות הפלשתינית ואולי סיפוח ביהודה ושומרון"). 49% מהיהודים בחרו בתשובה זו - וזו הבחירה הגבוהה ביותר שנמדדה לשאלה זו בסקרים של המכון בשנים האחרונות (הגבוהה ביותר לפני כן הייתה בנובמבר 2023, כאשר 46% מהיהודים נתנו תשובה זהה). כפי שאפשר לצפות, בשאלה זו יש פער גדול מאוד בין יהודים לערבים, שרובם (66%) בוחרים באפשרות "ישראל צריכה לנסות להגיע להסכם שלום עם הפלשתינים המתונים, ולאפשר הקמת מדינה פלשתינית שתחיה בשלום לצד מדינת ישראל". כאמור, שאלה זו אינה נמצאת בהסכמה גבוהה כמו השאלות על דמוקרטיה ושוויון זכויות. שיעור ההסכמה בשאלה זו עומד על 31% מכלל הישראלים, 34% מכלל היהודים.

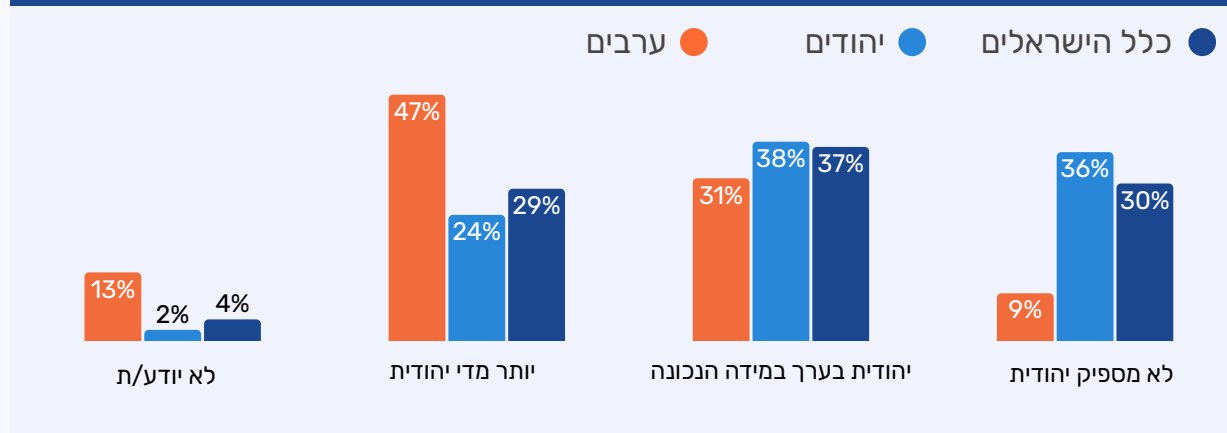

השאלה ברמת ההסכמה הנמוכה ביותר נוגעת ליהודיות המדינה (שיעור הסכמה כמעט זהה לשאלה על הנושא הפלשתיני: 31%). קרוב לשליש מהישראלים (36% מהיהודים) סבורים שישראל היא מדינה "לא מספיק יהודית". תשובה זו בולטת במיוחד בקרב חרדים (91%) ודתיים (64%). היא בולטת בחלוקה אידאולוגית

בכלל קבוצת המזדהים כתומכי "ימין", שרובם סבורים שישראל אינה מספיק יהודית (56%). בקרב תומכי ימין-מרכז שיעור זה הוא בערך מחצית (23%) ובשאר הקבוצות האידאולוגיות שיעור הסבורים שישראל אינה מספיק יהודית נמוך מאוד. בקרב חילונים, 42% מהמשיבים סבורים שישראל "יותר מדי יהודית", וזו גם העמדה הדומיננטית בקרב ערבים (47%). הקבוצות המסורתיות הן אלה שהעמדה הבולטת בקרבן היא שישראל יהודית "בערך במידה הנכונה". בשאלה זו לא חל שינוי משמעותי בשנים האחרונות. בסקר המכון בשנת 2021 37% מהיהודים רצו שישראל תהיה "יותר יהודית", נתון מקביל לנתוני השנה - 36% שסבורים שהמדינה "לא מספיק יהודית". באותו סקר מ-2021 24% מהיהודים רצו מדינה "פחות יהודית" או "לא יהודית" - נתון זהה ל-24% שהביעו במרץ 2026 את העמדה שישראל "יותר מדי יהודית".

ישראל מוגדרת במגילת העצמאות כמדינה יהודית. האם בעיניך מדינת ישראל כיום היא מדינה...

מארבע השאלות הנכללות במדד ההסכמה, המתאם הגבוה ביותר בין תשובות הוא לשאלות על הפלשתינים ויהודיות המדינה, אך גם מתאם זה (0.19) אינו גבוה במיוחד. כלומר, אי אפשר להסיק באופן ברור מתשובה לאחת מהשאלות על התשובה של אותו אדם גם לשאלה השנייה. למעשה, בבחינת המתאם בין תשובות לכל ארבע השאלות, מתגלה שאינו גבוה. משמע, השאלות הן במידה רבה "עצמאיות", כאשר כל אחת מהן מבטאת ממד אחר של עמדות המשיבים, ולא את אותו ממד בצורה אחרת. אחת המסקנות שנובעת מבדיקה זו, ומתוצאותיה, שישראל רחוקה ממצב שבו יש בה "שני מחנות" אחידים יחסית בעמדות שלהם, או שלושה מחנות כאלה. משרעת הדעות מגוונת הרבה יותר מכפי שנדמה, כאשר ניכר כי גם בתוך קבוצות ומגזרים, וגם בתוך מחנות אידאולוגיים, ישנם פערי עמדות ניכרים.

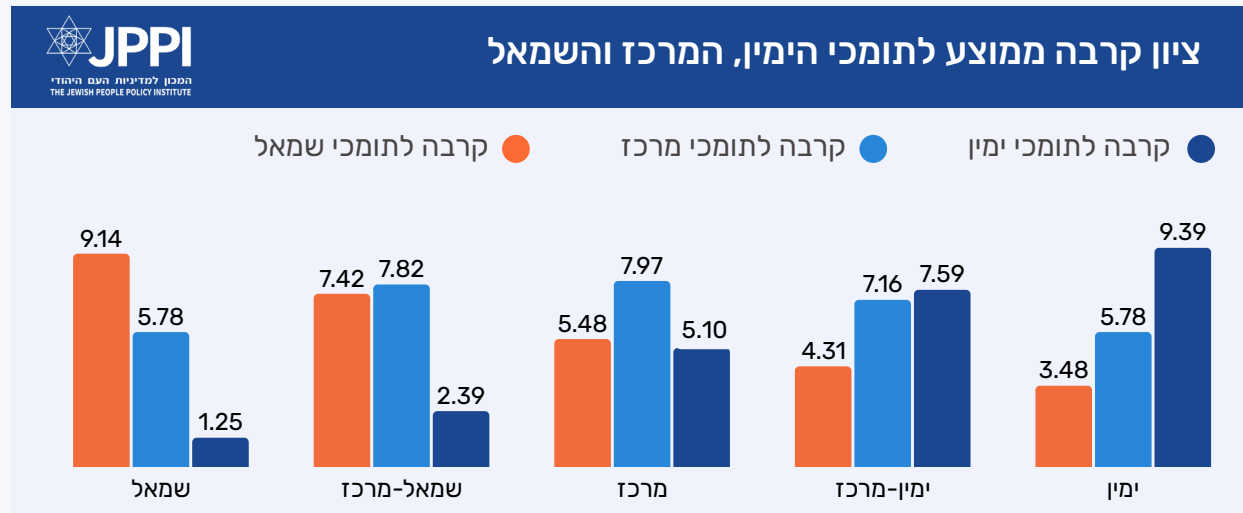
אם בוחנים רמת הסכמה לפי קבוצות, אפשר לזהות שבקרב יהודים שמזדהים עם ה"שמאל" יש רמת הסכמה גבוהה מאוד (8.29 - הסכמה מלאה ב-4 מתוך 4 שאלות של 43% מהמשיבים). כלומר, זו קבוצה יחסית הומוגנית בעמדותיה. אך הומוגניות היא משימה קלה יחסית במקרה זה, משום שמדובר בקבוצה מאוד קטנה (כ-5% מהיהודים). רמת ההסכמה הנמוכה ביותר מקרב הקבוצות האידאולוגיות של יהודים נמצאת בימין-מרכז. עובדה זו מבטאת את היותה של הקבוצה מעין לשון מאזניים בנושאים רבים (ראו נספח ב' לפירוט שיעור כלל ההסכמות בשאלות השונות תוך הקבוצות השונות בישראל).

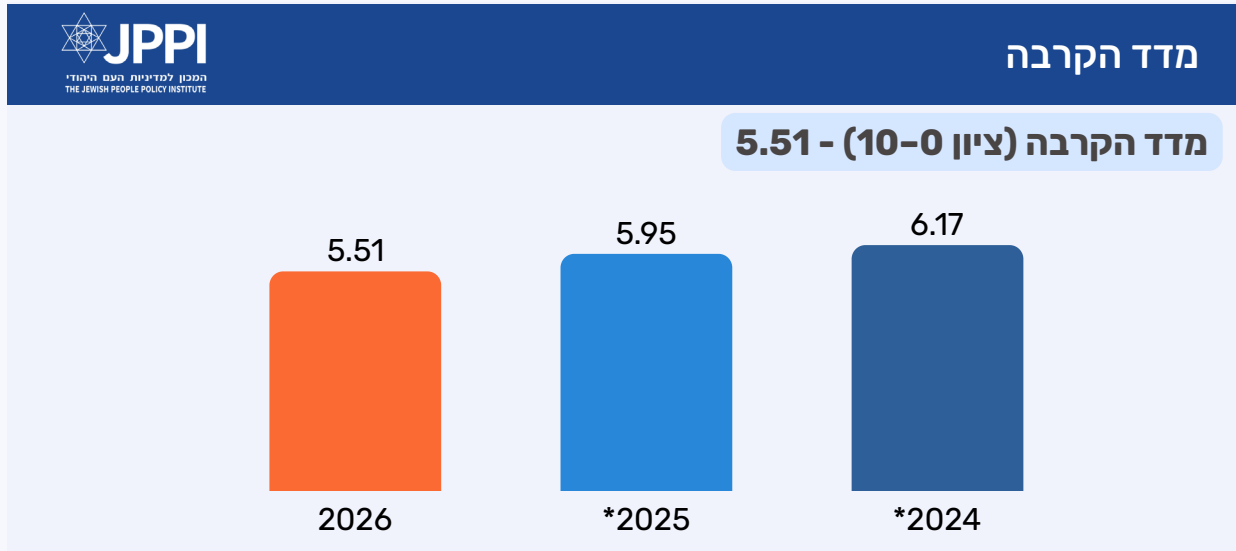
מדד הקרבה: רגשות

מדד הקרבה של הישראלים עוסק ביחסי הקבוצות השונות בישראל בחתכים מגוונים, אידאולוגי, לאומי, דתי. הוא מודד כמה יהודים וערבים מרגישים קרובים או רחוקים, כמה דתיים וחילונים מרגישים כך, כמה תומכי מרכז ותומכי ימין מרגישים כך וכן הלאה. השנה, בכלל הדירוגים שנבחנו, אפשר לזהות את ההשפעה הניכרת של הקיטוב הפוליטי על ממוצע הקרבה של קבוצות אלה לאלה. כך כאשר בוחנים דירוגים על פי רקע לאומי (יהודים וערבים - יוצאי דופן: הדרוזים). כך כאשר בוחנים דירוגים על פי מפתח אידאולוגי (ימין-שמאל). כך כאשר בוחנים דירוגים על פי מפתח של דתיות (בקרר היהודים). ובמילים פשוטות: מה שמקשה על ישראלים להרגיש קרובים יותר אלה לאלה הוא בראש ובראשונה - לפחות על פי עדותם - הפער בעמדות פוליטיות, או ליתר דיוק, ההשתייכות למחנה פוליטי (כי כפי שראינו במדד ההסכמה, עמדות בלבד אינן מסבירות באופן קוהרנטי אף אחת מהקבוצות האידאולוגיות).

לדוגמה, כאשר בוחנים את דירוג הקרבה של תומכי "ימין", "מרכז" ו"שמאל" על ידי משיבים שהגדירו את עצמם (מראש) כמזדהים עם אחת מחמש הקבוצות שבין הקוטב הימני לשמאלי, דרגת הקרבה משתנה באורח מובהק על פי המיקום על הטבלה של המשיבים ושל הקבוצות המדורגות. מי שממקמים את עצמם בימין, מרגישים קרובים יותר לקבוצות הימין, מי שממקמים את עצמם במרכז, מרגישים קרובים יותר לישראלים בעלי עמדות מרכז וכן הלאה.

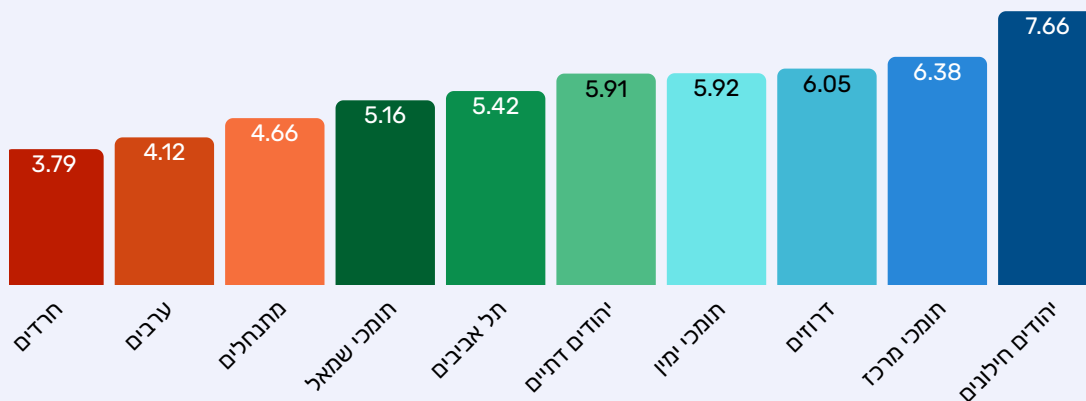
מדד הקרבה הישראלי עומד השנה על 5.51. זו ירידה מסויימת לעומת השנה שעברה, בהסתייגות הנדרשת: נתוני השנה שעברה חושבו בדרך פחות מדויקת (על כך, ראו את הנספח המתודולוגי). מדד הקרבה בוחן את ממוצע הקרבה של כלל הישראלים לעשר קבוצות באוכלוסייה. לכל קבוצה נמדדת רמת הקרבה בנפרד, וממוצע הקרבה לכלל הקבוצות הוא שמוצג כאן כממוצע הישראלי.

*משוער

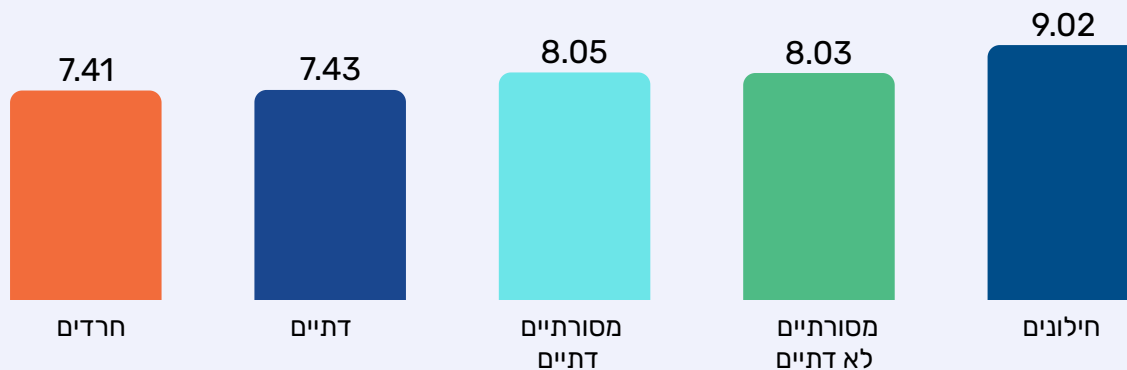
ביחס לכל אחת מהקבוצות אנחנו שואלים "כמה את/ה מרגיש/ה קרוב/ה או רחוק/ה מהקבוצות הבאות", כאשר למשיבים ישנה אפשרות לציין אחת מחמש דרגות של קרבה וריחוק. שאלה זו מקבילה במידה רבה לשאלות מסוג דומה שמקובלות בסקרים ברחבי העולם - כולל סקרים שנעשו בשנים האחרונות על ידי JPPI - שמטרתם לבחון את החמימות/קרירות כלפי קבוצות שונות, או את האהדה/חוסר אהדה אליהן. בשנים שקדמו לסקרי מדד החברה הישראלית, המכון למדיניות העם היהודי בחן מדי שנה את התדמית של קבוצות שונות באוכלוסייה באמצעות שאלה על תרומתן לשגשוגה של מדינת ישראל. בשנה שעברה נבחן היחס לקבוצות שונות באמצעות שאלה שאפשרה לבחור מתוך מגוון של רגשות חיוביים ושיליים כרגש העיקרי שמגדיר את היחס לקבוצה.

ממוצע הקרבה לקבוצות בשנת 2026

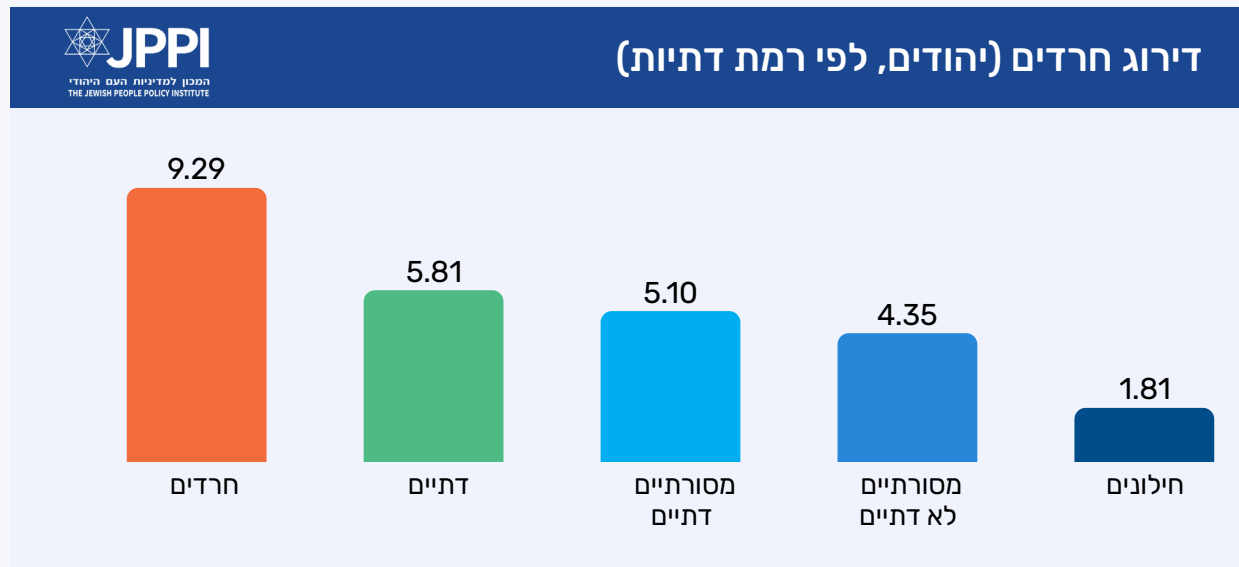
מעשר הקבוצות שבחנו השנה, הקבוצה שזכתה לציון הממוצע הגבוה ביותר של קרבה היא "יהודים חילונים". זו אינה הפתעה, משום שמדובר בקבוצה גדולה יחסית (תלוי בהגדרה המדויקת, בין שליש למחצית היהודים בישראל), כך שיש לה השפעה גדולה על הדירוג (יהודים חילונים מדרגים את דרגת הקרבה ליהודים חילונים בציון 9.02). בבחינת פרטי הדירוג ניכר גם כי קבוצה זו מקבלת ציון יחסית גבוה מכלל הקבוצות. כלומר, יש רק מעט ישראלים שאינם מרגישים קרובים אליה. יוצאי דופן הם משיבים ערבים מוסלמים, אך אלה מדרגים בציון נמוך כמעט את כל קבוצות היהודים בסקר.

דירוג חילונים (יהודים, לפי רמת דתיות)

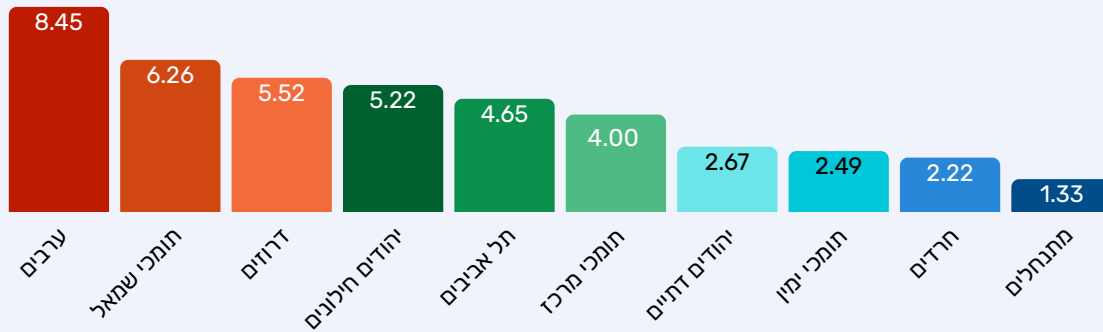
הקבוצה שמקבלת את ציון הקרבה הממוצע הנמוך ביותר היא זו של החרדים (3.79). עובדה זו מן הסתם איננה ניתנת לניתוק מכך שסקר הקרבה נערך בימים שבהם הכנסת התחבטה האם ואיזה חוק פטור מגיוס ראוי להעביר. חוק הפטור שדובר בו לא היה מקובל על רוב הציבור. מעבר לכך, יש להזכיר שגם בסקרים בשנים קודמות החרדים זכו לציונים נמוכים כאשר נבחנו רגשות כלפיהם. גם בקבוצות שבעבר נתנו לחרדים ציון גבוה יותר (כמו הדתיים) הסתמן שינוי לאחר שפרצה מלחמת שבעה באוקטובר, ולאור העובדה שחרדים לא הצטרפו לשורות לובשי המדים, ואף תבעו לחוקק מחדש מצב של פטור לתלמידי הישיבות כפי שהיה נהוג בעבר (עד שחוק זה בוטל על ידי בית המשפט העליון).

החרדים אינם מקבלים ציון גבוה של קרבה מאף קבוצה, למעט הם עצמם (חרדים מדרגים את הקרבה לחרדים בציון 9.29). שלא כמו קבוצת החילונים, קבוצת החרדים זוכה לציון נמוך כמעט מכל קבוצה. אף קבוצה על הסקלה האידיאולוגית או הדתית (למעט החרדים) לא נותנת לה ציון ממוצע שמגיע ל-6. ממוצע הקרבה של מי שמזדהים כימין לחרדים (שגם רובם מזדהים כימין, ומשפיעים בכך על הציון היותר גבוה) הוא 5.88. קבוצת החילונים מדרגת את החרדים ברמת קרבה נמוכה יותר לכל הקבוצות האחרות: 1.81. דתיים מדרגים את החרדים בממוצע בציון 5.81. אגב, החרדים מדרגים "יהודים דתיים" גבוה הרבה יותר: 9.46 בממוצע.

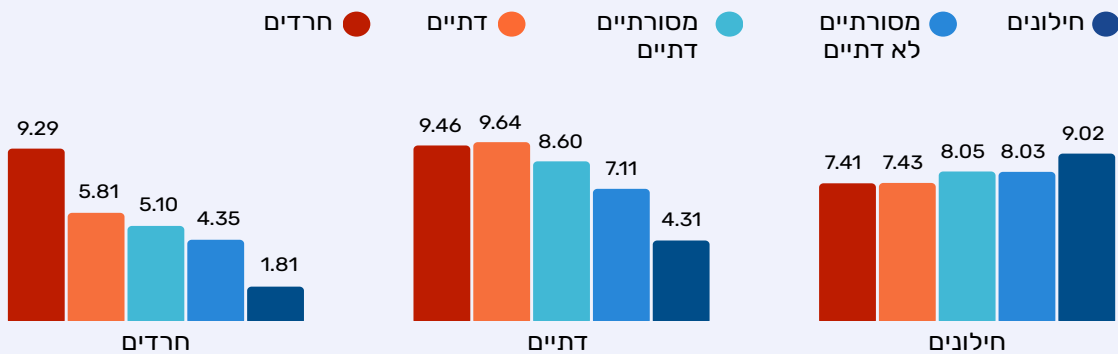
דירוג הקרבה הכללי של הערבים (4.28) נמוך בממוצע במידה רבה מזה של היהודים (5.80). פער זה נובע במידה רבה מהעובדה שהערבים בישראל מדרגים את קרבתם לכל קבוצות היהודים בציון נמוך יחסית. במקביל, היהודים בישראל מדרגים את קרבתם לערבים בציון נמוך – 3.04.

דירוג המשיבים הערבים את 10 הקבוצות

כאמור, הקיטוב הפוליטי הוא הגורם בעל ההשפעה העיקרית על מדד הקרבה השנה. הוא משפיע במיוחד, כמובן, על קבוצות שיש להן (לפחות תדמיתית) הקשר פוליטי, כמו "מתנחלים" או אפילו "תל אביבים". תומכי "שמאל-מרכז" מדרגים את המתנחלים בדרגת קרבה הרבה יותר נמוכה לעומת תומכי "ימין-מרכז". תומכי "שמאל" מדרגים את התל אביבים בדרגת קרבה הרבה יותר גבוהה לעומת "תומכי ימין". עובדה זאת רק מחזקת את ההכרה בכך, שאשר בוחנים את הפילוחים לעומקם, ניתן להתרשם שהגורם הפוליטי-אידאולוגי משפיע על הדירוג יותר מכל גורם אחר. הנה, לדוגמה, הדירוג של יהודים על פי דתיות. כאן, הגם שיש קשר ישיר בין רמת דתיות לבין אידאולוגיה ופוליטיקה, הדירוג של קבוצות שונות הרבה פחות חד משמעי ומקוטב בהשוואה לדירוג על פי מפתח אידאולוגי. כל הקבוצות (למעט החרדים) מדרגות את החרדים ברמת קרבה יחסית נמוכה. כולן מדרגות את החילונים בדרגת קרבה יחסית גבוהה. המקום שבו נדמה שההקשר הפוליטי ניכר באופן הברור ביותר הוא הדירוג היחסית נמוך של חילונים את קבוצת היהודים הדתיים. למעשה "יהודים דתיים" מדרגים על ידי חילונים ברמה שנמצאת בערך באמצע בין דירוג של "תומכי ימין" ודירוג של "מתנחלים" (נתונים נוספים ומפורטים על יחסי הקבוצות בישראל מוצגים בפרק על לכידות וקיטוב בחלק ב' של הדו"ח).

דירוג תחושת קרבה לפי רמת דתיות (יהודים)

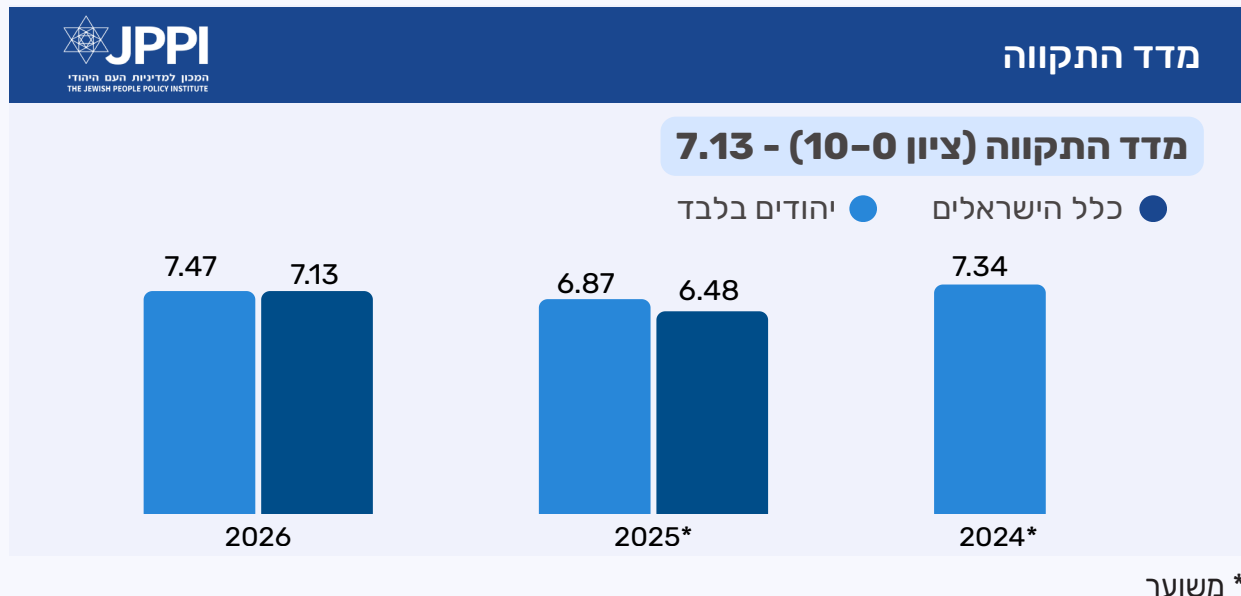

מדד התקווה: אמונות

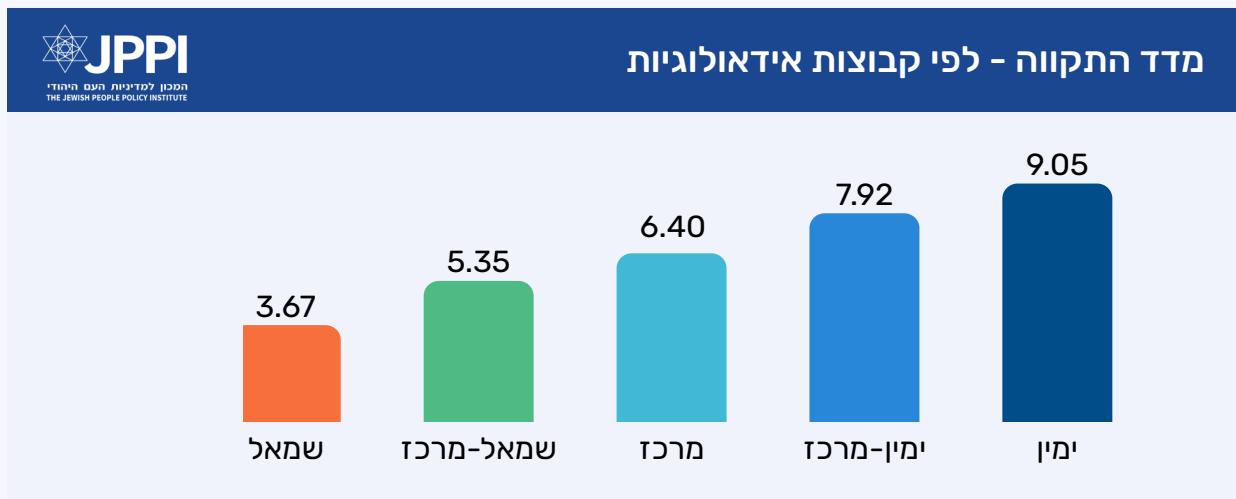
מדד התקווה של אזרחי ישראל בוחן את יחסם לעתיד. האם הם סבורים שיהיה כאן טוב יותר, האם הם רוצים להישאר כאן. מדדים בינלאומיים רבים מתעדים בכל שנה את העובדה שישראלים, יחסית לאזרחי מדינות אחרות, מרגישים בסך הכל אופטימיים ביחס לעתיד, גם בנסיבות שנראות לעיתים משונות. השנה תיעדנו את העובדה שישראלים נותנים אמון גבוה בישראלים אחרים. אמון, קהילה, משפחה, פטריוטיות גבוהה, כל אלה גורמים שמסבירים כיצד גם בתקופה של מלחמה וקיטוב הישראלים שומרים על רמת אופטימיות ניכרת.

מדד התקווה לשנה זו עומד על ציון של 7.13 (מתוך 10). זו עלייה לא מבוטלת לעומת השנה שעברה, אך כאן שוב נדרשת הסתייגות: נתוני השנה שעברה חושבו בדרך פחות מדויקת ועל סמך פחות שאלות (על כך ראו את הנספח המתודולוגי). מדד התקווה של היהודים בישראל עומד על 7.47. מדד התקווה של הערבים נמוך באופן משמעותי ועומד על 5.79. בבחינת מדד זה מתגלה השפעה ניכרת של עמדות אידיאולוגיות והשתייכות לקבוצות זהות שונות בחברה הישראלית. המדד מושפע מאוד מרמת הדתיות של המשיבים, ומהבחירות הפוליטיות שלהם.

באופן כללי משמעות השוני קלה לזיהוי: ישראלים שתומכים בממשלה המכהנת ובמפלגות שמרכיבות אותה, מדורגים במדד התקווה גבוה הרבה יותר מאשר ישראלים שמתנגדים לממשלה המכהנת ותומכים במפלגות שאינן חלק ממנה. בהתאם, בסקר של חודש מרץ 2026 התגלה כי בקרב המבקשים לחולל שינוי פוליטי בישראל, שיעור גבוה יחסית אומרים כי תוצאה אחרת בבחירות (קרי, המשך שלטון הקואליציה המכהנת) תהיה בעיניהם מצב "בלתי נסבל" (כרבע מהיהודים אומרים כך: כמחצית מקרב מתנגדי הקואליציה).

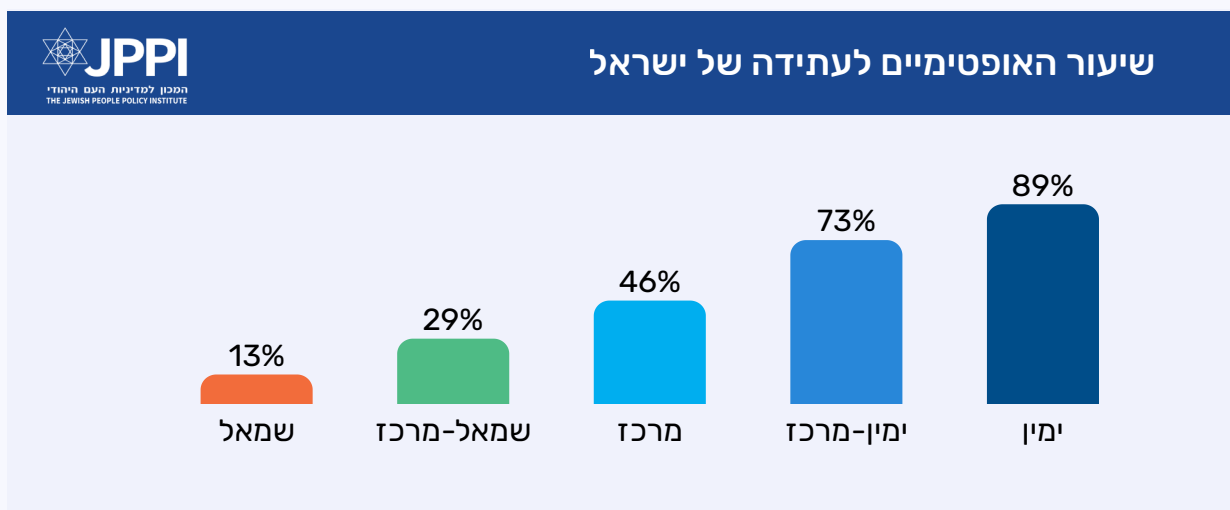
כלומר, בשנת הבחירות שאנו עומדים בעיצומה, דירוג התקווה משקף הן בטחון של מחנה פוליטי אחד והן חרדה של מחנה פוליטי אחר. על מערכות בחירות רווחת האמירה, ממערכת בחירות אחת לזו שבאה אחריה, שהן "גורליות במיוחד". אך נדמה שבמקרה של מערכת הבחירות בישראל של 2026 לאמירה זו יש משנה תוקף, שמציב אותה מעל למערכות בחירות ברוב שנותרה של מדינת ישראל. תוצאותיה יקבעו במידה רבה האם מדד התקווה של הישראלים יישאר מאוזן במידה מספיקה, כך שרוב הישראלים, ברוב קבוצות האוכלוסייה, תישאר מנה מספקת של אופטימיות ביחס לעתיד המדינה, כדי שיישארו אזרחים אכפתיים, פעילים ותורמים.

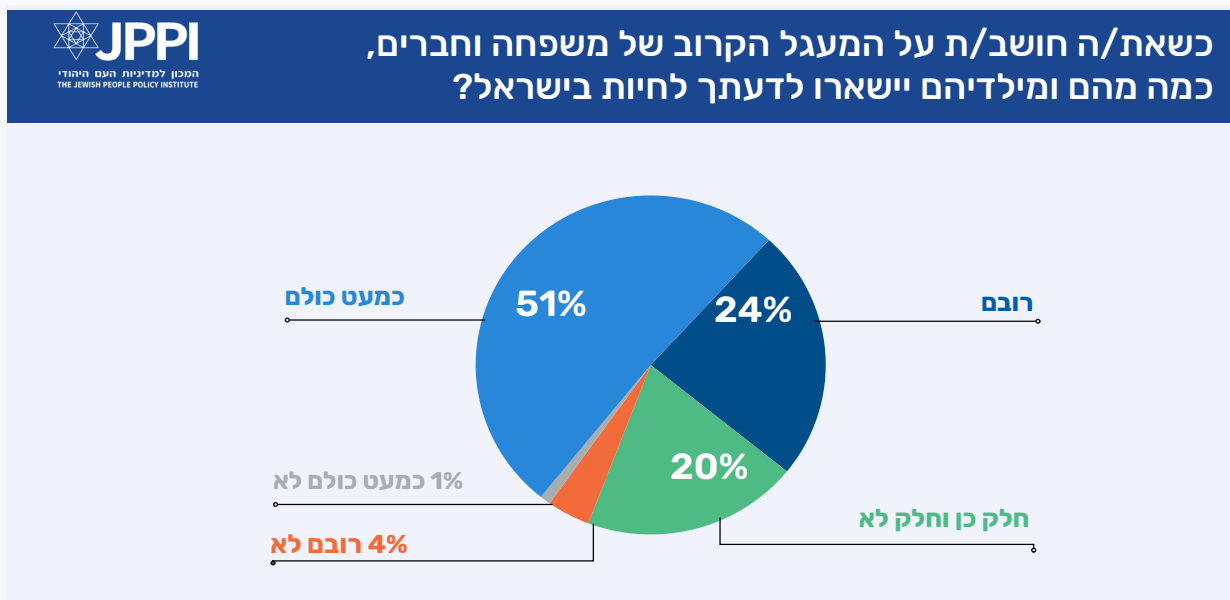
מדד התקווה נשען על ארבעה מרכיבים, שמשוקללים יחדיו לתוצאה הנראית במדד. אופטימיות ביחס **לעתיד** מדינת ישראל; בטחון שמשפחה וקרובים יישארו **לחיות** בישראל; הנחה שישראל היא המקום **שכדאי** לדור הבא לחיות בו; הנחה שישראל היא מקום שכדאי **להשקיע** בו. ארבע שאלות שבוחנות את עמדות הישראלים ביחס לנושאים הללו מצורפות לציון הכללי של מדד התקווה. את ארבע השאלות האלה אפשר להציג כמובן גם בנפרד.

60% מהישראלים מאוד (35%) או קצת (25%) אופטימיים ביחס לעתידה של מדינת ישראל. 32% קצת או מאוד פסימיים. 8% משיבים ב"לא אופטימי ולא פסימי". שיעור האופטימיים מבין היהודים גבוה לעומת שיעורם מקרב הערבים (63% לעומת 48%). וכמו כל השאלות שנכללות במדד התקווה, השתייכות אידאולוגית, פוליטית ודתית משפיעות מאוד על רמת האופטימיות, ויוצרות סולם ברור של ירידה ברמתה ככל שנעים מהימין

לשמאל. בבחינה על פי דתיות, יש פער גדול מאוד בין ישראלים חילוניים (במגזר היהודי) לבין ישראלים מקבוצות אחרות על סולם המסורת. בקרב ערבים יש פער גדול בין דרוזים (שרוב גדול מהם אופטימיים) לבין מוסלמים ונוצרים (שרובם פסימיים).

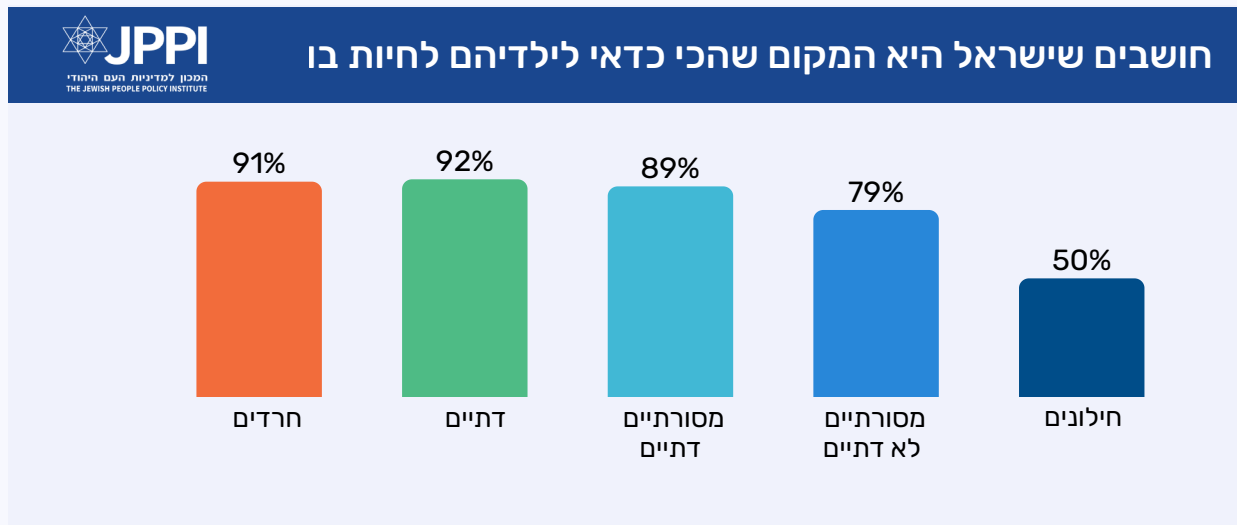

רוב גדול מהישראלים מניחים שכמעט כל, או רוב מכריהם הקרובים (משפחה וחברים וילדיהם), יישארו לחיות בישראל (75%). הפערים שניכרים בשאלת האופטימיות ניכרים באותו אופן גם בשאלה זו. הבדל משמעותי שבכל זאת ראוי לציין הוא שמקרב הנוצרים בישראל כמחצית (47%) מהמשיבים אמרו ש"חלק יישארו וחלק לא" – נתון חריג ביחס לשאר הערבים, וגם ביחס לרוב קבוצות היהודים (יש להעיר כי שיעור המשיבים הנוצרים בסקר קטן יחסית, מה שעשוי להשפיע על רמת הבטחון בתוצאה).

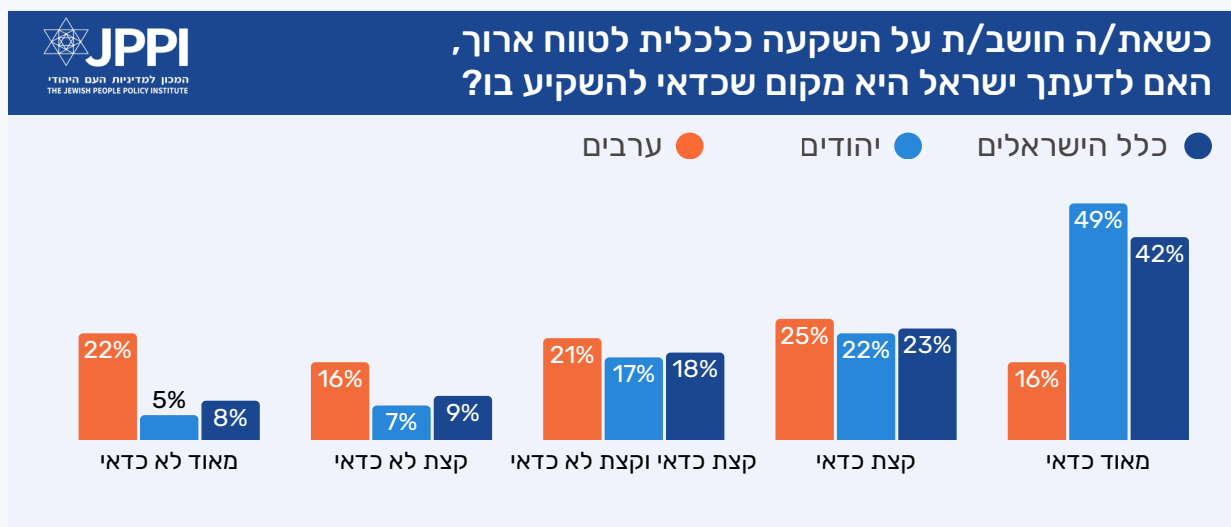
כשני שלישי מהישראלים (65%) סבורים שישראל היא המקום שכדאי לילדיהם ולנכדיהם לחיות בו. כחמישית סבורים ש"אולי כן ואולי לא", ונוכחותם של אלה בולטת מאוד בקרב ישראלים שנמצאים מהמרכז ושמאלה על הסולם הפוליטי, מה שעשוי להעיד על מעין עמדת המתנה, אולי גם בהקשר לבחירות שייערכו השנה. מקרב הערבים, כמחצית סבורים שילדיהם ונכדיהם כדאי לחיות בישראל (49%), וגם במקרה זה בולטת חריגות של הערבים הנוצרים, ששיעור גבוה מאוד מהם סבורים שלא בטוח שכדאי לדור הבא של צאצאיהם לחיות בישראל (71%).

שוב - בבחינת התשובות על סולם הדתיות החילוניים בישראל, שהם הקבוצה הגדולה ביותר מקרב היהודים, הם הקבוצה החריגה בתשובה לשאלת הדור הבא. כשליש מהם (31%) אומרים ש"אולי כן ואולי לא" כדאי לילדיהם ונכדיהם לחיות בישראל. עוד כחמישית (19%) מהם אומרים שלא כדאי הם לחיות בישראל (חושבים שלא + בוודאות לא). כלומר, בקבוצת המזרחים עצמם חילונים שהם כארבעה מכל עשרה יהודים (הקבוצה הגדולה מכל הקבוצות, אך לא קבוצת רוב), כמחצית מהמשיבים אינם משוכנעים שישראל היא המקום הנכון לילדיהם ונכדיהם לחיות בו. בהשוואה לממצאים מלפני שנתיים, כמה חודשים לאחר תחילת המלחמה, הנתונים דומים למדי. אמנם אז נוסח השאלה היה שונה, אך הממצא דומה: 53% מהחילונים אמרו ש"לילדים/נכדים כדאי לחיות בישראל", השאר נתנו או תשובה ברורה של מחוץ לישראל, או את התשובה "לא יודעים".

השאלה האחרונה שנכללת במסגרת שאלות מדד התקווה שונה קצת מקודמותיה, ומבקשת לבחון האם ישראלים סבורים שישראל היא מקום טוב להשקיע בו. הנחת העבודה שעומדת בבסיס ההחלטה לכלול שאלה כזאת, היא שלעיתים אמירות שנוגעות כביכול לשדה לא "אידיאולוגי" - איפה כדאי להשקיע כלכלית - יכולות לחשוף את רמת האמון של בני אדם במדינות (או בערים, או בחברות, או בכל דבר אחר). באופן כללי, התשובה לשאלה זו אינה שונה משמעותית מהשאלות האחרות שנכללות במדד. כשני שלישי מהישראלים סבורים שמאוד כדאי (42%) או קצת כדאי (23%) להשקיע בישראל, לעומת מעט פחות מחמישית שחושבים שלא

כדאי (17%). ככלל, יש התאמה גבוהה בין מי שאופטימיים ביחס לישראל, ומי שסבורים שישראל היא המקום שטוב לילדיהם לחיות בו, לבין מי שסבורים שכדאי להשקיע לטווח ארוך בישראל.

כאמור, ציון התקווה הכללי של הישראלים השנה הוא 7.13. הוא מתבסס על ארבע השאלות שפירטנו, כאשר בשאלת האופטימיות הציון הכללי הוא הנמוך ביותר, ובשאלת ההישארות בארץ הוא הגבוה ביותר (כמעט 8 מתוך 10). כמובן, יש לקחת בחשבון ששאלת ההישארות קשורה בין השאר להערכה האם לקרובים וחברים יש בכלל אפשרות לעזוב, או התכונות מעשית לעזיבה שלהם, מה שבהחלט עשוי להעלות את שיעור הישראלים המניחים שמכריהם יגורו בישראל (בין אם הם כן או לא אופטימיים ביחס לעתידה).

חלק ב'

פרקי הרחבה בנושאים שעל סדר היום

מלחמה ובטחון

ספקנות ביחס להישגים
ומחלוקת על היעדים במה
שנוגע לעתיד זירת עזה

תחושת ניצחון ישראלית
במלחמה יותר ביחס
לאיראן וחיזבאללה, פחות
ביחס לעזה

ירידה בהקניית ערך
למוסר בעת לחימה
בעקבות 7 באוקטובר
והמלחמה

אמון גבוה בצמרת
הצבאית מאז חילופי הגברי
בראשות צה"ל

תחושת ניצחון

המציאות הבטחונית היא הרקע העיקרי לכל ניתוח של מצב החברה הישראלית מאז טבח 7 באוקטובר 2023, במהלך שנות המלחמה שבאו אחריו בחזיתות השונות, ועם סיומה החלקי של המלחמה וכניסה למצב הבטחוני השורר בישראל בזמן שבין החתימה על הסכם הפסקת האש והשבת החטופים ועד לזמן כתיבת דו"ח זה. במהלך השנתיים וחצי של המלחמה, שסיומה עדיין אינו ברור, בטחונם של הישראלים באפשרות של ניצחון, או תחושתם שישראל ניצחה במלחמה, ידעו עליות ומורדות על רקע אירועים שהתרחשו ומציאות שהשתנתה.

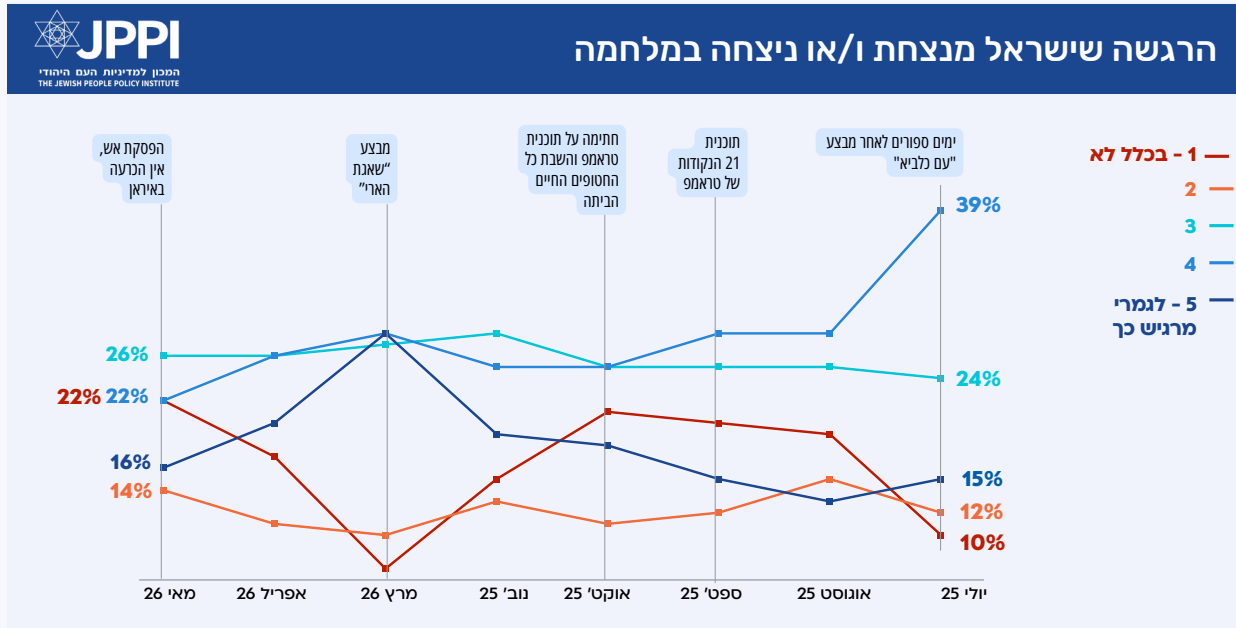
במדידה האחרונה, מאי 2026, נרשמה ירידה חדה בתחושת הניצחון של הציבור הישראלי. בעוד שבשיאו של מבצע "שאגת הארי" בחודש מרץ 2026 דיווחו רוב הישראלים (56%) על תחושת ניצחון גבוהה (דירוג 4 ו-5), במאי נשחק נתון זה ל-38%. בקרב הציבור היהודי הירידה דרמטית אף יותר: משיא של 62% במרץ ל-42% במאי. במקביל, חלה עלייה משמעותית בשיעור הישראלים שהעידו כי הם "בכלל לא" מרגישים שישראל מנצחת, נתון ששילש את עצמו בתוך חודשיים - מ-7% במרץ ל-22% החודש. בקרב הציבור הערבי יש פסימיות עמוקה אף יותר, כאשר מחצית מהמשיבים (52%) סבורים שישראל לא מנצחת במלחמה (1 או 2), ורק חמישית (20%) חשים שישראל מנצחת. מאז אפריל 2025, ניכרו למעשה ארבע תקופות עיקריות כאשר בוחנים את תחושת הבטחון בניצחון.

שלב שני לאחר מבצע "עם כלביא", שבו הייתה עלייה חדה וזמנית בתחושת ההישג (יולי 2025).

שלב ראשון לפני מבצע "עם כלביא" באיראן, תקופה שבה הייתה ירידה משמעותית בתחושת ההישג, לאחר עלייה משמעותית בתחושה זו בסתיו הקודם (סתיו 2024) בעקבות הישגי צה"ל בלבנון.

בשלב הרביעי שתחילתו למעשה כבר בפברואר 2026, המוקד הופנה שוב לאיראן, למשא ומתן, ולאפשרות של תקיפה אמריקאית וישראלית במדינה זו. במרץ הייתה עלייה גדולה בתחושת הבטחון, אך זו נשחקה במהירות באפריל ומאי.

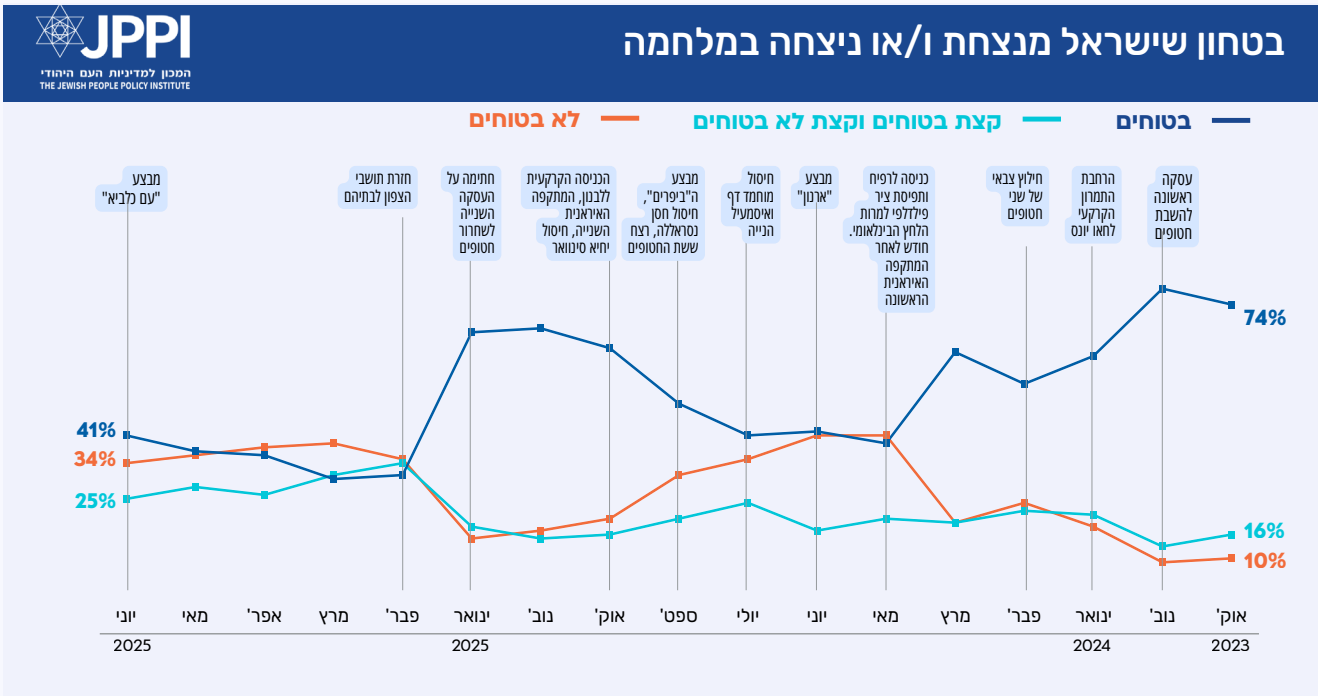
שלב שלישי שהתמשך לאחר החתימה על הסכם הפסקת האש, ועם השלמת עסקת החטופים, ועד לאביב 2026. בשלב זה, כארבעה מכל עשרה ישראלים דירגו את הישגי המלחמה כניצחון, כשליש סברו שישראל לא מנצחת או ניצחה (דירוג 1 או 2), וכרבע דירגו את הישגי ישראל כבינוניים (3 מ-5).

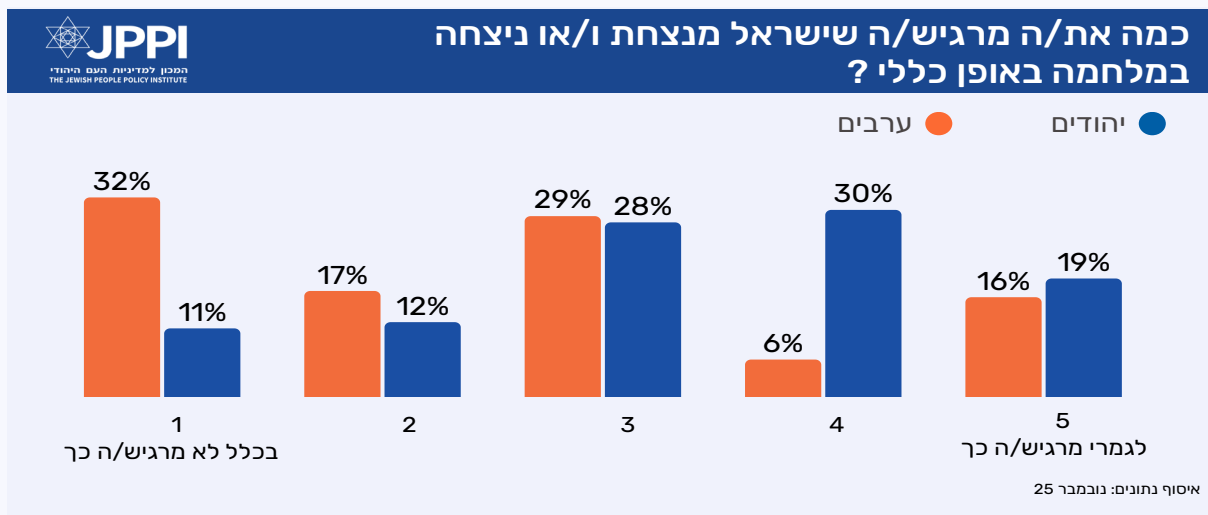
במבט על כל תקופת המלחמה (למעט חודשי הטלטלה הראשונים) אפשר לזהות מגמה כללית, גם אם לא לגמרי עקבית, שהתבטאה בשני מצבים עיקריים: כאשר דעת הקהל הייתה ממוקדת בזירת עזה, בשאלת החטופים, הפסקת האש, השלטון בעזה ביום שאחרי, ההיתכנות לסיום שלטון חמאס – תחושת ההישג של הישראלים במלחמה נטתה לרדת. לעומת זאת, כאשר תשומת הלב עברה לפעולות בזירות אחרות, ובעיקר למיקוד במתקפות של צה"ל בלבנון (קיץ וסתיו 2024) ובאיראן (אביב 2025, אביב 2026) – תחושת ההישג של הישראלים נטתה לעלות.

כמובן, כפי שאפשר לראות בכלל הדו"ח השנתי, לעמדות אידאולוגיות ובעיקר לתמיכה או העדרה בממשלה ובקואליציה, יש השפעה משמעותית לאורך כל התקופה על עמדות הנוגעות למלחמה ולמצבה של ישראל במלחמה.¹ עם זאת, גם בהקשר להשפעה פוליטית זו, הפער ביחס לעזה גדול הרבה יותר מהפער בעמדות הנוגעות לזירות האחרות (לבנון איראן). כלומר, כאשר תשומת הלב מופנית לזירות האחרות, גם מתנגדי הקואליציה מזהים הישגים משמעותיים, בדומה לתומכי הקואליציה. לעומת זאת, כאשר תשומת הלב מופנית לעזה הפערים בין הקבוצות הפוליטיות גדלים. גם משום שההישגים בעזה פחות מובהקים מאלה שניכרו בזירות אחרות, וגם משום שלפחות חלק מההישגים בעזה כרוכים בנושאי מהות שנויים במחלוקת (כיבוש, ממשל צבאי, היחס לרשות הפלשתינית, העדיפות המוקנית לשחרור חטופים וכן הלאה).

1 לאחר הפסקת האש שונה נוסח השאלה מנוסח על "בטחון" באפשרות שישראל תנצח, ל"הרגשה" שישראל מנצחת או ניצחה במלחמה. החלוקה לשני גרפים נפרדים של נתונים משקפת שינוי זה, הגם שמבט על הדירוג בשני הנוסחים מלמד על הבדל קטן בלבד ביניהם (בשני המקרים נשמרו סולמות של 1 עד 5).

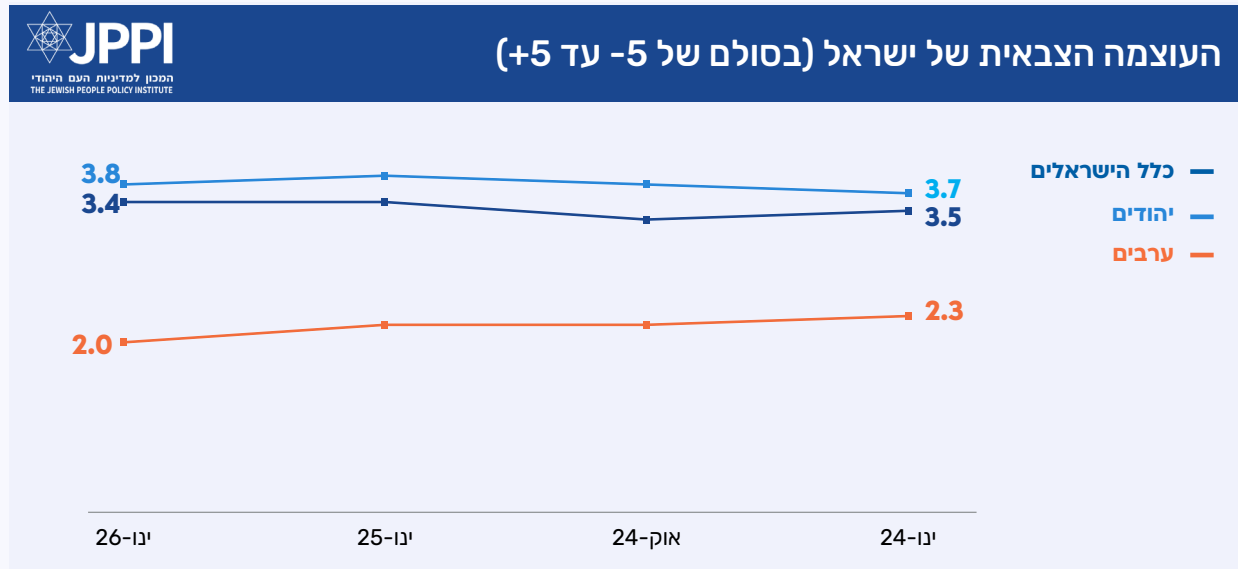

לאורך כל המלחמה, וגם בסופה, ניכר פער משמעותי לא רק בין מחנות אידאולוגיים בקרב הרוב היהודי בישראל, אלא גם פער קבוע וגדול בהערכת יהודים וערבים את הישגי המלחמה. פער זה נשמר גם לאחר ההכרזה על הפסקת אש, החזרת כל החטופים וכניסה לתהליך הדיון על שיקום רצועת עזה. בנובמבר 2025, כמחצית מהיהודים הרגישו שישראל ניצחה או מנצחת במלחמה (דרגה 4 ו-5), בעוד שמקרב הערבים כחמישית הרגישו כך (22%). לעומת זאת, מחצית מהערבים הרגישו שישראל לא ניצחה או מנצחת במלחמה (49%, דירוג 1 ו-2).

עוצמה ואמון

בהערכת העוצמה הצבאית של ישראל לא חל שינוי משמעותי בשנות המלחמה. למעשה, הערכת הישראלים את עוצמת מדינתם בינואר 2024, רק חודשים ספורים לאחר טבח שבעה באוקטובר ותחילת המלחמה, דומה מאוד להערכתם את עוצמתה גם לאחר שנות המלחמה, ולאחר שצה"ל הוכיח יכולת גבוהה מול אויבים בזירות מגוונות, קרובות ורחוקות.

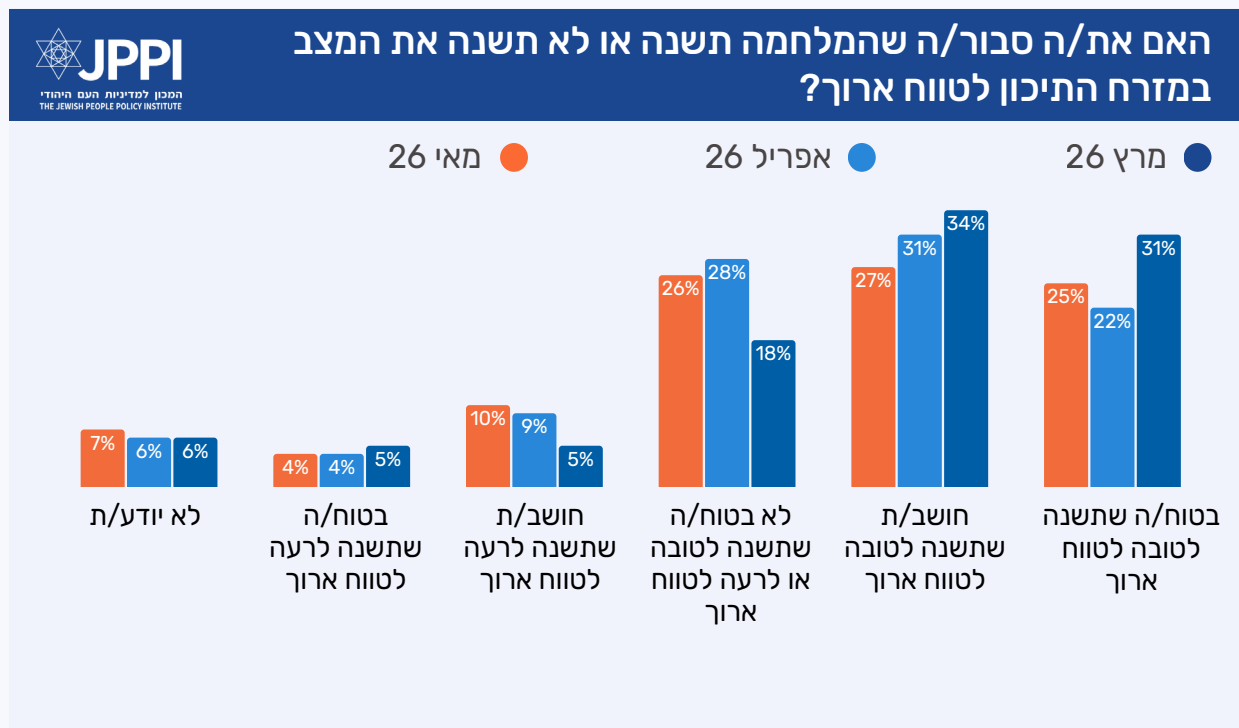
הערכת העוצמה אינה זהה בקרב קבוצות שונות בישראל. הערבים מעריכים את עוצמתה הצבאית של ישראל ברמה נמוכה לעומת היהודים, ובקרב היהודים ישנו מתאם בין הזדהות עם קבוצות ב"ימין" לבין הערכה גבוהה יותר של עוצמתה הצבאית של ישראל. למעשה, קבוצת השמאל הקטנה חריגה בהערכת העוצמה כלפי מטה (2.8), וקבוצת הימין הגדולה הרבה יותר חריגה בהערכה כלפי מעלה (4.3). קבוצות האמצע, ימין-מרכז, מרכז ושמאל-מרכז, שיחדיו מהוות קרוב לשני שלישים מהחברה היהודית בישראל, מדרגות את העוצמה של ישראל באופן דומה למדי, מ-3.4 בשמאל-מרכז עד 3.8 בימין-מרכז.

הערכת העוצמה קשורה כמובן גם לאמון ביכולות של צה"ל ובמפקדיו. בחינת רמת אמון זו לאורך תקופת המלחמה - ממוקדת ב"פיקוד הבכיר" - מלמדת על תנודות ופערים על ציר הזמן ועל ציר החברה (האמון בחיילים עצמם, ובמפקדים הזוטרים גבוה מאוד בקרב כל הקבוצות לאורך כל המלחמה). למעשה, כפי שניתן לראות בנתונים, באמון הציבור בפיקוד הבכיר בצה"ל חל מפנה עם חילופי צמרת הפיקוד שהייתה בתפקיד בזמן המתקפה של 7 באוקטובר 2023. במשך חודשים רבים אמון הציבור בפיקוד הבכיר היה תחת רושם אירועי אוקטובר, והן מושפע מאוד מהמתח בין הדרג הפוליטי לבין הדרג הצבאי הבכיר - מה שניכר בדירוג נמוך של

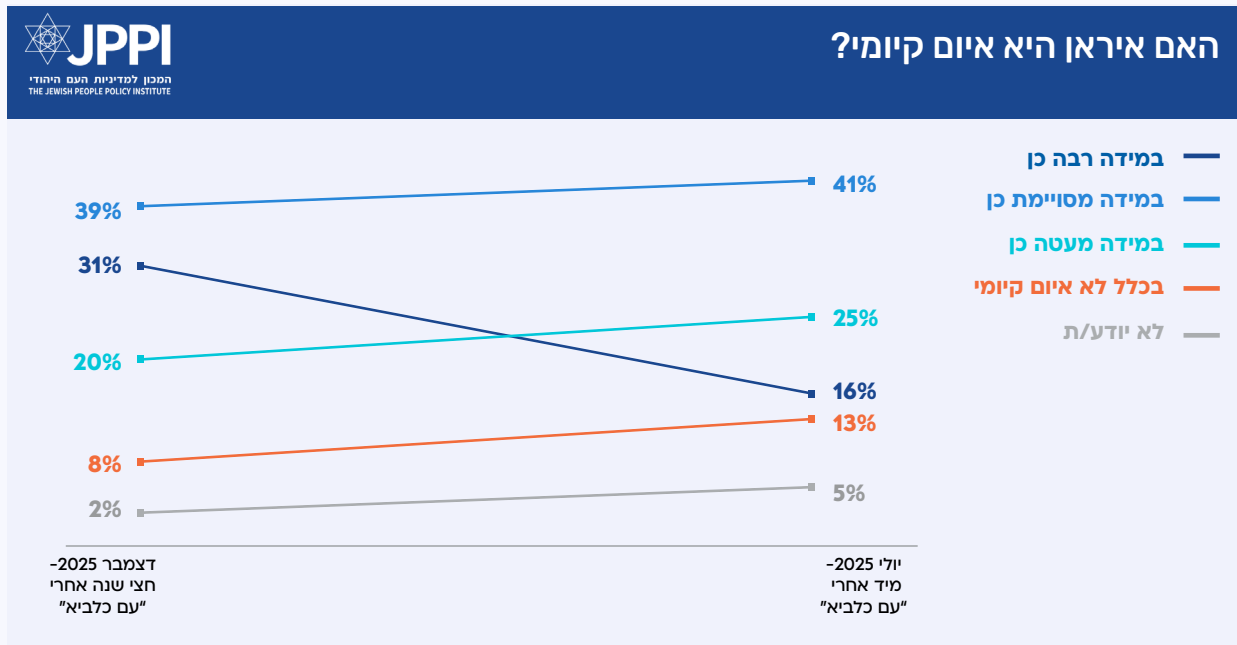
האיום האיראני

בשעת כתיבת דו"ח זה תשומת הלב הישראלית והבינלאומית מופנית לזירת איראן, שנוכחותה בתודעה עלתה וירדה בגלים במהלך שנות המלחמה. איראן נמצאת במרכז התודעה הבטחונית הישראלית כבר שנים ארוכות, אך עם פרוץ המלחמה בעזה תשומת הלב הוסטה ממנה לזמן מה, עד שהחלה להפגין מעורבות פעילה בלחימה, תחילה בתקיפות טילים, שנענו בתקיפות ישראליות (בשנת 2024), לאחר מכן בזמן המערכה של 12 הימים באביב 2025, ולאחר מכן בחורף 2025 ותחילת אביב 2026, כאשר ארה"ב נטלה באורח מופגן את ההובלה בזירה האיראנית, לאחר דיכוי אכזרי של הפגנות נגד המשטר בטהרן, ובעקבות הבטחה של נשיא ארה"ב, דונלד טראמפ, ש"העזרה בדרך".

עם פתיחת המערכה נגד איראן במרץ 2026, רוב גדול מאוד מהישראלים תמכו בה. מכלל הישראלים, 72% סברו שישראל עשתה נכון כאשר תקפה באיראן, כאשר מקרב היהודים מדובר ב-85%. בכלל הקבוצות האידאולוגיות למעט השמאל היה רוב משמעותי של תומכים במתקפה, וגם בקרב השמאל שיעור המתנגדים היה כרבע (26%) בעוד שכמחצית תמכו במתקפה ועוד כרבע אמרו ש"מוקדם מדי לדעת". עם פתיחת המתקפה, רוב גדול מקרב הישראלים סברו שתהיה לה השפעה לטובה לטווח ארוך על המזרח התיכון. תחושת הבטחון ביכולתה של המערכה להשפיע לטובה על המצב באזור נשחקה בחודשים אפריל ומאי 2026, לנוכח הפסקת אש ארוכה בטרם הושגו יעדי המערכה. בשעת החתימה של דו"ח זה, הזירה האיראנית נותרה פתוחה, והשאלה איזה סוג של הכרעה יושג בה תקבע במידה רבה את עמדת הישראלים ביחס להחלטה לצאת למלחמה ולהחלטות שהתקבלו במהלכה.

איראן עברה לפני כשנה למוקד תשומת הלב, לנוכח המתקפה הנרחבת של מבצע "עם כלביא", שהסתיימה בתקיפה אמריקאית קצרה אך משמעותית להרס מתקני הגרעין העיקריים באיראן. רוב גדול של היהודים בישראל, וגם שיעור מסויים, אך לא רוב, מקרב הערבים, אמרו לפני כשנה שטרם המערכה באיראן הייתה "איום קיומי" על ישראל. 67% מכלל היהודים סברו שלפני המלחמה איראן הייתה "במידה רבה" איום קיומי. עוד 24% סברו שהייתה איום קיומי "במידה מסויימת". לאחר המערכה, שיעור הסבורים שאיראן היא איום קיומי ירד במידה משמעותית. כלומר - חלק ניכר מהישראלים חשבו לאחר מבצע "עם כלביא" כי המערכה באיראן השיגה את מטרתה, לפחות באופן חלקי, והפכה את איראן מ"איום קיומי" לאיום שאיננו איום קיומי (או, בחלק מהמקרים, מאיום קיומי "במידה רבה" לאיום קיומי "במידה מסויימת"). אם איראן נתפסה לפני המערכה כיום קיומי (במידה רבה או מסויימת) על ידי 91% מהיהודים בישראל, הרי שלאחר המערכה ירד שיעור הרואים את איראן כאיום קיומי ל-63% - צניחה דרמטית.

אולם חצי שנה לאחר המערכה, ניכר כי למרות תחושת ההישג חלק משמעותי מהישראלים חזרו לעמדות מוצא המזהות את איראן כאיום משמעותי, הגם שרבים מהם המשיכו להעריך שרמת האיום ירדה במידת מה לאחר המערכה. בדומה לשאלה מחודש יולי, מייד לאחר המערכה, שאלנו את הישראלים בדצמבר 2025 האם לפני המלחמה איראן הייתה או לא הייתה איום קיומי על ישראל והאם נותרה איום קיומי. מהתשובות עלה כי אף שתוכנית הגרעין האיראנית נפגעה במבצע "עם כלביא", רוב הישראלים עדיין ראו באיראן איום קיומי על ישראל. למעשה, שליש (31%) מהישראלים סברו שאיראן היא "במידה רבה" איום קיומי, ו-38% נוספים ראו בה איום קיומי "במידה מסויימת". כלומר, רוב הציבור חשב שהאיום הקיומי מתקיים גם לאחר מערכת "עם כלביא". חמישית (20%) מהישראלים אמרו שאיראן היא איום קיומי "במידה מעטה" ו-8% אמרו שאיראן בכלל לא

מהווה איום קיומי על ישראל. בקרב יהודים, מידת האיום הנתפסת הייתה גבוהה יותר: 34% העריכו ש"במידה רבה" האיום הקיומי עדיין קיים, 41% חשבו שהוא קיים ב"מידה מסויימת". 3% אמרו שאין כלל איום. מנגד, בקרב הערבים נרשמה תחושת איום נמוכה יותר: מחצית מהם (53%) סברו כי אחרי המערכה מול איראן האיום הוא מועט או לא קיים.

כבר בדצמבר 2025 ניכר כי בהשוואה לנתוני יולי, מייד לאחר המערכה, הייתה עלייה משמעותית הן בקרב יהודים (מ-16% ל-34%) והן בקרב ערבים (מ-16% ל-19%) בהערכת האיום האיראני כאיום "במידה רבה". מגמה זו כמובן נמשכה ככל שאיראן תפסה מקום משמעותי יותר בשיח הציבורי, וככל שהחריף האיום של מערכה נוספת נגדה. למעשה, ניכר מהנתונים שלמרות תחושת ההישג המשמעותית שרווחה בישראל לאחר מערכת "עם כלביא", תחושת האיום מאיראן נותרה גבוהה גם לאחר המבצע, מה שהוביל לתמיכה ציבורית משמעותית גם באפשרות של מערכה נוספת להסרת האיום או למצער החלשה ניכרת נוספת שלו (שהובלה אמריקאית עשתה אותה עוד יותר אטרקטיבית בדעת הקהל הישראלית).

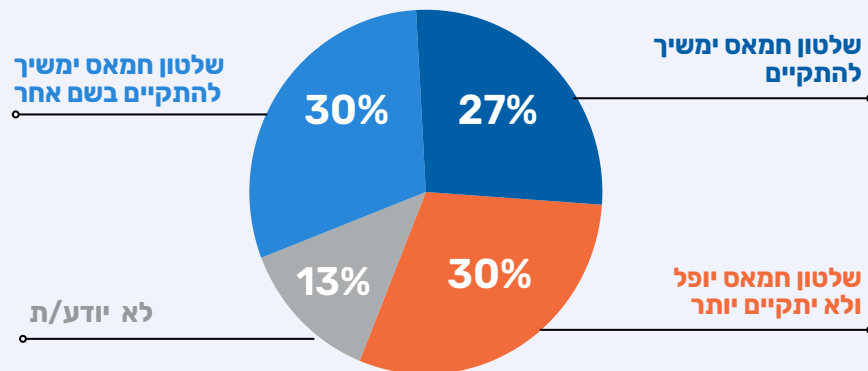
עתיד עזה

במחצית השנייה של 2025 ובתחילת שנת 2026, תשומת הלב המופנית לעזה עברה שינוי - מהתמקדות בלחימה ובניסיונות להגיע לעסקת שחרור חטופים (שלוו גם במחלוקת פנימית על מידת העדיפות של עסקה כזאת לעומת נושאים אחרים, ועל המחיר שישראל צריכה או לא צריכה לשלם כדי להשיג עסקה), ישראל והציבור הישראלי עברו לדיון על שאלת "היום שאחרי" בעזה. בהובלה של הנשיא טראמפ, שלעיתים לוותה בלחץ מדיני גם על ישראל, הלחימה ברצועה נפסקה כאשר ארגון חמאס לא מפורק מנשקו, ועדיין שולט באזורים שצה"ל לא נמצא בהם, כל החטופים, וגופות החטופים, הוחזרו לישראל, והוסכם על תוכנית הדרגתית לחזרה לשגרה, הכוללת את שיקום הרצועה.

כמו ברוב השאלות שנוגעות לזירה בעזה, גם התשובות לשאלות על "היום שאחרי" אינן נמצאות בהסכמה מלאה בציבור הישראלי. העובדה שהפסקת האש, וניהול תהליך השיקום, מובלים על ידי נשיא ארה"ב, האהוד בישראל ונתפס כמי שמבין את אתגריה הבטחוניים ומזדהה עם מצבה (ראו פרק נפרד), מנטרלים במידה רבה את כוחן של המחלוקות לשבש את ההתקדמות בנתיב שנקבע מבחוץ בתהליך השיקום. הן הממשלה והן הציבור נוטים להסכמה על כך שלישראל יש צורך משמעותי לפעול במסגרת שנקבעת על ידי טראמפ, גם במקרים שבהם עמדתו אינה תואמת באופן מלא את עמדת ישראל. עם זאת, בחינת שאלות על העתיד הצפוי לעזה מלמדות הן על מידה רבה של ספקנות ישראל בנוגע לסיכוי להגיע להסדרה שתענה על כל השאיפות של ישראל, והן על נושאים שבהם נותרה בישראל מחלוקת משמעותית הנוגעת למצבה של עזה בטווח הבינוני והארוך.

הספקנות משותפת לחלק ניכר מהציבור, בדרגות שונות של שכנוע. למול מציאות שיש בה, מצד אחד, ידיעה שחמאס עודו שולט בעזה, באותם אזורים שצה"ל אינו מקיים בהם נוכחות, ומצד שני, אמירה נמשכת של ממשלת ישראל, וגם של הממשל האמריקאי, שחמאס יידרש להתפרק מנשקו - לציבור הישראלי יש רמת אמון נמוכה יחסית ביכולת להשלים את המשימה. למעשה, רוב הישראלים סבורים ששלטון חמאס ימשיך להתקיים בעזה גם בהמשך הדרך, כאשר חלקם סבורים כי שלטון זה יתקיים במתכונתו הנוכחית, וחלקם סבורים כי יתקיים תחת שם אחר, או במתכונת אחרת. בבחינת התשובות לפי עמדה פוליטית או אידאולוגית, ניכר כי מי שסבורים ששלטון חמאס יחדל מלהתקיים - קרי, מי שמקבלים את עמדת ישראל וארה"ב כעמדה שאפשר יהיה לממש בפועל - הם בעיקר תומכי הקואליציה המכהנת כרגע. הפער בין עמדתם לבין עמדת שאר הישראלים נובע גם מכך שאמונם בשלטון גדול יותר, ולכן נכונותם לקבל את הבטחותיו גדולה יותר - וגם מכך שאינם מסתייגים, ובמקרים רבים אפילו תומכים, בפעולות נוספות שיידרשו, אם יידרשו, כדי לממש את מטרת פירוק החמאס מנשקו ומשלטונו.

מהאפשרויות הבאות, האם את/ה סבור/ה שבתום התמרון בעזה...

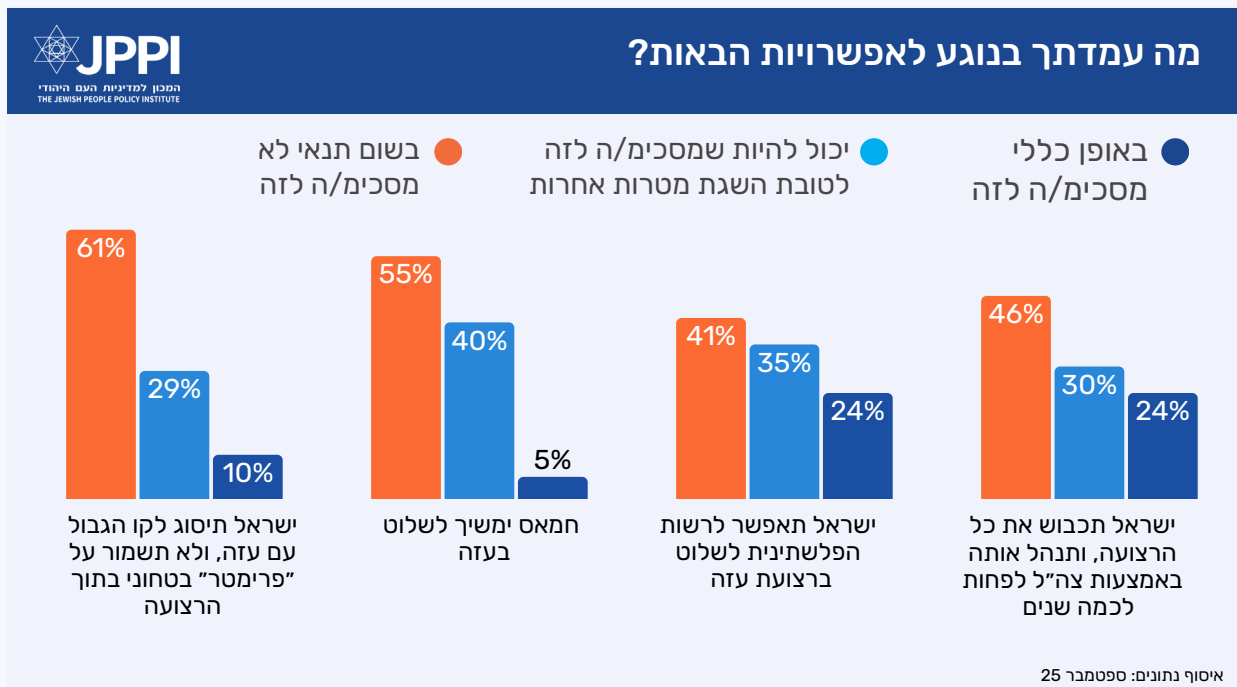

איסוף נתונים: יוני 25

בספטמבר 2025, כאשר נבחנו כמה תסריטים אפשריים להמשך הדרך בעזה, ניכרו הפערים בהסכמת הישראלים למצבים שונים שיכולים להתפתח בעזה. דוגמה חשובה היא שאלת כיבוש הרצועה כולה, וניהולה על ידי ישראל (באמצעות צה"ל) למשך כמה שנים. בבחינת מצבת התומכים באפשרות זו (כרבע מכלל המשיבים), או מוכנים לה לטובת השגת מטרות אחרות (כשליש), אפשר לזהות חפיפה גדולה למצבת הסבורים ששלטון חמאס בעזה אכן יסתיים, כפי שממשלת ישראל מבקשת שיקרה. כלומר, אמונם של ישראלים אלה בכך שהמטרה תמומש נובע בין השאר מנכונות שלהם לממש אותה גם אם יתפתח צורך לממש אותה באמצעות פעולה נרחבת נוספת של צה"ל לכיבוש מלא של אזורים נוספים ברצועה, והחלת שלטון צבאי לכמה שנים.

כמחצית מהציבור הישראלי (46%) מתנגדים לפעולה כזאת, ולכן כנראה גם ספקנים יותר ביחס לאפשרות של מימוש המטרה המוצהרת של סיום שלטון חמאס (כי רבים מאוד מהישראלים כנראה מסכימים שיהיה קושי לסיים את שלטון חמאס ללא כיבוש מלא של הרצועה והחלת שלטון ישראלי).

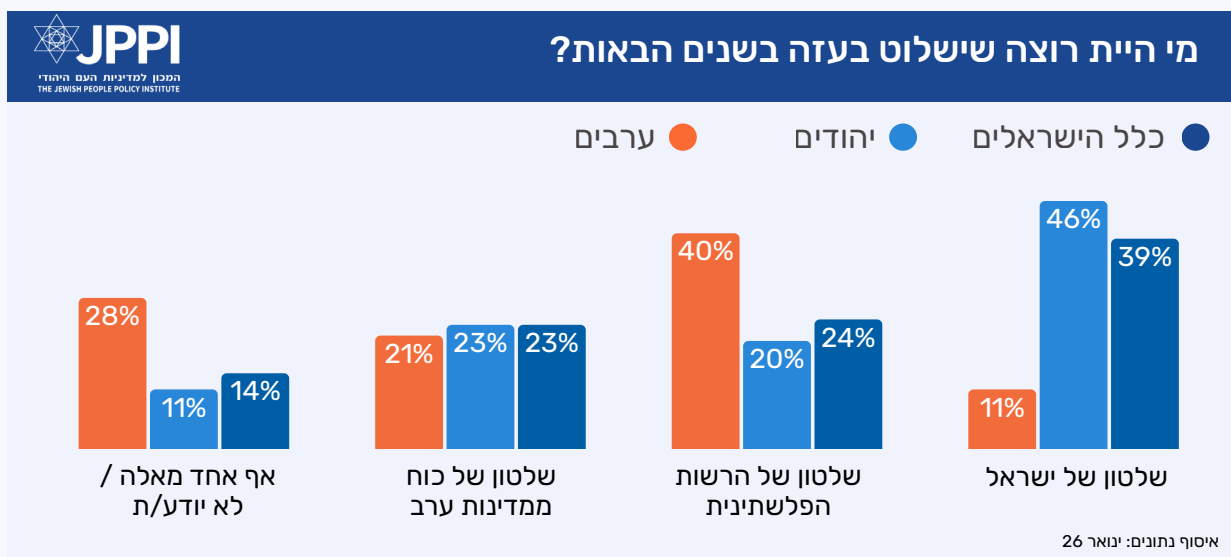
למעשה, פער דומה אפשר לזהות גם ביחס לאפשרות אחרת שהוצגה: "חמאס ימשיך לשלוט בעזה". כצפוי, רק מעט מאוד ישראלים רואים באפשרות זו סיום רצוי למלחמה, ובאופן כללי "מסכימים לזה". שאר המשיבים מתחלקים בין שתי עמדות – אלה שלא יקבלו מצב כזה בשום תנאי, שרובם (אך לא כולם) תומכי הקואליציה, ומי שמוכנים לאפשרות של כיבוש הרצועה והחלת שלטון צבאי ישראלי עליה למשך כמה שנים. כארבעה מכל עשרה ישראלים אמנם לא רואים בשלטון חמאס בעזה מצב רצוי, אך אומרים שיסכימו לזה לטובת השגת מטרות אחרות (שאחת מהן, היא מניעת הצורך מישראל להחיל כיבוש צבאי על כלל הרצועה).

למעשה, את המחלוקת העיקרית בציבור הישראלי ביחס לשלטון בעזה "ביום שאחרי" אפשר לחלק לשתי קטגוריות עיקריות: הראשונה – עד כמה שלטון חמאס בלתי רצוי, ואיזה מחיר המשיבים מוכנים לשלם כדי ששלטון חמאס לא יישאר. השנייה – בהינתן האפשרות ששלטון חמאס יפונה מי שלוט בעזה במקומו. על השאלה השנייה ישראלים נשאלו השנה כמה פעמים במתכונת מגוונת, כאשר ההעדפה שלהם משתנה במקרים רבים לפי האפשרויות המוצעות בכל סקר. באופן כללי, הישראלים תומכים בשלוש אפשרויות עיקריות. האחת – שלטון ישראלי (לא רק כי אין ברירה, אלא כמצב הרצוי). השנייה – שלטון של הרשות הפלשתינית.

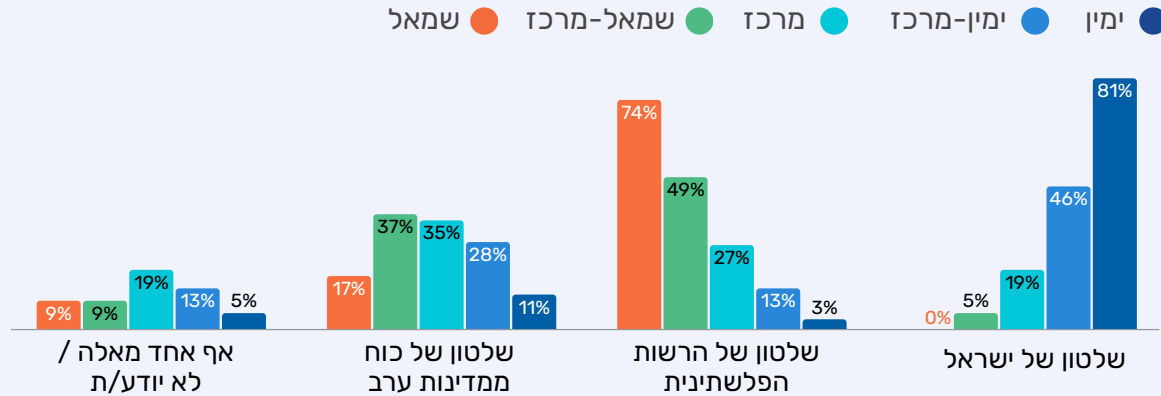
השלישית – שלטון של כוח אחר, חיצוני, של כוחות ממדינות ערב או מדינות שיסכימו להשתתף בכוח השיטור שהוצע בתוכנית הנשיא טראמפ.

כאשר מוצגות לישראלים שלוש אפשרויות אלה, בלי תוספות כמו "כוח פלשתיני מקומי" או אפשרויות משניות נוספות, שכרגע לא מסתמנות כמשמעותיות, התוצאות המתקבלות מעידות על מחלוקת שיש לה שני חתכים עיקריים: פער גדול בין יהודים לערבים, ופער גדול בין יהודים תומכי הממשלה ליהודים מתנגדי הממשלה. מכלל הישראלים, כמחצית בוחרים בשלטון של הרשות הפלשתינית או של כוח ממדינות ערב. ארבעה מכל עשרה מעדיפים שלטון של ישראל על עזה. עוד 15% (ומקרב הערבים יותר מרבע) משיבים ב"לא יודעים". ההעדפה העיקרית בקרב יהודים, אם כי לא העדפת רוב. היא לשלטון ישראלי. התומכים באפשרות זו הם בעיקר תומכי הממשלה. ההעדפה העיקרית בקרב ערבים, ורוב ברור מקרב בעלי הדעה, מעדיפים שלטון של הרשות הפלשתינית.

חלוקה על פי עמדות אידאולוגיות, שמתבטאות גם בתמיכה פוליטית, אפשר לזהות גם בקרב יהודים מתומכי שמאל (קבוצה קטנה של כ-5%) עד תומכי ימין (הקבוצה הגדולה ביותר של יהודים, שכמעט כולם תומכי הקואליציה). בקרב תומכי הימין, וקרוב למחצית מהימין-מרכז, שהם גם כלל תומכי הקואליציה, ההעדפה היא לשלטון ישראלי. ככל שזדים על הסקלה האידאולוגית מהימין לכיוון המרכז והשמאל, כך עולה תחילה שיעור המשיבים המעדיפים שלטון של כוח חיצוני (ממדינות ערב) ובהמשך שיעור המשיבים המעדיפים שלטון של הרשות הפלשתינית (לפי תוכנית טראמפ, זה היעד הסופי של מהלך השיקום, אך הוא מותנה בצעדים קודמים רבים ומגוונים).

מי היית רוצה שישלוט בעזה בשנים הבאות?

איסוף נתונים: מרץ 25

למעשה, שאלת השלטון בעזה מסתירה מאחוריה שאלות רקע רבות נוספות, הנוגעות ליעדים שונים, כמו הקמת ישובים יהודיים ברצועה, עידוד הגירה של פלשתינים מהרצועה ועוד. כשליש מהיהודים בישראל תומכים עקרונית בהקמת ישובים יהודיים ברצועת עזה (חלקם תומכים בהחזרת ישובים גם ללב הרצועה, וחלקם תומכים בהקמת ישובים רק בצפון הרצועה, לחציצה בין המרחב הערבי לבין גבול ישראל). כרבע מהיהודים סבורים כי יעד זה בר השגה וריאלי לביצוע בשנים הקרובות. מקרב הערבים שיעור גבוה עוד יותר סבורים שישראל תקים ישובים ברצועה - 46% - אך רוב גדול מאוד מהם מתנגדים לכך. שיעור קטן יותר מהם (27%) סבורים כי חלק משמעותי מתושבי עזה יהגרו בתוך כמה שנים למדינות אחרות.

מהאפשרויות הבאות, האם את/ה סבור/ה שבתום התמרון בעזה... (תשובות יהודים)

איסוף נתונים: יוני 25

הקשר בין תחושת העוצמה ותחושת התקווה

לצד שלושת המדדים הקבועים, סקרי המדד מאפשרים לנו להציב את עמדות הישראלים בהתייחס לשני צירים חשובים של תודעה. האחד נוגע לשאלה עד כמה ישראלים מרגישים שישראל חזקה (ציר העוצמה), והשני נוגע לאופטימיות ביחס לעתיד (ציר האופטימיות). בהתוויית ציר זה נעשה שימוש בשאלה שונה מהשאלות שמרכיבות את **מדד התקווה**.

בחינת העמדות נעשית באופן הבא: הישראלים מתבקשים לדרג את העוצמה הצבאית, הכלכלית והחברתית של ישראל על סולם מ-5 - עד 5. באותו אופן הם מתבקשים לדרג את תחושתם ביחס לעתיד של ישראל ולעתיד שלהם באופן אישי. שלוש שאלות העוצמה נותנות את הניקוד לציר העוצמה, ושתי שאלות העתיד נותנות את הניקוד לציר האופטימיות. את הנתונים אנחנו מתרגמים לסולם של 0 עד 10 כדי ליצור מעין מפת מיקום של הישראלים, גם ככלל וגם בחלוקה לקבוצות. ככל שהקבוצה סבורה שישראל יותר עוצמתית ומרגישה יותר אופטימית ביחס לעתיד, כך היא תהיה יותר קרובה לפינה העליונה הימנית של המפה. ככל שהקבוצה סבורה שישראל חלשה, וככל שהיא יותר פסימית ביחס לעתיד, כך היא תהיה יותר קרובה לפינה השמאלית התחתונה של המפה.

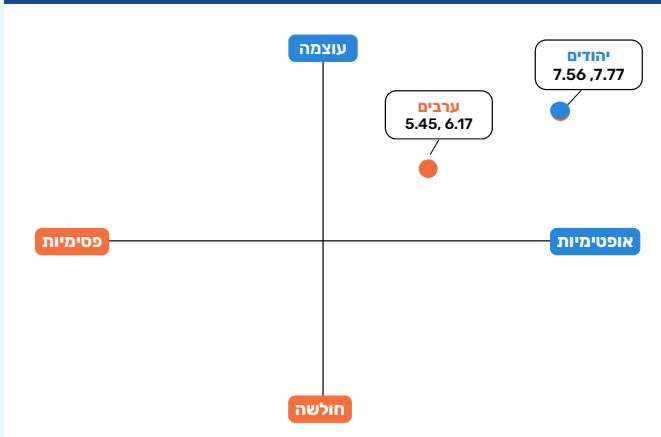
נכון ל-2026, תחושת העוצמה מעט גבוהה מתחושת האופטימיות הממוצעת של הישראלים. עם זאת, כאשר בוחנים את העמדות על פי קבוצות שונות, בין תומכים של קבוצות הימין (ימין וימין-מרכז) הפער בין התחושות יחסית קטן. כלומר, כמעט אין הבדל בין תחושת העוצמה לתחושה האופטימיות. לדוגמה, בימין ממוצע נתוני העוצמה הוא 8.50 וממוצע נתוני האופטימיות הוא 8.47. לעומת זאת, בקבוצות המרכז והשמאל (בקרב יהודים) אפשר לזהות גם דירוג יותר נמוך - הן של עוצמה והן של אופטימיות - וגם פער יותר גדול בין שני המדדים. לדוגמה: ממוצע דירוג העוצמה של תומכי המרכז-שמאל הוא 6.97, וממוצע דירוג האופטימיות שלהם הוא 5.97. כלומר, בעוד שבקרב ישראלים מהימין הפער בין המדדים הוא שלוש מאיות הנקודה, בקרב ישראלים מהמרכז-שמאל הפער הוא נקודה שלמה (בערך פי שלושים).

פערים גדולים אחרים אפשר לזהות גם בהערכת העוצמה ומידת האופטימיות של יהודים וערבים (שיש להם הערכת עוצמה נמוכה יותר, והם פחות אופטימיים), וכן בהבדלים גדולים מאוד בהערכה לפי השתייכות לקבוצות שונות על סולם הדתיות (בקרב היהודים). למעשה, כפי שאפשר לראות על המפה, יהודים חרדים ודתיים מדרגים את הערכתם באופן מאוד דומה, יהודים משתי הקבוצות המסורתיות מדרגים את הערכתם באופן מאוד דומה, והחילונים, שהם הקבוצה הגדולה ביותר, עומדים כקבוצה נפרדת, שהערכתה את העוצמה הישראלית, ועוד יותר מזה מידת האופטימיות שלה, נמוכות יחסית לקבוצות האחרות. השוואת המיקום של יהודים על מפה זו מנתוני ינואר 2024, זמן לא רב לאחר תחילתה של מלחמת שבעה באוקטובר לנתוני ינואר 2026, זמן לא

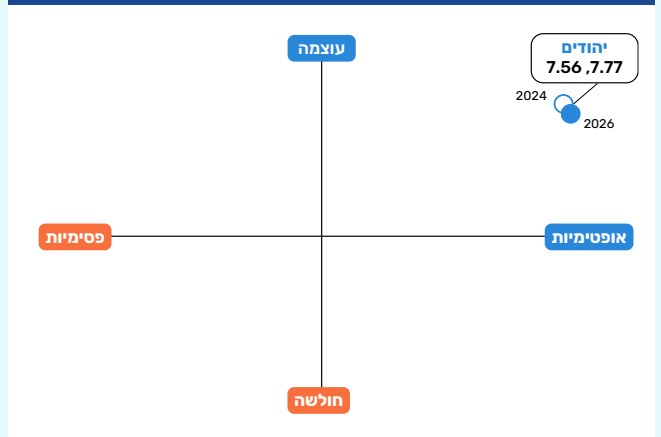
רב לאחר סופה, מגלה שלמרות הטלטלות העזות שישראל עברה בשנים אלה, לא חלה תזוזה משמעותית בממוצעים. אם כבר, ישנה ירידה קלה בעיקר בתפיסת העוצמה של היהודים בישראל, תוצאה שעשויה להיראות מפתיעה לאור היכולת שצה"ל הפגין במהלך המלחמה - אך נובעת בעיקרה מירידה משמעותית בהערכת היהודים את העוצמה החברתית של ישראל.

נזכיר: ממוצע העוצמה מתייחס לעוצמה בטחונית, כלכלית וחברתית. בינואר 2024 אפשר היה לתהות על העוצמה הבטחונית של ישראל, ובמדד זה אכן חלה עלייה (קלה) בקרב היהודים. בינואר 2024 נראה היה שישראל מתאחדת מול איום משותף לאחר שנה סוערת של מאבק חברתי ופוליטי - אך בינואר 2026 המצב החברתי והפוליטי מביא את הישראלים לדרג את עוצמתה החברתית נמוך מכפי שעשו לפני שנתיים (מה שמביא לירידה מסוימת בתפיסת העוצמה הכוללת).

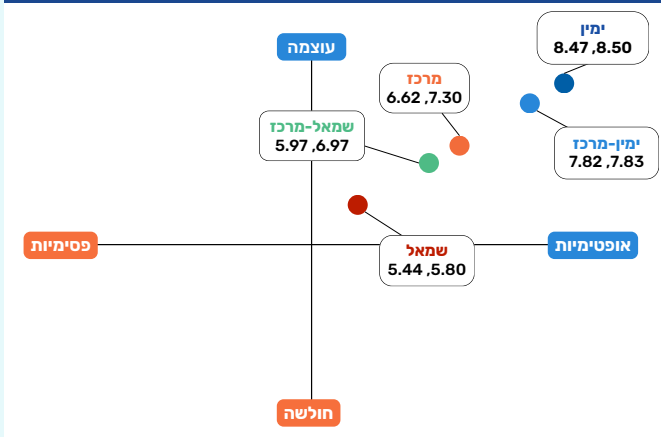
מדד אופטימיות ועוצמה - יהודים מול ערבים (ינואר 2026)

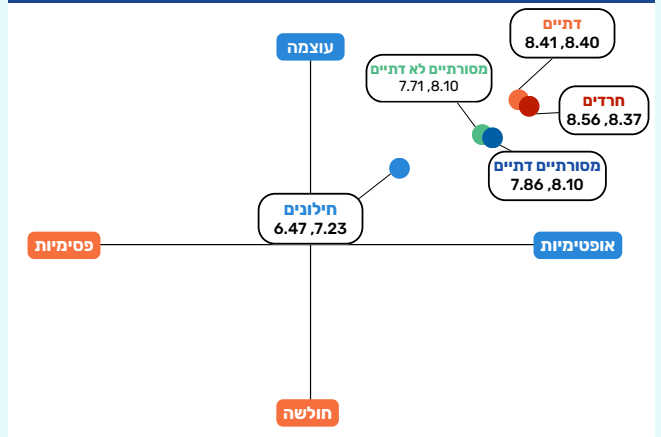
השוואה ינואר 2024 לינואר 2026 - יהודים

מדד אופטימיות ועוצמה - לפי מחנה אידיאולוגי (ינואר 2026)

מדד אופטימיות ועוצמה - לפי דתיות (ינואר 2026)

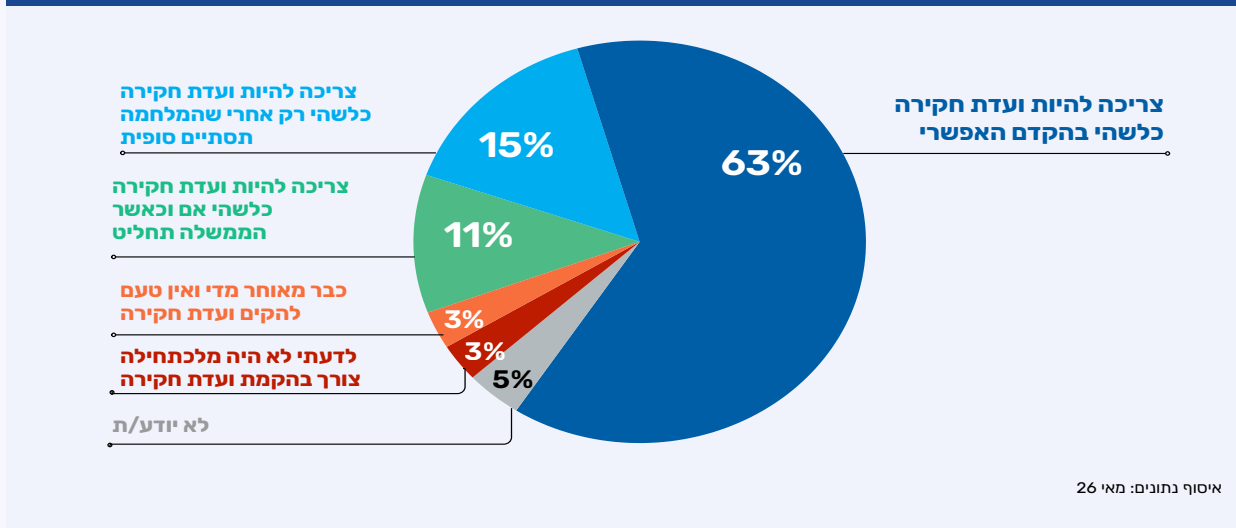

ועדת חקירה

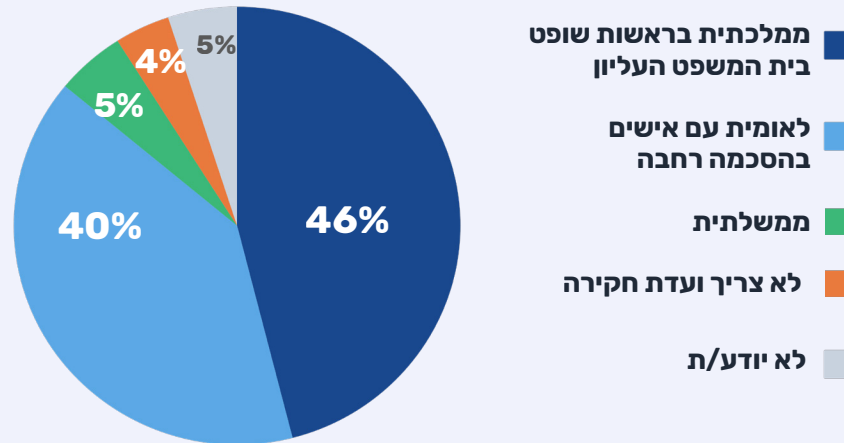
שאלת הקמתה או אי הקמתה של ועדת חקירה לבחינת הנסיבות שהובילו לטבח ולמלחמה עומדת במרכזו של דיון ציבורי מתמשך. הקואליציה אינה מוכנה להקמת ועדת חקירה ממלכתית, והציעה לאורך השנה האחרונה מתכונות אחרות להקמת ועדה, שהאופוזיציה דחתה. למעשה, המחלוקת על הקמת ועדת החקירה מקבילה למחלוקת הנוגעת לסמכויותיו של בית המשפט העליון. הקבוצות בציבור שיש להן אמון רב יותר בבית המשפט העליון, ודוחות את הניסיונות של הקואליציה לשחוק במידה משמעותית את סמכויותיו – הן אלה התובעות הקמת ועדת חקירה ממלכתית במתכונת הקבועה בחוק, כאשר נשיא בית המשפט העליון ממנה את חברי הוועדה. לעומתן, הקבוצות בציבור שאמונן בבית המשפט אינו גדול, ותומכות בשחיקה משמעותית בכוחו, מעדיפות את הצעת הקואליציה להקים ועדה על בסיס של חלוקה פוליטית, כאשר הקואליציה בוחרת מחצית מחברי הוועדה והאופוזיציה בוחרת את מחציתם.

עמדות אלה חזרו ועלו כאשר הוצגו השנה שאלות במתכונות מגוונות על האפשרות להקמת ועדה, כאשר כולם העלו את אותן שתי מסקנות. הראשונה – הציבור סבור, ברוב גדול, שיש צורך בחקירה של הדרך למלחמה. השנייה – הציבור אינו מסכים על הדרך הנכונה לקיומה של חקירה כזאת. לקראת סוף 2025, כאשר הוצגה שאלה שכללה גם הצעת פשרה שהועלתה על ידי נשיא המדינה, יצחק הרצוג, של מינוי ועדת חקירה במשותף על ידי שני שופטים, נשיא העליון, יצחק עמית, ומשנהו, נעם סולברג (כאשר על פי התדמית המקובלת הראשון נתפס כשופט "ליברלי" והשני כשופט "שמרן"), אפשר היה לזהות שמקרב התומכים בהקמת ועדת חקירה שתמונה על ידי בית המשפט העליון ישנה נכונות משמעותית (של יותר ממחצית המשיבים) לקבל פשרה כזאת. לעומתם, רוב המתנגדים לוועדת חקירה שבית המשפט העליון מעורב במינויה לא קיבלו גם הצעה זו, ונתרו בתמיכתם בהקמת ועדה על ידי הדרג הפוליטי במתכונות מגוונות.

מהאפשרויות הבאות, מה העמדה הכי קרובה לשלך בעיתוי הנוכחי בעניין הקמת ועדת חקירה לאירועי שבעה באוקטובר?

איזו ועדת חקירה צריך להקים?

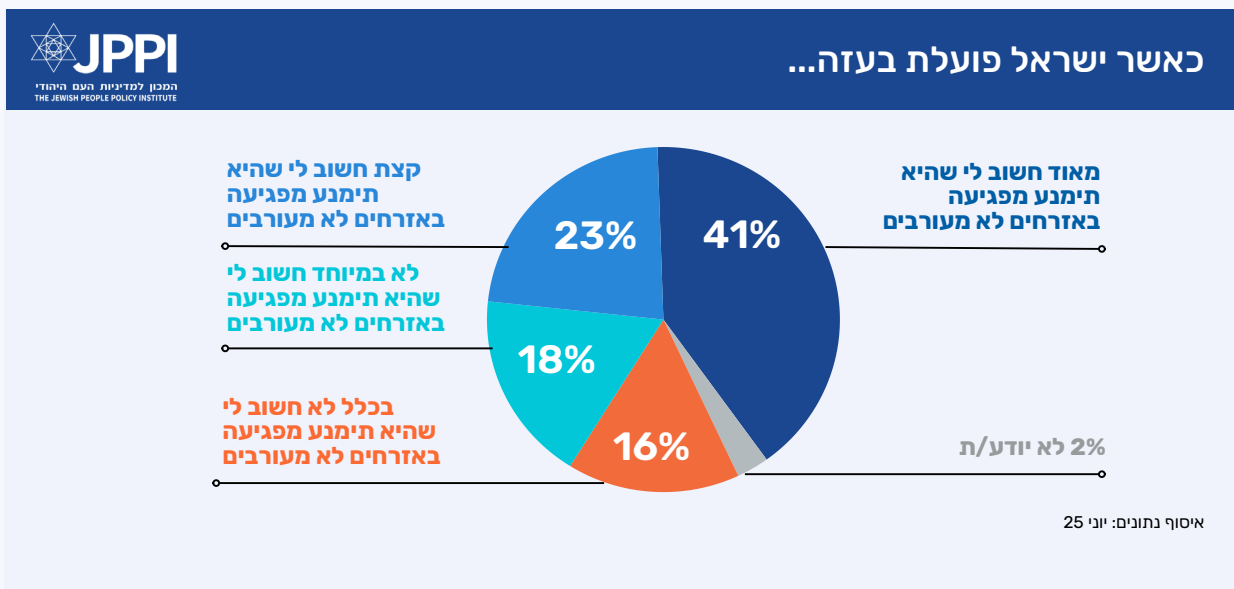
איסוף נתונים: מאי 26

בבחינת האפשרות השנייה על פי חלוקה אידאולוגית נרשמים פערים משמעותיים, ודומים מאוד לאלה שמתקיימים גם ביחס לאפשרות הראשונה: בשמאל ובשמאל-מרכז יש העדפה כמעט מוחלטת למינוי של בית המשפט העליון: למעלה מ-90% בשתי הקבוצות מעדיפים שהוועדה תמונה על ידי עמית בלבד או על ידי עמית וסולברג יחד. במרכז עדיין יש עדיפות ברורה למינוי שיגיע מבית המשפט העליון (75%), אך עולה גם תמיכה מסוימת במנגנוני איזון פוליטיים. בימין-מרכז ובימין התמיכה הגדולה ביותר היא במודל הקואליציה והאופוזיציה - 37% בימין-מרכז ו-55% בימין תומכים באפשרות זו. הימין, שהיא הקבוצה הגדולה ביותר, היא גם הקבוצה היחידה שבה נרשמה תמיכה ממשית במינוי על ידי הממשלה או הכנסת (12% ו-15% בהתאמה).

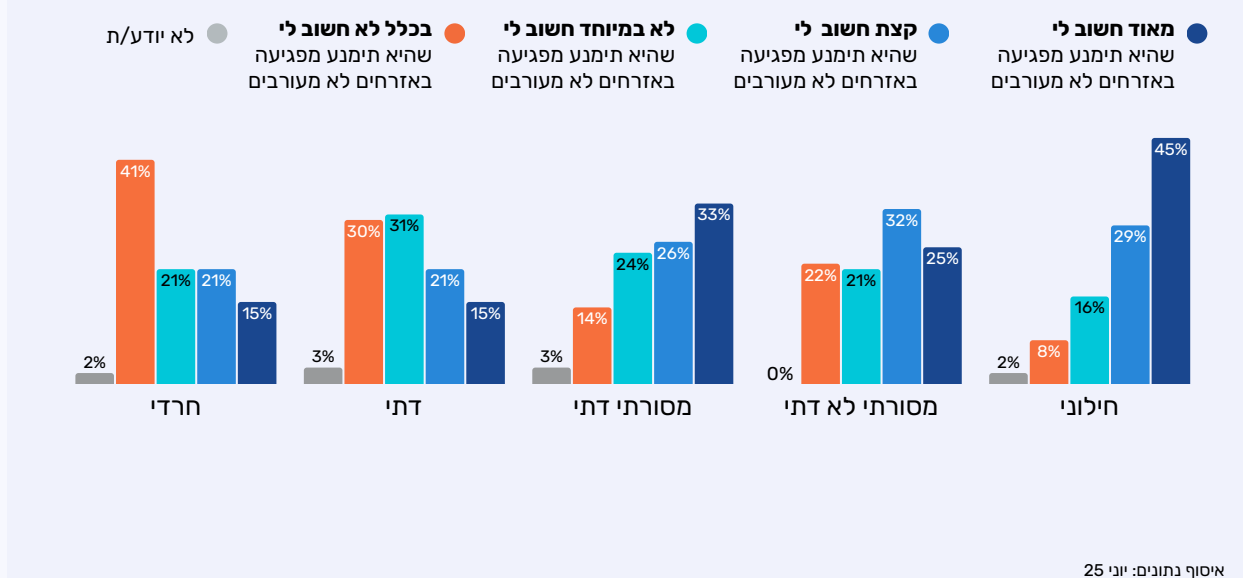
לחימה ומוסר

מבדקי עבר העידו לא פעם שהציבור היהודי בישראל סבור שישראל היא מדינה המתנהלת באופן מוסרי, ונותן אמון במוסריות של צה"ל. בסקר המכון משנת 2022, שנה לפני המלחמה, רק 16% מהמשיבים, שכמעט כולם זיהו את עצמם כאנשי "שמאל", אמרו שישראל "לא כל כך" או "מאוד לא" מוסרית. מקרב תומכי ה"מרכז-שמאל" היה שיעור דומה של מי שסבורים שישראל "מאוד" או "די" מוסרית ושל מי שסבורים שהיא מוסרית "כמו הממוצע בעולם". בקרב הרוב של מי שמזדהים כתומכי המרכז וימינה (מרכז, ימין-מרכז, ימין), ישראל נתפסה כמוסרית יותר מהממוצע, כאשר בשתי קבוצות הימין רוב סבר שהיא "מאוד מוסרית".

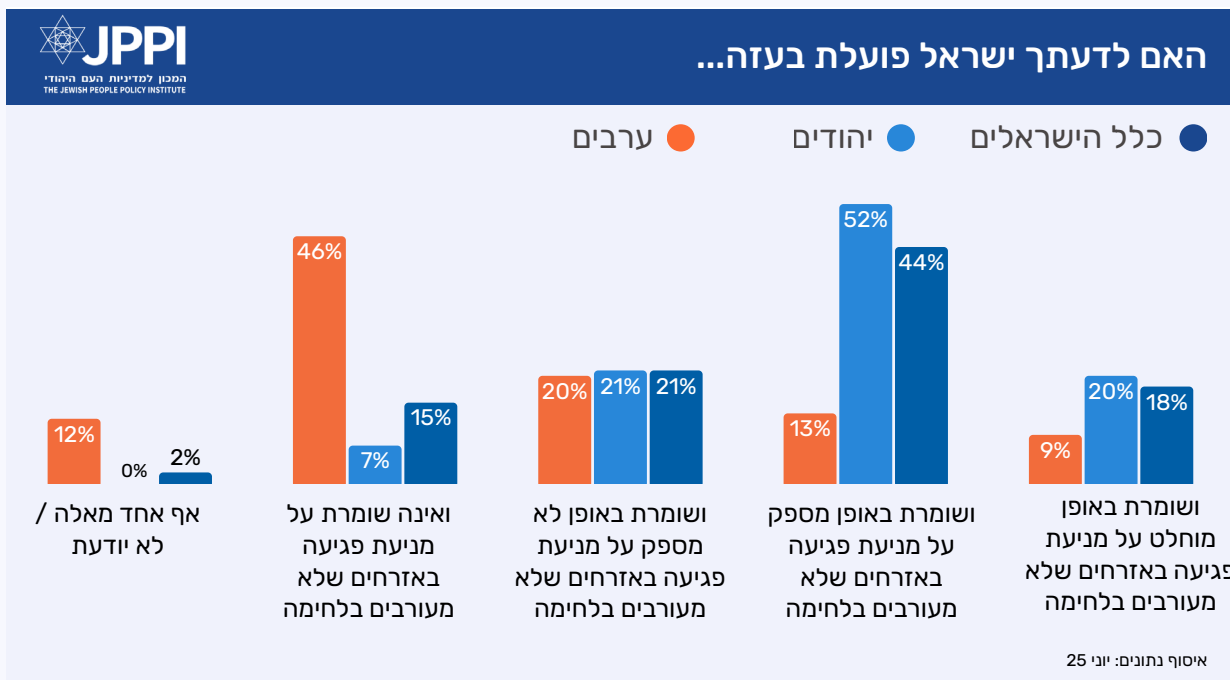
דימויו של צה"ל כצבא מוסרי חזק עוד יותר מדימויה של המדינה באופן כללי. שלושה מכל ארבעה יהודים בישראל הסכימו ב-2022 עם הטענה "צה"ל הוא הצבא הכי מוסרי בעולם". וכמעט מחצית מהם אמרו שזו טענה "נכונה מאוד" (47%). נתונים אלה דומים לנתונים שנאספו גם בשנים קודמות בשאלות דומות, ומעידים על כך שתקריות המתרחשות מעת לעת, ומעוררות במקומות אחרים בעולם וגם בישראל שאלות וביקורת על התנהלות צה"ל אינן מערערות את בטחונו של הציבור היהודי בישראל בהתנהלותו הערכית. ורוב הציבור, אם כי לא כולו, סבור שהתנהלות ערכית של צה"ל בזמן הלחימה היא הסטנדרט הנכון לישראל. עמדה זו רווחת מאוד בקרב יהודים חילונים ומסורתיים, ובקרב ערבים. בקרב משיבים דתיים וחרדים רווחת יותר עמדה של אדישות למידת הפגיעה של צה"ל באזרחים לא מעורבים - בהקשר הספציפי של הלחימה בעזה. אפשר לשער שלעמדה זו יש קשר לעובדה שהמלחמה בעזה באה לאחר טבח שכלל גילויי אכזריות כלפי ישראלים, וכן לפרסומים הרבים על כך שבעזה התגלתה תמונה של תמיכה נרחבת בחמאס ובטבח.

כאשר ישראל פועלת בעזה... (תשובות יהודים)

המלחמה הממושכת, בעיקר בעזה, העמידה למבחן מחודש את עמדות הציבור, וגילתה מחדש כי עמדות הציבור בנושא זה נחרצות במידה שמדגישה מאוד את הפער בין הדימוי של ישראל בקרב קבוצות מסוימות של מבקרים בשאר העולם, לבין האופן שבו הישראלים תופסים את מדינתם. במדינות רבות, דימויה של ישראל והיחס לפעולותיה שלילי. למול פרסומים בעולם על כך שישראל פועלת ברצועת עזה באופן שאינו הולם את כללי המוסר – בהרג מיותר של אזרחים, או בהרעבה של אוכלוסייה – רוב גדול של ישראלים העריכו את פעולות צה"ל כמסוריות במידה מספקת. חריגים בעניין זה היו אזרחי ישראל הערבים, שסברו כי ישראל אינה שומרת באופן מספק על מדיניות של "מניעת פגיעה באזרחים". בשאלה על נכונות הדיווחים על רעב בעזה, כמחצית הציבור לא האמינה, וכשני שליש מהיהודים. כמחצית מהישראלים אמרו שהם מוטרדים מהדיווחים על רעב בעזה, אך בעוד שבקרב הערבים רוב מוחלט היו מוטרדים משום ש"חשוב לי שישראל לא תביא למצב של רעב", בקרב היהודים רוב המוטרדים (שהם כמחצית מכלל היהודים) אמרו שהם מוטרדים "כי זה עלול להקשות על ישראל", כלומר, לא נימוק עקרוני השולל פעילות שמביאה למצב של רעב, אלא נימוק תועלתני הנוגע להשגת מטרות המלחמה של ישראל.

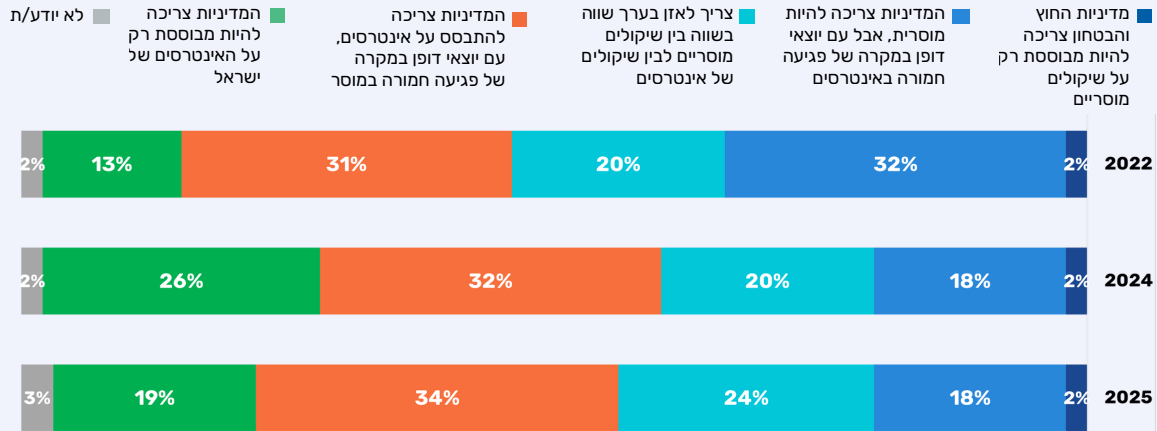
המלחמה שינתה את האופן שבו ישראלים משיבים כאשר מוצגת להם הדיכוטומיה (המלאכותית במידה רבה) בין בחירה ב"מוסר" לבין בחירה ב"אינטרסים" במדיניות החוץ והבטחון.

עמדתם העקרונית הכללית של הנשאלים בסקר הן לפני המלחמה והן לאחריה, היא שראוי לבחון את האינטרסים של ישראל כנתון יסודי ראשון, ולהוסיף עליו, במידת האפשר, שיקולי מוסר. עם זאת, ניתן להבחין בשינוי משמעותי בעמדות הציבור היהודי בסוגיית האיזון הנכון בתקופת המלחמה. אם לפני המלחמה, כשליש מהציבור נטה למדיניות מוסרית עם חריגות כשמדובר בפגיעה חמורה באינטרסים, בבחינת אותה שאלה במהלך המלחמה התמיכה בעמדה זו ירדה משמעותית, ולעומת זאת עלה במידה רבה שיעור המשיבים הסבורים כי אין להכניס כלל שיקולי מוסר למדיניות הבטחון והחוץ של ישראל.

סולם ההתייחסות לשאלה העקרונית של איזון בין אינטרסים לבין ערכים תואם את המנעד המקובל בישראל הן על פי מסורת (מחילוני לחרדי) ועל פי אידאולוגיה פוליטית (משמאל לימין), כאשר בשני המקרים ככל שזדים על המדרג לכיוון דתי-ימני כך עולה משקל האינטרסים לעומת המוסר. בבחינה שעשינו כדי לזהות איזה משני הסולמות הוא המשמעותי יותר בהקשר זה (מסורת או אידאולוגיה) התברר כי הסולם הפוליטי הוא החשוב יותר. על כן, גם בבחינה של חילונים בלבד, על פי סולם פוליטי, ניתן לזהות את אותן מדרגות של שינוי עמדה משמאל לימין. כמעט כל מי שמשיבים שהמדיניות צריכה להתבסס על אינטרסים בלבד הם מי שמזוהים עם קבוצת ה"ימין", שמהם 35% השיבו כך בסקר של 2025. עמדה זו היא גם עמדת מחצית (49%) מהמשיבים שהזדהו כ"ימין עמוק" (קבוצה שנכללת בתוך כלל ה"ימין").

יש האומרים שמדיניות החוץ והבטחון של ישראל צריכה להיות בעיקר מוסרית, ואחרים אומרים שהיא צריכה בעיקר לדאוג לאינטרסים של מדינת ישראל. בעניין הזה, מבין העמדות הבאות, איזו עמדה היא הכי קרובה לעמדה שלך? (יהודים בלבד)

תגובות

יעקב כץ | בטחון בבטחון וספקנות בבטחון

ישראל נמצאת באחת התקופות המורכבות ביותר בתולדותיה - תקופה שבה החברה הישראלית נדרשת להתמודד בזמנית עם מלחמה רב־זירתית, טלטלה פנימית עמוקה ודיון מתמשך בשאלות של הנהגה, אחריות ומוסר בלחימה. למרות מורכבות זו, מנתוני הדו"ח השנתי על מצב החברה הישראלית של JPPI עולה תמונה מעניינת: לצד תחושת עוצמה בטחונית גבוהה יחסית, ניכרת גם ספקנות משמעותית ביחס להישגי המלחמה והעתיד האסטרטגי של חלק מזירותיה. במילים אחרות - הישראלים אינם חשים תבוסה, אך גם אינם חשים ניצחון מוחלט.

הסיבה לכך טמונה במציאות בשטח: בעזה חמאס שולט בכמחצית מהשטח והצליח לשקם את עצמו ואת כוחותיו. בלבנון, כאשר הממשלה הציגה לציבור הישראלי את הפסקת האש בנובמבר 2024 כניצחון - הדבר לא היה נכון. ובאיראן, ביוני 2025, נתניהו דיבר על ניצחון לדורות אבל אם אכן היה זה ניצחון כזה, כיצד ייתכן שכעבור פחות משנה ישראל שוב מצאה את עצמה במלחמה, מערכה שהשאירה בעיקר אי וודאות גם אחרי חודשים רבים.

אחת מהתובנות המרכזיות העולות מן הנתונים היא שהערכת הישגי המלחמה משתנה באופן מובהק בהתאם לזירה שבה מתמקד הדיון הציבורי. כאשר תשומת הלב מופנית לזירות שבהן נתפסו הישגים צבאיים ברורים - כמו לבנון או איראן - תחושת הישג עולה. לעומת זאת, כאשר הדיון הציבורי מתמקד בעזה, ובעיקר בשאלות כמו החטופים, הפסקת האש או "היום שאחרי", תחושת הישג יורדת באופן משמעותי.

דינמיקה זו אינה מקרית. היא משקפת את העובדה שהמערכה בעזה נתפסת בציבור הישראלי כמורכבת יותר, פחות חד־משמעית מבחינת הישגים, ובעיקר ככזו שכרוכה במחירים מוסריים, פוליטיים ואסטרטגיים גבוהים יותר. בניגוד לזירות אחרות, שבהן ניתן להצביע על הישגים צבאיים מוגדרים - חיסולים, פגיעה בתשתיות או הרתעה - בעזה השאלות המרכזיות הן שאלות של שלטון, יציבות אזורית והיכולת למנוע את שיקומו של חמאס. אלה שאלות שאין להן תשובה ברורה גם לאחר שנים של לחימה.

במקביל, הנתונים מראים כי תחושת העוצמה הצבאית של ישראל נותרה יציבה למדי לאורך שנות המלחמה. זו תופעה מוכרת בחברה הישראלית: ההבחנה בין ביקורת על המערכת לבין אמון בסיסי ביכולתה של המדינה להגן על עצמה. גם כאשר הציבור מבקר את ההנהגה הפוליטית או את תפקוד הצבא בתחילת המלחמה, ההערכה לעוצמתה הבטחונית של ישראל נותרת גבוהה.

עם זאת, מאחורי תחושת העוצמה מסתתרת מורכבות נוספת: אמון הציבור בצמרת הצבאית עבר תנודות חדות במהלך המלחמה. בתחילת הדרך, לאחר אירועי אוקטובר, רמת האמון בפיקוד הבכיר של צה"ל הייתה נמוכה יחסית, בין היתר על רקע תחושת הכשל שהובילה למתקפה. אולם לאחר חילופי ההנהגה בצמרת הצבאית ועל רקע הישגים צבאיים בזירות שונות, חלה עלייה משמעותית באמון הציבור.

תופעה זו מלמדת עד כמה שאלת האחריות והמנהיגות הייתה מרכזית בעיצוב דעת הקהל במהלך המלחמה. הציבור הישראלי אמנם ממשיך להאמין בצה"ל כמוסד, אך הוא מצפה גם להתחדשות ולהפקת לקחים בדרגי הפיקוד הבכירים.

אחת הזירות שבה ניכרת תמיכה ציבורית רחבה במיוחד היא הזירה האיראנית. הנתונים מראים כי רוב גדול מאוד של הישראלים תמכו במתקפה על איראן וסברו שהיא עשויה להשפיע לטובה על המזרח התיכון בטווח הארוך. איראן נתפסת בישראל כאיום אסטרטגי מרכזי – לעיתים אף כאיום קיומי. לכן, כאשר ישראל פועלת ישירות מול איראן או נגד יכולותיה האזוריות, הציבור נוטה לראות בכך פעולה התקפית שמחזירה לישראל את היוזמה האסטרטגית. גם לאחר מבצע "עם כלביא", אף שחלה ירידה מסויימת בתפיסת האיום, רוב הישראלים עדיין ראו באיראן איום משמעותי.

הסיבה לכך היא שאם הישראלים למדו משהו במהלך השנתיים וחצי האחרונות, היא שלא ניתן להמשיך להילחם רק בזרועות של התמנון – חמאס בעזה, חיזבאללה בלבנון והשלוחות האחרות של איראן באזור – אלא שיש לפעול גם נגד המקור עצמו, ראש התמנון, והוא איראן. התפיסה הזו, שלפיה איראן היא המרכז שמפעיל ומממן את רשת השלוחות האזוריות שלה, הפכה בשנים האחרונות לחלק מרכזי בדיון האסטרטגי בישראל.

זו הסיבה לכך שרוב גדול מהישראלים תמכו במלחמה נגד איראן. מבחינתם, מדובר בהזדמנות לא רק להתמודד עם איום נקודתי, אלא לשנות באופן עמוק יותר את המציאות האסטרטגית במזרח התיכון – על ידי פגיעה במקור הכוח שמפעיל את המערך האזורי כולו. לעומת זאת, הנתונים לגבי עתיד עזה חושפים עומק של ספקנות ציבורית. רוב הישראלים אינם מאמינים ששלטון חמאס יעלם לחלוטין, גם לאחר המלחמה. רבים מעריכים כי הארגון ימשיך לשלוט ברצועה – אם בגלוי ואם בצורה עקיפה.

ספקנות זו משקפת הבנה רחבה בציבור שהבעיה בעזה אינה רק צבאית אלא גם פוליטית ומבנית. גם אם יכולותיו הצבאיות של חמאס נפגעו, השאלה מי ישלוט ברצועה וכיצד תיראה המציאות הבטחונית שם בעתיד נותרת פתוחה. לכן גם קיימת מחלוקת עמוקה בציבור לגבי האפשרויות השונות – שלטון ישראלי, שלטון הרשות הפלשתינית או כוח בינלאומי או ערבי. כמעט מספר דומה של ישראלים תומכים בניהול ישראלי של עזה ובניהול הרצועה על ידי הרשות הפלשתינית.

הפערים בעמדות הציבור אינם מסתכמים רק בשאלות אסטרטגיות. הם משקפים גם את הקיטוב הפוליטי והחברתי בישראל. הנתונים מראים פערים משמעותיים בין יהודים לערבים, וכן בין קבוצות אידאולוגיות שונות

בחברה היהודית. במקרים רבים, העמדות הבטחוניות מושפעות גם מרמת האמון בממשלה או במוסדות המדינה.

לבסוף, אחד הממצאים המעניינים ביותר בפרק נוגע לקשר בין תחושת העוצמה לבין תחושת התקווה. הנתונים מראים כי בעוד שהישראלים ממשיכים לראות את מדינתם כחזקה מבחינה בטחונית, הכלכלית והטכנולוגית, רמת האופטימיות לגבי העתיד נמוכה מעט יותר במיוחד בקרב מחנה השמאל והמגזר הערבי.

פער זה עשוי להיות אחד המאפיינים המרכזיים של החברה הישראלית לאחר המלחמה. מצד אחד, תחושת מסוגלות גבוהה – אמונה ביכולת של ישראל להתמודד עם איומים אזוריים. מצד שני, ספקנות לגבי מצבה הפנימי של החברה, ובעיקר לגבי לכידותה החברתית והפוליטית.

ואולי כל זה משקף הבנה בוגרת של החברה הישראלית – שלמרות שיש אמונה בכוח הצבאי וביכולת המדינה להתמודד עם איומים אזוריים, בו בזמן הציבור מבין שהמלחמה לא פתרה את הבעיות האסטרטגיות שעמדו בפני ישראל.

יעקב כץ הוא ראש המרכז למידע וייעוץ ע"ש גלייזר של המכון למדיניות העם היהודי.

לכידות וקיטוב בישראל

קיטוב רגשי מתקיים
גם כאשר ההערכה היא
שבנושאים רבים ישנה
הסכמה רחבה

האתגר החברתי העיקרי
אינו תוצר של המלחמה, אלא
של מה שבא לפניה

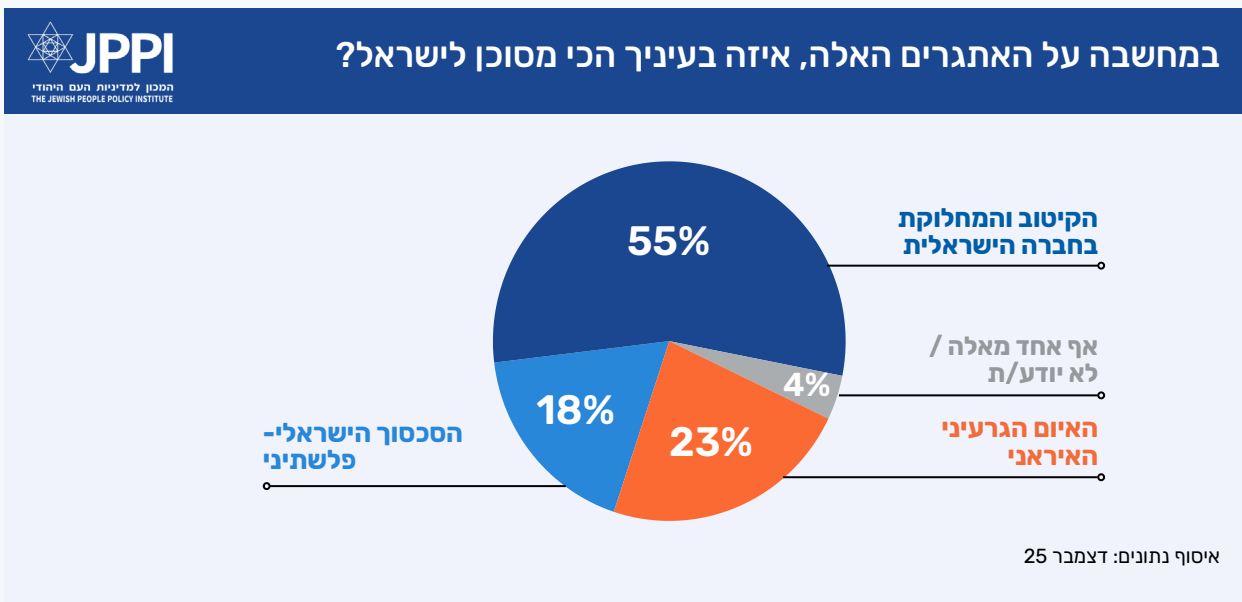
קיטוב יהודים-ערבים
מושפע הן מהמלחמה והן
מהעלייה בפשיעה בחברה
הערבית

המתח העיקרי בחברה
היהודית נובע מקיטוב פוליטי
שבסיסו הזדהות מחנאית

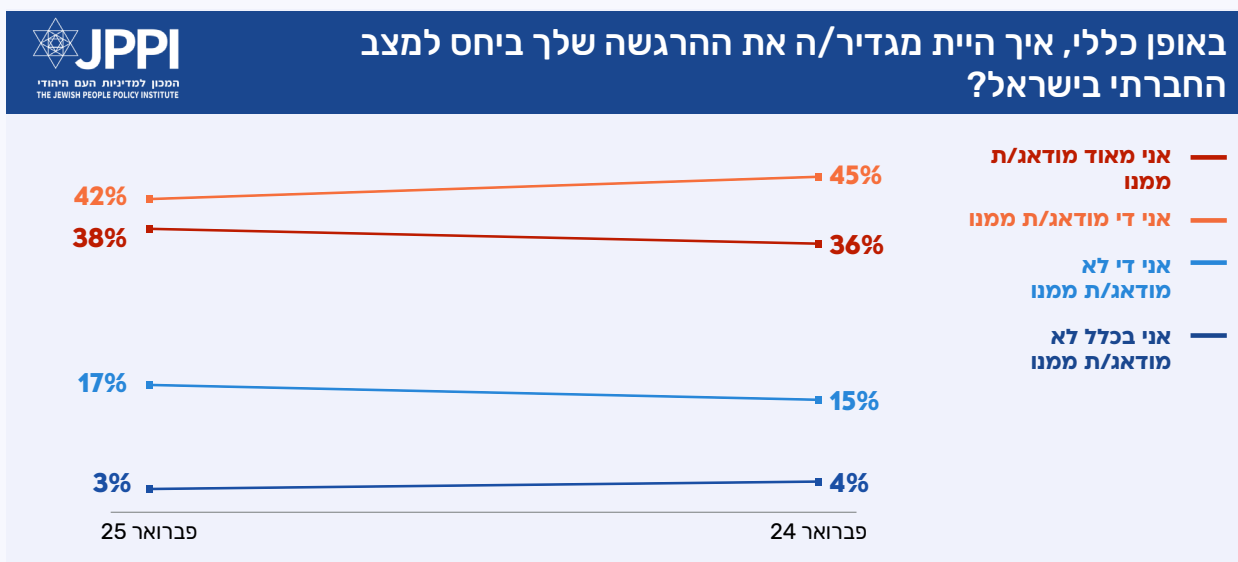
כבר כמה שנים שבישראל שוררת אווירה של קיטוב פוליטי-חברתי שניכר בדרכים שונות. אווירה זאת מבוססת לפחות במידת מה על פרדוקס: מצד אחד - ישראלים אומרים שהם שואפים לחיזוק הלכידות, ורבים מהם גם סבורים שבישראל יש הסכמה ציבורית על חלק גדול מהנושאים שעל סדר היום. מצד שני - ישראלים מודאגים מאוד מהמצב החברתי, ומתייחסים אליו כתופעה שעשויות להיות לה השלכות אפוקליפטיות.

מצב חברתי זה שורר בישראל כבר כמה שנים, ואינו תוצר של השנה האחרונה, או של הטלטלה שישראל חוותה בימי המלחמה, לאחר טבח השבעה באוקטובר. זהו מצב שהתפתח בהדרגה בתקופה שבה נערכו בישראל, בתוך זמן קצר יחסית, חמש מערכות בחירות; אחר כך החרף בבת אחת זמן קצר לאחר הקמת הקואליציה המכהנת בשלטון מאז סתיו 2022, וההכרזה על כוונה לחולל בישראל "רפורמה משפטית", שמשמעותה שינוי גדול ביחסים בין הרשות המבצעת לבין הרשות השופטת; רושמו של האירוע ההוא שרד גם את התקופה המטלטלת שלאחר הטבח ומהלך המלחמה הארוכה. חווית הקיטוב אינה תוצאה של המלחמה, אלא של מה שבא לפניה. עם זאת, המלחמה העמיקה אותה במידת מה, והוסיפה לה שכבות של משמעות, גם אם לא שינתה מהותית את סיבותיה, ולא ערערה את יסודותיה.

הקיטוב החברתי וסכנותיו מובנים לציבור הישראלי, עד כדי כך שרובם רואים בו את האתגר המסוכן ביותר לישראל. גם בסופה של מלחמה קשה, שהזכירה לציבור את חומרתם של האיומים החיצוניים על שלומה ושרידותה, רוב הציבור העריך ש"הקיטוב והמחלוקת" מסוכנים לישראל יותר מאיומים בטחוניים, כמו האיום הגרעיני האיראני והסכסוך הישראלי-פלשתיני. בקרב היהודים בישראל, שישה מכל עשרה דירגו את הקיטוב כאתגר המסוכן ביותר למדינה.

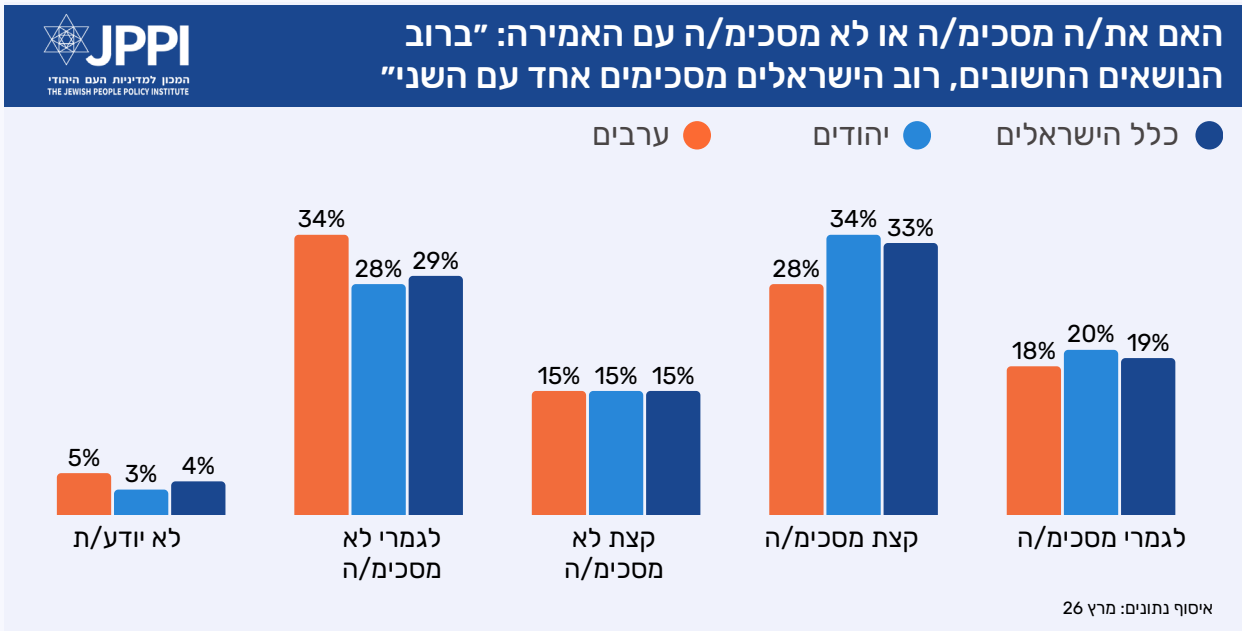
ככלל, רוב הישראלים מעידים כי הם מודאגים מהמצב החברתי בישראל (38% "מאוד מודאגים" ו-42% "די מודאגים"). בקרב יהודים לא חרדים, "האתגר החברתי" דורג השנה כשני בחשיבותו לאחר האתגר הבטחוני מתוך תשעה נושאים. כאמור, דאגה זו אינה ייחודית לשנה זו. היא מתועדת לאחור בעוצמה חזקה לימי המאבק הפוליטי על הרפורמה המשפטית עוד טרם המלחמה. בהשוואה לשנה שעברה, כאשר המלחמה עוד הייתה בעיצומה, היא נותרה דומה בעוצמתה.

אחד מהביטויים לחשש הגובר מפני הקיטוב החברתי בשנים האחרונות הוא אזהרות של אישי ציבור בהווה ובעבר מפני האפשרות של עימות קשה, עד כדי משבר חוקתי או אפילו מלחמת אזרחים. נשיא המדינה, יצחק הרצוג, הזהיר מפני אפשרות כזאת עוד לפני המלחמה. השנה, נשיא בית המשפט העליון לשעבר, אהרון ברק, התריע כי "אנחנו הולכים לשפיכות דמים ומלחמת אזרחים". באותם ימים נמצא כי רבע מהישראלים (27%) חשבו שברק צודק, שליש נוספים (33%) חשבו שקצת הגזים, אבל שאכן מדובר בסכנה אמיתית, חמישית חשבו שהוא מאוד הגזים, ושישית קבעו שאין שום סיכוי למלחמת אזרחים בישראל. בסך הכל, מדובר על שישה מכל עשרה ישראלים, שהסכימו שישנה סכנה של מלחמת אזרחים בישראל.

תמונה זאת ראוי לאזן באמצעות נתונים נוספים. ישנן מחלוקות מהותיות בישראל על נושאים עקרוניים חשובים, שחלקם גם נוגעים לעתיד המדינה ולחזונה. עם זאת, הקיטוב בחברה הישראלית הוא במידה רבה בעל אופי רגשי – מצב שבו הפער בין קבוצות לא נמדד בחילוקי דעות על מדיניות, אלא בעוצמת הרגשות השליליים כלפי קבוצות אחרות. ממצב זה נובעת הסטה של השיח הציבורי מביור ענייני של פתרונות וחלופות לעבר עימות בין "זהויות", המאופייין בחשדנות עמוקה ובשחיקת האמון בקבוצות אחרות ובמוסדות המדינה. היכולת לנהל דיון ציבורי מושכל לביור מחלוקות נשחקת, פשרות נתפסות ככניעה וכל ניסיון לגישור נתקל בחוסר אמון מבני.

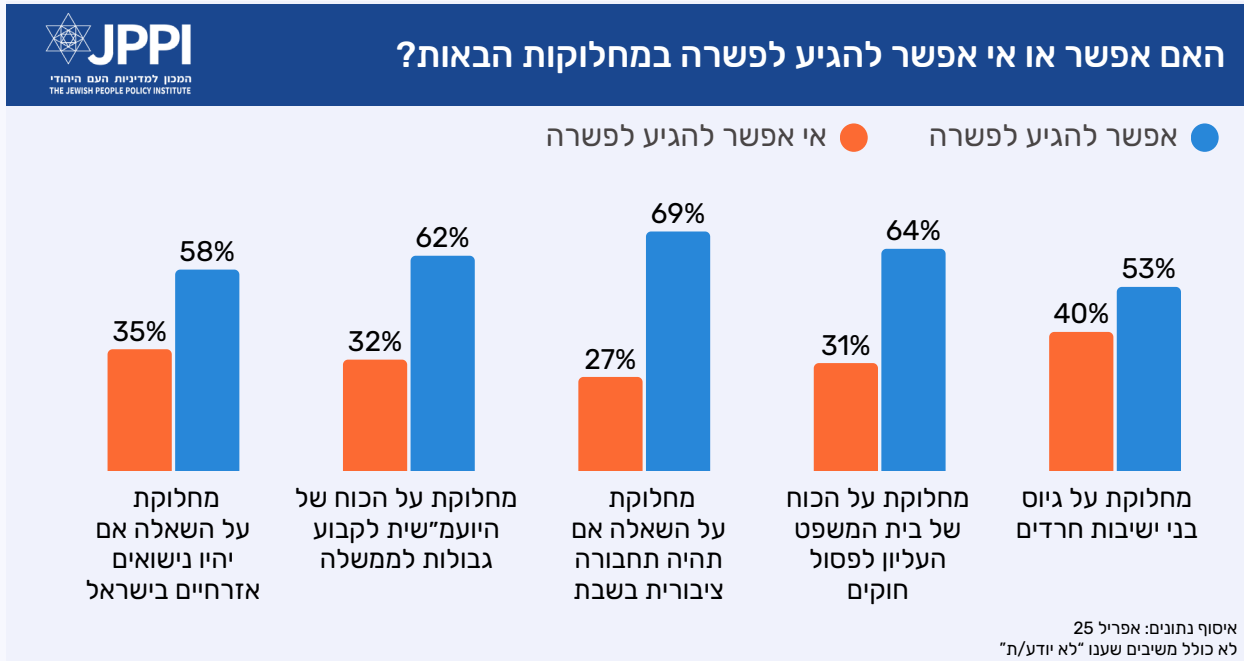
אל מול תהליכי הקיטוב, רבים מהישראלים סבורים שיש לחברה הישראלית אפשרות להגיע להסכמות. הם סבורים כי בנושאים מהותיים ישנו "מרחב ההסכמה" נרחב, שאפשר להיבנות ממנו, וכי עוצמת הקיטוב הרגשי מסתירה נקודות השקה ואינטרסים משותפים שעדיין קושרים בין חלקי החברה. למעשה, רוב הציבור חושב שברוב הנושאים החשובים, רוב הישראלים מסכימים אחד עם השני - למול ארבעה מכל עשרה שלא מסכימים עם קביעה זו. בדו"ח שנתי זה אפשר כמובן לזהות את אותם נושאים שבהם אכן ישנה הסכמה רחבה בין ישראלים שנמצאים, לכאורה, בצדדים שונים של מתרס המחלוקת.

באחד מסקרי המכון שנערכו השנה, המשיבים נשאלו לדעתם בנפרד על סדרה של מחלוקות מוכרות במרחב הישראלי, בניסיון לברר על איזה מהמחלוקות הללו ניתן להערכתם להגיע להסדר של פשרה. מהשאלות האלה עולה קודם כל תובנה כללית: רוב הישראלים (אם כי לא רוב גדול) סבורים שאפשר להגיע לנוסח של פשרה ברוב המחלוקות הציבוריות, "שרוב משמעותי של הציבור יהיה מרוצה ממנה". בחלוקה לפי מגזרים לא הייתה כמובן הסכמה מלאה, אך גם לא נרשמה נטייה עקבית של מגזר כלשהו להנחה שונה מזו של שאר המגזרים בשאלות הפשרה - למעט במגזר החרדי. החרדים בלטו בכך שבכל השאלות הנוגעות לנושאי דת ומדינה רוב גדול מהם (מקרב בעלי הדעה) הניחו שאי אפשר להגיע לפשרה "שרוב משמעותי של הציבור יהיה מרוצה ממנה". ייתכן כמובן שכיוונו בכך לאפשרות שהרוב ה"משמעותי" שיסכים לפשרה לא יכלול את המגזר שלהם.

נתון זה בולט במיוחד ביחס לשאלות על נושאי דת ומדינה שלעיתים נדמים בשיח הציבורי כבלתי ניתנים לפתרון, אך הציבור אינו סבור שזה המצב ביחס אליהם. כך תחבורה ציבורית בשבת, נישואים אזרחיים, ואם רוצים (למרות שלא מדובר בנושא מובהק של דת ומדינה) גם גיוס בני ישיבות - אם כי בנושא זה ההנחה

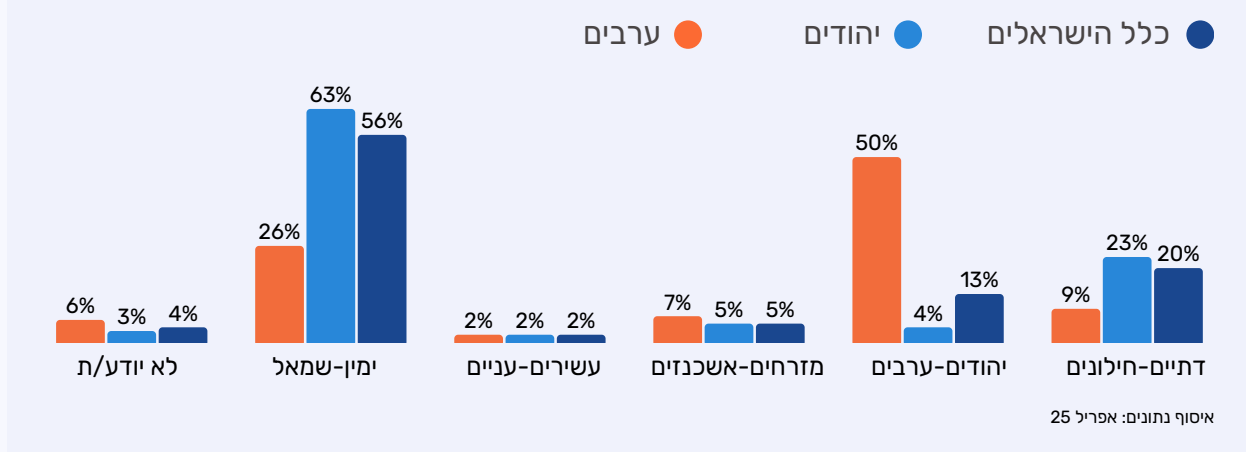
שפשרה באמת אפשרית קצת פחות חדה, וכאמור, רוב מקרב המשיבים החרדים, שהמגזר שלהם עומד בלב המחלוקת, הניחו שזה נושא שאין דרך להגיע ביחס אליו לפשרה (רוב ניכר של חרדים מתנגדים נחרצות לגיוס כלשהו, ומבינים שכלל הציבור היהודי לא יקבל עמדה זו).

החלוקה העיקרית של ישראל לקבוצות שיש קושי להגיע להסכמות ביניהן (כי גם אם נדמה שהסכמות הן בהישג יד בהיבט הנושאי, יש קושי ליישב אותן במישור הרגשי) מתייחסת בעיקר לקיטוב פוליטי. הן ביוני 2024 והן ביוני 2025, רוב מקרב בעלי הדעה בישראל סברו שהמתח "ימין-שמאל" הוא המשפיע ביותר על הלכידות החברתית. אפשרות זו נבחרה בפער גדול לעומת אפשרויות אחרות, למעט בקרב הערבים, שרוב בעלי הדעה מביניהם רואים חשיבות גדולה יותר למתח יהודים-ערבים. בהקשר זה יש הכרח לומר כי בקרב רבים מהמשיבים, ההגדרות "ימין" ו"שמאל" מתייחסות הרבה יותר למאפיינים של שייכות חברתית, עדתית, דתית מאשר למקבץ מוגדר של עמדות בנושאי מפתח, שמבחינות בין שני גושים ברורים של ישראלים. למעשה, כאשר מתייחסים לזירה הפוליטית עצמה, רוב היהודים שתומכים בקואליציה מזוהים כ"ימין", וגם כמחצית מהמתנגדים היהודים לקואליציה מזוהים כימין (ברוב המקרים ימין-מרכז), ובדאי שרובם מזוהים כימין או מרכז, אך לא כשמאל, שגודלו המספרי קטן יחסית, גם כאשר מצרפים את השמאל והשמאל-מרכז לקבוצה אידיאולוגית אחת.

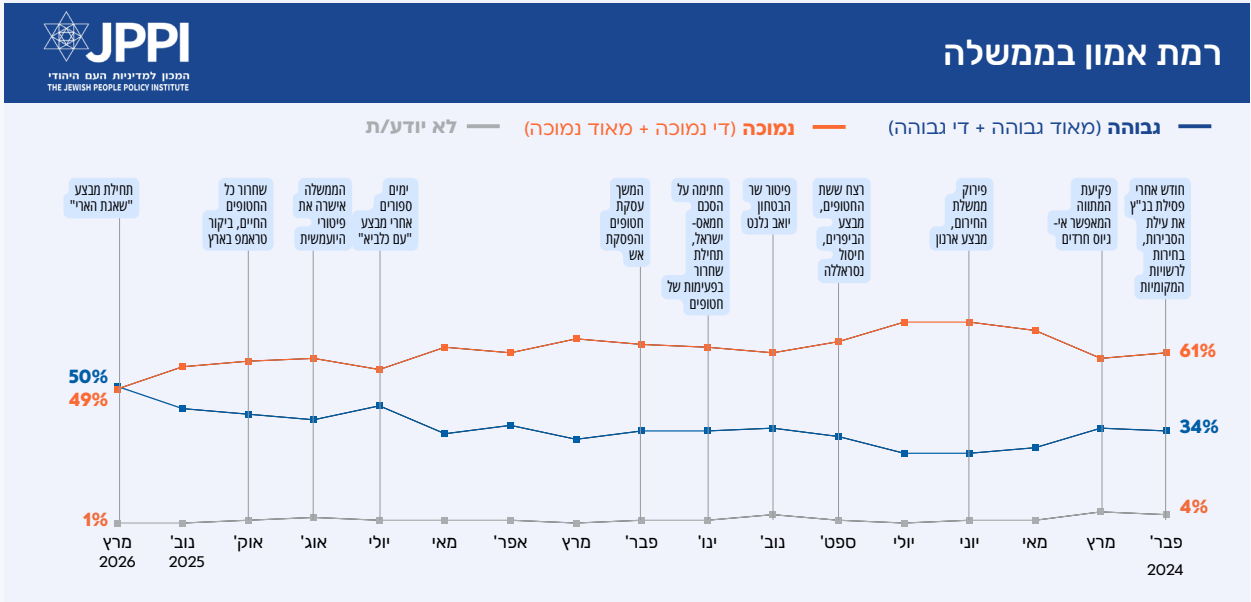
מהאפשרויות הבאות, איזה מתח בחברה הישראלית נראה לך הכי משפיע על הלכידות החברתית?

אמון בממשלה

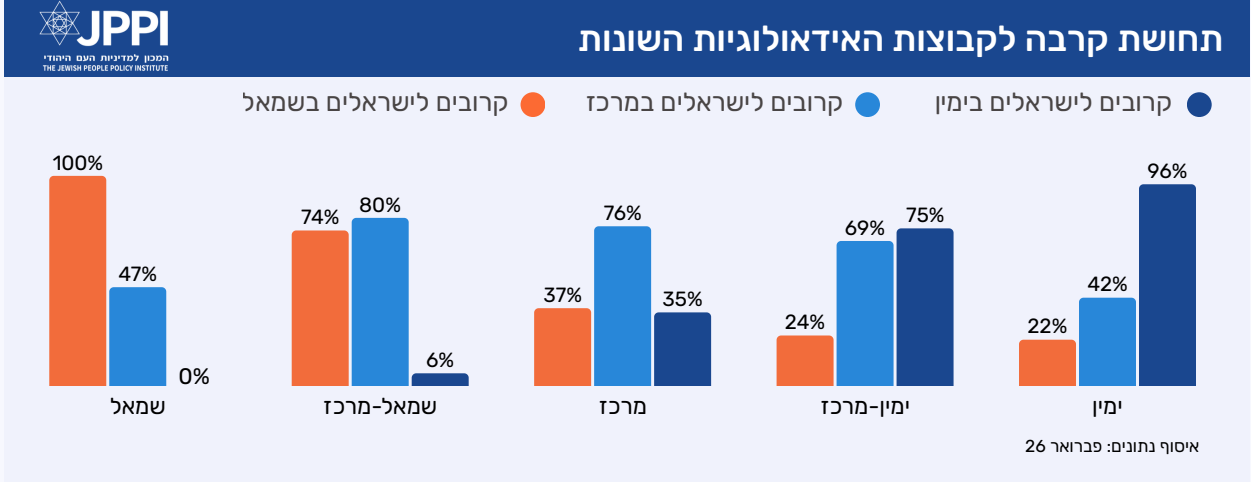
כפי שנכתב כבר בתחילת דו"ח זה, ההשתייכות למחנה פוליטי קבעה השנה (וגם בשנים קודמות) במידה רבה את עמדות ורגשות המשיבים ביחס לנושאים מגוונים, והייתה המפתח העיקרי לזיהוי מוקדים של קיטוב בחברה הישראלית. השתייכות זו כללה מרכיב מרכזי של יחס לממשלה המכהנת בישראל מאז נובמבר 2022, שיש לה רוב יציב בכנסת, אך לאורך כמעט כל תקופת כהונתה אינה זוכה לאמון ציבורי גבוה. למעשה, בכל תקופת המדידה הממשלה מעולם לא זכתה לאמון של רוב הציבור בישראל (מרץ 2026, 45%), ורק באביב 2026 זכתה לראשונה לאחר כמה שנים באמון של מחצית מהציבור היהודי בישראל (50%), למול מחצית שנייה שאינה נותנת בה אמון.

מצב זה בולט במיוחד לאור העובדה שמדובר בממשלה שמובילה את המדיניות הישראלית בתקופה ממושכת של מלחמה. הבחירות שייערכו השנה יאפשרו לכל ממשלה שתיבחר, ולכל קואליציה שתורכב, איתחול של מערכת היחסים בין הממשלה לבין כלל הציבור, ואולי שיקום של האמון הציבורי במערכת השלטון. איתחול כזה יהיה כמובן מהלך מורכב, ששיקולים פוליטיים, מחנאיים, אישיים ואידאולוגיים עשויים להקשות עליו. עם זאת, קשה לשער שניתן להוריד משמעותית את רמת הקיטוב בישראל אם המהלך לא ילווה גם בעלייה באמון הציבור בנבחרי.

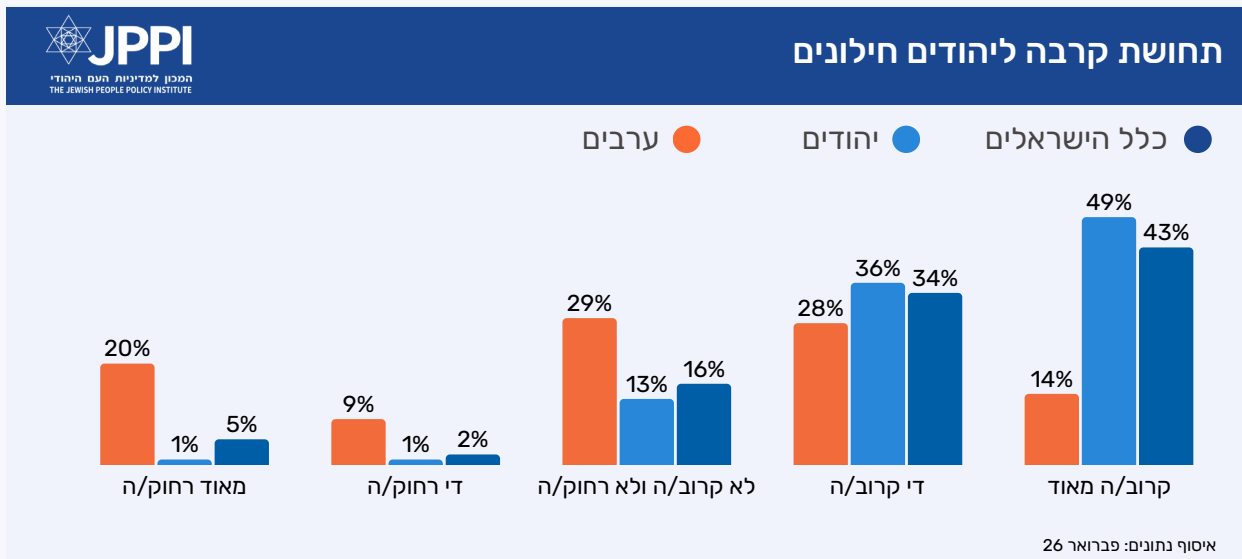
יחסי קבוצות בישראל

כאמור, ביחסי קבוצות היהודים השונות למתח הפוליטי בין "ימין" ו"שמאל" כפי שהם נתפסים בעיני הציבור יש תפקיד עיקרי. מתח זה משתקף ברמה הרגשית לא פחות, ולעיתים יותר, מאשר ביחס לשאלות אידאולוגיות. כבכל שנה, גם השנה מדדנו את רמת הקרבה של ישראלים מקבוצות שונות לקבוצות אחרות, ועיקר הניכור הרגשי נראה היטב בחלוקה של "קרבה" לפי קבוצות אידאולוגיות לקבוצות אחרות. בסקר התבקשה התייחסות של קרבה לימין, מרכז ושמאל, הניתוח שהוצג במבוא לדו"ח זה מאפשר לראות כיצד קרבה זו (לשלוש קבוצות) מתבטאת ביחסן של חמש קבוצות. הניכור לקבוצות השמאל בקרב תומכי ימין גדול, הניכור לקבוצות הימין בקרב תומכי השמאל גדול עוד יותר.

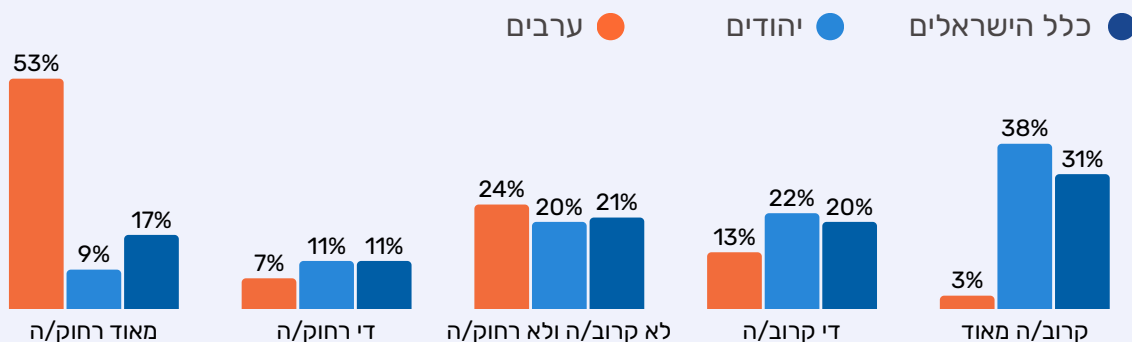
בהתייחסות פרטנית לכמה מהקבוצות שנבחנה הקרבה אליהם אפשר להבחין בהיבטים שונים של קרבה וריחוק, שנתייחס אליהם בקצרה.

יהודים חילונים: רמת הקרבה לקבוצה זו יחסית גבוהה. בבחינה לפי דתיות, הקבוצות הפחות קרובות אליה הן של דתיים וחרדים, אך גם באלה הרוב מדרגים את הקרבה באופן חיובי (דגש על "די קרובים"). הערבים מדרגים את החילונים מעל כל קבוצת יהודים אחרת למעט תומכי שמאל. התוצאה המצטברת היא דירוג חיובי, והעדרו של מתח שמעיד על קיטוב עקרוני הנוגע לעובדת החילוניות של קבוצה זו (שהיא הגדולה מקרב קבוצות היהודים לפי חלוקה דתית). נתון זה מחזק כמובן את הטענה שהוצגה כאן, המעידה כי עיקר המתח החברתי אינו על רקע של רמת דתיות אלא של השתייכות לקבוצה אידאולוגית, הגם שיש חפיפה גדולה בין קבוצות דתיות לבין קבוצות אידאולוגיות בקרב יהודים בישראל.

יהודים דתיים: הניכור של חילונים כלפי יהודים דתיים (קרבה נמוכה) משמעותי הרבה יותר מזה של דתיים כלפי חילונים. אפשר לשער כי עובדה זו נובעת מכך שהדתיים הם קבוצה קטנה יותר, מובחנת יותר, ומזוהה פוליטית יותר לעומת החילונים. 25% מהחילונים מציינים קרבה לדתיים (די קרוב או מאוד קרוב). 41% מציינים ריחוק מהם. ניכור זה נראה היטב גם בחלוקה על פי קבוצות אידאולוגיות, כאשר בקבוצות השמאל הרוב מציינים ריחוק מיהודים דתיים - אין מצב מקביל ביחס של קבוצות ימין ליהודים חילונים.

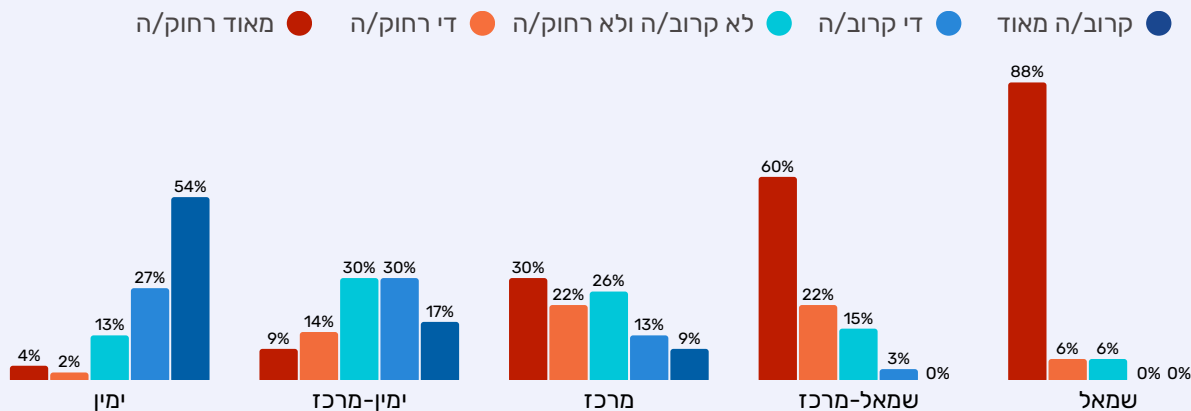
תחושת קרבה ליהודים דתיים

איסוף נתונים: פברואר 26

מתנחלים: ביחס לקבוצה זו, שאופייה הפורמלי הוא מיקום מגורים גיאוגרפי, אך היחס אליה בוודאי מתייחס לתדמית יותר מאשר למיקום, ניתן להבחין בקיטוב על רקע אידאולוגי באופן ברור.

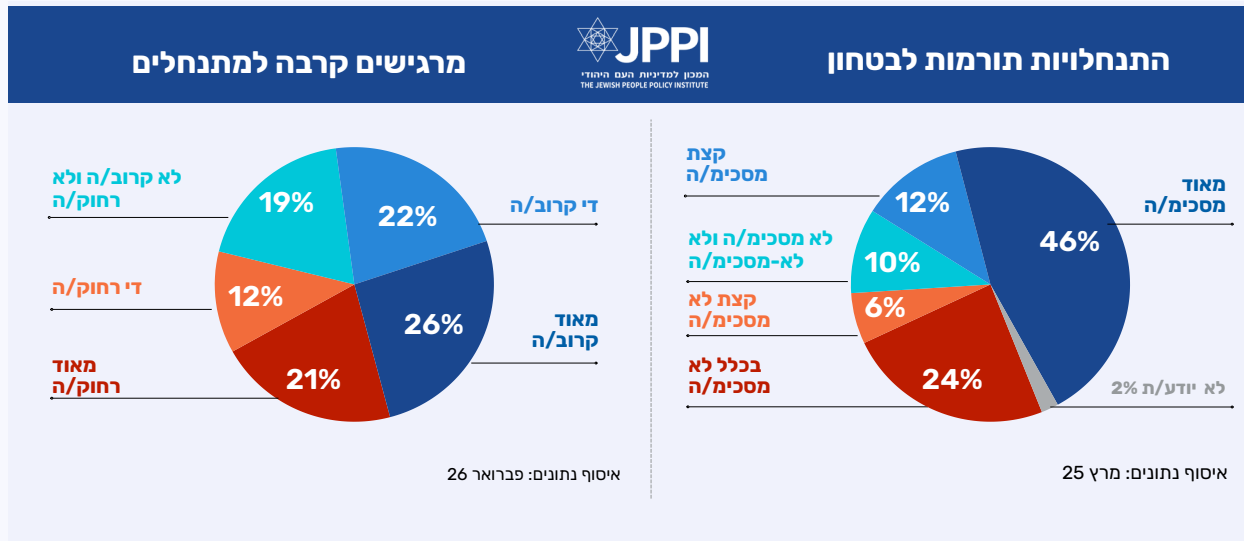
תחושת קרבה למתנחלים

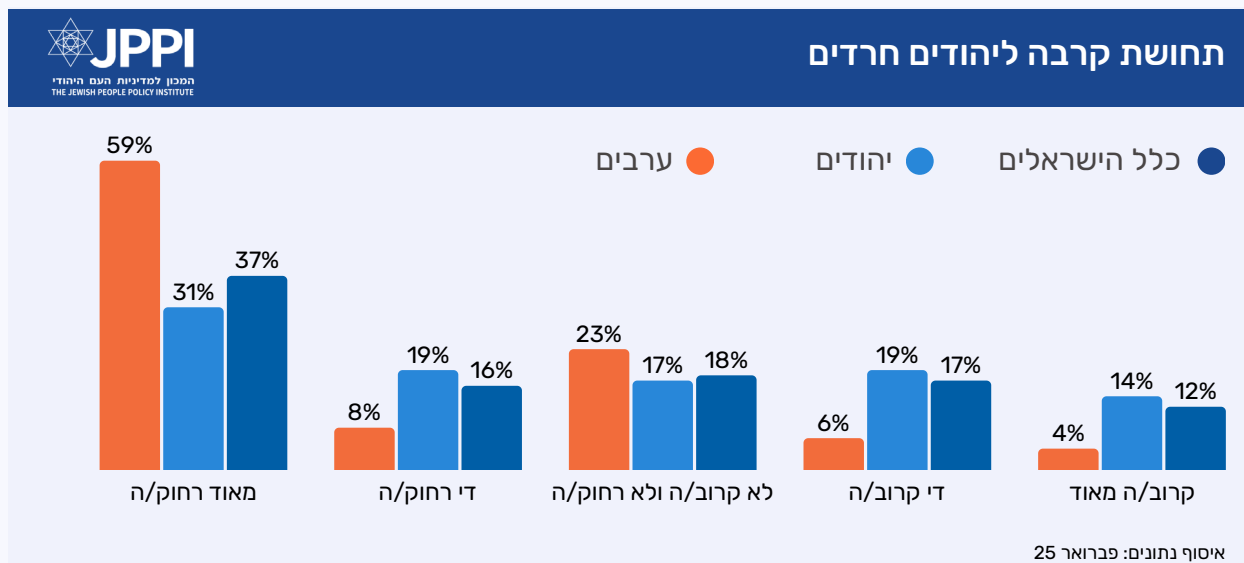
איסוף נתונים: פברואר 26

למעשה, רמת הקרבה והריחוק למתנחלים מהדהדת במידה רבה, גם אם אינה חופפת במדויק, את העמדה הישראלית הנוגעת למהותו של פרוייקט ההתנחלויות, כפי שנבחן בשאלות על התנחלויות כ"תורמות לבטחון" לעומת "נטל על הבטחון". בסך הכל, 33% מהיהודים מרגישים ריחוק מהמתנחלים (די או מאוד רחוקים), ו-35% מהיהודים מרגישים שההתנחלויות הן נטל על בטחון ישראל (די ומאוד מסכימים). בדומה, כפי שאפשר לראות

במספרים המוצגים כאן, מול 33% שמרגישים רחוקים מהמתנחלים, יש 30% שלא מסכימים שההתנחלויות תורמות לבטחון (בכלל לא + קצת לא). יש חפיפה גבוהה בין קבוצת הרחוקים לקבוצת הביקורתיים על ההתנחלויות, וחפיפה משמעותית (אך לא זהה) בין קבוצת תומכי ההתנחלויות לקבוצת החשים קרבה למתנחלים.

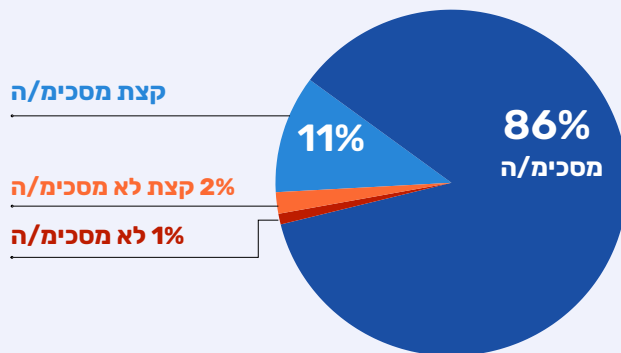
חרדים: כפי שצויין כבר בפרק הפתיחה של דו"ח זה, החרדים אינם מקבלים ציון גבוה של קרבה מאף קבוצה, למעט הם עצמם. תחושת קרבה אליהם מתקיימת בשיעור שאינו נמוך מאוד רק בקרב דתיים ומסורתיים קצת דתיים. בשתי הקבוצות העיקריות של יהודים בישראל - חילונים ומסורתיים לא דתיים - וכן בקרב ערבים, שיעור הקרבה לחרדים נמוך מאוד.

החרדים עצמם אמנם מעידים על קרבה גדולה הרבה יותר לרוב הקבוצות (למעט ערבים) מהקרבה של קבוצות אלה אליהם, אולם במענה שלהם לשאלות אחרות ניתן לזהות תחושות של תסכול וניכור כלפי קבוצות ישראליות אחרות. דוגמה אחת לזה היא התחושה המאוד רווחת בחברה החרדית של אפליה לרעה לעומת קבוצות אחרות.

האם יש בישראל אפליית חרדים? (תשובת חרדים)

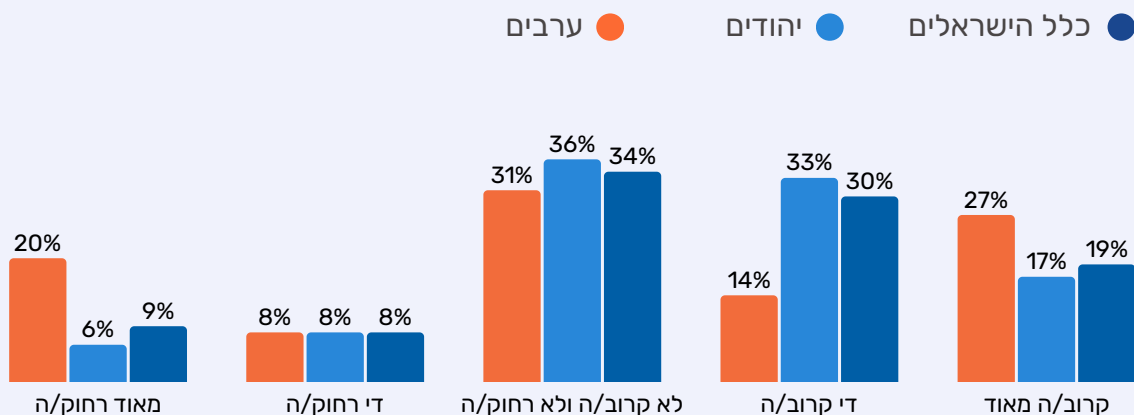

שאלון לחרדים על ידי "אסקריא" עבור JPPI, מרץ 2026

היחס לדרוזים: כמו בשנים קודמות, היחס של כלל הקבוצות בישראל לדרוזים חיובי או ניטרלי. רק מעט ישראלים מעידים על "ריחוק" משמעותי מהם. הקבוצה שבולטת בכך היא של הערבים המוסלמים, שכרבע ממנה אומרים שהם "רחוקים מאוד" מהדרוזים (24%). בקרב יהודים, הצירוף של קרבה מועטה ורבה כולל כמחצית מהמשיבים, כאשר העמדה הדומיננטית הנוספת היא של ניטרליות (לא קרובים ולא רחוקים). מציאות זו נכונה ללא פערים משמעותיים על פי נטייה אידאולוגית או מיקום על סולם המסורתיות.

תחושת קרבה לדרוזים

איסוף נתונים: פברואר 26

שוני ודמיון

כאשר בוחנים את היחס לכלל הקבוצות שנבדקו (10 קבוצות) ניתן לזהות מתאם גבוה מאוד ביחס לקבוצות כמו דתיים ומתנחלים, ימין ומתנחלים, דתיים וימין, שהולך ויורד כפי שאפשר לראות בגרף. הקבוצות בעלות השונות הגבוהה ביותר ביחס אליהן הן קבוצות הקצה הפוליטיות, ימין ושמאל, אחריהן קבוצות בעלות מאפיינים תרבותיים שנתפסים כמנוגדים, חרדים ותל אביבים, ואז בסדר יורד שמאל ומתנחלים, דתיים ושמאל וכן הלאה.

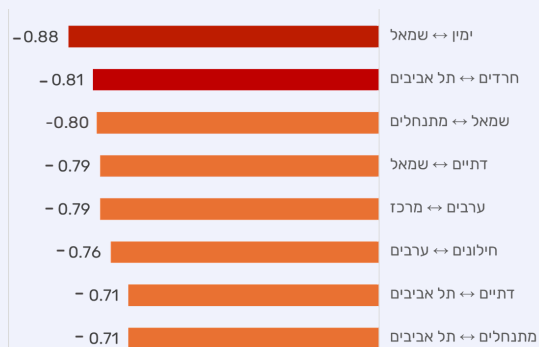

המכון למדיניות העם היהודי
THE JEWISH PEOPLE POLICY INSTITUTE

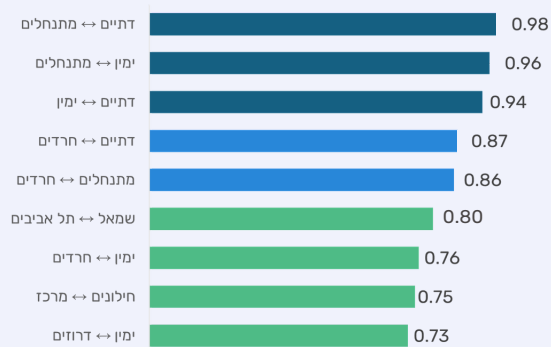
יחס בין קבוצות שונות

● מאוד שונות ● שונות ● כמעט זהות ● דומות ● מאוד דומות

מתאם הפוך: יחס שונה לקבוצות

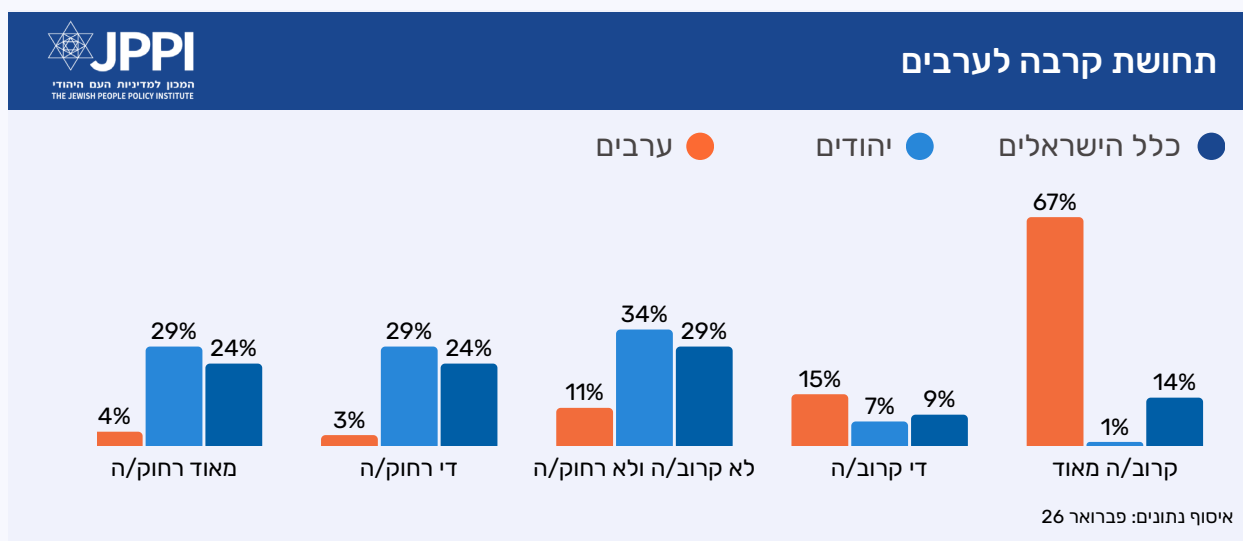

מתאם גבוה: יחס דומה לקבוצות

המתח בין יהודים לערבים

כרבע מהישראלים מרגישים קרבה לערבים, וכמעט כולם ערבים - 8% בלבד מקרב היהודים ציינו קרבה לערבים, רק 1% ציינו שהם קרובים מאוד לערבים. למעשה, ביחסי קרבה בין ערבים ליהודים ישנה אי סימטריה גדולה מאוד, כאשר שיעור הערבים המציינים קרבה לקבוצות שונות של יהודים עולה משמעותית על ציון הקרבה של חברי קבוצות אלה לערבים. לדוגמה, 43% מהערבים מציינים קרבה לחילונים, לעומת 10% מהחילונים שמציינים קרבה לערבים. קבוצת היהודים שמציינת קרבה יותר גדולה לערבים מקבוצות אחרות היא קבוצת השמאל (31%).

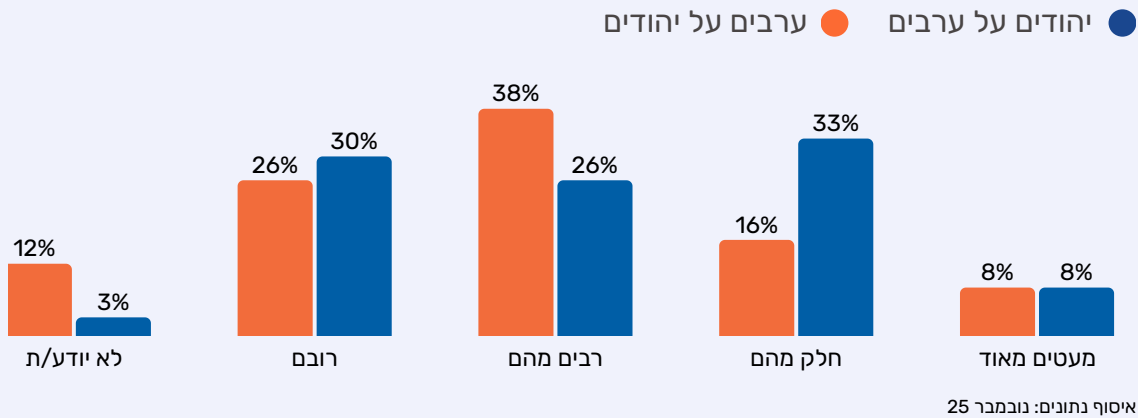

את המתח בין יהודים לערבים, הערבים מציינים כמתח העיקרי בעיניהם בחברה הישראלית אך רק 4% מהיהודים מציינים אותו כמתח העיקרי - מה שמעיד כשלעצמו על תפיסת מציאות מקוטבת. מתח זה התקיים בשנים האחרונות כשברקע שני תהליכים שמשפיעים עליו באופן משמעותי. האחד - המלחמה בעזה ובמדינות אחרות, שעמדת הערבים ביחס אליה שונה משמעותית לעומת זו של היהודים. השני - שיעור הפשיעה הגבוה במגזר הערבי שעולה מעת לעת לכותרות, ותופס מקום חשוב מאוד בשיח הפוליטי של המגזר הערבי, ובסדר העדיפויות שלו לתיקון המציאות.

העמדות השונות בהקשר למלחמה נראות כמעט בכל שאלה על הפעולות בעזה, על ההסדר הרצוי לעזה ביום שאחרי, על סדרי העדיפויות של ממשלת ישראל, על המצב ההומניטרי באזורי הלחימה וכן הלאה. בנסיבות אלה, אפשר להבין מדוע עמדות של ערבים ויהודים אלה על אלה מבטאות תחושה של כל קבוצה שהקבוצה האחרת נוטה להיות "קיצונית" בעמדותיה - למעשה, רוב דומה של יהודים וערבים חושבים אלה על אלה ש"רבים מהם" או "רובם" קיצונים.

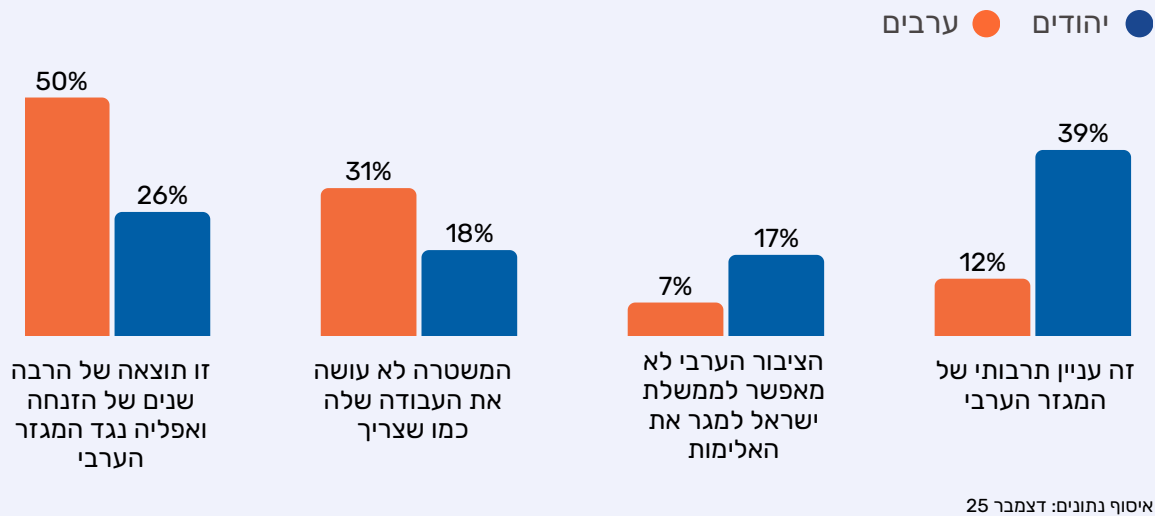
כמה מהם קיצוניים פוליטית?

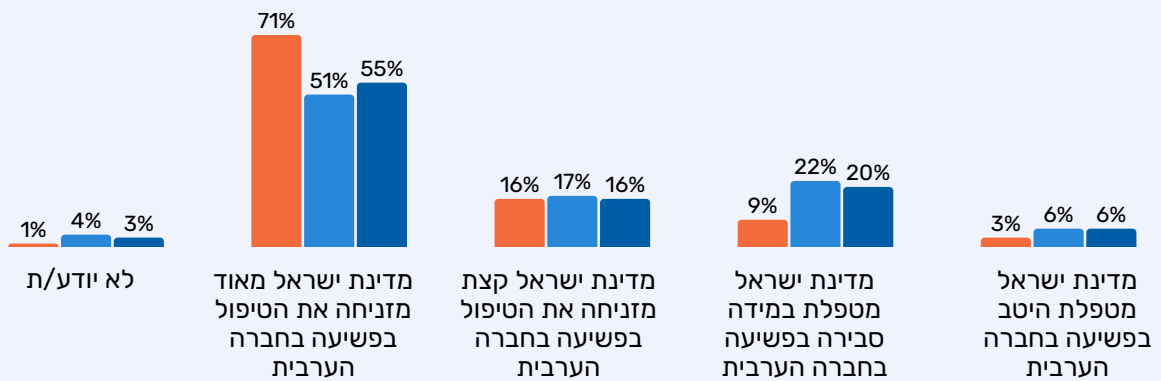

מלבד המלחמה והשלכותיה על יחסי יהודים וערבים, מתנהל כאמור שיח ציבורי ער גם על שיעורי הפשיעה במגזר הערבי, שהחלו לטפס כבר לפני כמה שנים במגמה שאינה נעצרת. ליהודים וערבים הסבר שונה בתכלית למגמה זו, כאשר רוב גדול בקרב הערבים מאשימים את המדינה ושלוחותיה בהזנחה שמובילה למצב הדברים הנוכחי, ואילו רוב בקרב היהודים מפנים את עיקר האשמה למגזר הערבי ולהנהגתו (הגם שישנה הסכמה, גם בקרב רוב היהודים, שהמדינה מזניחה או קצת מזניחה את הטיפול בפשיעה בחברה הערבית).

מה לדעתך הסיבה העיקרית לאלימות במגזר הערבי?

איסוף נתונים: פברואר 26

תגובות

ידידיה שטרן | לכידות בעידן של קיטוב

הכוחות המפרידים ביננו – רבים מאוד:

המרכזי שביניהם הוא המחלוקת על הזהות והתכלית של המדינה: האם זו מדינת לאום (חילונים); מדינת דת (חרדים); מדינת לאום ודת (דתיים) או מדינה ניטרלית (ערבים). סביב מחלוקת זו אפשר להבין חלק גדול מהשאלות המעסיקות את הפוליטיקה ואת החברה בישראל. כל אחת מההעדפות הזהותיות הללו גוררת בעקבותיה תשובות שונות לשאלות העומדות במרכזו של סדר היום הישראלי. כך, לדוגמה, היום אין אפשרות לחוקק את מגילת העצמאות בכנסת ישראל, משום שהמגילה מציעה פשרה חזונית, והצדדים השונים, כיום, אינם נכונים לה.

המחלוקת הרעיונית היא גם כרונית: באופן כללי ניתן לקבוע שהימין בישראל הוא גם דתי יותר, גם עני יותר, גם עם צבע עדתי מסויים, גם מתגורר בפריפריה. השסעים חופפים במידה רבה זה עם זה: לאום, דת, חברה, כלכלה.

המחלוקת הרעיונית מתעצמת בגלל התיקו הפוליטי שמלווה אותנו בעשור האחרון. בעטיו, מוקצה כוח פוליטי גדול, לא פרופורציונאלי, למיעוטים, בחלקם קיצוניים. כל אחד משני המחנות הפוליטיים הגדולים זקוק לפריפריה שלו, גם אם עמדותיה קיצוניות, והוא מנסה לפתות אותה לחבור אליו.

המחלוקת הרעיונית והפוליטית הופכת גם למלחמת תרבות בין חלקי החברה, שמועצמת ברשתות המדיה החברתית. זו סוגיה שמעסיקה את כל העולם, כמובן, אך בישראל היא מקבלת ביטוי מיוחד משום שהיא "יושבת" על רקעה של המחלוקת הכרונית. האם מלחמת התרבות עלולה להוביל למלחמת אזרחים? רוב הישראלים (60%) חושבים שיש סכנה כזו.

מדינת ישראל חזקה בטחונית (מעצמה אזורית), כלכלית (תל"ג לנפש קרוב לממוצע מדינות ה-OECD), מדעית (כפי שמראה דירוג האוניברסיטאות בהשוואה עולמית); וטכנולוגית (מספר 3 בעולם בחברות הנסחרות ב-NASDAQ אחרי מעצמות העל ארה"ב וסין, ומספר 1 ביחס לגודל האוכלוסייה). על רקע זה בולטת לרעה החולשה של ישראל בהקשר החברתי, שעולה עד כדי איום משמעותי על החוסן הלאומי. ואכן, על פי המדד, כשהישראלים מתבקשים לדרג מהי "הסכנה הכי גדולה" למדינה רק מיעוטם מדרג את הסכסוך המדמם עם הפלשתינים או את האיום הקיומי מצד הגרעין האיראני במקום ראשון (18% ו-23% בהתאמה); מנגד, מספר

המדרגים את הקיטוב כסכנה החמורה ביותר הוא בפער רב גדול יותר (55%).

לכך יש להוסיף את העובדה שישראל מתפקדת כדמוקרטיה שאין בה חוקה. היינו, אין לנו כללי משחק יציבים, ברורים מראש, שבתוכם אמורה להתנהל המחלוקת. זו סכנה גדולה, משום שנושאים יסודיים – זכויות האדם, זכויות המיעוטים, אופי המדינה, היחסים בין הרשויות (המאבק בין הכנסת והממשלה לבין הרשות השופטת) – אינם מובטחים מפני פגיעה במקרה שרוב מזדמן בכנסת יחליט שהדבר תואם את האינטרסים הרגועים שלו.

המדד מלמד אותנו שיעור חשוב על מהות הקיטוב הישראלי: מהממצאים עולה שעיקר המחלוקות ביננו איננו נסוב על שאלות נקודתיות – אפילו חשובות, כמו דת ומדינה – אלא הוא בעל אופי רגשי. זהו מאבק בין קבוצות זהות. לכן גם אם רוב הישראלים חושבים שברוב הנושאים החשובים ניתן להגיע להסכמות, עובדה זו איננה מתורגמת לתוכנית פעולה עניינית שמטרתה לממש את ההסכמות. מאבק זהותי מעמיד בראש את ההבדלות מאחרים ולא את ההסכמות עמם, וכך הולכת ומעמיקה מלחמת התרבות.

כואב במיוחד לגלות את מידת הריחוק של הישראלים מהחרדים ואת העדר הקרבה של יהודים לערבים אזרחי ישראל. שתי הקבוצות הללו – ערבים וחרדים – אמנם מציבות אתגרים שונים ללכידות הישראלית, אך התמונה הכוללת היא ששתיהן יחדיו – כשליש מכלל הישראלים – נמצאות בקטבים נפרדים והפוכים של המרחב הציבורי שלנו.

בעוד שהקיטוב ביננו מקורו באי הסכמה על "ברית הייעוד" – על החזון, הזהות והתכלית של המפעל הצינוני המשותף – קיים כוח חשוב נוסף שמחזק את הלכידות הישראלית: זוהי "ברית הגורל": כוחות חיצוניים לנו, אנטישמיות בעולם ואויבים אזוריים, אינם מבחינים ביננו ומולם אנו מתייצבים יחדיו. דוגמה בולטת לכך ראינו במהפך הדרמטי שחוונו בין התקופה שלפני 7 באוקטובר, שבה נשמעו אפילו קריאות לסרבנות אפורה, לבין התקופה שלאחר מכן, כאשר חזינו בהתגייסות מופתית של כל חלקי החברה הישראלית – הן בצבא והן בחברה האזרחית.

עם זאת ברור שהשענות על שונאינו כבסיס ללכידות פנימית אין בה די. מהן התרופות האפשריות לשמירה על מידה ראויה של לכידות בעידן של מחלוקת?

מנהיגי הצינונות בתקופה שקדמה להקמת המדינה ציפו שעם המעבר של העם היהודי מגלות למדינה תתפתח בישראל חברה מלוכדת סביב שפה אחת, מוסדות משותפים, תרבות הגמונית, סמלים מוסכמים ועוד. הם טעו. בעשור השמיני למדינת ישראל ברור שהיא איננה מייצגת הכרעה זהותית, היפוכו של דבר: בעוד שבגולה המאבק בין קבוצות זהות לא היה ישיר ולא נדרשה בו הכרעה, מרגע שהתקבצנו למרחב ציבורי משותף שיהודים שולטים בו, התחדדו המחלוקות והחריפו כיוון שעלינו להכריע מי ינהל אותו וכיצד. שאלות שבגולה נחשבו לתיאורטיות, הפכו בישראל למעשיות. בעוד שבגלות המחלוקת הייתה בעיקרה רעיונית-אידיאולוגית, במדינת היהודים המחלוקת מתורגמת ל"פוליטיקה", "כוח", "הכרעה משפטית" וכדומה.

באופן ריאלי אין לצפות שבדור הקרוב המחלוקת על הזהות והתכלית של המדינה תשכך. יש שרואים בקיומה אפילו יתרון. היא הופכת את המקום היקר הזה, לחי, תוסס, חיוני, יצרני. אבל, ברור שנדרשת פעולה שתאפשר את המשך קיומן של המחלוקות מבלי שהחברה תתפורר לשבטים וחלילה וחס, כפי שחוששים רבים, תדרדר לגרוע מכל: מלחמת אזרחים.

דרושים שני מהלכים מיידיים: האחד, נוכח תהום הסכנה הפנימית הפעורה לנגדנו, על מנהיגי הציבור לגלות אחריות ולמצוא דרך להקים קואליציה רחבה לאחר הבחירות הבאות. מדד החברה הישראלית של JPPI מלמד שיש כר נרחב דיו של הסכמות ענייניות, בנושאים חשובים, שניתן לבנות עליהן ממשלה יציבה, שתכליתה הגדולה צריכה להיות שיקום חברתי.

והמהלך השני, שהוא לדעתי המשימה החשובה מכל של הקואליציה הרחבה אם תקום, הוא קיבוע לדורות של "כללי המשחק" לניהול המחלוקת. על הכנסת לכונן "חוקה רזה" שלא תבקש להכריע בשאלות האידאולוגיות הגדולות, אך תיקבע את גבולות המותר והאסור במשחק הפוליטי. החוקה הרזה עוסקת בממשל – כיצד יוקצה הכוח בין רשויות השלטון באופן הגון ויעיל, כך שהאיזון ביניהם יישמר. המחלוקת סביב נושאים אלו – בעיקר במתח שבין הממשלה והכנסת מכאן, ובית המשפט משם – מלבה את הקיטוב הישראלי שעלול להגיע לנקודת רתיחה בקרוב.

כל אחת מקבוצות הזהות בישראל עלולה למצוא עצמה בעמדת מיעוט ברגע נתון, ועליה לחשוש מכוח מוגזם של הרוב שיופעל נגדה, בהעדר רסנים חוקתיים. לכן החוקה הרזה היא אינטרס כללי ישראלי, שאיננו תלוי קבוצת זהות. זהו המרשם הטוב ביותר לשמירה על לכידות חברתית בעידן של קיטוב רעיוני.

פרופ' ידידיה שטרן הוא נשיא המכון למדיניות העם היהודי.

המצב הכלכלי, התנהלות כלכלית

מצד שני, ביקורת רווחת על ההתנהלות הכלכלית של השלטון

מצד אחד, הסכמה רחבה שהכלכלה הישראלית די חזקה

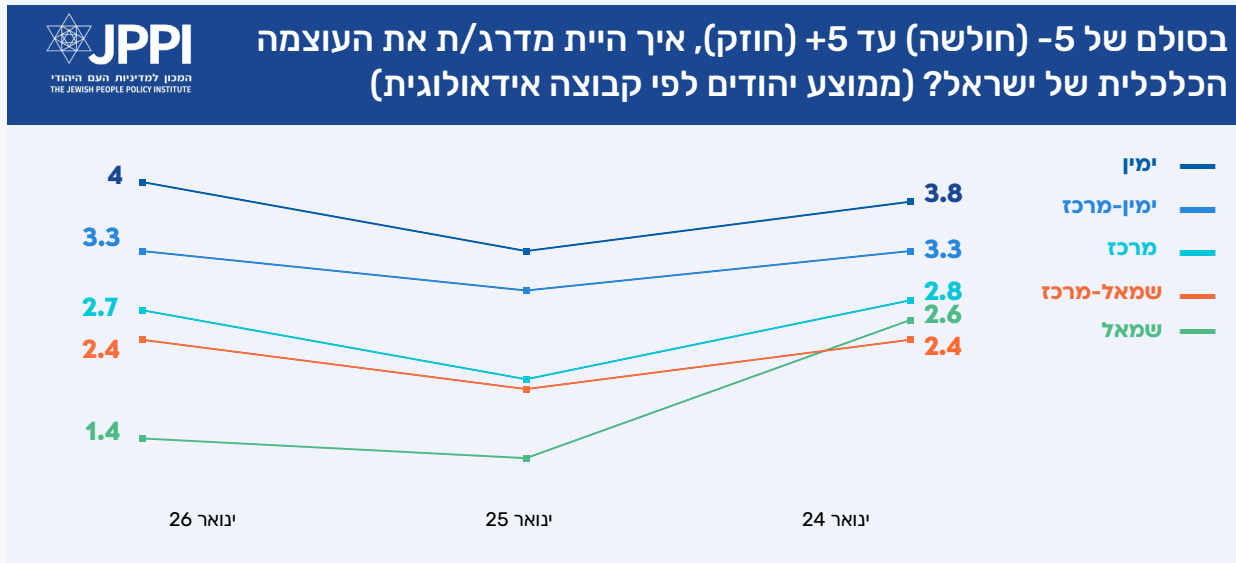
מגזרים שפחות מגישים חשבוניות, חושבים שאין היבט מוסרי לחשבוניות

להשקיע או לא להשקיע בישראל? זה תלוי במידה רבה ברמת האופטימיות

המצב הכלכלי

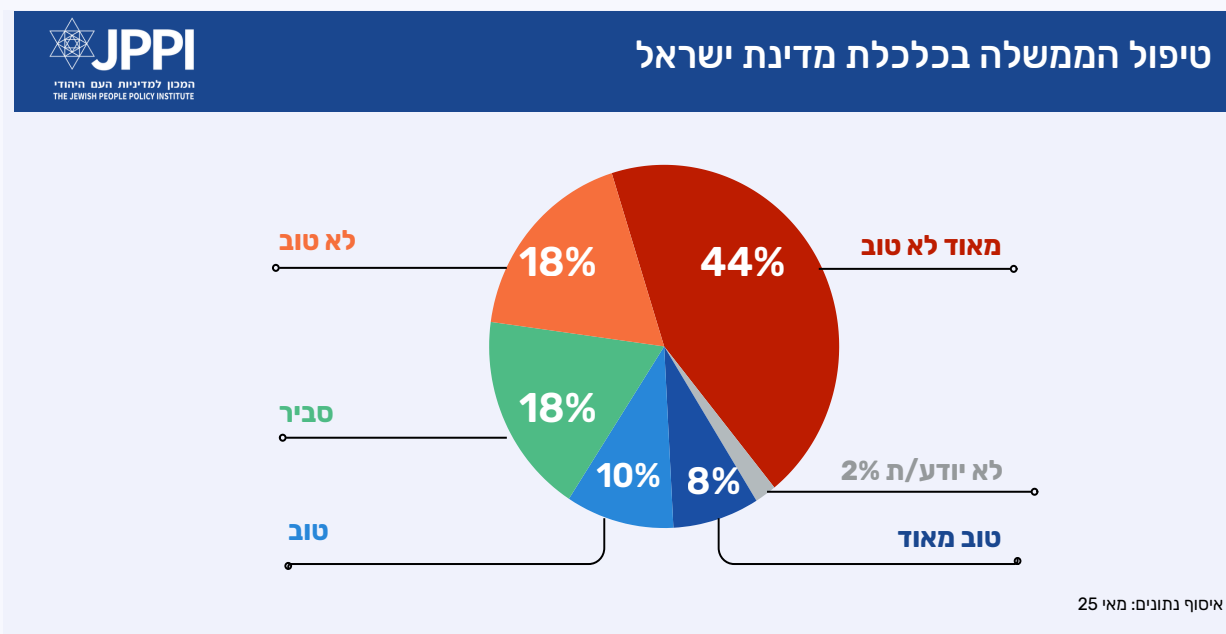
הישראלים מדרגים את העוצמה הכלכלית של ישראל בהערכה חיובית. בדירוג של -5 עד +5, הממוצע הישראלי הוא 2.8, כלומר, ציון שנוטה לטוב, אם כי נמוך יותר בהשוואה להערכה לעוצמה הצבאית (3.4). בסוגיה הכלכלית, היהודים נוטים להעריך את העוצמה של ישראל כגבוהה יותר לעומת הערבים (3.3 לעומת 1.2). ביחס לשנה שעברה חלה עלייה הן בתפיסת היהודים והן בתפיסת הערבים את העוצמה הכלכלית של ישראל. אך בהשוואה של שנתיים לאחור, ביחס לינואר 2024, נראה כי הערכת העוצמה הכלכלית כמעט ולא השתנתה, רק ירדה מעט בקרב הערבים.

כמו ברוב הנושאים הנוגעים למצבה של ישראל, עמדה פוליטית משפיעה באופן עמוק על הערכת המציאות הכלכלית. כלומר, עם או בלי קשר לנתונים הכלכליים המציאות הכלכלית נקראת דרך משקפיים אידאולוגיים, כאשר ניכר שמי שתומכים בשלטון המכהן נוטים להערכה חיובית יותר של המצב, ומי שמתנגדים לו להערכה שלילית יותר של המצב. בהתאם, בעוד שישראלים המזהים את עצמם עם ה"ימין", שכמעט כולם תומכי הממשלה, דירגו את מצב הכלכלה הישראלית בציון ממוצע של 4.0, ישראלים שמזהים את עצמם עם קבוצות המתנגדות לממשלה, כמו המרכז והשמאל דירגו את עוצמת הכלכלה בממוצעים נמוכים יותר במידה משמעותית. כפי שאפשר לראות בנתונים, תופעה זו מתקיימת ב-2026 באופן דומה לשנתיים האחרונות.

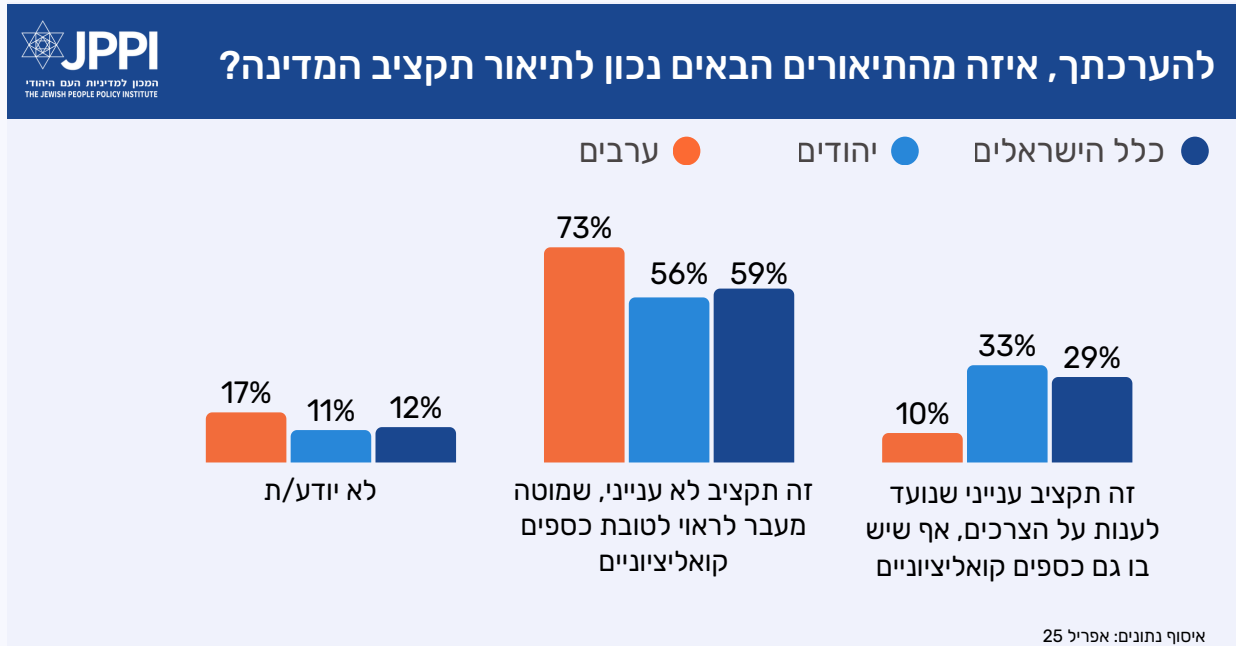
עמדה יחסית חיובית זו ביחס לכלכלת ישראל מתקיימת על אף ששיעור ניכר מהישראלים נותנים לממשלה ציון נמוך למדי על טיפולה בנושאים כלכליים. כפי שאפשר לצפות, גם בשאלת הציון לשלטון על הטיפול בכלכלה ישנו פער בין תומכי הממשלה לבין מתנגדיה. עם זאת, גם תומכי הממשלה לא נותנים לה ציון טוב במיוחד

בנושא זה. בקרב התומכים, פחות ממחצית הישראלים נתנו לממשלה ציון "טוב" או "טוב מאוד" על טיפול בכלכלה בשנת 2025, בעוד שרבים מהם (כשליש) הסתפקו בציון "סביר" וקצת יותר מרבע נתנו ציון "לא טוב" או "מאוד לא טוב". בקבוצות הישראלים שאינן תומכות בממשלה, הציון של רוב המשיבים על טיפול הממשלה בכלכלה היה שלילי, כאשר שמונה ויותר מכל עשרה משיבים דירגו אותו כ"לא טוב" או "מאוד לא טוב". גם בקרב הערבים, 80% מהמשיבים גרסו שטיפול הממשלה בכלכלה אינו טוב. בהשוואת הדירוג ב-2024 וב-2025 כמעט לא חל שינוי. בשני המקרים, קצת פחות מחמישית מהישראלים דירגו את טיפול הממשלה בכלכלה כטוב או טוב מאוד. קצת יותר משישים אחוזים דירגו אותו כ"לא טוב" או "מאוד לא טוב".

בחינות שנעשו לאורך השנה האחרונה על סוגיות שונות מאפשרות לזהות את הנושאים שמשפיעים על הדירוג של נושאים כלכליים, ובעיקר על הנושאים שבעטיים יש לציבור הישראלי תחושה שהטיפול בכלכלה אינו מספק. לדוגמה, יחסו של הציבור לתקציב המדינה מעיד על אמונה רווחת שהתקציב אינו "ענייני" ושיש בו הטיה חזקה מדי לכיוון חלוקה של "כספים קואליציוניים". משמע, הציבור סבור שהשלטון אינו משתמש בכספים העומדים לרשותו כדי לשפר את איכות החיים של תושבי ישראל, אלא עושה בו שימוש מוגזם במטרה לשמר תמיכה פוליטית בכנסת. ביחס לתקציב 2025, כשני שלישי מבעלי הדעה אמרו שהתקציב "אינו ענייני". עמדה זו הושפעה עמוקות מהשתייכות למחנה פוליטי, והייתה עמדת מיעוט בקרב תומכי הממשלה המובהקים, אך גם מהם שיעור לא מבוטל (25% מתומכי הימין, שכמעט כולם תומכי הממשלה, ו-57% מתומכי הימין-מרכז, שחלקם תומכי הממשלה) גרסו שהתקציב מכיל יותר מדי כספים "קואליציוניים". העמדה הביקורתית על חלוקת התקציב רווחת במיוחד בקרב ערבים, שכל המפלגות שרובם מצביעים להן אינן זוכות לקבל נתח של כספים קואליציוניים, משום שאינן שותפות בקואליציה.

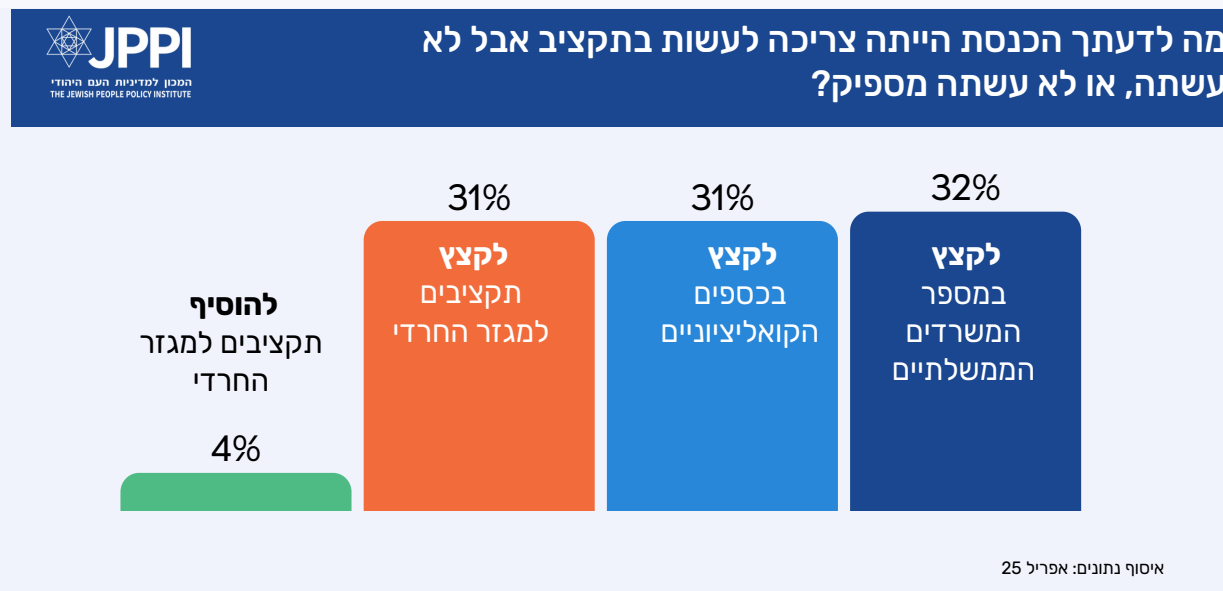
כאשר תקציב המדינה לשנת 2025 אושר, 63% מהישראלים אמרו שאינם מרוצים מהתקציב, לעומת 23% שאמרו שהם מרוצים ממנו (השאר השיבו בלא יודעים). גם בקרב תומכי הקואליציה שהעבירה את התקציב לא נמצא רוב שאמרו שהם מרוצים מהתקציב (כארבעים אחוז אמרו כך). שיעור גדול מהם אמרו שהם "לא יודעים", כלומר, נמנעו מלהשיב על השאלה.

בחלוקה לקבוצות על פי דתיות, הקבוצה היחידה שהיה בה רוב לעמדה "די מרוצה" או "מאוד מרוצה" מהתקציב הייתה קבוצת החרדים (59% בסך הכל). עמדה זו מעידה על אחת מהסיבות הבולטות לחוסר שביעות הרצון של רבים מאוד מהישראלים מהטיפול של השלטון בנושא הכלכלי – התחושה הרווחת שהמגזר החרדי מקבל יותר מכפי חלקו בתקציב בגלל שיקולים קואליציוניים. תחושה זו בוטאה באופן ישיר כאשר בחנו אפשרויות שונות של תוספות וקיצוצים שישראלים היו מבקשים לעשות בתקציב המדינה. בשאלה זו, שלושה נושאים בלטו מעבר לכל השאר בשיעור הישראלים שבחרו בהם כסעיפים שיש לשנות: הראשון – קיצוץ במספר המשרדים הממשלתיים. השני – קיצוץ בכספים הקואליציוניים. השלישי – קיצוץ בתקציבי המגזר החרדי. 31% מהישראלים ציינו סעיף זה כסעיף שהכנסת "לא עשתה מספיק" כדי לממש אותו. מקרב יהודים שאינם חרדים כמעט מחצית מהמשיבים ציינו את הסעיף הזה. הסעיף היחיד שאינו נוגע לחלוקת כספים קואליציוניים, כולל למגזר החרדי, שצוין על ידי המשיבים כחשוב במיוחד הוא "להוסיף כסף לשיקום הצפון והדרום".

למעשה, בסקר העוסק בסעיפים שיש לשפר בתקציב הופיעה גם האפשרות של תוספת תקציבית למגזר החרדי וגם הסעיף של קיצוץ למגזר זה. כאמור – סעיף הקיצוץ הוא אחד משלושת הסעיפים הבולטים ביותר שהציבור סבור שיש לממש. לעומת זאת, בסעיף המאפשר תוספת תקציבית למגזר החרדי, אין אף מגזר למעט

המגזר החרדי עצמו, שהביע תמיכה באפשרות זו בשיעור משמעותי. מקרב החרדים, כרבע אמרו שיש להוסיף תקציב למגזר החרדי (23%). במגזרים אחרים לא היו כלל, או שהיו מעט מאוד, תומכים בתוספת תקציב למגזר החרדי (חילונים: 0%, דתיים: 5%).

השקעה בישראל

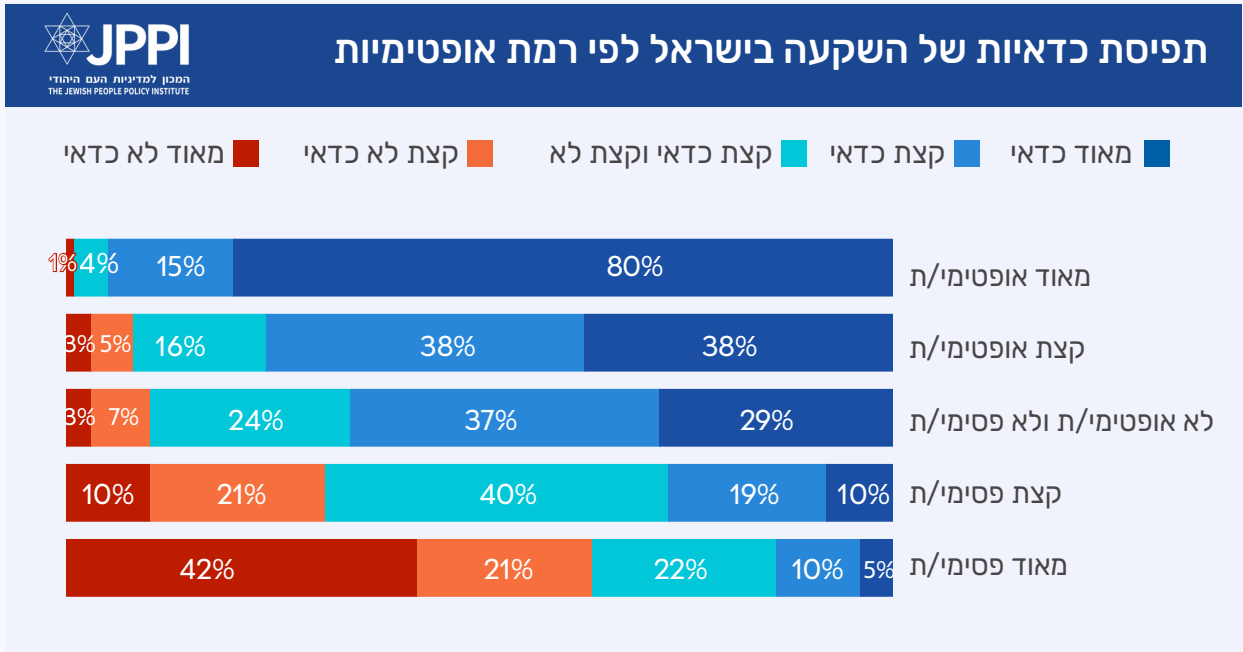
כפי שראינו, הישראלים סבורים שכלכלת מדינתם חזקה למדי, ובמקביל סבורים שהנהגת מדינתם נוהגת בכלכלה בדרך שאינה נכונה. מכאן, עולה מאליה השאלה האם בנסיבות כאלה השקעה כלכלית בישראל היא מעשה שנכון לעשותו, ותשובת הישראלים על השאלה הזאת חיובית למדי, אך לא בלי הסתייגות.

כשני שלישים מהישראלים (65%) סבורים שכדאי להשקיע בישראל (מאוד + קצת). מתוכם, 42% השיבו שמאוד כדאי להשקיע בה "לטווח ארוך". פחות מחמישית (17%) סבורים שלא כדאי להשקיע בישראל לטווח ארוך (מאוד לא כדאי + קצת לא כדאי), ועוד קרוב לחמישית השיבו "קצת כדאי וקצת לא כדאי" (18%). שיעור הערבים הסבורים שלא כדאי להשקיע כלכלית בישראל לטווח ארוך גדול הרבה יותר, למעשה, עד כדי פי שלושה, לעומת שיעור היהודים הסבורים כך (38% מקרב הערבים, 12% מקרב היהודים). ובדומה לשאלה על עוצמתה הכלכלית של ישראל, גם בשאלה זו ניכרים פערים משמעותיים על פי תפיסה אידאולוגית, כאשר קבוצות השמאל (שמאל-מרכז ושמאל), שגודלן המשותף כחמישית מהאוכלוסייה היהודית, נוטות לומר בשיעור גבוה יחסית שלא כדאי להשקיע כלכלית בישראל (כשליש מסך כל משיבי קבוצות השמאל, ועוד קרוב לשליש הסבורים ש"קצת כדאי וקצת לא כדאי"). למעשה, בקבוצות אלה שיעור הסבורים שהשקעה לטווח ארוך בישראל כדאית עומד על קצת יותר משליש.

באופן כללי, הקורלציה הברורה ביותר ביחס להשקעה לטווח ארוך בישראל נוגעת בעיקר לשאלה עד כמה הישראלים אופטימיים או פסימיים ביחס לעתיד של מדינת ישראל. בסקרי המכון נמדדת הן אופטימיות "אישית" – העתיד של כל אזרח – והן אופטימיות "לאומית" – העתיד של המדינה. כלל הישראלים, יהודים וערבים, אופטימיים יותר בנוגע לעתידם האישי מאשר ביחס לעתיד המדינה. יחד עם זאת, בשנה האחרונה חלה עלייה במידת האופטימיות של הישראלים בנוגע לעתידה של ישראל. בעוד שבספטמבר 2024 ממוצע האופטימיות של הישראלים עמד על 1.20 (בסולם מ -5 עד +5), בתחילת 2026 נרשם כי הוא עומד על 1.61. העלייה במידת האופטימיות נרשמה הן בקרב יהודים (עלייה מ- 1.7 ל-2.06) והן בקרב ערבים (עלייה מ -0.84 ל- 0.30).

בשאלה על עתיד ישראל, ככל שמתקדמים על הסקלה האידיאולוגית מהשמאל לימין, עולה מידת האופטימיות של הישראלים, והפערים בשאלה המדינתית גדולים משמעותית יותר מאשר בשאלה על העתיד האישי של המשיבים. בעוד שבשאלה על העתיד האישי הפער בין הקצוות האידיאולוגים עמד על 2.81, בהקשר לעתידה של ישראל הוא עומד על 5.48. זה נובע, בין השאר, מההערכה הפסימית של קבוצת הקצה בשמאל (שהיא קבוצה קטנה) ביחס לעתידה של ישראל (-1.65).

כאשר מצליבים את שאלת האופטימיות ושאלת ההשקעה מתקבלת התוצאה הצפויה. מקרב מי שמאוד אופטימי האמון בהשקעה גבוה, והוא יורד ככל שהאופטימיות ביחס לעתיד המדינה יורדת. כמובן, גם עניין האופטימיות קשור ישירות לתפיסה האידיאולוגית ולמחנה הפוליטי, כך שאפשר לזהות את תגובת השרשרת: מחנה פוליטי, רמת אופטימיות, אמון בהשקעה, וחוזר חלילה (אותו מעגל מתקיים גם ביחס להרבה נושאים אחרים שאפשר להכניס תחת כותרת הגג: האם לדעתכם ישראל כן או לא צועדת לקראת עתיד טוב יותר).

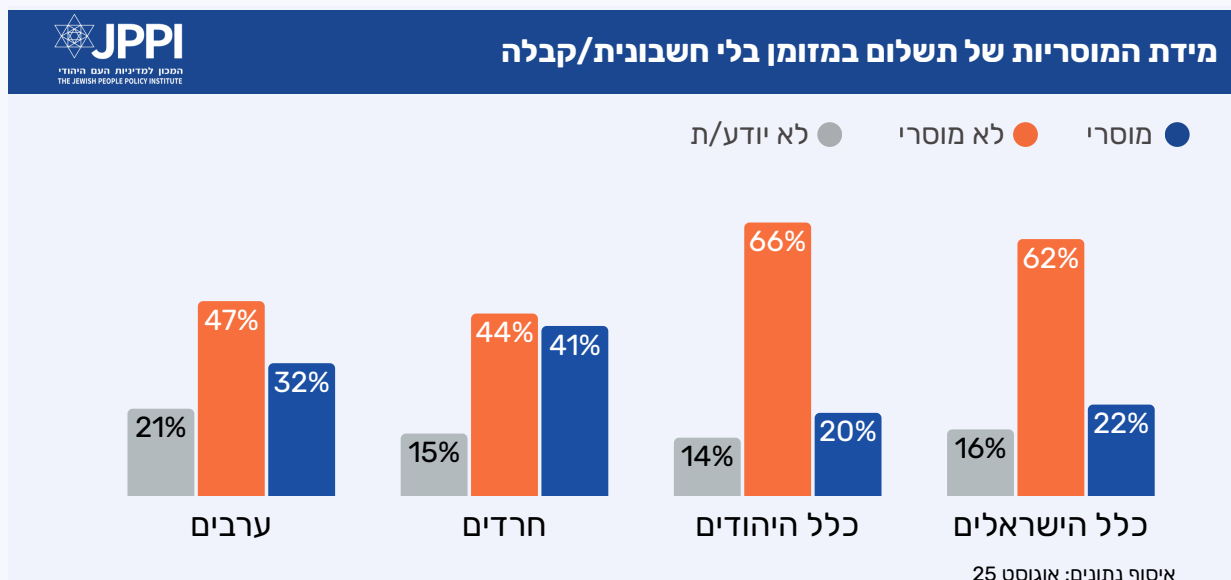
התנהלות כלכלית

במקביל לשאלות על מצבה הכלכלי של ישראל, ושאלות על המדיניות הכלכלית של ממשלת ישראל, בחנו השנה במסגרת סקרי המכון גם כמה שאלות הנוגעות להתנהלות חברתית-כלכלית של ישראלים. ביניהן, שתי שאלות בחנו האם ישראלים סבורים שהימורים הם מעשה מוסרי, והאם הם סבורים שתשלום במזומן ללא חשבונית הוא מעשה מוסרי.

שתי שאלות אלה העלו תשובות שונות בבחינת החלוקה על פי סולם של מסורתיות ודתיות. בקוטב הפחות דתי של ישראל (חילונים ומסורתיים לא דתיים) הימורים נתפסים כמעשה יותר לא מוסרי ממוסרי, אבל קבוצה גדולה מהמשיבים סבורה שהימורים הם מעשה מוסרי - 38% מקרב החילונים ו-31% מקרב המסורתיים הלא דתיים. לעומת זאת, בקבוצות הנוטות לדתיות (מסורתיים קצת דתיים, דתיים וחרדים) שיעור קטן בהרבה מהמשיבים (פחות מחמישית) גרסו שהימורים הם מעשה מוסרי.

השאלה על תשלום במזומן ללא חשבונית העלה ממצא מעניין. בשתי קבוצות בלטה תשובה בהיקף יחסית רחב שעל פיה תשלום ללא חשבונית הוא מעשה מוסרי. כנראה לא במקרה, אלה הן שתי הקבוצות שעל פי דו"חות שונים, גם מהשנים האחרונות, רווח בהן הרבה יותר המנהג הזה (שהוא - ככל שמדובר בהגדרות הפורמליות - עבירה על החוק) - המגזר החרדי והמגזר הערבי.

מכלל הישראלים, 22% סבורים שתשלום במזומן ללא חשבונית או קבלה הוא מעשה מוסרי. אך בעוד שבקרב היהודים 20% אמרו שהם סבורים כך, בקרב הערבים 32% אמרו שמדובר במעשה מוסרי, וניכר גם שיעור גבוה למדי של משיבים שנמנעים מתשובה (21%). מכלל קבוצות היהודים, בלטה קבוצה אחת ששיעור המשיבים בה הסבור שתשלום ללא חשבונית הוא מעשה מוסרי יותר מכפול לעומת קבוצות אחרות. בכל קבוצות היהודים חמישית או פחות השיבו שמדובר במעשה מוסרי. בקרב החרדים 41% השיבו כך (לעומת שיעור כמעט זהה, 44%, שהשיבו שמדובר במעשה לא מוסרי).

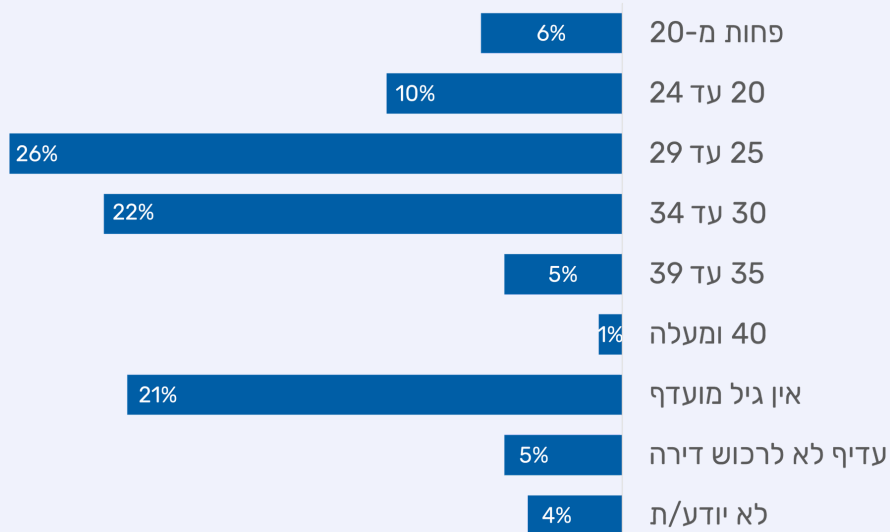
עוד שתי שאלות שעסקו בהתנהלות כלכלית של הפרט ונשאלו השנה בחנו באיזה גיל הציבור בישראל חושב שהכי טוב להגיע לכמה נקודות ציון משמעותיות בחיים – כולל רכישת דירה ופרישה מעבודה. את הנתונים שהתקבלו השוינו לסקר זהה במדינות אחרות בעולם של מכון הסקרים האמריקאי "פיו".

על פי הנתונים שנאספו, רבע מהישראלים (26%) סבורים שנכון לרכוש דירה ראשונה בטווח הגילאים 25-29, רבע נוסף (23%) סבורים שהגיל המתאים לעשות זאת הוא 30-34. אחד מכל חמישה ישראלים חושב שאין גיל מועדף לקניית דירה ראשונה, ואחד מכל עשרה חושב שהגיל המתאים לקניית דירה ראשונה הוא 20-24. בקרב הערבים בישראל שיעור גבוה יותר חושב שהזמן המתאים ביותר לרכישת דירה ראשונה הוא טווח הגילאים 20-24, אחד מכל חמישה חושב כך. הסקר של "פיו" כלל 18 מדינות, רובן בעולם המתפתח. בהשוואה אליהן ישראל היא אחת משלוש המדינות שבהן הגיל הממוצע לרכישת דירה הוא הצעיר ביותר. בקרב היהודים בישראל, ממוצע הגיל בסקר שערכנו עמד על 28.23, נתון דומה לזה שנרשם במקסיקו ובסרי לנקה.

המכון למדיניות העם היהודי
THE JEWISH PEOPLE POLICY INSTITUTE

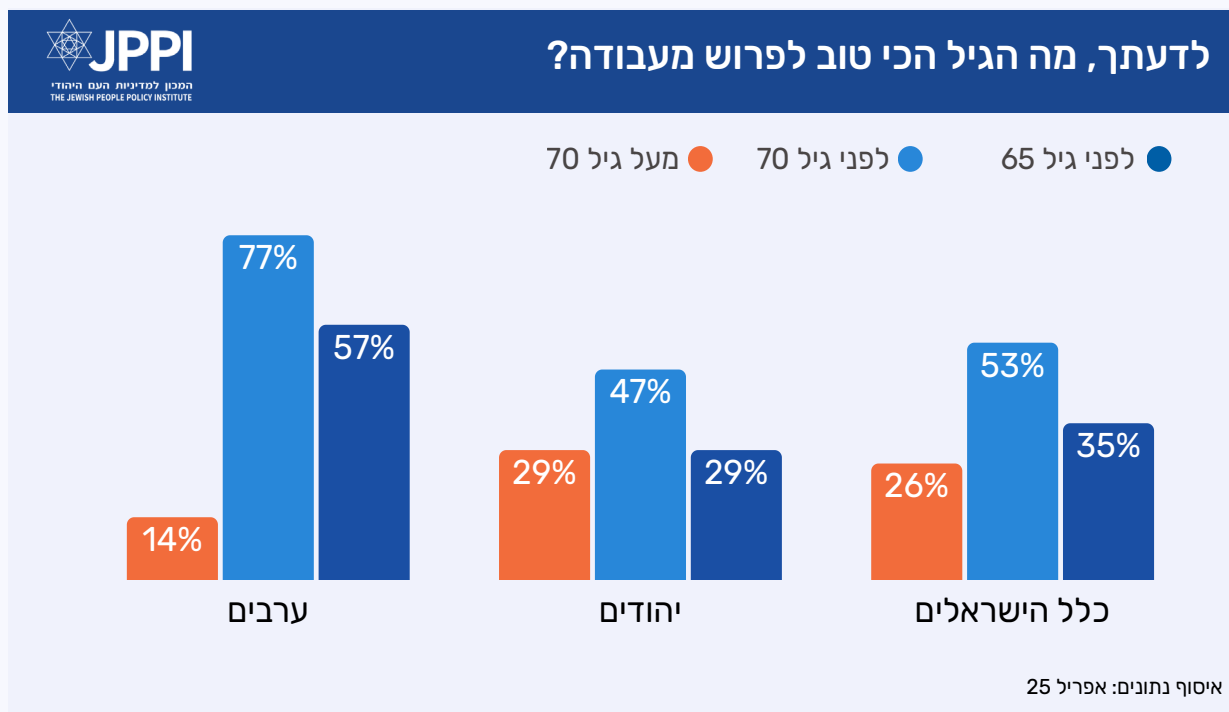
לדעתך, מה הגיל הכי טוב לרכוש דירה ראשונה?

איסוף נתונים: אפריל 25

כשמדובר בגיל המתאים לפרישה מעבודה, שליש מהישראלים (35%) סבורים שהגיל הנכון הוא לפני גיל 65, מחצית (53%) סבורים שהזמן הנכון לפרוש מעבודה הוא לפני גיל 70 ורבע (26%) חושבים שהגיל הכי טוב לפרישה מעבודה הוא מעל 70. בתשובה לשאלה זו יש פערים משמעותיים בין תשובות היהודים לתשובות הערבים – הגיל "הכי טוב" לפרישה בעיני הערבים נמוך משמעותית מזה שמציינים היהודים. מרבית הערבים (57%) חושבים שהגיל הטוב ביותר לפרישה הוא לפני 65. 77% מהם סבורים שהגיל הנכון לעשות זאת הוא

לפני 70 (לעומת 47% מהיהודים שחושבים כך), ואילו 14% מאמינים שהגיל הטוב ביותר לפרישה הוא מעל 70 (לעומת 29% מהיהודים שחושבים כך).

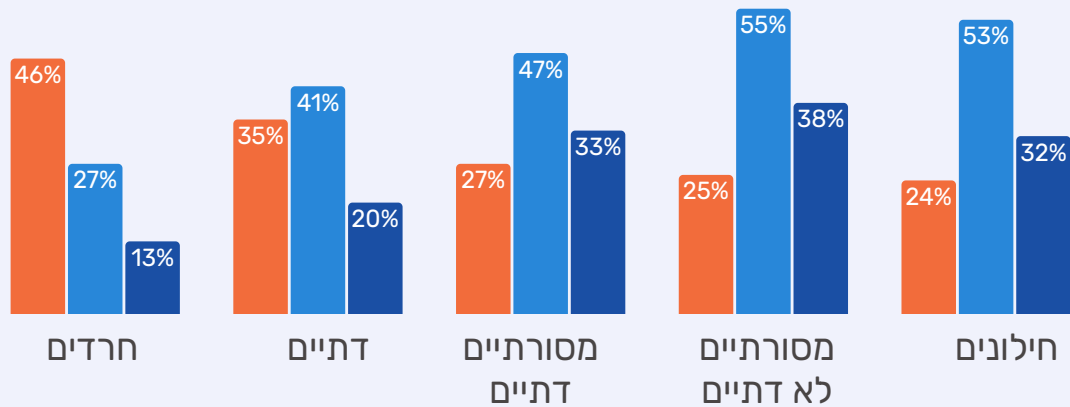
הערה: הנתונים של "לפני 65" ו"לפני 70" הם נתונים מצטברים. כלומר, מי שאמר "לפני 65" נכללים גם בסך הכל של "לפני 70".

בהעדפות הפרישה יש פערים ניכרים גם לפי דתיות בקרב היהודים. ככל שמתקדמים על הסקלה הדתית מהכיוון הליברלי לכיוון השמרני, עולה שיעור מי שהשיבו שגיל הפרישה הכי טוב הוא מעל 70. כלומר, ביחס לחילונים ולמסורתיים שיעור גבוה יותר של דתיים וחרדים חושבים שנכון לפרוש מעבודה בשלב מאוחר יותר. מרבית החילונים והמסורתיים הלא דתיים חושבים שגיל הפרישה הנכון הוא לפני 70. מחצית מהמסורתיים-דתיים, 41% מהדתיים וכרבע מהחרדים סבורים כך גם הם. כמעט מחצית מהחרדים ושליש מהדתיים חושבים שהכי טוב לפרוש מעל גיל 70.

ביחס למדינות אחרות (אלה שנבחנו בסקר של "פיו"), ישראל נמצאת במקום השני מלמעלה (66.1) בדירוג הגיל הממוצע שבו כדאי לדעת האזרחים לפרוש מהעבודה. כלומר, הציבור הישראלי חושב שכדאי להפסיק לעבוד בגיל מאוחר יותר מאשר הציבור ברוב מוחלט של המדינות שנבדקו בסקר. המדינה היחידה שבה נרשם ממוצע גבוה יותר היא ניגריה, שבה הגיל הממוצע המומלץ לפרישה הוא 66.9.

לדעתך, מה הגיל הכי טוב לפרוש מעבודה?

מעל גיל 70 ● לפני גיל 70 ● לפני גיל 65 ●

איסוף נתונים: אפריל 25

הערה: הנתונים של "לפני 65" ו"לפני 70" הם נתונים מצטברים. כלומר, מי שאמרו "לפני 65" נכללים גם בסך הכל של "לפני 70".

אלונה בר און | לא בהכרח מצב המשק: מה ניתן ללמוד מהסקר על הכלכלה?

את הסקר של JPPI על תפיסות הציבור את הכלכלה הישראלית אפשר לקרוא כסקר שביעות רצון מהמצב הכלכלי ומהמדיניות הכלכלית, אבל קריאה כזו תהיה צרה מדי, שכן התמונה שעולה ממנו רחבה הרבה יותר: דרך תשובות על תפיסת הכלכלה משקפים המשיבים את מידות האופטימיות שלהם ביחס לעתיד המדינה, את זהותם הפוליטית ואת המסגרת הפרשנית שבה הם קוראים את המציאות. זה לא רק סקר על כלכלה, אלא גם סקר על אמון, זהות ופרשנות, ובתוך המספרים הרבים שכולל הסקר, מסתרות כמה תובנות מרתקות ולא מובנות מאליהן.

1. הנתון המרכזי והברור ביותר הוא שהישראלים תופסים את הכלכלה הישראלית כחזקה יחסית. הציון הממוצע שנתנו המשיבים הוא 2.8 בסולם שבין -5 ל- +5, שבו אפס מייצג נקודת אמצע ניטרלית וערכים חיוביים מבטאים הערכה חיובית. בתרגום ליניארי גם לסולם של 0 עד 10, מדובר ב-7.8. לא ציון של אופוריה, אבל הבעת אמון ברורה בחוסנו של המשק. גם בשאלה על השקעה לטווח הארוך התמונה דומה: 65% מן הישראלים סבורים שכדאי להשקיע בישראל, ורק 17% סבורים שלא. אלה נתונים של ציבור שמרגיש חוסן.

2. אבל ההתפלגות הרחבה של תפיסת החוסן מראה עד כמה עמוק הפער הפרשני בין קבוצות אידאולוגיות, בהינתן מציאות כלכלית אחת.

בקרב המזוהים עם הימין² עוצמת הכלכלה מקבלת ציון ממוצע של 4.0; במרכז היא יורדת ל-2.7; בשמאל ל-1.4. בחברה הערבית הציון הוא 1.2. בשולי הדברים, מעניין לראות כיצד המרכז פה הוא "מרכז" כלשונו: אמצע מספרי מדויק בין הימין לבין השמאל. אותו דפוס ניכר גם בשאלה על השקעה בישראל לטווח הארוך: 91% מן המשיבים המזוהים עם הימין סבורים שכדאי להשקיע בישראל, לעומת 56% מן המזוהים עם המרכז וכ-30% בלבד מן המזוהים עם השמאל.

3. לא מובן מאליו לראות שגם בקבוצות הביקורתיות יותר אין מעבר חד אל האזור השלילי. השמאל והחברה הערבית לא מתארים את הכלכלה כחלשה ממש; הם פשוט מדרגים אותה נמוך בהרבה מן הימין. כלומר, המחלוקת איננה בהכרח על עצם קיומו של חוסן, אלא על מידתו ועל משמעותו.

2 בכתובת הטקסט בחרתי להתמקד בשלוש קבוצות פוליטיות מתוך חמש שהוגדרו במדגם היהודי: שמאל, מרכז וימין, ולא להתייחס בנפרד לקטגוריות הביניים "שמאל-מרכז" ו"ימין-מרכז". הבחירה הזאת נעשתה משום שהנתונים מצביעים על רצף אידאולוגי ברור, והזיקוק לשלוש קטגוריות מרכזיות נועד לאפשר קריאה בהירה של המגמה הכללית, בלי למצות את כל דרגות הביניים.

4. לצד זה, אחד הנתונים המעניינים ביותר והמפתיעים ביותר, הוא הנתון שלפיו המשיבים המזוהים עם השמאל פחות אופטימיים אפילו מן המשיבים בחברה הערבית בשאלת ההשקעה בישראל: בעוד 41% מן המשיבים בחברה הערבית חושבים שכדאי להשקיע בישראל לטווח הארוך, רק 30% מן המשיבים המזוהים עם השמאל חושבים כך גם כן. גם כאן השאלה אינה איך נראית הכלכלה, אלא למי יש אמון בכיוון שאליו המדינה הולכת. הנתון הזה מערער על הקריאה האינטואיטיבית שלפיה ריחוק פוליטי מן המדינה מתורגם בהכרח גם לפסימיות כלכלית גדולה יותר.

5. השוואת מגמות הסקר לאורך זמן מחזקת עוד יותר את הקריאה הזאת. בינואר 2026 תפיסת הכלכלה דומה מאוד לרמתה מתחילת 2024. אלא שבאמצע התקופה, באוקטובר 2024 ובינואר 2025, נרשמה ירידה חדה לרמות של 2.2 ו-2.1. כלומר, לא מתקבל כאן קו ישר, אלא תנועה של ירידה חדה ולאחריה התאוששות, שגם היא לא התחלקה שווה בין הקבוצות. הימין הוא קבוצת הזהות היחידה שבה נרשמה לאורך התקופה עלייה בתפיסת החוסן הכלכלי - מ-3.8 בינואר 2024 ל-4.0 בינואר 2026. בשמאל, לעומת זאת, נרשמה ירידה מ-2.6 ל-1.4. לא מדובר, אם כן, בתנועה אחידה של "ירידה ואז עלייה", אלא במסלולים שונים לגמרי של תפיסת מציאות בין הקבוצות הפוליטיות.

6. זה נעשה מעניין עוד יותר כאשר מציבים מול המגמה הזאת אינדיקטור שוק בולט כמו מדד ת"א-35. בין ינואר 2024 לאוקטובר 2024, בזמן שתפיסת עוצמת הכלכלה ירדה בכ-30%, מדד ת"א-35 דווקא עלה בכ-20%. כבר בנקודת הזמן הזאת נראה שתפיסת הכלכלה בציבור אינה נעה בהכרח יחד עם אחד ממדדי הביצוע הבולטים של השוק.

7. לאורך התקופה כולה, בזמן שמדד ת"א-35 עלה בכ-140%, תפיסת הימין את הכלכלה עלתה בכ-5% אך תפיסת השמאל את הכלכלה ירדה בכ-47%. הנתון הזה לבדו אינו מוכיח שתפיסת הכלכלה מנותקת מן המציאות הכלכלית, וממילא מדד בורסאי אינו שקול לכלכלה כולה. אבל הוא כן מחזק את ההבנה שהציבור לאו דוקא מגיב לנתוני שוק, אלא גם, ואולי בעיקר, למצב רוח ציבורי, לאמון ולעמדות פוליטיות.

8. נתון נוסף שראוי להתעכב עליו, אינו עצם הפער בין ימין לשמאל, אלא הקצב שבו הפער הזה גדל. בינואר 2024 עמד הפער בתפיסת עוצמת הכלכלה בין ימין לשמאל על 1.2 נקודות. בינואר 2026 הוא כבר הגיע ל-2.6 נקודות - יותר מכפול. זה אחד הנתונים החשובים ביותר בסקר, משום שהוא מצביע בבירור על קצב והיקף השחיקה של הקרקע המשותפת, שאותה אפשר בכלל להגדיר כמציאות.

9. התמונה הזאת מתחזקת עוד יותר כאשר משווים בין האמון בכלכלה עצמה לבין האמון בגורמים האחראיים על ניהולה. בסקר נוסף של JPPI, שנערך במאי 2025, רק 18% מן הישראלים חשבו שהטיפול בכלכלה

הוא טוב, לעומת 61% שחשבו שהוא לא טוב. גם אם מדובר במדידה שנערכה במועד אחר, הפער בין שני סוגי ההערכה בולט: הציבור נותן לכלכלה עצמה יותר אשראי מכפי שהוא מעניק למי שמנהלים אותה.

10. גם כאן הפערים האידיאולוגיים חדים: רק 2% מן המשיבים המזוהים עם השמאל סבורים שהטיפול בכלכלה טוב, לעומת 42% מן המשיבים המזוהים עם הימין.

11. מנגד, כאשר השאלה עוברת מן הדרג הנבחר אל הפקידות הבכירה של משרד האוצר, הפערים בין ימין לשמאל מצטמצמים מאוד: 41% מן השמאל ו-39% מן הימין מביעים אמון גבוה בפקידות האוצר. כלומר, לפחות בנקודה הזאת, המחלוקת נראית פחות כמחלוקת על מקצועיות ויותר כמחלוקת על הנהגה, אחריות וכיוון.

12. לכן, אולי הממצא המעניין ביותר בסקר הזה אינו עד כמה הציבור אופטימי או פסימי לגבי הכלכלה הישראלית, אלא עד כמה נהיה בלתי אפשרי לדבר על "הציבור" הישראלי. אותה כלכלה, אותם מדדים, אותה מדינה אבל פער אימתני, הולך ומעמיק, במציאות הנתפסת. הפער הזה, שיותר מהוכפל בתוך שנתיים, ממחיש עד כמה נשחקה בישראל היכולת להסכים בכלל על המסגרת שבתוכה ביצועי המשק, כמו כל נושא אחר, בכלל נקראים.

13. אחרי כל זה, כמי שפועלת בשדה העיתונות הכלכלית בישראל, קשה לי שלא לשאול על איכות התיווך של המציאות הכלכלית. כאשר קבוצות שונות קוראות את אותה מציאות באופן הולך ומתפצל, אי אפשר להוציא מן המשוואה את המסגור התקשורתי שבתוכו המציאות הזאת נצרכת. הרי הציבור אינו חי בתוך לוחות אקסל, אלא בתוך סיפור כלכלי שמסופר לו מדי יום: כותרות, פרשנויות, בחירת נושאים, הדגשת סיכונים, ולעתים גם הבלטה עקבית של משבר. הסקר של JPPI אינו מוכיח שהעיתונות היא שיצרה את תפיסת הציבור, ולא נכון לטעון זאת. אבל הוא כן יכול להזכיר עד כמה לתיווך יש כוח, ומזמין את השאלה, האם הכוח הזה מופנה לכיוונים הנכונים.

אלונה בר און היא המו"ל של היומון הכלכלי "גלובס".

שאלות של דת ומדינה

המחלוקת על פטור מגיוס
לבני ישיבות הציבה את
הקואליציה בעמדה לעומתית
לציבור

החברה היהודית נעשית
מסורתית יותר בעקבות
המלחמה וגם מקוטבת
בשאלת המסורת

מתרחבת הפעלת תחבורה
ציבורית בשבתות
בתמיכה משמעותית של הציבור

בקרב תומכי הקואליציה
ניכרה התלבטות בין העמדה
העקרונית לבין הרצון הפוליטי

קיום מסורת³

בחינה זהירה של מצב המסורתיות בחברה הישראלית, בהפוגה שבין סוף המלחמה בעזה לבין חידוש המלחמה באיראן, מלמדת שהמלחמה הובילה בממוצע לעלייה בשמירת מסורת ואמונה באלוהים. מגמות אלה בולטות במיוחד בקרב צעירים יהודים. העלייה מתקיימת בעיקר בקרב מי שראו את עצמם כמסורתיים לפחות במידת מה מלכתחילה, ואינה מתקיימת בקרב "חילונים". למעשה, בקרב חילונים, שהם הקבוצה הגדולה ביותר בציבור היהודי (כארבעה מכל עשרה יהודים), חלה ירידה ברמת המסורתיות בעקבות המלחמה. זה מלמד על כך שישראל לא הולכת בכיוון אחיד, שהיה תורם להומוגניות שלה ואולי מרפה חלק מהמתח החברתי. ישראל הולכת בשני כיוונים מנוגדים, שמבטיחים, או לפחות מגבירים את החשד, שהמתח בנושאים הנוגעים למסורת יעלה (יחסי דתיים-חילונים הוא מוקד המתח השני שמציינים יהודים, אחרי המתח ימין-שמאל). החילונים, שרובם אומרים גם כיום שיש בישראל "כפייה דתית", ירגישו שהמדינה סביבם נעשית מסורתית יותר. גם כל האחרים ירגישו שהמדינה נעשית מסורתית יותר, ויניחו שמצב כזה מכשיר מהלכים שמעגנים את המסורתיות המתחזקת.

עם זאת, הממצאים המוזכרים כאן מחייבים התייחסות זהירה משתי סיבות. הראשונה – המלחמה טרם הסתיימה, ומוקדם לומר האם מה שנצפה כעת הוא תופעה שיש לה השלכות ארוכות טווח, או שמדובר בתגובה מקומית לתקופה סוערת, שתישחק עם הזמן. השנייה – חלק ניכר מהשאלות שנבחנו נשענו על הערכה של משיבים ביחס למצבם הקודם לעומת מצבם הנוכחי, וייתכן שהדיווח שלהם על מה שהיה בעבר, הוא למעשה ביטוי לרצון שלהם להבליט הבדל לעומת העבר, גם אם בפועל לא השתנה הרבה במצבם.

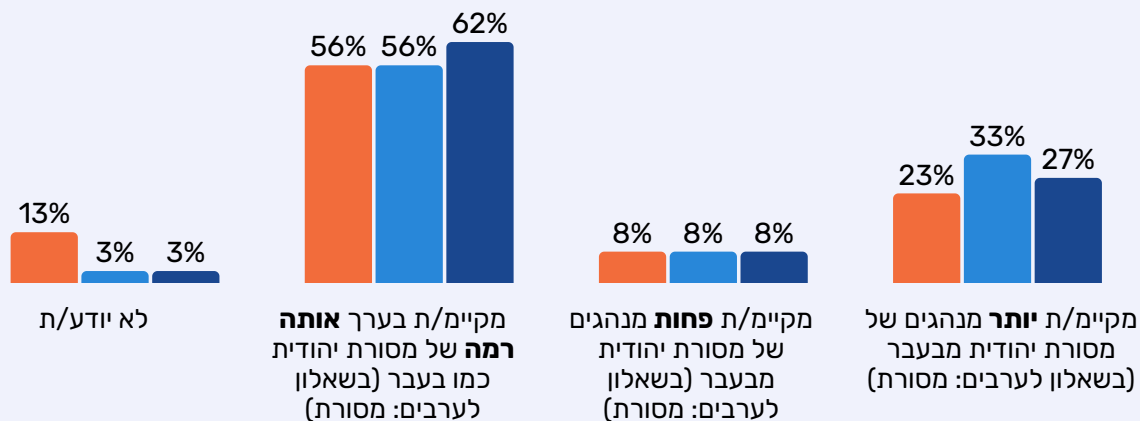
על פי עדות הישראלים, תקופת המלחמה הובילה לשינויים בהרגלי שמירת המסורת שלהם בהיבטים שונים. בקרב רבים מהם, השינוי בא במתכונת של קיום תכופ יותר של מנהגים (או לפחות הרגשה שישנו קיום תכופ יותר של מנהגים). בעניין זה ראוי לדייק: התחזקות המסורת ברוב המקרים אינה מתייחסת ל"חזרה בתשובה" – משמע, למעבר ממצב לא הלכתי למצב של חתירה לשמירה מלאה על חוקי ההלכה. התחזקות המסורת משמעה ברוב המקרים שימוש בסמלים של מסורת, ביצוע טקסים של מסורת, אך ללא מחויבות לשמירת מצוות בנוסח הדתי (למעט בקרב מי שהיו דתיים גם קודם לכן).

בשאלה כללית על הרגלי קיום מסורת, רוב היהודים בישראל (62%) מדווחים שהם מקיימים את המסורת היהודית באותה מידה כמו בעבר, בעוד שרבע (27%) מציינים עלייה בקיום מנהגים, ופחות מעשירית (8%) מדווחים על ירידה. כלומר – בסך הכל ישנה עלייה בקיום מנהגים, ומגמה זו בולטת עוד יותר בקרב צעירים יהודים עד גיל 25. שליש מהם (33%) מעידים שהם מקיימים יותר מסורת מאשר בעבר. בציבור הערבי, כרבע מהמשיבים (23%) מציינים התחזקות בקיום מנהגי מסורת בתקופת המלחמה. כלומר, בניכוי מי שאומרים שהם מקיימים כיום פחות מנהגים, ישנה עלייה של חמישית עד רבע בשיעור קיום המסורת בקרב יהודים וערבים.

3 פרק זה מתבסס ברובו על דו"ח המכון מחודש נובמבר 2025 על מסורתיות בחברה הישראלית בעקבות המלחמה, אך הוא גרסה מקוצרת שלו, שכוללת גם כמה שינויים ועדכונים.

באופן כללי, האם היית אומר/ת שמאז תחילת המלחמה את/ה...?

יהודים ● צעירים יהודים עד גיל 25 ● ערבים ●

איסוף נתונים: נובמבר 25

העדות על עלייה בקיום מסורת יהודית מתבטאת בעיקר בקרב מי שמלכתחילה העידו על עצמם כמסורתיים במידת מה או דתיים. סקר המכון מתייחס לחמש קבוצות אוכלוסייה בקרב היהודים, כפי שהן מוגדרות על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הקבוצה הגדולה ביותר היא של חילונים (כארבעה מכל עשרה יהודים), לצידה שתי קבוצות של מסורתיים – מסורתיים לא כל כך דתיים, שהם כחמישית מכלל היהודים, ומסורתיים קצת דתיים, שהם עוד כעשירית מהציבור היהודי. ככל שהזהות הדתית של המשיבים חזקה יותר, כך עולה השיעור של מי שמדווחים כי הם מקיימים יותר מנהגי מסורת.

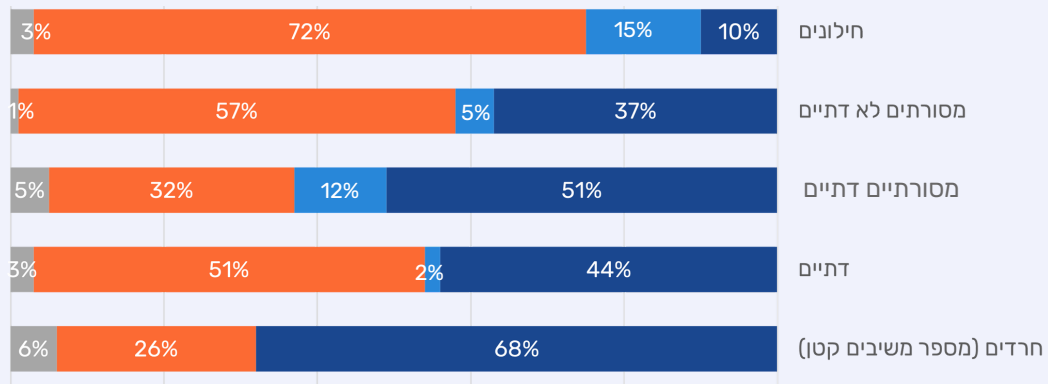
בעוד שפחות מעשירית מהחילונים השיבו שהעלו את האינטנסיביות של שמירת מנהגים – וכמעט 15% מהם אמרו שהורידו את רמת שמירת המנהגים (כך שבסך הכל בקרב חילונים נרשמה ירידה קלה בקיום מנהגים), בכל הקבוצות האחרות ישנה עלייה. קרי, המלחמה חיזקה את החיבור המסורתי בעיקר בקרב האוכלוסיות שכבר נטו לזהות מסורתית או דתית. השינוי המשמעותי יותר מבחינת מה שנראה במרחב הציבורי הוא בקרב מסורתיים – ובעיקר מסורתיים לא דתיים.

הנתונים ביחס לכלל הציבור היהודי מתבטאים בחריפות בקרב צעירים עד גיל 25. בקרב חילונים, ישנה בסך הכל ירידה קלה (5%) בקיום מנהגים. בקרב מסורתיים לא דתיים ישנה עלייה משמעותית מאוד בקיום מנהגים – בניכוי מי שמעידים על ירידה בקיום מנהגים מדובר בסך הכל על עלייה של כשליש מסך המשיבים, ובקרב מסורתיים דתיים עלייה של כארבעים אחוזים.

באופן כללי, האם היית אומר/ת שמאז תחילת המלחמה את/ה... (תשובות צעירים יהודים)

● מקיימת/ת יותר מנהגים של מסורת יהודית מבעבר
 ● מקיימת/ת פחות מנהגים של מסורת יהודית מבעבר
 ● מקיימת/ת בערך אותה רמה של מסורת יהודית כמו בעבר
 ● לא יודעת/ת

איסוף נתונים: נובמבר 25

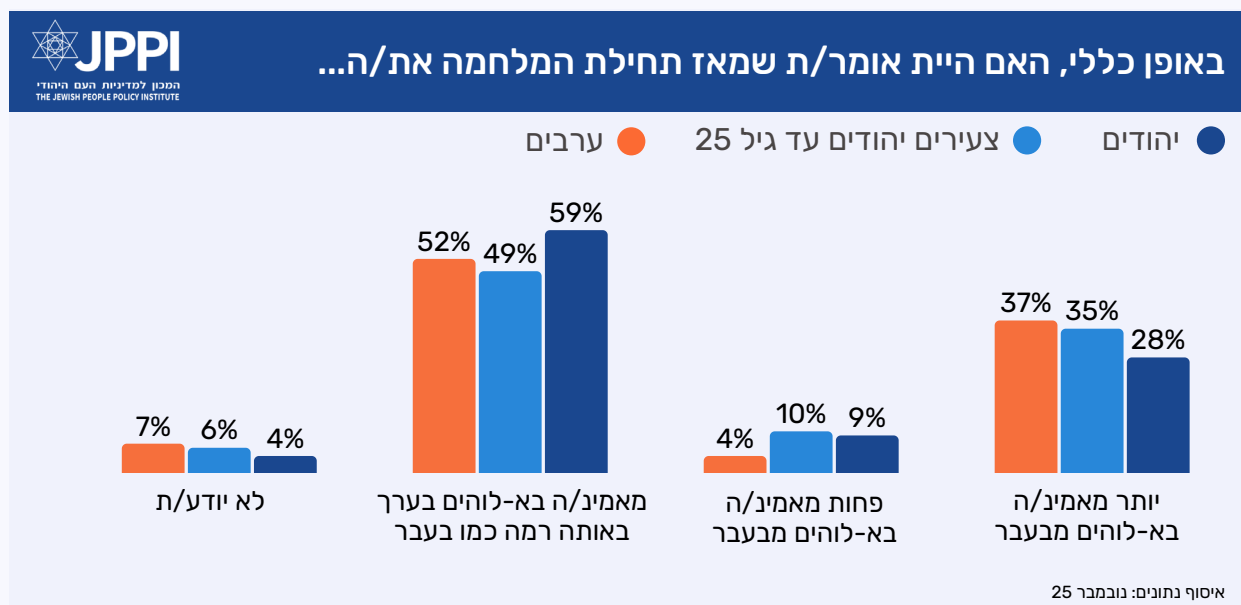
במעבר משאלה כללית על קיום מנהגים לבחינה פרטנית של מנהגים שונים, והאם הציבור מקיים אותם יותר או פחות, נמצא כי כשליש מהיהודים (31%) דיווחו כי הם מתפללים יותר מאז תחילת המלחמה וחמישית (20%) דיווחו כי הם קוראים יותר בתנ"ך או בתהילים. עשירית הולכים יותר לבית כנסת (11%), מדליקים יותר נרות שבת (11%), מניחים יותר פעמים תפילין (9%) ומתלבשים יותר בצניעות (9%). בקרב צעירים יהודים ניכרת רמת "התחזקות" משמעותית עוד יותר בקיום מנהגים - 38% מתפללים יותר ורבע (26%) קוראים יותר בתנ"ך. 14% מהצעירים היהודים מעידים שהם הולכים יותר לבית כנסת, מדליקים יותר נרות שבת ומתלבשים יותר בצניעות. גם בחברה הערבית ניכרת מגמה דומה של עלייה בקיום מנהגים: תפילה (32%), הקפדה על צניעות (12%) הליכה לכנסיה/מסגד (10%). כלומר, המלחמה גרמה ללא מעט ישראלים, ובמיוחד לצעירים, לפנות יותר לאמונה ולביטויים דתיים של זהותם. או לפחות להרגיש שכך הם עושים. בסקר מיוני 2025 שערך מכון רושינק, נבחן שיעור ההולכים בפועל לבתי כנסת באופן קבוע ומזדמן, ולא נמצא שינוי גדול לעומת נתוני למ"ס מלפני יותר מעשור. כלומר, האמירה "אני הולך יותר לבית כנסת" לא בהכרח מעידה על עלייה בפועל בהתייבבות לתפילה.

עם זאת, בדומה למה שנראה בשאלה הקודמת, צעירים יהודים בישראל שונים זה מזה ברמת ה"התחזקות" שחוו מאז תחילת המלחמה, והשוני נוגע לרמת הדתיות שאליה הם משתייכים מלכתחילה. בקרב חילונים, רוב גדול של משיבים (84%) אמרו כי לא הוסיפו מנהגי מסורת מאז תחילת המלחמה. רק מיעוט קטן (7%) דיווחו

כי הם מתפללים יותר. במעבר מקבוצת החילונים לקבוצות המסורתיות ניכר השינוי שעליו מדובר בחודשים האחרונים. ככל שרמת המסורתיות עולה, כך גוברת הנטייה לומר שישנה תוספת פעולות של מסורת מאז תחילת המלחמה.

אמונה באלוהים

על פי כמה סקרים שבחנו שאלה זו, שיעור המאמינים בישראל לא השתנה בעקבות המלחמה. בסקר מדד החברה הישראלית לא בחנו את שיעור המאמינים, אלא את שיעור האומרים כי אמונתם השתנתה בעקבות המלחמה. כלומר, שוב נבחנת כאן הרגשה של ישראלים ביחס למצבם הנוכחי לעומת מצב קודם, ולא השאלה האם השינוי שהם מתארים אכן מבטא שינוי בפועל. רבע מהיהודים (28%) וכמעט ארבעים אחוז מהערבים (37%) מרגישים שהתחזקו באמונתם באלוהים, בעוד ששיעור קטן בהרבה מדווחים על ירידה באמונה: 9% בקרב יהודים ו-4% בקרב ערבים. בקרב צעירים יהודים, השפעת המלחמה על האמונה גבוהה יותר מאשר באוכלוסייה היהודית הכללית.

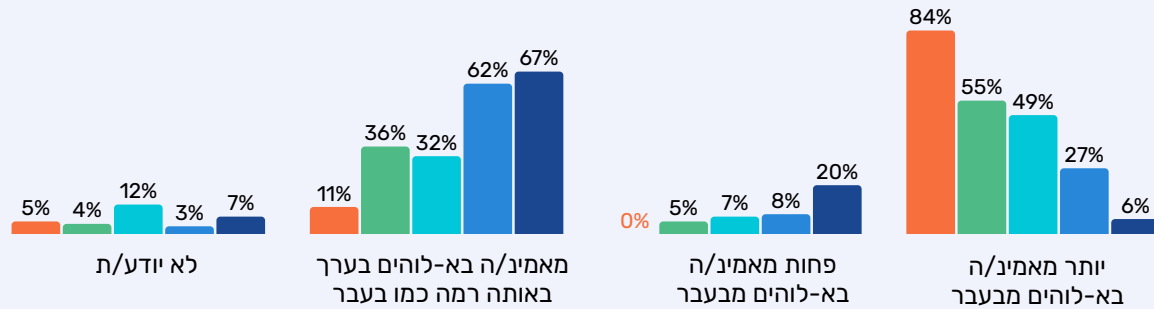

גם בשאלה זו, השינוי הנטען מתבטא בעוצמה חזקה יותר ככל שמתקדמים על הסקלה הדתית מהכיוון החילוני לכיוון הדתי. למעשה, בקרב חילונים צעירים 6% מדווחים על עלייה באמונה, לעומת 20% שמדווחים על ירידה באמונה. כך שביחס לצעירים חילונים אפשר לטעון ששיעור המאמינים ירד, לפחות על פי הרגשת המשיבים. שיעור המדווחים על ירידה באמונה פוחת באופן הדרגתי ככל שמתקדמים על הסקלה הדתית לכיוון הדתי. כלומר, מדובר בהתחזקות של אמונה קיימת, ולא במעבר מאי-אמונה לאמונה.

באופן כללי, האם היית אומר/ת שמאז תחילת המלחמה את/ה... (תשובות צעירים יהודים)

● חילונים ● מסורתיים לא דתיים ● מסורתיים דתיים ● דתיים ● חרדים (מספר משיבים קטן)

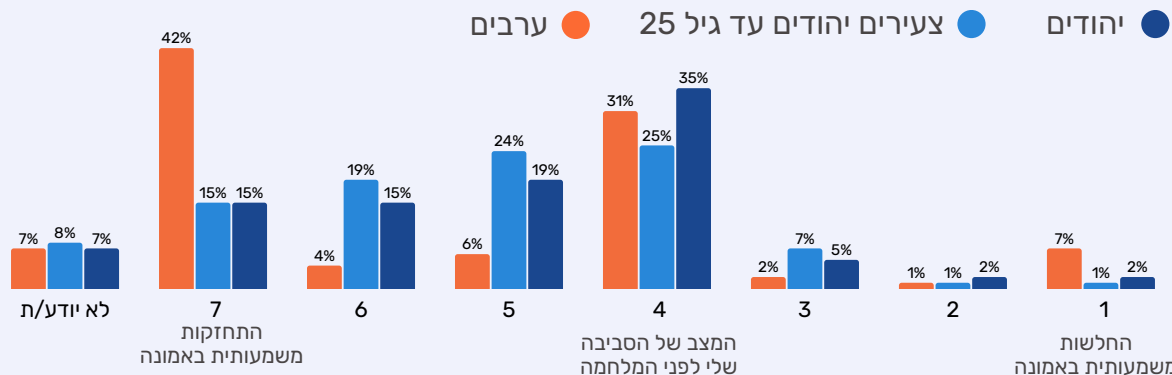

איסוף נתונים: נובמבר 25

בהמשך לשאלה שבה ביקשנו מהמשיבים לדרג את מידת האמונה שלהם באלוהים, באה שאלה שבה ביקשנו מהם להסביר לנו מה לדעתם קרה למידת האמונה של ישראלים אחרים בסביבה שלהם. הרושם הכללי שנוצר בחברה הישראלית, אולי גם כתוצר של השיח הציבורי על הנושא, הוא שהסביבה "מתחזקת". מחצית (49%) מהיהודים סבורים כי חבריהם וקרוביהם התחזקו באמונה במידה זו או אחרת, בעוד ששליש (35%) סבורים כי רמת האמונה נותרה כפי שהייתה ורק מיעוט קטן (9%) מעריך שהייתה החלשות ברמת האמונה. בקרב צעירים יהודים ניכרת תפיסה חזקה עוד יותר של שינוי, עם שיעור גבוה יותר (58%) של התחזקות באמונה ושיעור נמוך יחסית, של רבע (25%) שחושבים שהמצב האמוני של סביבתם נותר כשהיה. מחצית מהערבים (52%) סבורים כי סביבתם התחזקה באמונה, בדגש על שיעור אלו שמעידים כי התחזקו באופן משמעותי (42%).

על סולם של 7 שלבים, נסה/י לומר לנו מה לדעתך קרה במוצע לקרובים ולחברים שלך. נניח שערב המלחמה הקרובים והחברים היו במוצע בדרגה 4 של אמונה על הסולם. באיזו דרגה הם היום?

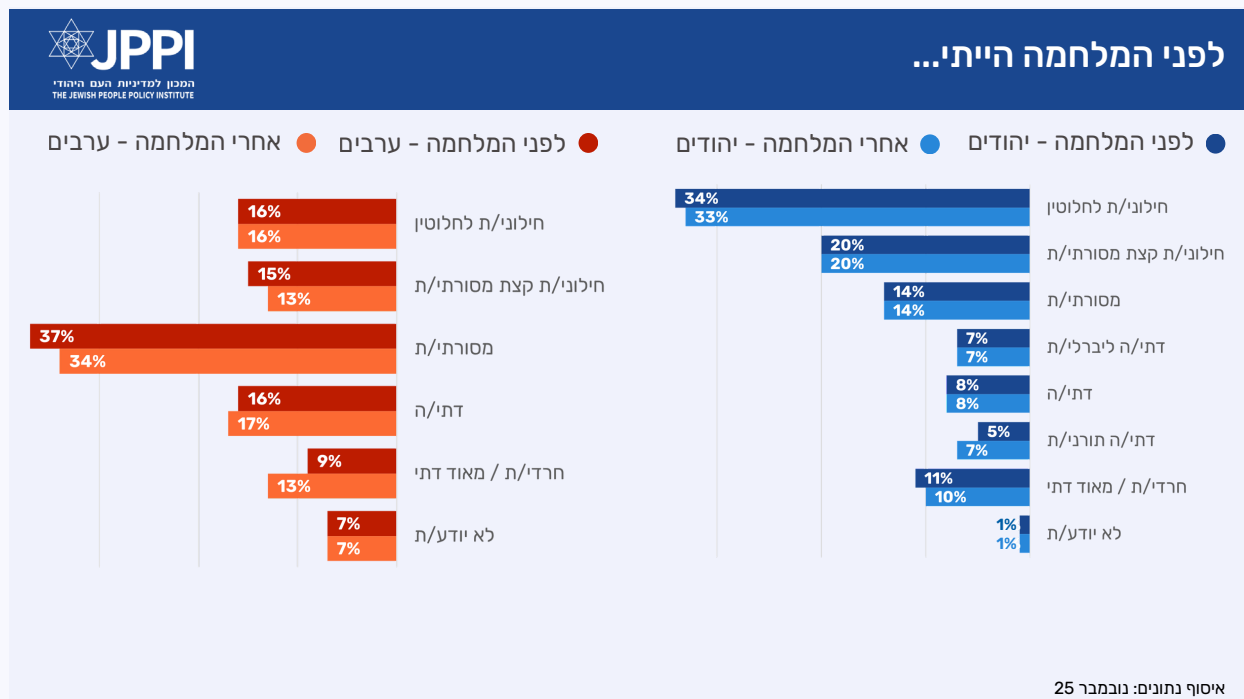

איסוף נתונים: נובמבר 25

בשאלה זו מצטרפים גם החילונים, לראשונה, לקבוצות האחרות, כאשר גם הרושם שנוצר אצלם הוא של התחזקות. רושם זה המשיך לקבל חיזוק בכתבות ומאמרים גם בחודשים שלאחר איסוף הממצאים. ייתכן שהוא למעשה נובע מריבוי בשיח על התחזקות של החברה הישראלית – או מכך שתופעות של התחזקות בולטות יותר לעומת תופעות של החלשות.

הגדרה עצמית

במקביל להגדרה עצמית על פי סולם של חמש קבוצות דתיות, ביקשנו מהמשיבים היהודים לדרג את עצמם גם על סולם מפורט יותר, של 7 קבוצות – סולם שנעשה בו שימוש בעבר במחקר המכון על יהדות ישראלית. הבקשה הייתה כפולה: לומר כיצד המשיבים היו לפני המלחמה, לעומת הדירוג שהם נותנים לעצמם כיום. בסך הכל – בהתייחס לנתונים על כלל המדגם, ישנם רק שיעורים מזעריים של שינויים בין הגדרת "לפני המלחמה" להגדרת "אחרי המלחמה". לדוגמה, 34% אמרו שהיו "חילונים לחלוטין" לפני המלחמה, ו-33% אומרים שהם "חילונים לחלוטין" כיום. כפי שאפשר לראות בטבלה, גם יתר הקטגוריות נותרו כמעט ללא שינוי. בקרב הערבים, שלהם הוצג סולם עם חמש קטגוריות (חילוני, קצת מסורתי, מסורתי, דתי, מאוד דתי) נרשמת מגמת התחזקות קלה, אם כי עדיין מדובר בשינוי של אחוזים בודדים: שיעור המזהים את עצמם כמאוד דתיים עלה מ-9% ל-13%, בעוד ששיעור המסורתיים ירד מ-37% ל-34%.

כאשר בוחנים את התוצאות באמצעות מטריצת מעברים, ניתן להבחין גם בתזוזות הפנימיות בכל אחת מהקבוצות הדתיות. כהערת אזהרה יש לקחת בחשבון כי לתזוזות בקבוצות הקטנות יותר באוכלוסייה צריך לייחס משקל קטן. כך או כך, רוב היהודים דיווחו על יציבות בהזדהות שלהם על סולם המסורתיות מאז תחילת המלחמה. בקרב מי שהיו חילוניים לחלוטין לפני המלחמה, 91% נשארו חילוניים לחלוטין, 6% מגדירים עצמם היום חילונים קצת מסורתיים ואחוזים בודדים עברו לקטגוריות אחרות. בקרב החילוניים הקצת מסורתיים, 81% נשארו באותה קטגוריה, בעוד שכעשירית (11%) עברו להזדהות כמשתייכים למגזר המסורתי ואחד מכל עשרים מגדיר את עצמו היום כחילוני לחלוטין.

JPPI המכון למדיניות היגודית THE JEWISH PEOPLE POLICY INSTITUTE		באופן כללי, האם היית אומר/ת שמאז תחילת המלחמה את/ה... (תשובות כלל היהודים)						
לא יודע/ת	היום אני חרדי/ת	היום אני תורני/ת	היום אני דתי/ה	היום אני ליברלי/ת	היום אני מסורתי/ת	היום אני חילוני/ת קצת מסורתי/ת	היום אני חילוני/ת לחלוטין	
0%	1%	0%	0%	1%	1%	6%	91%	לפני המלחמה הייתי חילוני/ת לחלוטין
2%	0%	0%	0%	1%	11%	81%	5%	לפני המלחמה הייתי חילוני/ת קצת מסורתי/ת
0%	0%	5%	2%	11%	75%	6%	1%	לפני המלחמה הייתי מסורתי/ת
1%	3%	14%	2%	74%	4%	2%	0%	לפני המלחמה הייתי דתי/ה ליברלי/ת
0%	0%	10%	86%	2%	0%	0%	2%	לפני המלחמה הייתי דתי/ה
0%	2%	92%	0%	5%	0%	0%	1%	לפני המלחמה הייתי דתי/ה תורני/ת
0%	84%	6%	4%	2%	0%	2%	2%	לפני המלחמה הייתי חרדי/ת
88%	0%	0%	6%	0%	6%	0%	0%	לא יודע/ת

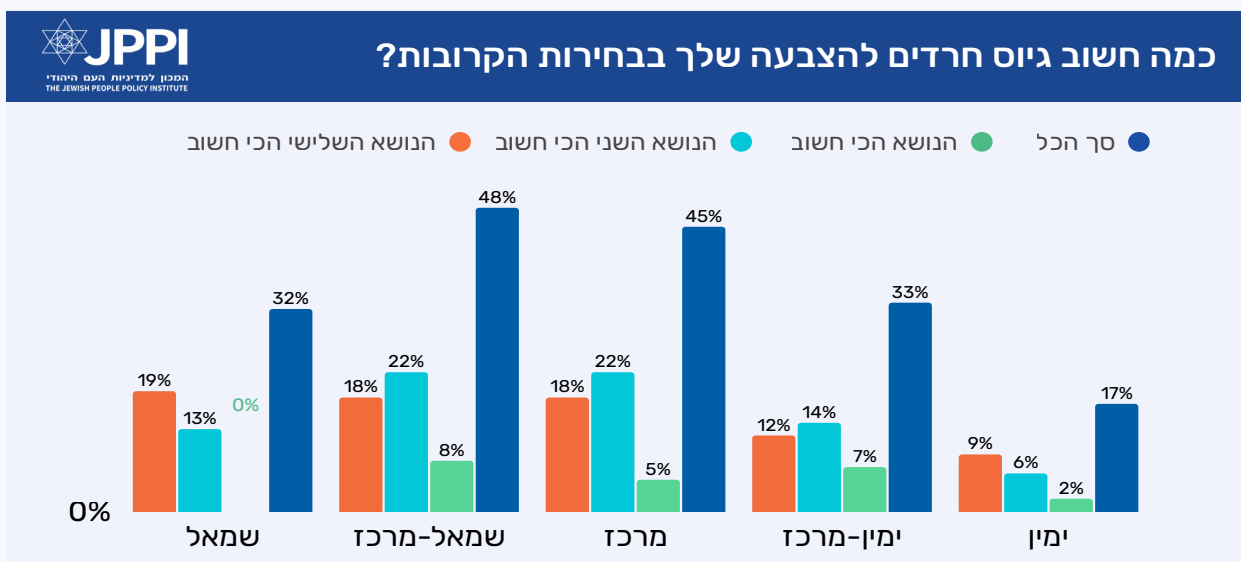
איסוף נתונים: נובמבר 25

כאשר בוחנים את תשובות הצעירים היהודים ניתן להבחין בתזוזות גדולות יותר מאשר בכלל הציבור היהודי, אולי משום שאנשים צעירים עודם בתהליכים של עיצוב זהות, ואולי בגלל השפעת המלחמה הניכרת יותר. השינוי נראה בעיקר בקרב מי שלפני המלחמה זיהו את עצמם כמסורתיים או כדתיים ליברליים. בקרב החילוניים לחלוטין, הרוב (86%) נשארו באותה קטגוריה, אך עשירית (10%) מזהים את עצמם היום כחילוניים קצת מסורתיים. בקרב החילוניים הקצת מסורתיים נרשמה תזוזה משמעותית לקטגוריות יותר מסורתיות: 14% מזהים עצמם היום כמשתייכים למגזר המסורתי, ו-3% כדתיים ליברליים. בקרב המסורתיים, חמישית (19%) עברו להזדהות כדתיים ליברליים ועשירית (10%) כדתיים תורניים.

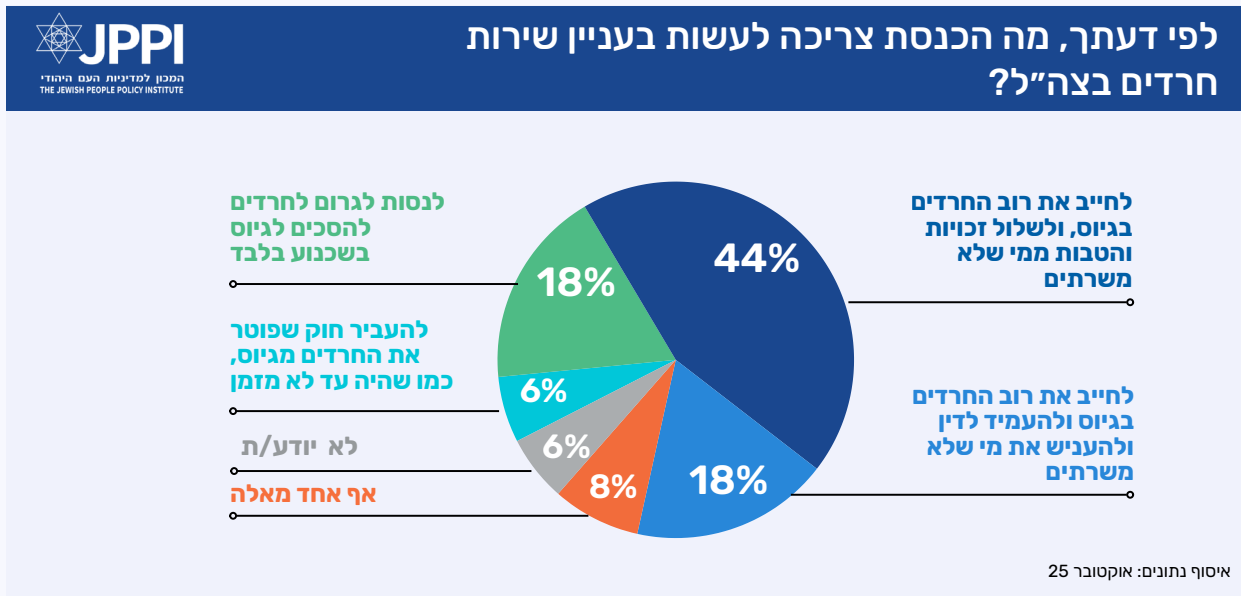
גיוס חרדים

מכלל הסוגיות הנוגעות ליחסים המורכבים של דת ומדינה בישראל, אחת עמדה במוקד השיח הציבורי השנה, ובמידה רבה האפילה על כל הסוגיות האחרות בזירה זו: שאלת הגיוס / פטור לחרדים משירות צבאי. סוגיה זו, שיש לה היבטים חברתיים, פוליטיים, משפטיים וכלכליים, הניעה את הכנסת לפעולה, שעל פי סקרי המכון למדיניות העם היהודי הייתה רוב הזמן לעומתית לעמדת הציבור. עם זאת, יש להבחין ביחס לפרשת הגיוס והפטור בין העניין העקרוני, שעליו שוררת הסכמה רחבה מאוד בציבור הישראלי (למעט החברה החרדית, ובמידה מסוימת בחברה הערבית) – שהוא השאלה האם המדינה צריכה לחתור לגיוס חרדים. על שאלה זו הציבור משיב בכך מהדהד. לעומת זאת, על השאלה הפוליטית, שמשמעותה נוגעת לא רק להמלצה עקרונית לגייס את הצעירים החרדים, אלא גם לשאלות כיצד יש לעשות זאת, באיזה קצב, ועד כמה ראוי לשלם על כך מחיר של יציבות קואליציונית, התשובה הציבורית מורכבת יותר. יש מי שמחשיבים את שאלת הגיוס והפטור כחשובה מאוד, וסבורים שישראל צריכה לחתור לגיוס נרחב של חרדים במהירות ובאגרסיביות, גם במחיר של יציבות קואליציונית. לעומתם, יש מי שסבורים שחשיבות הנושא אינה מצדיקה חיפזון, ואינם מוכנים לערעור היציבות הפוליטית כדי להשיג את מטרת הגיוס, הגם שבעיניהם זו מטרה ראויה.

באופן כללי, גיוס החרדים מדורג כחשוב במיוחד (כנושא במערכת הבחירות) על ידי כרבע מהישראלים. 5% מדרגים אותו כנושא "הכי חשוב להם" בהצבעה, עוד 10% כשני הכי חשוב, ועוד 11% כשלישי הכי חשוב (מתוך רשימה סגורה של 10 נושאים שהוצגה כאפשרות). כפי שאפשר לראות, שאלת גיוס החרדים בולטת בחשיבותה היחסית בקרב יהודים שנטייתם נמצאת באזור ה"מרכז" של המפה הפוליטית. כמחצית ממי שמזדהים כ"מרכז" דירגו את הסוגיה הזאת כאחת מהשלוש החשובות להם ביותר (לשם השוואה: 75% מהם דירגו את "החלפת השלטון" כאחת משלוש הסוגיות החשובות להם ביותר, ו-35% דירגו "טיפול בפשיעה ואלימות" כאחת מהשלוש החשובות להם ביותר).

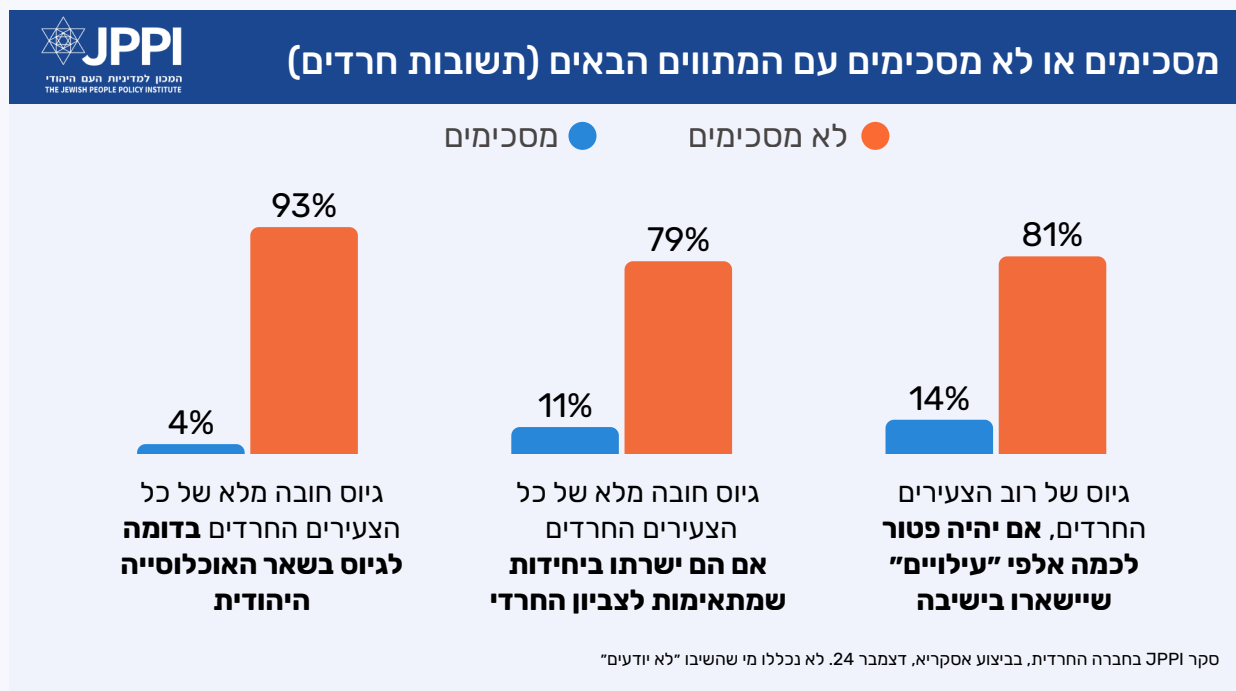
בפרק זה נציג את העמדות השונות הנוגעות לשאלת גיוס החרדים על היבטיהן, בתחילה בהתייחס לשאלה העקרונית. כאמור, בשאלה זו יש רוב בציבור שתומך עקרונית במעבר ממצב שבו חרדים לא גויסו כמעט בכלל לצה"ל, למצב שבו חלק ניכר מהם יגויסו. כפי שניתן לראות בסקר מאוקטובר 2025, שדומים לו, בנוסחים שונים, נערכו כמה פעמים בשנה וחצי האחרונות, 80% מהמשיבים תמכו עקרונית בשירות של חרדים, כאשר חלקם הניחו שיש לעשות זאת באמצעי שכנוע, וחלקם באמצעים של סנקציות וכפייה משפטית, אך רק מעטים יחסית גרסו שיש להעביר חוק שפוטר את כלל החרדים מגיוס לצה"ל, כפי שהיה נהוג עד פסילת החוק על ידי בית המשפט העליון.

למעשה, הציבור היחיד שמבטא בשנתיים האחרונות התנגדות נמשכת ונרחבת לגיוס משמעותי של צעירים חרדים הוא הציבור החרדי עצמו. בסקר של המכון בחברה החרדית בדצמבר 2024, התברר שרוב מוחלט באוכלוסייה החרדית (93%) קובע שגיוס חובה מלא של כל הצעירים החרדים, בדומה לגיוס בשאר האוכלוסייה היהודית - לא מקובל עליו. בשאלה זו לא קיימים הבדלים מהותיים בין הזרמים השונים בחברה החרדית, ובכולם נרשם רוב גדול של מעל 85% שמתנגד לגיוס חובה מלא של כל הצעירים החרדים בדומה לגיוס בשאר האוכלוסייה היהודית.

אותו סקר העלה שרוב גדול של החרדים (79%) מתנגד לאפשרות של גיוס חובה מלא של כל הצעירים החרדים, גם אם הם ישרתו ביחידות שמתאימות לצביון החרדי. בכלל הזרמים החרדים ישנו רוב המתנגד לאפשרות הזו. בקרב הספרדים, שלושה מכל ארבעה משיבים לא מקבלים את האפשרות הזאת. בקרב החסידים והליטאים מעל 80% לא מקבלים אותה. מרבית החרדים מצביעי נתניהו, כשליש מהחרדים מצביעי הליכוד והציונות

הדתית הדתית וכרבע מהחרדים מצביעי עוצמה יהודית - מקבלים את האפשרות הזאת. מרבית החרדים (81%) מתנגדים לאפשרות של גיוס של רוב הצעירים החרדים, גם אם יהיה פטור לכמה אלפי "עילויים" שיישארו בישיבה. בערך אחד מכל שמונה מהמשיבים מסכימים לאפשרות זאת. רוב בכל הקבוצות החרדיות העיקריות (וכמחצית בחב"ד) מעידים כי אפשרות זאת לא מקובלת עליהם.

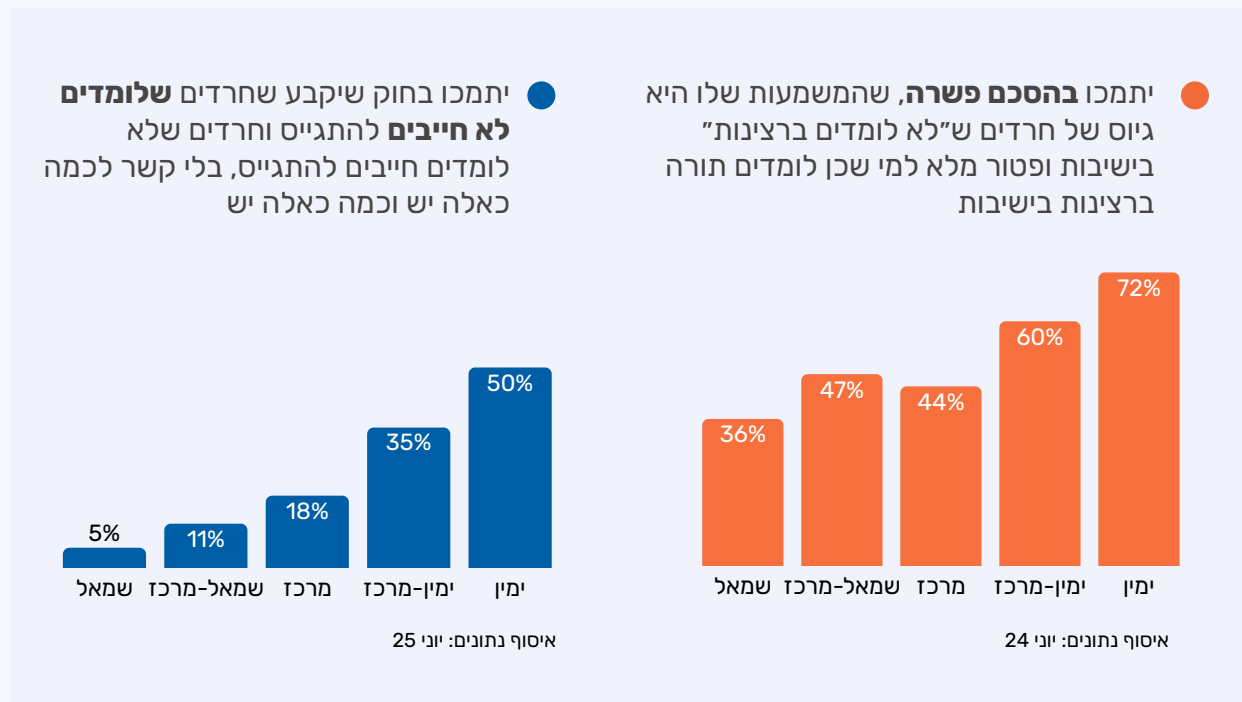
כאמור, מעבר לשאלה העקרונית האם יש לגייס חרדים לצה"ל, נדרשה השנה התייחסות לשלל שאלות משנה בסוגיה זו, חלקן עקרוניות וחלקן מעשיות. הן נוגעות לשאלה על היקף הגיוס הרצוי, על סוג האכיפה הנדרש, על קצב ההתקדמות, ועל המחיר שראוי לשלם כדי להשיג את מטרת הגיוס.

בשאלת ההיקף, רוב הציבור סבור שיש לגייס את מרבית הצעירים החרדים, אך להנחה זו צריך לצרף שתיהן הסתייגויות. הראשונה - חלק ניכר מהציבור סבור שרוב הצעירים החרדים לא לומדים בישיבה ברצינות שמצדיקה פטור, ומכאן גוזר מסקנה שמשמעותה גיוס נרחב. עם זאת, ישנה קבוצה לא מבוטלת של ישראלים שמוכנה לאפשר למי שכן "לומדים ברצינות" פטור משירות צבאי. חלקם מוכנים לזה מסיבות עקרוניות (חשיבות לימוד התורה) וחלקם מוכנים לזה מסיבות פרגמטיות (פשרה שתוביל לגיוס של חלק מהחרדים, גם אם לא כולם).

בסקר שבחן שאלה זו במפורש נמצא שכשליש מהיהודים בישראל מוכנים ל"פשרה" שמשמעותה גיוס של מי ש"לא לומדים" בלבד. בסקר אחר (נובמבר 2024), שלא הזכיר שמדובר ב"פשרה", נמצא שכרבע מהיהודים

(27%) יתמכו ב"להעביר חוק שפוטר מגיוס חרדים שלומדים ברצינות תורה ומגייס את השאר". ביוני 2025 נמצא ש-29% מהציבור (32% מהיהודים) יתמכו ב"חוק שיקבע שחרדים שלומדים לא חייבים להתגייס וחרדים שלא לומדים חייבים להתגייס, בלי קשר לכמה כאלה יש וכמה כאלה יש". בנוסף לאלה, עוד כ-5% תמכו בפטור לכולם, ובסך הכל כשליש מכלל הישראלים שמוכנים לפטור לכל מי שלומדים תורה.

כפי שאפשר לראות בנתונים המוצגים כאן, יש פער משמעותי בין תמיכה עקרונית באפשרות שמי שלומדים לא יצטרכו לשרת בצה"ל, לבין תמיכה מעשית במצב כזה כ"פשרה". כאשר מדובר בעמדה עקרונית, אפילו בקרב הקבוצה שממנה באים רוב תומכי הקואליציה, ואליה משתייכים רוב החרדים (קבוצת הימין), אין הסכמה משמעותית לעמדה כזאת. לעומת זאת, כאשר מציעים את אותה אפשרות כפשרה, ניכרת הסכמה משמעותית לאפשרות גם בקרב קבוצות של מתנגדי הקואליציה, שהן גם הקבוצות שכמעט אין בהן חרדים.

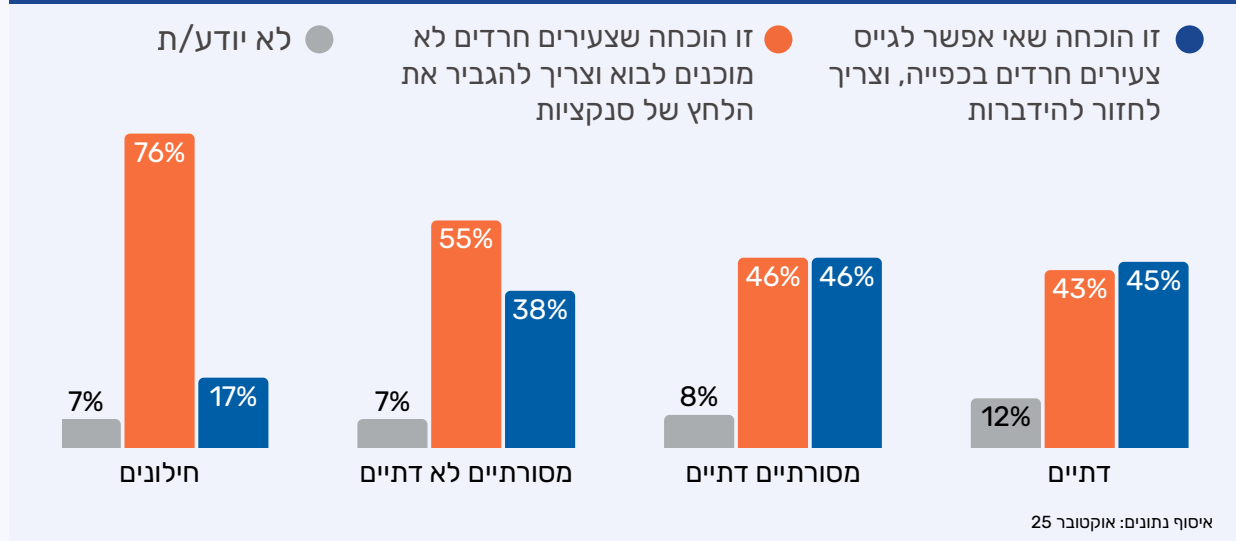

מעבר לשאלת זהותם של החרדים שידרשו להתגייס - רק הלא לומדים, או גם הלומדים (או רובם) - עומדת שאלת האמצעים שינקטו כדי לעודד או לכפות גיוס. שאלה זאת מבדילה במידה ניכרת בין תומכים של הקואליציה, הנסמכת על תמיכת הציבור החרדי, לבין שאר הציבור. היא מבדילה גם בין ישראלים שאינם דתיים לבין דתיים - שתמיכתם העקרונית בגיוס חרדים ניכרת, אך יש ביניהם מחלוקת על השאלה באילו אמצעים ראוי לנקוט כדי להביא לגיוס חרדים (מחלוקת שבאה לידי ביטוי חריף השנה בשיח הציבורי בתוככי המגזר הדתי). הנה לדוגמה תשובת יהודים על פי דתיות על השאלה האם הקושי להביא צעירים חרדים ללשכת הגיוס

מחייב חזרה להידברות (כי פעולה כוחנית לא תביא תוצאות), או דווקא הגברת הלחץ של הסנקציות המושתות על מי שאינם מתייצבים כאשר הם נקראים להתגייס. כפי שאפשר לראות, בקרב הציבור החילוני והלא דתי, הנטייה המובהקת היא לכיוון של הגברת לחץ הסנקציות, בעוד שבציבור המסורתי-דתי והדתי ישנה מחלוקת מה נכון לעשות בנסיבות שנוצרו.

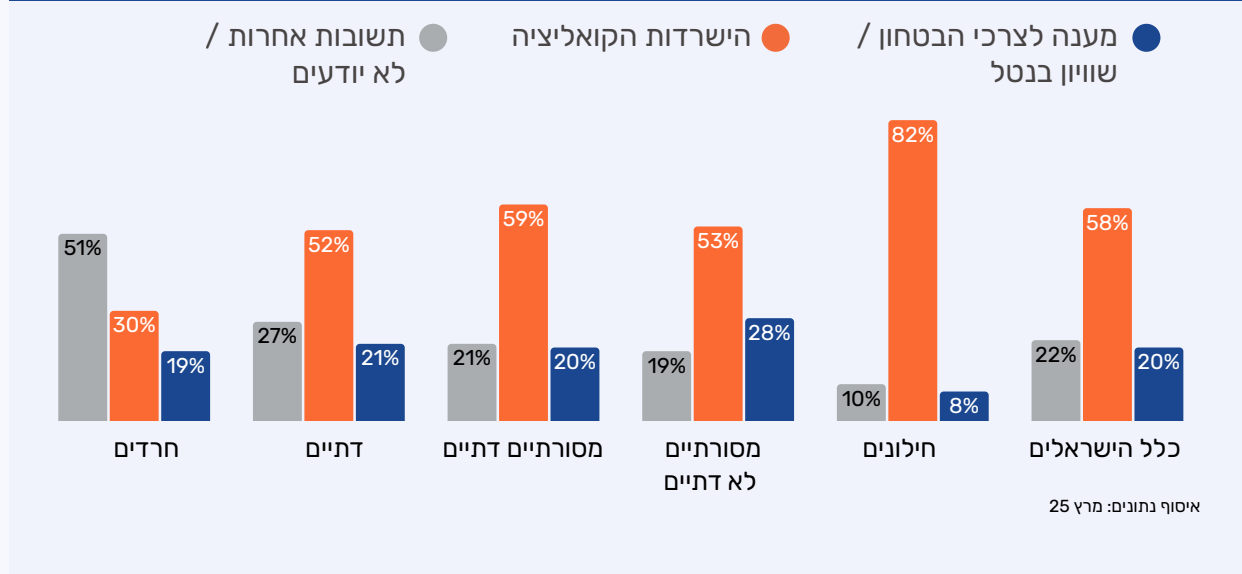
מהצעירים החרדים שזומנו להתייצב לגיוס בחודשים האחרונים רק מעטים באו ללשכת הגיוס. מה משתי העמדות הבאות קרוב יותר לעמדתך?

חלוקה זו של עמדות, על פי דתיות, אפשר לייחס לסנטימנט כללי שנוגע לחרדים – עד כמה יש כלפיהם רגשות חיוביים או שליליים, עד כמה יש שלילה או הערכה לאורח חייהם (פירוט בנושא זה אפשר למצוא במדד הקרבה) – ואפשר לייחס גם לשיקול פוליטי. רוב המסורתיים-דתיים והדתיים הם תומכי הקואליציה, הנסמכת על התמיכה החרדית, וייתכן כי עובדה זו היא שקובעת מהי בעיניהם השיטה הנכונה להגיע לגיוס נרחב יותר של חרדים. יש לציין כי באופן כללי, הציבור הישראלי אינו מייחס רמת מהימנות גבוהה לטענה (שנשמעת ממנהיגי הקואליציה) שמטרתם העיקרית בדיונים על חוק הגיוס/פטור היא להעלות בשיעור משמעותי את כמות המתגייסים מקרב המגזר החרדי. למעשה, גם בקרב ציבורים שמתנגדים להחרפת הסנקציות מתקיימת הסכמה של רוב המשיבים שהמטרה העיקרית של מנהיגי הקואליציה היא מטרה פוליטית – שימור יציבות הקואליציה והמשלה. רק מיעוט מהם סבורים שהמנהיגות פועלת כדי לפתור צורך בטחוני דחוף, או כדי לתקן מצב של אי שוויון בנטל השירות.

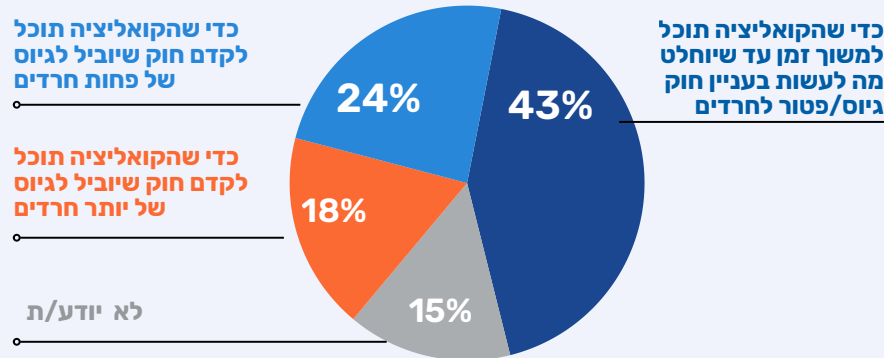
מה לדעתך המניע העיקרי של הממשלה בקידום חוק פטור/גיוס חרדים?

ספקנות ציבורית ביחס למניעה של המערכת הפוליטית בדיונים שנערכו השנה על גיוס חרדים לצה"ל זוהתה כמעט בכל פעם שהתבררו סוגיות שהמניעים להם הצריכו פירוש. לדוגמה, כאשר בקיץ 2025 התברר שיש קושי להגיע להסכמה על נוסח לחוק פטור/גיוס שמוסכם גם על ראש ועדת חוץ ובטחון, ח"כ יולי אדלשטיין וגם על המנהיגות החרדית, אדלשטיין הודח מתפקידו והוחלף על ידי ח"כ בועז ביסמוט. באותה עת, החרדים טענו שאדלשטיין חזר בו מהסכמות שהושגו ערב המלחמה נגד איראן, ומנסה להכשיל את החוק, והנהגת הקואליציה טענה כי מינוי של ביסמוט יאפשר לגבש הסכמה על חוק שיוביל תחילת תהליך של גיוס. אדלשטיין כפר בטענה זו ואמר כי מטרת החרדים היא העברת חוק שאינו מניע צעירים חרדים להתגייס, וכי המינוי של ביסמוט נועד להיענות לרצונם. בלי קשר לשאלה מי הציג את הגרסה הנכונה יותר על השתלשלות האירועים, הציבור הניח שמטרת ההדחה והמינוי היא מטרה פוליטית. רק 20% מהמשיבים לסקר JPPI באותה עת הניחו שהוחלט להדיח את אדלשטיין כדי לגבש הצעת חוק שתוביל לגיוס של יותר חרדים.

יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת יולי אדלשטיין הוחלף לפני כמה שבועות, לאחר שהצעתו לחוק גיוס/פטור לחרדים נדחתה על ידי המפלגות החרדיות. מהאפשרויות הבאות, מדוע לדעתך הוחלט בליכוד להחליף את אדלשטיין?

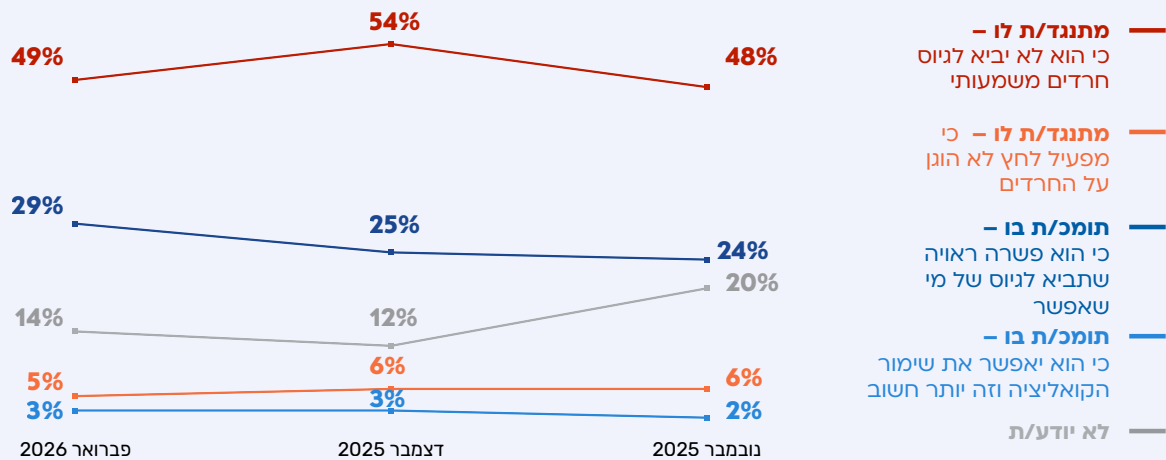

איסוף נתונים: אוגוסט 25

עמדה זו ביחס למטרות הקואליציה נותרה יציבה למדי לכל אורך תקופת הדיונים על הצעת החוק שגובשה על ידי ביסמוט, ובהתאם הצעת החוק לא זכתה מעולם לתמיכה של רוב הציבור הישראלי. עם זאת, ככל שהתקרב מועד שנראה, לפחות כאפשרות, כמועד הכרעה שיוביל או לחקיקה או לפיזור הכנסת (בגלל פרישה אפשרית של המפלגות החרדיות מהקואליציה), כך התחדדה המחלוקת הפוליטית על החוק, כאשר מקרב תומכי הקואליציה רבים יותר שוכנעו לתמוך בו, ומקרב שאר הציבור רוב גדול התנגדו לו. מחלוקת זו התבטאה בעלייה הדרגתית בשיעור הישראלים התומכים בחוק מרבע לכשליש. שיעור זה דומה במידה רבה לשיעור תומכי הקואליציה, בניכוי חלק מהחרדים שמתנגדים להצעת ביסמוט משום שלטעמם עודה נוקשה מדי ביחס לחרדים. בפברואר 2026, רוב מקרב המזדהים כתומכי "ימין", שהם עיקר תומכי הקואליציה, תמכו בהצעה שעל הפרק (56%). מקרב תומכי הליכוד, המפלגה המובילה את הקואליציה, תמכו בהצעה שמונה מכל עשרה (79%).

האם את/ה תומכ/ת או מתנגד/ת להצעת החוק של ח"כ בועז ביסמוט להסדרת הפטור/גיוס של חרדים לצה"ל בשנים הקרובות?

תחבורה ציבורית בשבת

שאלת הפעלתה של התחבורה הציבורית בשבת ירדה במידה רבה מסדר היום הציבורי בישראל, והממשלה כמעט לא עוסקת בה, אך במקביל, מתחולל בשנים האחרונות תהליך איטי של כניסת שירות כזה באזורים רבים ללא מעורבות ממשלתית-מדינתית ובמימון עירוני. לקראת סוף שנת 2019 החלו ארבע עיריות במרכז הארץ להפעיל במשותף קווי נסיעה בשבת, שנה לאחר מכן הצטרפו אליהן שתי רשויות נוספות, ותהליך זה נמשך גם בשנים הבאות, כאשר למיזם, שהחל בגוש דן, הצטרפו גם ערים במרכז שאינן חלק מהאזור המרכזי של גוש דן, כולל מודיעין (2021), הוד השרון (2022), כפר סבא ונס ציונה (2023), הרצליה ורעננה (2024). בתחילת שנת 2026 נודע כי המיזם מתחיל בהפעלת קו שיוביל גם לנמל התעופה בן גוריון.

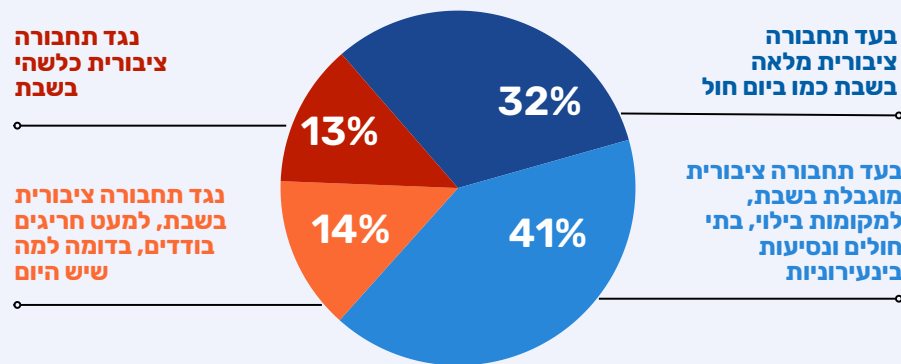
הפעלת קו התחבורה בשבת מעניין כדגם טיפוסי המעיד על נושאים נוספים בזירת הדת והמדינה בישראל. השלטון המדינתי, הכפוף ללחצים ושיקולים פוליטיים, פועל לעיתים קרובות על פי עקרונות שאינם מוסכמים על רוב הציבור בישראל. כך בהחלטתו לא לפעול לתיקון והקמת תשתיות כבישים בשבתות (מה שמחייב עבודה בימי חול העמוסים הרבה יותר, ולכן מוביל לשיבושי תנועה כבדים יותר), כך בהחלטות הנוגעות לגיור, כשרות, סמכויות הרבנות הראשית ועוד נושאים מגוונים. במקביל לעמדה זו של השלטון המדינתי מתקיים תהליך הדרגתי ומתמיד של שינוי בשטח, או בגלל יוזמה פרטית והחלטות אישיות של ישראלים (לדוגמה, במעבר

לנישואים שאינם באמצעות הרבנות הראשית), או כתוצר של יוזמות מאורגנות יותר של אנשי עסקים (במקרה של הפעלת מרכזי קניות בשבת), או כתוצר של פעולות עירוניות (כדוגמת קווי האוטובוס הנוסעים בשבת). כיום, כמיליון וחצי בני אדם מתגוררים ביישובים שיש תחבורה ציבורית בשבת אליהם ומהם, לא כולל תושבים ביישובים ערבים ובחיפה שבהם פועלים קווים כאלה לאורך כל שנות המדינה.

פעולה זאת מתאפשרת בין השאר בהסתמך על תמיכה ציבורית ניכרת, ועל כן תחת הנחה (שבינתיים מתבררת כנכונה) שהשלטון המרכזי יהסס להתערב ביוזמות הפרטיות שהציבור מעוניין בהן. סקרי JPPI של השנים האחרונות לימדו על רמת התמיכה בהפעלת תחבורה ציבורית בשבת, שמתקיימת בקרב ציבורים נרחבים, כולל חלק משמעותי מהציבור הדתי (אך לא החרדי). למעשה, בציבור היהודי יש רק מתנגדים מועטים להפעלת תחבורה ציבורית כלשהי בשבת. רוב התומך בעמדה זו נמצא רק בקרב הציבור החרדי, כאשר בציבור החילוני התמיכה בתחבורה מלאה או חלקית בשבת גורפת (95%), ובציבור הדתי כשליש תומכים בעמדה זו, קצת יותר משליש סבורים שיש להשאיר את המצב הקיים על כנו, והנותרים (27%) סבורים שיש לאסור כל תחבורה ציבורית בשבת. סקרים מאוחרים יותר העלו ממצאים דומים למדי.

איזה מהעמדות קרובה יותר לשלך? (תשובות יהודים)

איסוף נתונים: ספטמבר 24

תגובות

שוקי פריזמן | מדינה מסורתית ודמוקרטית

החברה הישראלית משנה את פניה. הנתונים בפרק על דת ומדינה, בעיקר אלו העוסקים בחברה היהודית, שהיא גם במוקדו של המאמר הזה, מבטאים תהליך של התחזקות דתית. זה דבר שאפשר לראות גם ללא חשיפה לנתונים. מאז המלחמה, ברור שהחברה הישראלית-יהודית עוברת תהליך של פניה למסורת. לצד זאת, שאלת היחסים בין דת ומדינה מפלגת את החברה הישראלית. ממילא עולה השאלה: האם "התחזקות דתית", כמו זו שמשקפים הסקרים הללו, תשנה את אופיה של ישראל? המכלול שנשקף מהפרק הזה, כמו גם ממקורות אחרים, מנבא שהדבר אינו בהכרח כך. נראה שהזהות היהודית המודגשת יותר, לא מולידה שאיפה ליהודיות מודגשת יותר במרחב הציבורי. בעוד שישראל חווה מגמות של "התקרבות" למסורת ולאמונה, רוב הציבור הישראלי לא רואה את השינוי הזה גם כמחויבות לאתוס האורתודוכסי של הפרהסיה היהודית, ומגלה התנגדות מובהקת לאתוס הבדלני של המגזר החרדי.

הממד המסורתי: התחזקות אישית - לא מוסדית

הנתונים מצביעים על כך שהמלחמה הובילה לעלייה באמונה באל ובשמירת מצוות בקרב רוב הציבור היהודי. כ-27% מהיהודים מדווחים על עלייה בהקפדה על פרקטיקות דתיות, מגמה הבולטת במיוחד בקרב צעירים עד גיל 25 שם 33% מדווחים על התחזקות דתית. אולם, בחינה של אופי ה"התחזקות" הזו מלמדת על שינוי מגמה שיש לו מאפיינים של מסורתיות יותר מאשר של דתיות.

הדתיות, כפי שהיא באה לידי ביטוי בסקרים הללו, סלקטיבית. היא אינה "חזרה בתשובה" במובנה הממסדי של קבלת עול מצוות גורף. הציבור פונה לתפילה (31%) וקריאת תהילים (20%). פרקטיקות שלא מאפיינות מחויבות רבה לדתיות וקלות יותר ליישום. אלה גם פרקטיקות שמזוהות ככלים של חוסן אישי בעת משבר.

עם זאת, להתחזקות האישית יש שיקוף גם בתחושת ה"התחזקות" בסביבה. מחצית מהיהודים (49%) סבורים שחבריהם וקרוביהם התחזקו באמונתם, גם אם הם עצמם לא שינו את דפוס התנהגותם. הרושם הכללי בחברה הוא של "התחזקות", דבר שיכול להשפיע על השיח הציבורי ועל הציפיות מהתנהלות המרחב הציבורי.

אלא שהנתונים העוסקים בהיבטים המוסדיים וההסדריים של חיי המדינה מבטאים דווקא מגמה אחרת. המחלוקת הציבורית בשאלות דת ומדינה דת ומדינה סובבת סביב כמה סוגיות, חלקן נוגעות לביטוי היהודי של

המדינה במרחב הציבורי. סוגיה אחרת המשיקה לסוגיות הללו, ויש לה ממדים חברתיים וחוקתיים כבדי משקל היא שאלת גיוס החרדים. שאלות הסקר הנוגעות לסוגיות אלו מעידים כי אין בהכרח קורלציה בין מגמות של חיזוק המסורת לבין השפעה על אופיה היהודי של המדינה והכרעה בסוגיות שתפיסה דתית-חרדית רואת כמזוהות איתה.

הפרהסיה הציבורית: התפתחות "מלמטה" מול קיפאון "מלמעלה"

אחת הסוגיות ה"ותיקות" והשנויות במחלוקת ביותר מבין השאלות ההסדריות הנוגעות ליהודיותה של הפרהסיה הישראלית היא דמותה של השבת במרחב הציבורי. הממשלה הנוכחית, שלה אופי דתי-חרדי מודגש לא פעלה להוביל לפלורליזם בסוגיות הללו, ואם הובילה שינוי, הוא היה בכיוון האורתודוקסי. מנגד, לאורך שנים ישנו פער בסוגיות הללו בין עמדות הציבור הרחב, גם זה המסורתי שחלקו תומך בממשלה, אבל מבקש שינוי, לבין המציאות הפוליטית. אחת הסוגיות הבולטת בהקשר הזה היא זו של הפעלת תחבורה ציבורית בשבת. כידוע, בישראל אין תחבורה ציבורית בשבת. בעיני רבים הדבר מהווה פגיעה משמעותית בחופש התנועה של מי שאינו שומר שבת כהלכתה. בשל הווסטו החרדי על שינויים בסוגיות דת ומדינה, הסיכוי לשנות את המצב ברמה הארצית נמוך. על כן, מספר רשויות מקומיות הקימו שירותי תחבורה ציבורית לרווחת תושבי עירם. ההערכה היא שמיליון וחצי ישראלים חיים ברשויות מקומיות המפעילות שירות כזה בשבת.

אחת השאלות שהסקר השנתי בחן, היא התמיכה בהפעלת תחבורה ציבורית בשבת. הממצאים מראים שבציבור היהודי בכללו יש תמיכה משמעותית של 73% בהפעלה מלאה או חלקית של תחבורה ציבורית בשבת. רק 14% סבורים שהמצב הקיים, של תחבורה ציבורית במקרים חריגים צריך להימשך. רק מיעוט קטן של 13% מתנגד להפעלה של כל תחבורה ציבורית שהיא. גם סקרים אחרים שנערכו בשנים האחרונות מלמדים שהציבור המסורתי וחלק לא מבוטל מהציבור הדתי, תומכים בתחבורה ציבורית ומתן היתר לפעילות כלכלית מוגבלת בשבת. משמעות הדבר היא שאין זיקה הכרחית (אם כי צריך לבחון זאת לאורך זמן) בין התחזקות מסורתית-דתית ויחס לשאלות ההסדריות הנוגעות לפרהסיה הציבורית, כמו גם לסוגיות אחרות.

שאלת הגיוס: ממתח סקטוריאלי למבחן הממלכתיות

שאלת גיוס החרדים לצבא עומדת בלב המחלוקת הציבורית כבר שנים ארוכות. החרדים גורסים כי היהדות, על פי הפרשנות שלהם, מחייבת אותם להעדיף לימוד תורה והסתגרות בגטו מוגן. הם סבורים שהמדינה היהודית חייבת לאפשר להם את זה. כך, 79% מהם מתנגדים לגיוס חובה מלא, גם בתנאים המותאמים לצביון החרדי.

מנגד, גם בתוך המחנה הדתי ובוודאי מחוצה לו, הנכונות לתמוך בטענה זו, ערכית ומעשית מוגבלת מאוד. רק שיעור קטן מהישראלים הלא חרדים נכונים להסכין עם המצב הקיים. כך, כ-80% מהיהודים תומכים בשירות חרדים בצה"ל. תמיכה זו חוצה מחנות פוליטיים, למעט הציבור החרדי עצמו. יתרה מזו, רוב הציבור (62%) סבור כי יש להחיל סנקציות כלכליות או פליליות על מי שאינו מתגייס.

הפער הזה מעיד על כך שהציבור הישראלי, גם זה המגדיר עצמו כמאמין, מתקשה לקבל את הדתיות החרדית כהצדקה לפטור מחובות אזרחיות בסיסיות בעת מלחמה. משכך, גם בהקשר הזה, המסורתיתזציה שעוברת על הציבור הישראלי לא מנבאת אמפתיה כלפי החרדים או נכונות גדולה יותר לקבל את פרשנותם ליהדות בהקשר הזה.

משכך, דומה שהתהליכים המתוארים בדוח JPPI מצביעים על תופעה עמוקה יותר: הישראלים של 2026 מבקשים יהדות שאינה סותרת ממלכתיות וזהות יהודית פלורליסטית ומכילה יותר. האמונה והמסורת הופכות לרכיב מרכזי בזהות האישית והלאומית, אך הן אינן מתורגמות לקבלת הממסד הדתי הקיים או אפילו לנכונות להסכין עם הסטטוס-קוו הקיים בהיבטים ההסדריים של יחסי דת ומדינה.

הציבור הישראלי דוחה את המודל האורתודוכסי-חרדי המבקש לשלב פטור מחובות אזרחיות עם שליטה במרחב הציבורי. הישראלי הממוצע יכול להרגיש קרוב יותר ליהדות בעת משבר, אך הוא דורש שכל אזרח יישא בנטל ושהפרהסיה תאפשר חופש תנועה ובחירה.

ד"ר שוקי פרידמן הוא מנכ"ל המכון למדיניות העם היהודי.

הישראלים והיחסים עם ארה"ב

האמון ביחסים עלה
משמעותית עם חילופי
הממשל בארה"ב וכניסת
טראמפ לבית הלבן

ישראלים רואים חשיבות
רבה ליחסים עם ארה"ב,
אך אינם מסכימים לתכתיב
אמריקאי

היחס לטראמפ מערב הערכה עמוקה לצד חשש מסויים
מאפשרות של עימות

חשיבות ארה"ב

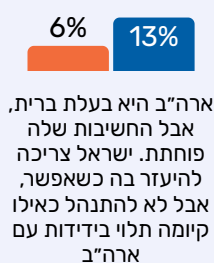
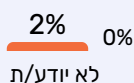
יחסי ישראל וארה"ב מתקיימים קודם כל בזירה המדינית, והשפעת דעת הקהל עליהם מוגבלת. עם זאת, העובדה שבשתי המדינות המדיניות מנוהלת על ידי פוליטיקאים, שיש להם הכרח להתחשב ברגשות הציבור ועמדותיו, מצדיקה מעקב אחר עמדות הציבור גם בזירה זו – שיש לה חשיבות קריטית לצד הישראלי.

עד כמה הישראלים מזהים חשיבות זאת, ומוכנים להתפשר כדי לשמור על היחסים הטובים עם הממשל האמריקאי? בדצמבר 2025 שיעור הישראלים שחושבים שצריך לעשות "מאמץ גדול, כולל פשרות", כדי לשמור על הברית עם ארה"ב עמד על 39%. במקביל שיעור המאמינים כי לא תמיד צריך לקבל את עמדותיה של ארה"ב, ובמקרים של חוסר הסכמה, ישראל צריכה לעשות את "מה שנכון בעיניה" עמד על 49%. רק מיעוט קטן סבורים שארה"ב היא בעלת ברית שהחשיבות שלה פוחתת, ושיעור נמוך עוד יותר סבורים שבשנים האחרונות ארה"ב גורמת לישראל יותר נזק מתועלת. רוב מצביעי הקואליציה בבחירות 2022, סבורים שארה"ב היא בעלת ברית חשובה, אבל שבמקרים של חוסר הסכמה ישראל צריכה לעשות מה שנכון בעיניה.

כמו בנושאים רבים אחרים הנוגעים ליחסי ארה"ב-ישראל, השנה חל שינוי גם במענה לשאלה זו, לעומת המענה שניתן לה בתקופת הממשל הקודם. בנובמבר 2024 דונלד טראמפ ניצח בבחירות בארה"ב, ובינואר 2025 נכנס לתפקידו כנשיא ארה"ב (לקדנציה שנייה, לאחר קדנציה ראשונה מ-2017 עד 2021). שינוי פוליטי זה בארה"ב חולל שינוי ניכר גם בדעת הקהל בישראל ביחס לחשיבות הברית עם ארה"ב, וכן ברמת האמון של ישראלים בהנהגה האמריקאית. כפי שניתן לראות בנתונים, בתקופת ממשל ביידן הדמוקרטי קרוב לרבע מהישראלים חשבו שארה"ב היא בעלת ברית שחשיבותה פוחתת, או גורמת נזק לישראל. נתון זה ירד משמעותית עם כניסתו של טראמפ הרפובליקני לתפקיד – כאשר חלק ניכר מהישראלים שזו הייתה עמדתם (בעיקר תומכי ימין והקואליציה) שינו את תשובתם להסכמה שארה"ב היא בעלת ברית חשובה – אם כי לא הסכימו שיש לקבל את עמדותיה ולהתפשר במצב של אי הסכמה.

מהעמדות הבאות, איזו משקפת טוב יותר את עמדתך?

25 דצמבר 2023 ● 24 יולי 2024 ●

אמון בממשל

יחסי הישראלים עם הממשל האמריקאי מושפעים באופן משמעותי מאוד מהשאלה מי מאייש את המשרה בבית הלבן, ומה טיב יחסיו עם ממשלת ישראל. הנשיא הקודם, ג'ו ביידן, התייצב לצידה של ישראל מייד לאחר מתקפת 7 באוקטובר 2023, ביקר בישראל, וקבע כי ממשלו יסייע לה במלחמתה נגד חמאס. עם זאת, בחודשים שלאחר המתקפה התרבו הסימנים להעדר הסכמה בין הממשל לבין ממשלת ישראל בסוגיות מגוונות. על פי דיווחים רבים, ארה"ב הגבילה את ישראל במידת מה בניהול המלחמה, באמצעות שליטתה בברז אספקת התחמושת, וכן הפעילה עליה לחץ בסוגיות מבצעיות והומניטריות (כן או לא להיכנס לרפיח, כן או לא לתקוף בלבנון, וכן הלאה). בעת המתקפות הראשונות של איראן על ישראל, ארה"ב עשתה מאמץ ניכר כדי לסייע לישראל להתמודד בהצלחה יחסית עם הנסיונות לפגוע בה, אך לאחר המתקפות עמדת האמריקאים הייתה שישראל צריכה להגביל את תגובתה - לנוכח העובדה שאיראן לא הצליחה לפגוע באופן ממשי בישראל.

לאור הדיווחים על אירועים אלה, אמונו של הציבור הישראלי בממשל האמריקאי נשחק במהירות. אם בתחילת המלחמה, הישראלים זיהו את ההתייצבות האמריקאית לצד ישראל והכירו תודה עליה, בהמשך המערכה קבעו כי תמיכת ארה"ב אינה מספקת. ביולי 2024, זמן קצר לפני שהנשיא ביידן פרש מכוונתו להתמודד לעוד קדנציה כנשיא ארה"ב, רוב גדול של ישראלים (סך הכל 58%) סברו כי הנשיא ביידן אינו תומך בישראל במידה משביעת רצון. עמדה זו בלטה במיוחד בקרב ישראלים תומכי הקואליציה, שהיו ערים לחיכוכים בין ממשל ביידן לבין ממשלת ישראל, וצידדו בעמדת הממשלה. לכן, כבר באותה עת - הן לנוכח העמדה הביקורתית כלפי ביידן, והן לאור הזיכרונות החיוביים של רוב הישראלים מתקופת כהונתו הראשונה של טראמפ (שבה הועברה שגרירות ארה"ב לירושלים) - נרשם רוב ישראלי ברור שהעדיף חילופי שלטון בוושנינגטון.

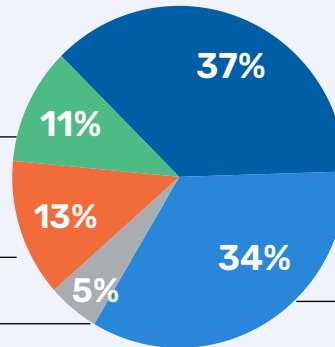

מהאפשרויות הבאות, מה הכי קרוב לעמדה שלך?

הנשיא ביידן תמך מאוד בישראל בתחילת המלחמה, ולא תומך בה היום

הנשיא ביידן לא כל כך תמך בישראל גם בתחילת המלחמה

לא יודע/ת

הנשיא ביידן תמך מאוד בישראל בתחילת המלחמה, ותומך בה גם היום

הנשיא ביידן תמך מאוד בישראל בתחילת המלחמה, ותומך בה פחות היום

איסוף נתונים: יולי 24

הן ביידן, בקיץ 2024, והן טראמפ, בקיץ 2025, הציגו לישראל תוכנית שמטרתה סיום הלחימה בעזה והחזרת החטופים – ותחילתו של תהליך לשיקום הרצועה. ממשלת ישראל סירבה לקבל את תוכנית ביידן, והסכימה לקבל את תוכנית טראמפ. השוואת עמדות הציבור הישראלי ביחסו לשתי תוכניות אלה מעניין. במקרה של תוכנית ביידן, שכאמור, האמון בו היה נמוך יותר – רק כרבע מהציבור חשב שהמתווה "טוב" ולכן יש לקבל אותו, ועוד כשליש (32%) אמרו שהמתווה "בעייתי" ובכל זאת יש לקבל אותו. כלומר, 60% מהציבור היה בעד קבלת המתווה (מקרב היהודים: 54%). התמיכה במתווה טראמפ הייתה גבוהה יותר (35% חשבו שהמתווה טוב), והתמיכה בקבלת המתווה "כי לא הייתה ברירה" הייתה גבוהה הרבה יותר – 55%. כלומר, 90% מהישראלים חשבו שישראל פעלה נכון בקבלת מתווה טראמפ.

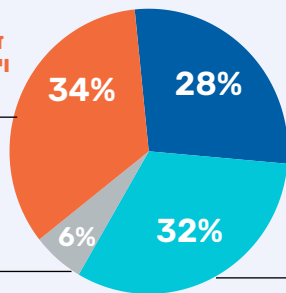
האם ישראל הייתה צריכה לקבל את תוכנית ביידן?

זה מתווה לא טוב וישראל לא צריכה לקבל אותו

זה מתווה טוב וישראל צריכה לקבל אותו

זה מתווה בעייתי אבל ישראל בכל זאת צריכה לקבל אותו

לא יודע/ת

איסוף נתונים: יולי 24

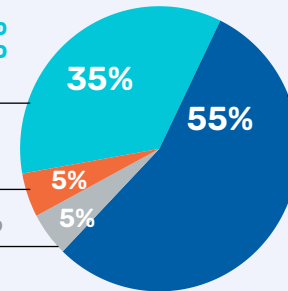
האם ישראל פעלה נכון כשקיבלה את תוכנית טראמפ?

פעלה נכון, כי התוכנית טובה

פעלה נכון, כי לא הייתה ברירה

פעלה לא נכון

לא יודע/ת

איסוף נתונים: נובמבר 25

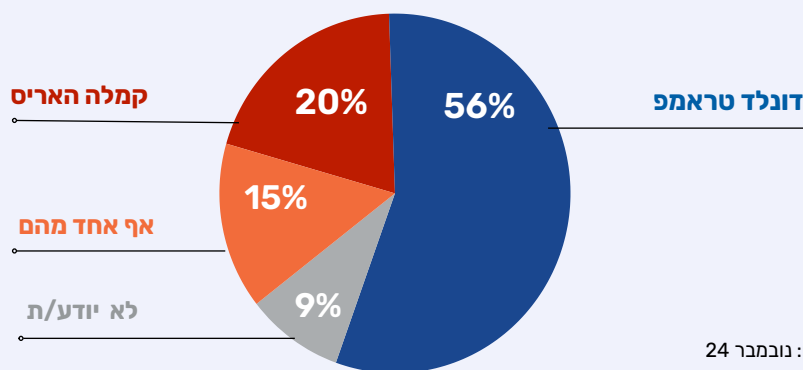
למעשה, הנתונים מעידים על כך שבהערכת התוכנית כטובה לישראל השינוי בין מתווה ביידן למתווה טראמפ אינו גדול. לעומת זאת, הערכת ההכרח לקבל אותה השתנה משמעותית במעבר מביידן לטראמפ, מה שיכול להעיד על אחת משתי אפשרויות: או שהישראלים, בהערכתם לטראמפ ובהכירם תודה על תמיכתו, חשבו שבנסיבות של קרבה מסוג זה יש הכרח להסכים לתוכניתו הגם שאינו טובה במיוחד. או ששיעור משמעותי של ישראלים, בהבינם את הבדלי הטמפרמנט והסגנון בין ביידן לבין טראמפ, העריכו שבעוד שלביידן אפשר לומר "לא" בלי לשאת בתוצאות חמורות, אפשרות זו אינה קיימת במקרה של טראמפ. הסבר נוסף לשוני ביחס למתווים הוא ההבדל בעיתוי - המתווה של טראמפ הוצע יותר משנה לאחר המתווה של ביידן. בשנה הזו המציאות של המלחמה השתנתה - משרתי המילואים המשיכו להתייצב ונשחקו עם הזמן ותחושת הדחיפות להשבתם של החטופים עלתה משמעותית.

היחס לטראמפ

כאמור, ערב בחירות נובמבר 2024 בארה"ב, העדפת הציבור הישראלי לניצחון של טראמפ (על המועמדת הדמוקרטית קמלה האריס) הייתה מובהקת, גם אם לא אחידה: בקבוצות תומכי הימין והמרכז ניכר רוב משמעותי מאוד לטובת טראמפ, בעוד שבקרב תומכי השמאל-מרכז והשמאל (כחמישית מכלל היהודים בישראל) הייתה העדפה ברורה להאריס (בקרב הערבים הייתה העדפה קלה לטראמפ, אך עם שיעור גבוה מאוד של "לא יודעים" ו"אף אחד מהם").

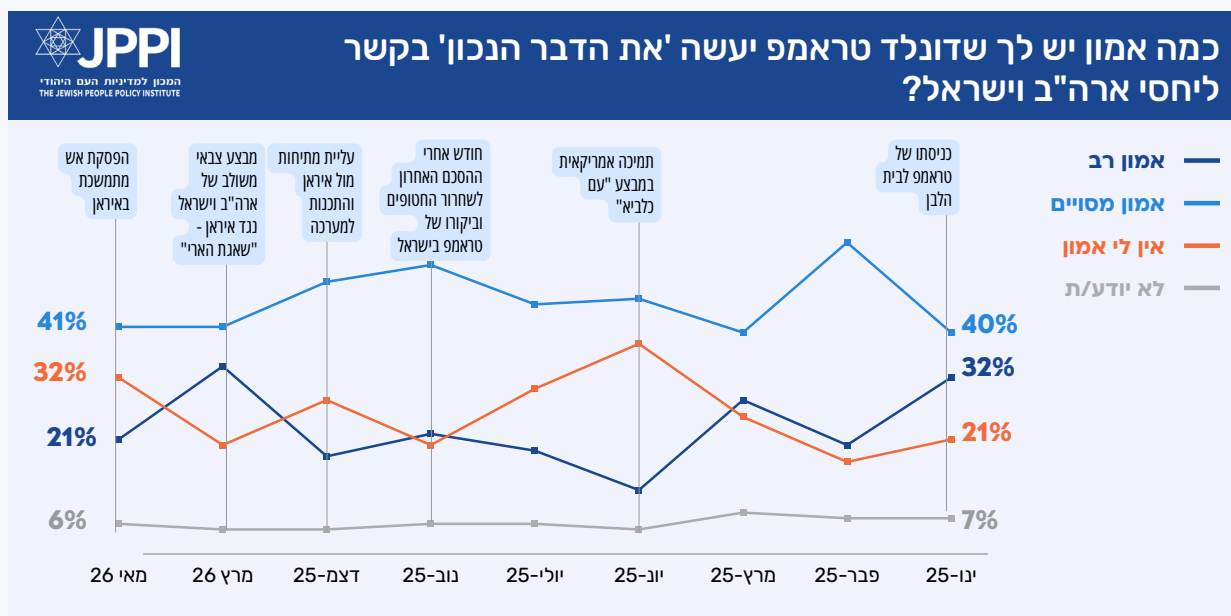
בבחירות לנשיאות בארה"ב שייערכו בעוד כמה ימים, מי לדעתך המועמד/ת הטוב/ה יותר מבחינת ישראל?

איסוף נתונים: נובמבר 24

עם זאת, לאורך כל התקופה אפשר היה לזהות בקרב הישראלים אבחנה משמעותית הנוגעת לטראמפ: גם אם רובם חשבו שטראמפ הוא הנשיא הטוב יותר מבחינת ישראל - הערכה זו לא בהכרח חלחלה להערכתם הכללית את הנשיא טראמפ. למעשה, כאשר ישראלים נשאלו מי יהיה "נשיא טוב יותר לארה"ב" ומי יהיה "נשיא טוב יותר לישראל", אפשר היה לזהות שהתמיכה של רובם בטראמפ אינה מביאה אותם להתעלם מדמותו

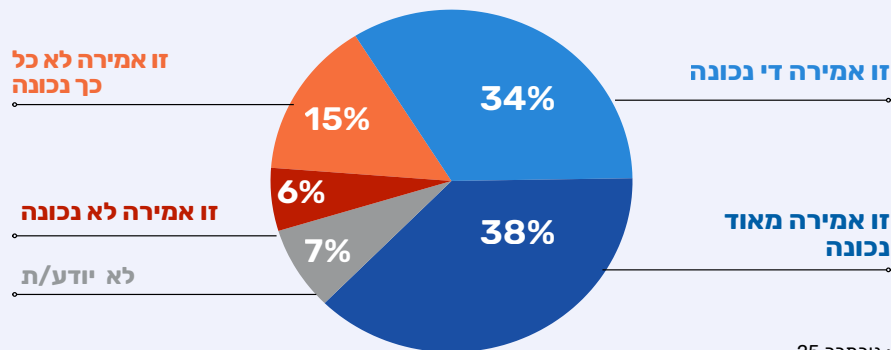
ומדיניותו השנויות במחלוקת בארה"ב. למעשה, ערב הבחירות היה שוויון בין הישראלים הסבורים שטרמפ והאריס יהיו נשיאים טובים יותר לארה"ב, אך ביחס לישראל היתרון של טראמפ היה משמעותי.

למעשה, לקראת סוף 2025, לאחר שארה"ב השתתפה בתקיפה במערכה נגד איראן, ולאחר שהביאה להפסקת אש והחזרת כלל החטופים, רוב גדול מאוד של ישראלים קיבל את הטענה המושמעת תדיר כי טראמפ הוא הנשיא האמריקאי "הכי ידידותי לישראל אי פעם". המערכה באביב 2026, שנערכה במתכונת משותפת אמריקאית-ישראלית, הקפיצה את רמת האמון בטרמפ בשיעור ניכר. במקביל, הטענה שטרמפ הוא הנשיא הידידותי ביותר אי פעם זכתה לרוב בקרב כל הקבוצות האידאולוגיות של יהודים למעט השמאל (5% מהיהודים), וכן בקרב הערבים. אבל כפי שנשחקה התמיכה בעצם המלחמה באיראן, לאחר שלא השיגה את התוצאות המקוות (לפחות לא עד לשעת כתיבת הדו"ח), כך נשחקה בקרב ישראלים גם הוודאות שטרמפ "יעשה את הדבר הנכון". הפסקת האש שלמעשה נכפתה על ישראל על ידי טראמפ גם באיראן וגם בלבנון, בחודשים אפריל-מאי 2026, שוב העלו את סף הספקנות ביחס אליו בקרב חלק מהישראלים.

בביקורו האחרון של טראמפ בישראל, מספר אישים ובהם ראש הממשלה אמרו שהוא הנשיא הכי ידידותי לישראל אי פעם. האם לדעתך...

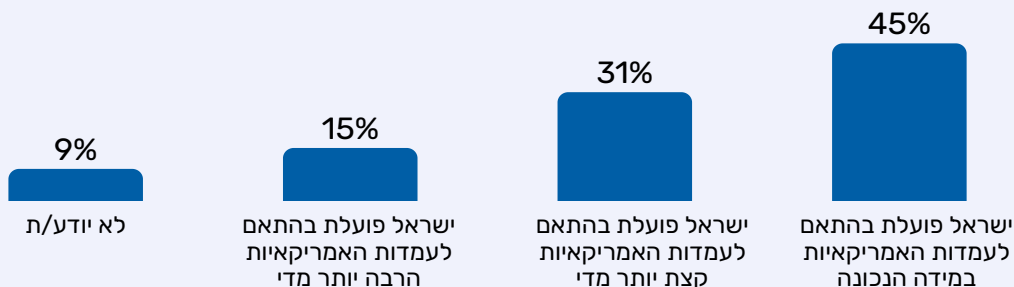

איסוף נתונים: נובמבר 25

מלחמת "שאגת הארי" הביאה חיזוק נוסף ברמת האמון של ישראלים בטרמפ, אך כמובן נשאה איתה גם את הפוטנציאל של אכזבה. אחד הרכיבים שבולטים לעין, בבחינת התשובות של ישראלים הנוגעות לממשל האמריקאי, הוא המהירות שבה עמדות משתנות ותקווה הופכת לאכזבה ולהפך. ראו לדוגמה גם את ההבדל בין חודש הציפיה - ינואר 2025, לחודש ההתפכחות - פברואר 2025. דוגמה נוספת לכך אפשר להציג באמצעות המהלך בזירת עזה, שבו לאחר קבלת תוכנית טראמפ (שישראלים רבים תמכו בה משום שחשבו ש"אין ברירה"), ישראלים רבים הגיעו למסקנה שישראל פועלת על פי תכתיב אמריקאי מעבר למידה הרצויה. כפי שתואר בפרק על הסוגיות הבטחוניות, באביב 2025 רוב הישראלים הביעו ספקנות ביחס לאפשרות שהיעדים בעזה, כולל פירוק וסילוק חמאס מהשלטון, יושגו במלואם. ספקנות זו משפיעה גם על העמדה הנוגעת לרמת התיאום - ואולי קבלת התכתיבים - עם הממשל האמריקאי בזירה זו. למעשה, בקרב תומכי הממשלה עמדת הרוב היא שישראל פועלת בהתאמה לעמדה האמריקאית יותר מהרצוי (בימין, 54% ל"הרבה יותר מדי" ו"קצת יותר מדי").

בשבועות האחרונים יש דיווחים רבים על המעורבות האמריקאית העמוקה בניהול הפסקת האש. מהאפשרויות הבאות, איזו יותר קרובה לעמדתך?

איסוף נתונים: נובמבר 25

תגובות

מיכאל (מייק) הרצוג | יחסי ישראל-ארה"ב: איגרא רמא ובירא עמיקתא

מלחמת "שאגת הארי" המחישה פרדוקס עמוק בתמונת מצב יחסי ישראל-ארה"ב. לראשונה בתולדותינו היינו עדים לפעולה מלחמתית התקפית ישראלית-אמריקאית משולבת, המבטאת שיתוף פעולה ואמון הדדי חסרי תקדים בין ההנהגות המדיניות והבטחוניות של שתי המדינות, אולם זו התחוללה על רקע שחיקה משמעותית ומסוכנת מאוד בדימויה של ישראל ובמעמדה בדעת הקהל האמריקאית. הפער הזה מטיל צל כבד על יכולתה של ישראל לקיים את יחסי הקרבה הקיימים לשנים קדימה, ולתרגם את הישגי הפעולה המשותפת לפתיחת אופקים חדשים של שיתוף פעולה.

השילוביות הישראלית-אמריקאית שהתרחשה במלחמה הייתה עוצרת נשימה. היא כללה תכנון משותף, שיתוף במודיעין ובתוכניות מבצעיות, וביצוע מתואם באמצעות חלוקת שדה הקרב, המשימות, המטרות ויעדי התקיפה. קצינים משני הצבאות חלקו מפקדות, ומטוסים אמריקאים תדלקו את מטוסי חיל האוויר בדרכם לתקיפות באיראן ובחזרה. ישראל, שצבאה נבנה להלחם לבדו, מעולם לא חוותה כדבר הזה, ובצד האמריקאי יש העורכים אנלוגיה לקואליציית בעלות הברית במלחמת העולם השנייה. שיתופיות כזו, ועוד נגד מעצמה אזורית כמו איראן, תתכן רק בין ישראל לארה"ב, והיא מעידה כאלף עדים על הייחודיות של מערכת היחסים.

שיתוף הפעולה הבטחוני בין ישראל לבין ארה"ב נבנה במשך שנים רבות. הוא הגיע לשיא האמור בזכות נשיא לא שגרתי כדונלד טראמפ, ההחלשה המשמעותית של איראן וציר השלוחים האזורי שלה, שהשיגה ישראל בעקבות 7 באוקטובר, ומעברה של ישראל לתחום האחריות האזורית של פיקוד המרכז האמריקאי (Centcom). כשאיראן תקפה את ישראל ישירות במטחי טילים וכטב"מים נרחבים (באפריל ובאוקטובר 2024) ממשל ביידן התייצב לצד ישראל תוך כינון שילוביות הגנתית מלאה בין צה"ל לבין פיקוד המרכז האמריקאי. במלחמת "עם כלביא" (יוני 2025) הצטרף ממשל טראמפ לישראל בהתקפה, אולם בפעולה אמריקאית נפרדת, עוקבת לישראלית. במלחמת שאגת הארי הגענו לשילוביות התקפית מלאה.

אל מול הגרף העולה הזה ניתן לראות גרף יורד במעמדה של ישראל בדעת הקהל ובציבוריות האמריקאית, שהחריף בשנים האחרונות לממדים לא ישוערו, כפי שמעידים סקרי דעת קהל באופן עקבי. על פיהם, יותר אמריקאים אווזים כיום בדעה שלילית על ישראל מאשר בדעה חיובית, ויותר אמריקאים (על פי סקר גאלופ ערב מלחמת שאגת הארי) מגלים אהדה לפלשתינים מאשר לישראל. השחיקה התחילה משמאל – בעיקר

בחוגים הפרוגרסיביים, שבחלוקת העולם הפשטנית להחריד שלהם ממקמים את ישראל (ובדרך כלל גם את יהודי ארה"ב) בצד ה"לבן", "כובש", "תוקפני" ו"מדכא" – והתפשטה ללב המפלגה הדמוקרטית, כדי כך שהחפץ היום להבחר במפלגה חש צורך להתנער מישראל ומהסיוע הבטחוני לה. אבל היא לא נעצרה שם. היא התפשטה גם לימין, למפלגה הרפובליקאית, שם היא פורחת בקרב חוגים בדלנים שדוגלים ב"אמריקה תחילה" במובן של מעורבות בינלאומית מינימליסטית, ופושה יותר ויותר בקרב הדור הצעיר (אפילו האוונגליסטי). אכן, חמורה במיוחד היא הפגיעה בדימוי ישראל בקרב הדור הצעיר בארה"ב, כשרמות התמיכה הממוצעות בגילאי 18-35 מגיעות במקרה הטוב ל-30%. על כל אלה יש להוסיף את האנטישמיות מימין ומשמאל המזינה מגמות אלה וניזונה מהן, שבשנים האחרונות נורמלה בשיח הציבורי בארה"ב.

חלק משמעותי מהמגמה הנידונה מקורו בתהליכים פנימיים בחברה האמריקאית – דמוגרפיים, חברתיים, תרבותיים ופוליטיים – שאינם קשורים לישראל. לאלה התחבר קמפיין דה-לגיטימציה אנטי-ישראלי רב-שנים וממומן היטב בתוככי החברה האזרחית בארה"ב, שמאחוריו בעיקר גורמים אסלאמיסטים ואנטישמים, קמפיין שהועצם מאוד בתיבת התהודה של הרשתות החברתיות. נדמה שממשלות ישראל ורוב ההנהגה היהודית הממסדית באמריקה לא נתנו לאתגר זה את משקלו הראוי והתעוררו ב-8 באוקטובר 2023 – עת פרץ זרם אנטישמי עכור, שבתודעת רבים ביהדות ארה"ב הצטרף לטראומת 7 באוקטובר.

ועם זאת, חלק מהשחיקה במעמד ישראל בארה"ב צריך לייחס גם להתפתחויות בישראל ולמהלכים ישראלים. קו פרשת מים נחצה במפלגה הדמוקרטית בעימות בין ממשלת ישראל לבין ממשל אובמה סביב הסכם הגרעין עם איראן (2015), במסגרתו עקפה ישראל את הממשל ואתגרה אותו עם נאום לעומתי של ראש הממשלה בקונגרס. על כך יש להוסיף את הפגיעה המתמשכת בדימוי ישראל בעיקר בקרב קהלים ליברלים (קהלים המעדיפים שיח זכויות על פני שיח בטחון לאומי) בשל מה שנתפס כמגמת ממשלת ישראל לסכל באופן אקטיבי את האפשרות לפתרון הסכסוך הישראלי-פלשתיני, אלימות קיצונים ישראלים באיו"ש, מגמות לא-ליברליות בדמוקרטיה הישראלית ועוד.

המגמה הכללית הנידונה במאמר זה החריפה מאוד בשנים האחרונות בדעת הקהל הרחבה בגין המלחמה הממושכת בעזה, שהציפה את האקרנים בתמונות קשות מלוות בשיח ביקורתי מאוד, ובעקבותיה המלחמה באיראן. פרדוקסלית, דווקא המלחמות הצודקות שניהלה ישראל יצרו כר פורה להתפשטות נרטיב שלילי נגדה ולהעצמה משמעותית של הפגיעה בדימויה ובמעמדה, כולל בקרב גורמים ידידותיים לישראל. אחד הביטויים החמורים לכך ניתן לראות בירידה בבסיס התמיכה הציבורית-פוליטית בסיוע הבטחוני האמריקאי לישראל. ממותג חיובי של סיפור הצלחה הראוי לחיקוי – הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון וסטראט אפ ניישן משגשג – הפכה ישראל בעיני רבים למותג שלילי של מדינה מחרחרת מלחמה ומערערת יציבות שבמקרה הטוב מעריבה אוכלוסייה אזרחית והורגת אזרחים בלא אבחנה ובמקרה הרע מבצעת ג'נוסייד. הביקורת על ישראל במיינסטרים האמריקאי נתנה בתורה רוח גבית למסע האנטישמי נגדה, הרווי בעלילות דם.

מאז ומתמיד השתבחנו ביחסינו המיוחדים עם ארה"ב. מכסא שגריר ישראל בארה"ב חוויתי וחזיתי עד כמה הם אכן רחבים, עמוקים ויחודיים. אולם על תמונה זו מוטל צל כבד ומאיים, שכן כל האדנים שעליהם הושתתו יחסים מיוחדים אלה נשחקו. על ה"ערכים המשותפים" מעיב ויכוח בין תפיסות עולם שונות הן בישראל והן בארה"ב. האינטרסים המשותפים – פחות מובנים מאליהם בעיני ציבורים גדלים הרואים בישראל נטל על ארה"ב יותר מאשר נכס לה. ישראל וידידיה בארה"ב טוענים שהישגי ישראל בהחלשת איראן והציר האיראני מעידים עד כמה היא נכס אסטרטגי, ומצדיקים את ההשקעה האמריקאית רבת השנים בבטחון ישראל. אך למולם מתפשט בארה"ב נרטיב שלפיו ישראל גררה את ארה"ב למלחמה באיראן, מלחמה שבעיני רוב הציבור האמריקאי היא מלחמת ברירה. ובעוד ישראלים רבים תוהים שמא ישראל איבדה את עצמאות ההחלטה שלה מול נשיא דומיננטי כטראמפ, אמריקאים רבים תוהים שמא טראמפ הוא שנגרר אחרי ישראל. נרטיב זה שוחק בתורו אדן יסודי וחשוב נוסף ביחסינו – שישראל מגינה על עצמה בעצמה ואיננה מבקשת מארה"ב לסכן חיילים למענה.

אדן נוסף שנשחק הוא זה של הזיקה המיוחדת בין העמים. שחיקה זו מורגשת בעיקר בקרב הדור הצעיר האמריקאי שפחות מחובר להיסטוריה, לדת ולתנ"ך ואשר ניזון בעיקר מהמדיה החברתית הרוויה בהסתה קשה נגד ישראל. היא באה לידי ביטוי גם בפגיעה מעמיקה בתמיכה הדו-מפלגתית הרחבה שממנה נהנתה ישראל באופן מסורתי. עתה, לא רק שישראל הפכה לנושא מפלגתי/פוליטי (על כך מעיד גם הדו"ח הפנימי במפלגה הדמוקרטית, שתולה את כשלון קמלה האריס בבחירות נגד טראמפ בגיבוי שהנשיא ביידן נתן לישראל במלחמה בעזה), אלא שכאמור ניכרת שחיקה ממשית במעמדה של ישראל גם בימין הרפובליקאי ובעיקר בדור הצעיר.

לבסוף, ראוי להצביע על הירידה במעמד הקהילה היהודית, שאף היא הייתה מאז ומכבר אחד מאדני היחסים המיוחדים. קהילה משגשגת ומשפיעה, שהצמיחה מנהיגים ברמה הלאומית, הפכה לקהילה הממוקדת בהתגוננות מפני הגל העכור של אנטישמיות ושנאת ישראל (ועוד לא דנו בתופעות ההתבוללות וההתרחקות מישראל). בקהילה היהודית רווח השיח על כך ש"תור הזהב" שלה ביבשת האמריקאית בא לקיצו. אחד מפעיליה אף השיח בפני בכאב: "כמו הקהילה השחורה בשעתה, הקהילה היהודית זקוקה היום ל - civil rights movement!"

הציבור הישראלי אמנם חש חוסר בטחון ביחס ליציבות תמיכת ארה"ב (כעולה מהסקרים המוצגים בדו"ח זה) אך דומני שאיננו ער דיו להתפתחות המסוכנת המתוארת כאן. זאת, בין השאר, משום שהתמזל מזלנו ובשנים האחרונות ישבו בבית הלבן שני נשיאים אוהדים לישראל מיסודם - ביידן הדמוקרטי וטראמפ הרפובליקאי - אשר בלמו לחצים אנטי-ישראלים מתוך הבסיס הפוליטי שלהם. בהקשר זה חושבני שהסקרים משקפים שיפוט חסר של ביידן, שיפוט המתעלם מהתמיכה החשובה שהעניק לישראל אחרי 7 באוקטובר חרף המחלוקות בין ממשלותינו.

ההתבשמות הישראלית מהמערכה ההיסטורית המשותפת נגד איראן אסור לה להכחות את עינינו מלראות את האתגר החמור המונח לפתחנו. מדובר באיום על מרכיב חשוב ביותר בבטחוננו הלאומי - שמא יהפכו היחסים המיוחדים עם הגדולה במעצמות העולם ליחסים רגילים, שבמסגרתם לא נוכל לסמוך ולהסתמך על הסיוע הבטחוני הנדיב ועל המטריה המדינית-בינלאומית של מעצמה זו. על מדינת ישראל להתעורר ולפתח בדחיפות אסטרטגיה לאומית ארוכת טווח לזירה האמריקאית, שיקצר המצע מלפרטה במאמר זה. במקביל, על ישראל לפתח תכנית רב-שנתית לצמצום תלותה בארה"ב - תלות עמוקה ומטרידה שבה חזיתי בשעת מבחן קריטית לישראל - בכל מה שקשור לנכסים חיוניים להגנה על הבטחון הלאומי. על המתח הזה שבין עצמאות להסתמכות יפים דברי הלל הזקן במסכת אבות (פרק א', משנה יד'): "אם אין אני לי, מי לי. וכשאני לעצמי, מה אני!"

הכתובת על הקיר ויפה שעה אחת קודם: "ואם לא עכשיו, אימתי?"

תא"ל (מיל') מיכאל (מייק) הרצוג היה שגריר ישראל בווינגטון בשנים 2021 עד 2025.

אנטישמיות והקשר לתפוצות

חיזוק ההזדהות:
המחאות נגד ישראל חיזקו את הקשר של יהודים בישראל לתפוצות

קונצנזוס של דאגה:
רוב גדול של הישראלים חוששים מהאנטישמיות בארה"ב

העתיז כאן:
רוב סבורים שעל היהודים לעלות, ופסימיים ביחס לעתיז התפוצות

חוששים ונוסעים:
שיא של יציאות לחו"ל ב-2025, למרות חשש וזהירות מאנטישמיות

מצב האנטישמיות

מגמת העלייה ברמת האנטישמיות, שניכרת ברחבי העולם כבר כמה שנים, נמשכה גם בשנה האחרונה. היא השפיעה על תודעתם של יהודים בכל העולם, וכמובן גם על זו של יהודים בישראל. באופן כללי, אפשר לנתח את השפעותיה בחלוקה לארבע קבוצות עיקריות:

1. היחס של ישראלים ליהודי התפוצות ולמצבה של יהדות התפוצות	2. החשש של ישראלים מפני השפעה של האנטישמיות על ישראל ועל הישראלים	3. האופן שבו ישראלים מפרשים את התופעה, ואת משמעותה לעתיד היהודי	4. הערכת הישראלים וציפיתם שישראל תוכל לטפל בתופעה
---	---	---	---

דו"חות שפורסמו בשנה האחרונה הצביעו על זינוק של מאות אחוזים בתקריות שנאה נגד יהודים מאז תחילת מלחמת חרבות ברזל. בדו"ח תקריות האנטישמיות לשנת 2024 של ה-ADL⁴ נכתב כי "בשנת 2024, הליגה נגד השמצה תיעדה 9,354 תקריות אנטישמיות ברחבי ארה"ב. נתון זה מייצג עלייה של 5% לעומת 8,873 התקריות שתועדו ב-2023, עלייה של 344% בחמש השנים האחרונות ועלייה של 893% ב-10 השנים האחרונות." נתונים אלה הם הגבוהים ביותר שנרשמו בארה"ב מאז תחילת המדידה בשנת 1979. מגמה זו אינה פוסחת על שאר העולם המערבי - במדינות כמו קנדה ואוסטרליה דווח על עלייה של מאות אחוזים במספר האירועים האלימים ומקרי הוונדליזם במרחבים הציבוריים.

האנטישמיות על גילוייה השונים אינה מוגבלת לשוליים הקיצוניים של המחנות האידיאולוגים, היא חלחה למיינסטרים האקדמי והחברתי, תוך שהיא מטשטשת את הגבולות שבין ביקורת לגיטימית על מדיניות ישראל לבין דה-לגיטימציה ודמוניזציה של העם היהודי. כפי שנכתב בדו"ח מצב האנטישמיות שפרסם משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות⁵ באפריל 2025 "לצד העלייה המשמעותית בהיקף התקריות האנטישמיות... הלכה והתבהרה צורתה החדשה של האנטישמיות שהתפתחה לאורך שנים: האנטישמיות הפכה מתופעה מטרידה לתופעה מסוכנת הרבה יותר מבעבר, מתופעה של קבוצות קיצון ושוליים לתופעה שעוברת תהליך נרמול... מתופעה של אינדיבידואלים מוקצים וקבוצות פרטיות לתופעה מאורגנת, הזוכה לרוח גבית מארגונים רשמיים, מוסדות בינ"ל ואף ממשלות".

במקביל לעלייה במספר התקריות של אלימות פיזית, המרחב הדיגיטלי הפך לזירה שיש בה גילויים רבים של הסתה, ונוצר בו אקלים שמערער את תחושת הבטחון של יהודים. תחושת הבטחון היורדת הביאה את חלקם להצניע סממנים יהודיים או להימנע מהשתתפות באירועים קהילתיים. בסקרי מדד קול העם היהודי, שה-JPPI

4 Audit of antisemitic incidents 2024. ADL Center on Extremism

<https://www.adl.org/resources/report/audit-antisemitic-incidents-2024>

5 דוח מצב האנטישמיות, משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות, 2025

https://www.gov.il/BlobFolder/reports/antisemitism_report_2024/he/anti-semitism_Antisemitism_Report_2024_6.5_he.pdf

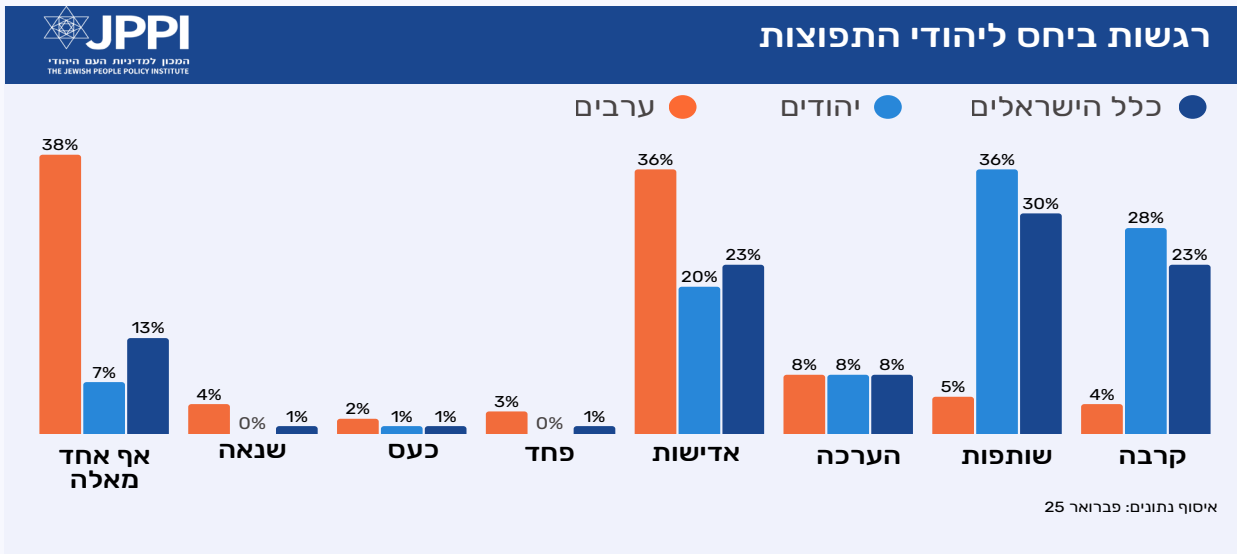
עורך מידי חודש בקרב יהודים בארה"ב, אפשר להבחין בסימנים לכך: ביוני 2025 נמצא כי 45% מהיהודים המשתתפים בפאנל המחקר (שהם יהודים שחיבורם לקהילה היהודית ולישראל גבוה יחסית לעומת כלל יהודי ארה"ב) אינם לובשים פריט מזהה יהודי כלשהו, שיעור גבוה מזה שנרשם ביוני 2024 (37%).

יחס הישראלים לתפוצות

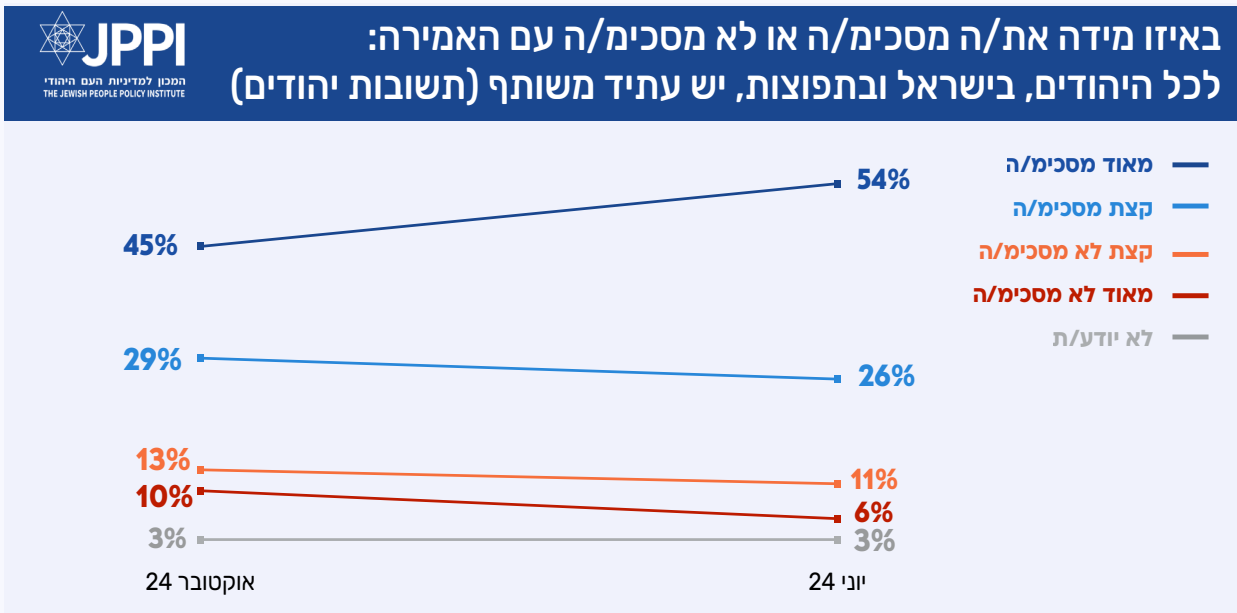
השותפות בין מדינת ישראל ליהדות התפוצות היא נדבך מרכזי בחתירה לשגשוג של העם היהודי. מאז טבח 7 באוקטובר ובשנתיים של מלחמה שבאו לאחוריו, עברה מערכת יחסים זו טלטלה שהובילה להתחזקות של הברית המשותפת מחד, והוסיפה נדבך של מורכבות מאידך. בצד השותפות – נתונים הבוחנים את "תרומת יהדות התפוצות במלחמת חרבות ברזל" מצביעים על גיוס חירום אדיר של יהודי העולם למען ישראל, שבמסגרתו נתרמו למעלה מ-1.4 מיליארד דולר בחודשיה הראשונים של המלחמה, לשיקום העוטף ולתמיכה בנפגעים.⁶ ככלל, נרשמה לאורך המלחמה כולה תמיכה של יהדות התפוצות בישראל, הן בהיבט הכלכלי, הן בהיבט ההסברתי, והן בדרכים נוספות. במקביל, העלייה המשמעותית במספר האירועים האנטישמיים ברחבי העולם, חייבה את ישראל להגדיר מחדש את מעמדה כ"רשת בטחון" לקהילות היהודיות בתפוצות, מה שתרם גם כן לחיזוק השותפות. עם זאת, המלחמה הוסיפה נדבך של מורכבות ליחסים – הן בשל הפגיעה ביהודים ברחבי העולם בגלל פעולותיה של ישראל, והן בשל ביקורת של חלק מהיהודים על פעולות אלה, שהביאו אותם להעלות שאלות על הקשר עם ישראל.

רוב הישראלים, ורוב גדול אף יותר של יהודים בישראל, מבטאים בעיקר רגשות חיוביים כלפי יהדות התפוצות: שליש חשים שותפות, רבע קרבה ועשירית הערכה. כצפוי, בקרב הערבים התשובות המרכזיות הן אדישות או אף אחת מהאפשרויות לעיל. בשנת 2025 חלה ירידה קלה לעומת שנת 2024 בשיעור היהודים בישראל שחשים רגשות חיוביים כלפי יהדות התפוצות: בעוד שבשנת 2024 שלושה רבעים (75%) השיבו כי הם מרגישים בעיקר קרבה, שותפות והערכה, בשנת 2025 שני שליש (64%) השיבו כך.

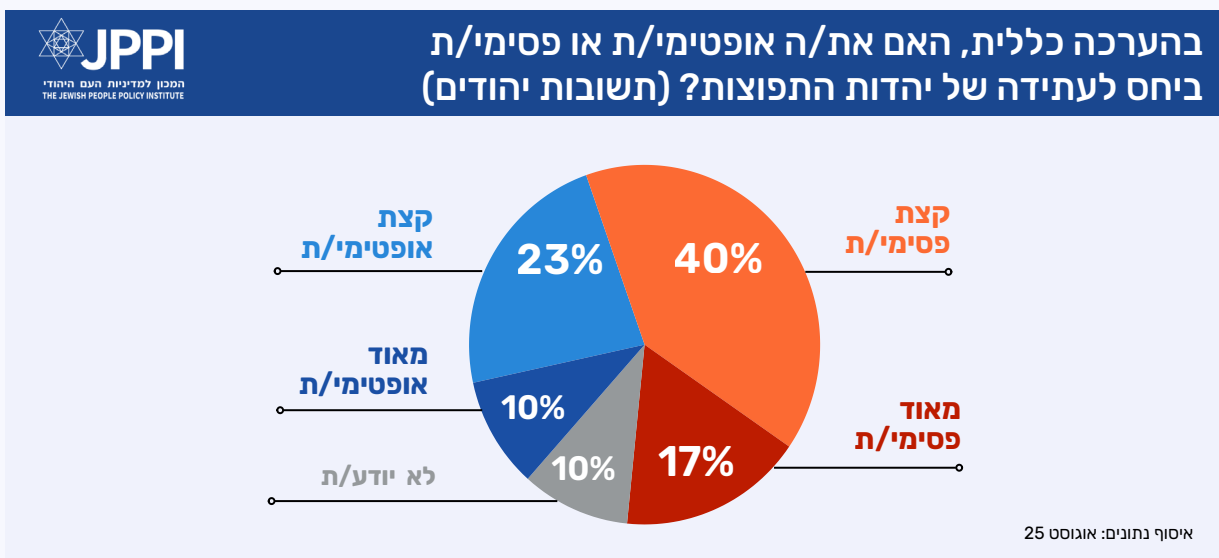
6 מיפוי תרומת יהדות התפוצות במלחמת "חרבות ברזל", משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות, 2024
https://www.gov.il/BlobFolder/reports/donation_report/he/Publications_AMI%20Report_donation.pdf

רוב הישראלים מסכימים שלכל היהודים, בישראל ובתפוצות, יש עתיד משותף. הסכמה זו מתקיימת לאורך זמן, אם כי בעוצמות משתנות. בחלוקה לפי דתיות: דתיים הם הקבוצה בה נרשמה מידת ההסכמה הגבוהה ביותר להנחה זו, ואילו החילונים הם הקבוצה שבה נרשם השיעור הנמוך ביותר של הסכמה.

רוב הישראלים (87%) מודאגים מעליית האנטישמיות בארה"ב, ומזהים שלתופעה זו יש השפעה שלילית על הקהילות היהודיות בתפוצות. מחציתם הרגישו כי הם מזדהים יותר עם האתגרים של יהדות התפוצות כאשר ראו את ההפגנות נגד ישראל בקמפוסים בארה"ב. מנגד, אותן מחאות גרמו לשליש מהם לתהות למה יהודי התפוצות לא עולים לישראל בשיעור גבוה יותר. תהייה זו באה בין השאר על רקע העובדה שלצד תחושת הקרבה והעמידה המשותף, רוב היהודים פסימיים בנוגע לעתידה של יהדות התפוצות. רק עשירית מהם מאוד אופטימיים ורבע מהם קצת אופטימיים. הערכה זו משותפת בעיקרה, בעוצמה משתנה, לכל הקבוצות האידאולוגיות של יהודים בישראל.

עם זאת, בבחינת נתונים על פי פילוח אידאולוגי אפשר להבחין בפער בתגובה הרגשית של יהודים ישראלים מקבוצות שונות למצב היהודים בתפוצות. בעקבות ההפגנות הגדולות נגד ישראל בקמפוסים, רוב של יהודים ישראלים בכל הקבוצות, מלבד הימין, בחרו בתגובה של הזדהות עם האתגרים של יהודים בתפוצות. לעומתם, בקרב יהודים המזדהים עם ה"ימין" רווחה יותר תגובה שאפשר להגדיר כביקורתית יותר: "זה גורם לי לתהות למה הם לא עולים לישראל". בקרב המזדהים כתומכי ימין נרשם רוב (56%) שהמחאות גרמו לו לתהות למה יהודי התפוצות לא עולים לישראל, ושליש (34%) שהמצב הגביר את ההזדהות שלו עם יהודי התפוצות. תגובה ביקורתית דומה נרשמה במגזר הדתי (לעומת החילונים והמסורתיים). רוב מקרב הדתיים אמרו שאינם מבינים למה יהודי התפוצות לא עולים לארץ.

משתי האפשרויות הבאות, מה ההרגשה היותר חזקה שלך כשאת/ה רואה את ההפגנות נגד ישראל בקמפוסים בארה"ב?

איסוף נתונים: מאי 24

השפעה על ישראל

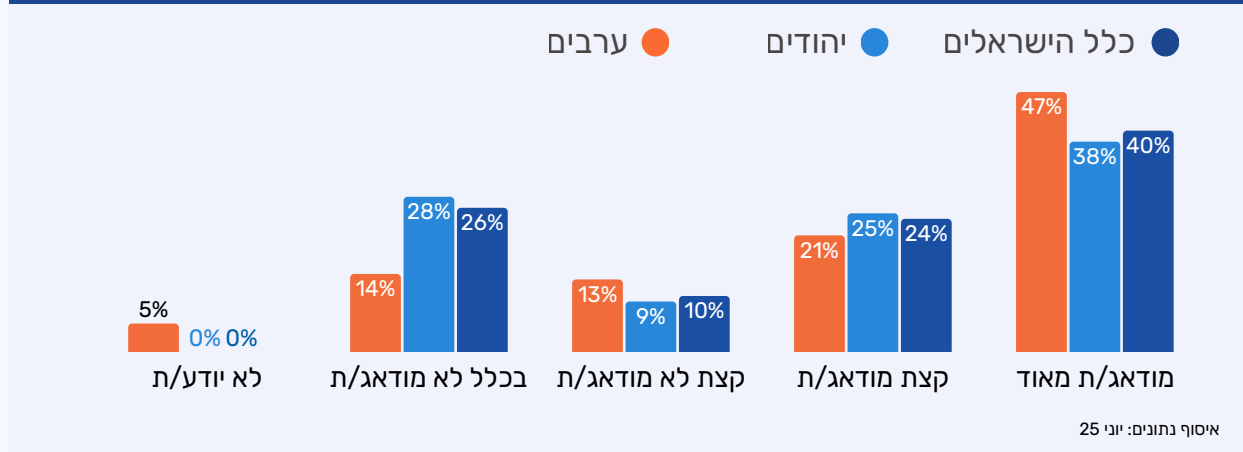
אנטישמיות יכולה להשפיע על מדינת ישראל, בכך שתקשה עליה להשיג מטרות מדיניות, תייצר לחץ על הנהגות פוליטיות בעולם להקשות עליה, או לשבש את הקשרים איתה, תפרום בריתות ארוכות שנים, תוביל לביקורת מוגזמת עליה, ותיאורטית גם לאמצעי ענישה כאלה או אחרים.

ישראלים אמרו השנה כי הם חוששים במידת מה מהאפשרות שישראל תהפוך ל"מדינה מוקצה". חשש זה אינו בהכרח קשור למצב האנטישמיות - ואפשר לייחס אותו גם למחלוקות מסוגים אחרים על מדיניות ישראל. עם זאת, לאור הפירוש שישראלים מייחסים לביקורת על ישראל (כפי שנראה מייד), ברור לגמרי שהחשש מפני מעמד המדינה בשאר מדינות העולם מתעצם לנוכח אמירות של אישים בולטים שיש בהם רכיב של ביקורת שהאוזן הישראלית מפרשת כאנטישמיות.

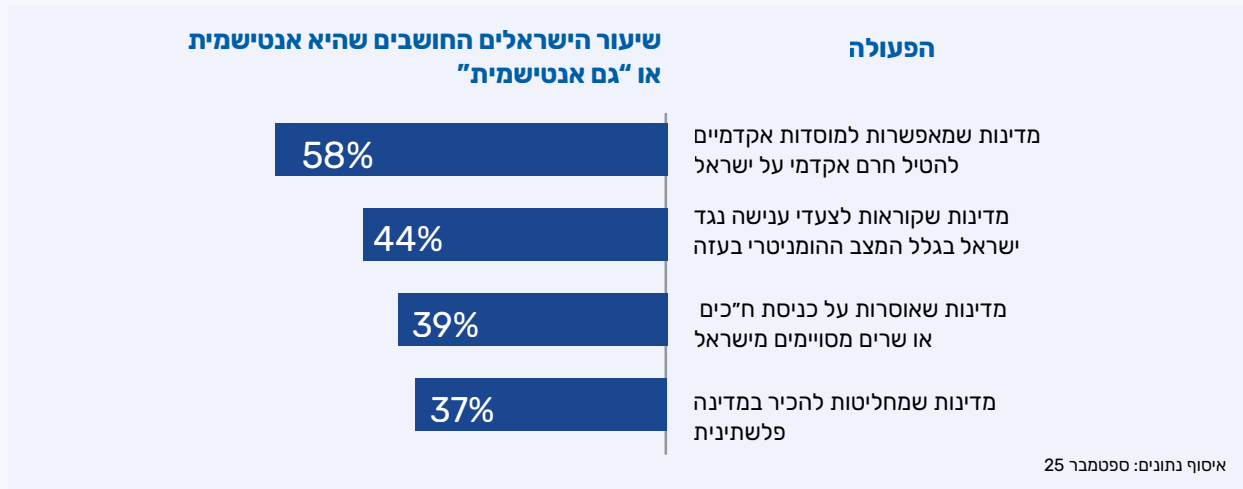
שני שלישי מהישראלים חוששים שישראל תהפוך ל"מדינה מוקצה במדינות המערב". חשש זה אינו מתקיים בקבוצת תומכי הימין, אך ניכר בכל הקבוצות האחרות, כאשר שיעור החוששים עולה ככל שנעים על הסקלה האידיאולוגית מהימין-מרכז עד השמאל.

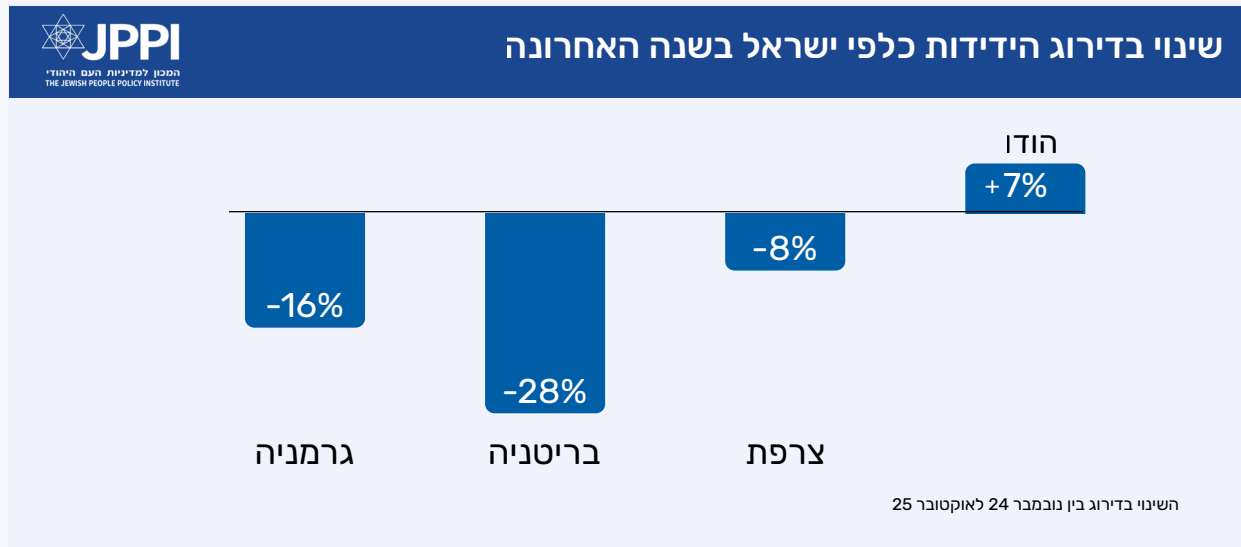
היו מי שהתריעו מהאפשרות שישראל תהפוך למדינה מוקצה במדינות המערב. האם את/ה מודאג/ת או לא מודאג/ת מאפשרות כזאת?

כאמור, ישראלים מתייגים לא מעט פעולות של מדינות אחרות, המתוארות כביקורת על ישראל, כפעולות אנטישמיות. לדוגמה: 44% מהישראלים אמרו שמדינות שקראו להעניש את ישראל בגלל הטענה ששורר רעב בעזה פעלו מסיבות אנטישמיות, או "גם אנטישמיות". תשובה זו הייתה נפוצה עוד יותר (כמו כל התשובות על פעולות נגד ישראל בהקשר זה) בקרב יהודים בישראל, ש-51% מהם אמרו שמדובר בפעולה אנטישמית. הזיהוי של פעולות של מדינות בעולם עם מניע אנטישמי בולט במיוחד בקבוצות המזוהות עם הימין, ובקרב דתיים וחרדים. 66% מהדתיים אמרו שאיסור על כניסת ח"כים או שרים מסויימים היא פעולה אנטישמית, לעומת 24% מהחילונים. 80% מתומכי הימין אמרו ש"צעדי ענישה נגד ישראל בגלל המצב ההומניטרי בעזה" הם אנטישמיים, לעומת 38% מתומכי ה"מרכז".

ייתכן כי הערכה זו של הביקורת על ישראל, או צעדים שננקטו בהקשר אליה, כמבטאים יחס אנטישמי, מצאה את ביטוייה גם בדירוג ה"ידידות" של מדינות שונות לישראל – דירוג שניכרה בו השנה ירידה משמעותית מאוד לעומת השנה הקודמת. אם ב-2024, זמן לא רב לאחר תחילת המלחמה, כאשר תמיכת מדינות רבות הייתה נתונה לישראל, שיעור ניכר של ישראלים דירג את בריטניה כ"ידידותית" לישראל, השנה בריטניה דורגה כידידותית רק על ידי רבע מהישראלים (27%). הדירוג של מדינות ירד גם ביחס הישראלים לצרפת ולגרמניה, אך לא השתנה כשמדובר בסין, רוסיה והודו, מדינות שלא היו בהן הפגנות גדולות נגד ישראל (הדירוג של סין ורוסיה היה נמוך מלכתחילה).

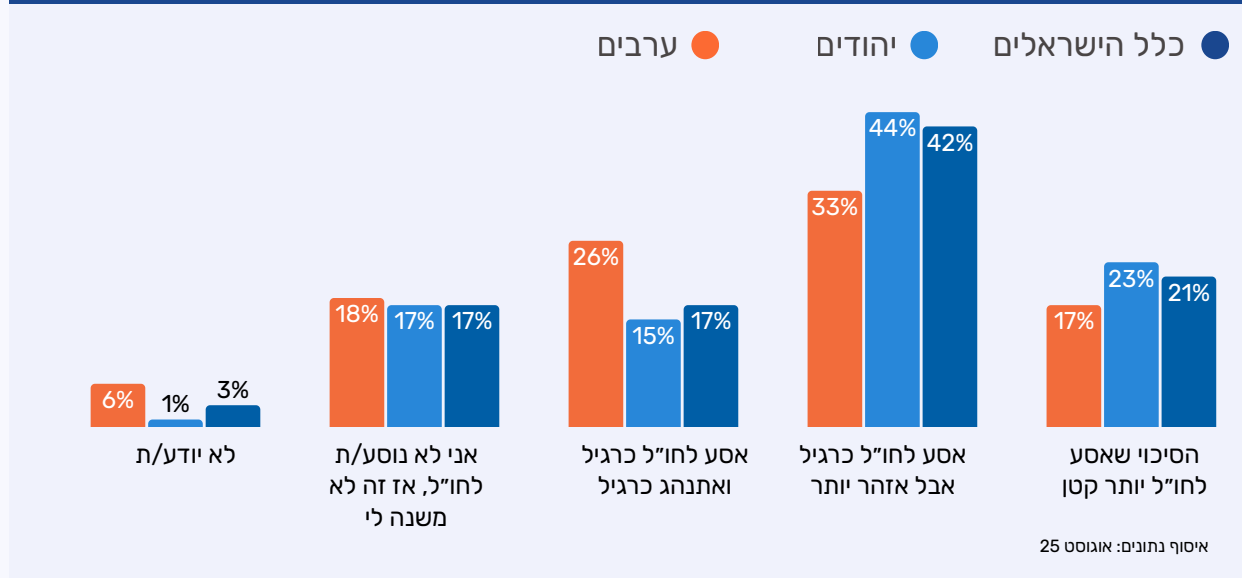

מעבר להשפעה על מצבה של מדינת ישראל, אנטישמיות יכולה להשפיע גם על מצבם של הישראלים, שמרבים לנסוע ברחבי העולם, ואינם מורגלים ביחס מפלה או עויין כלפיהם. היא יכולה להשפיע על התוכניות והאפשרויות שלהם לצאת לביקורים בחו"ל, יכולה להשפיע על התוכניות של מי מהם לצאת להשתלמויות, לימודים או מגורים בחו"ל – ויכולה גם להשפיע פסיכולוגית על תודעתם ולהגביר אצלם תחושה של "מצור", שיהיו לה השלכות מסוגים שונים.

השנה, יותר ממחצית מהישראלים דיווחו כי החליטו לבטל נסיעות לחו"ל (מיעוטם), או להתנהל ביתר זהירות כאשר הם נוסעים. ישראלים דיווחו על שינוי יעדי נסיעה, הצנעת סממנים יהודיים או ישראליים, הימנעות מדיבור בעברית במקומות ציבוריים, ובדיקה של אזהרות המטה לבטחון לאומי לפני רכישת כרטיסים. למרות החששות, הנתונים מראים כי הישראלים לא הפסיקו לטוס. לפי נתוני הלמ"ס⁷, בשנת 2025 נרשמו 9.42 מיליון יציאות של ישראלים לחו"ל, כלומר עלייה של 33% לעומת שנת 2024. בהשוואה לעשור האחרון, שנת 2025 נמצאת במקום השני במספר היציאות של ישראלים לחו"ל.

7 יציאת ישראלים לחו"ל בשנת 2025, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2025
https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2026/007/28_26_007b.pdf

לאור דיווחים על התנכלות או פגיעה בישראלים שנוסעים לחו"ל

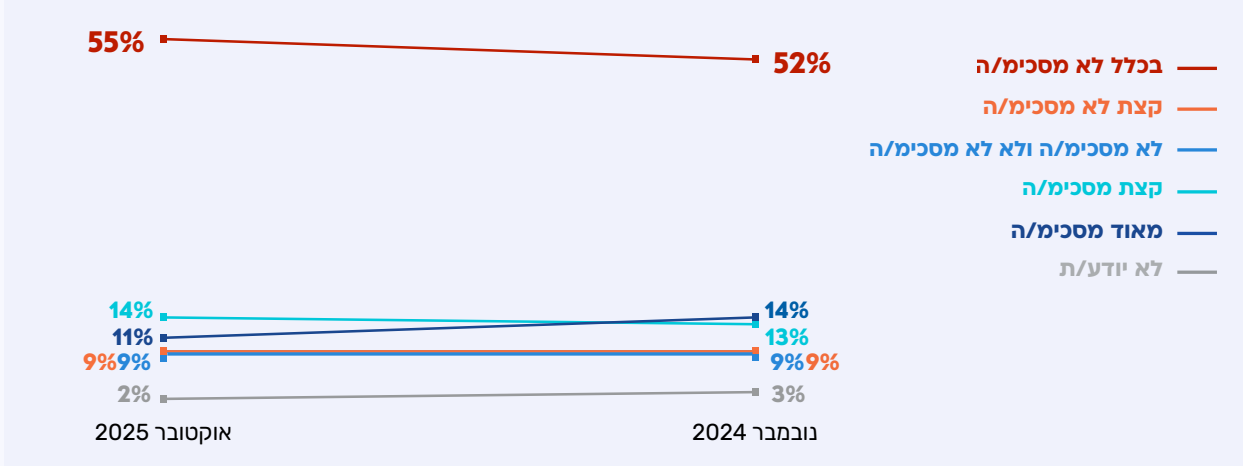

שנת 2025 הייתה גם שנה שבה נרשמה הגירה החוצה מישראל של מספר גדול של ישראלים – לעומת רוב השנים בעשורים האחרונים. על הסיבות להגירה זו מתנהל דיון עירני. יש מי שמייחסים אותה בעיקר לאי שקט חברתי-פוליטי בשנה שקדמה למלחמה, או מזהים אותה כתגובה של ישראלים למלחמה (בדומה לתגובה של ישראלים לאחר מלחמת יום כיפור, באמצע שנות השבעים). לעומתם, אחרים מדגישים כי חלק ניכר מהעוזבים את ישראל הם עולים שזה מקרוב באו, ומשערים שמדובר במי שהמלחמה בין רוסיה לאוקראינה הובילה אותם לתחנת המוצא האפשרית הזמינה ביותר, שממנה יצאו כאשר יכלו (כפי שאולי התכוונו לעשות או היו עושים בכל מקרה) לתחנתם הבאה.

כך או כך, בשאלה הנוגעת לכוונת הגירה של ישראלים למדינות אחרות לא חלה השנה תמורה משמעותית לעומת השנה הקודמת. כלומר, בשלב זה לא ניכרת השפעה ממשית של תופעות אנטישמיות בריסון הכוונות של ישראלים לצאת לחו"ל, אם כי נרשמה עלייה קלה בשיעור הישראלים שאומרים שלא היו מממשים אופציה של מעבר לחו"ל, גם אם הייתה כזאת (יש כמובן אפשרות שאלמלא האנטישמיות הכוונה הייתה מתגברת, אך זו אפשרות שלא ניתן לזהות בנתונים).

JPPI המכון למדיניות העם הייחודי THE JEWISH PEOPLE POLICY INSTITUTE

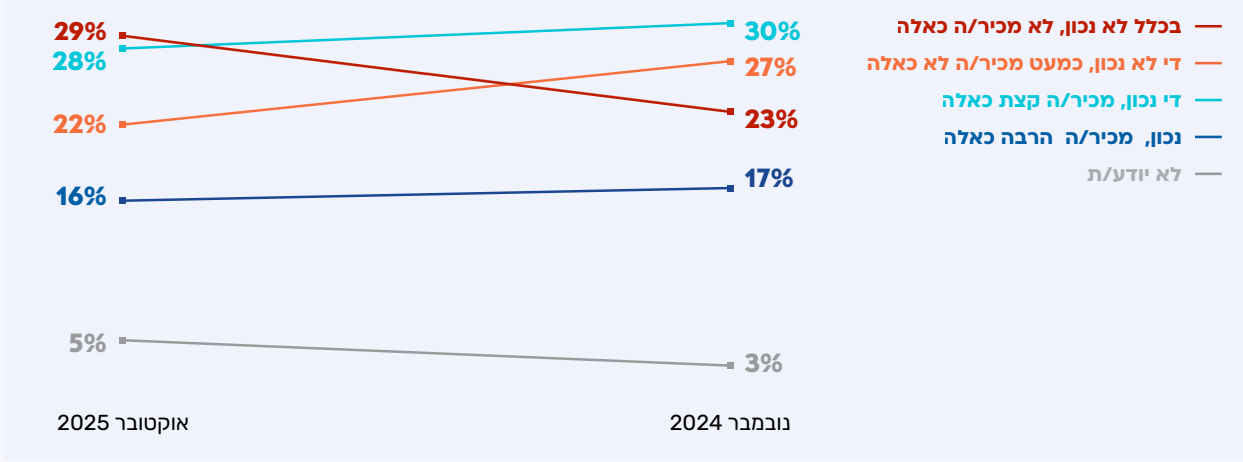
מסכימ/ה או לא מסכימ/ה: "אם הייתה לי אפשרות מעשית להגר לחו"ל, הייתי עושה זאת"

לעובדה זו יש חשיבות לאור השיח הער בקבוצות שונות בציבור הישראלי ביחס לאפשרות של מעבר למדינות אחרות. קרוב למחצית מהיהודים בישראל אמרו גם השנה, וגם בזו שלפניה שהם "מכירים" ישראלים שבגלל המצב שוקלים לעבור לגור בחו"ל. כרבע מהישראלים מניחים שחלק מסויים ממכריהם לא יישארו לחיות בישראל. חמישית מהם (20%) אמרו ש"חלק כן וחלק לא" יישארו לגור בישראל, ועוד כ-5% אמרו שרובם או כמעט כולם לא יישארו בישראל (מקרב מכריהם). אמירות אלה בלטו במיוחד בקרב יהודים המזדהים עם קבוצת ה"שמאל" הקטנה יחסית לעומת קבוצות אידאולוגיות אחרות. גם בקבוצת ה"שמאל-מרכז" שיעור המניחים כי חלק משמעותי ממכריהם לא יישארו להתגורר בישראל גבוה יחסית (כמחצית).

JPPI המכון למדיניות העם הייחודי THE JEWISH PEOPLE POLICY INSTITUTE

נכון או לא נכון: "אני מכיר/ה ישראלים שבגלל המצב שוקלים לעבור לגור בחו"ל" (תשובות יהודים)

מהי אנטישמיות ומה סיבתה

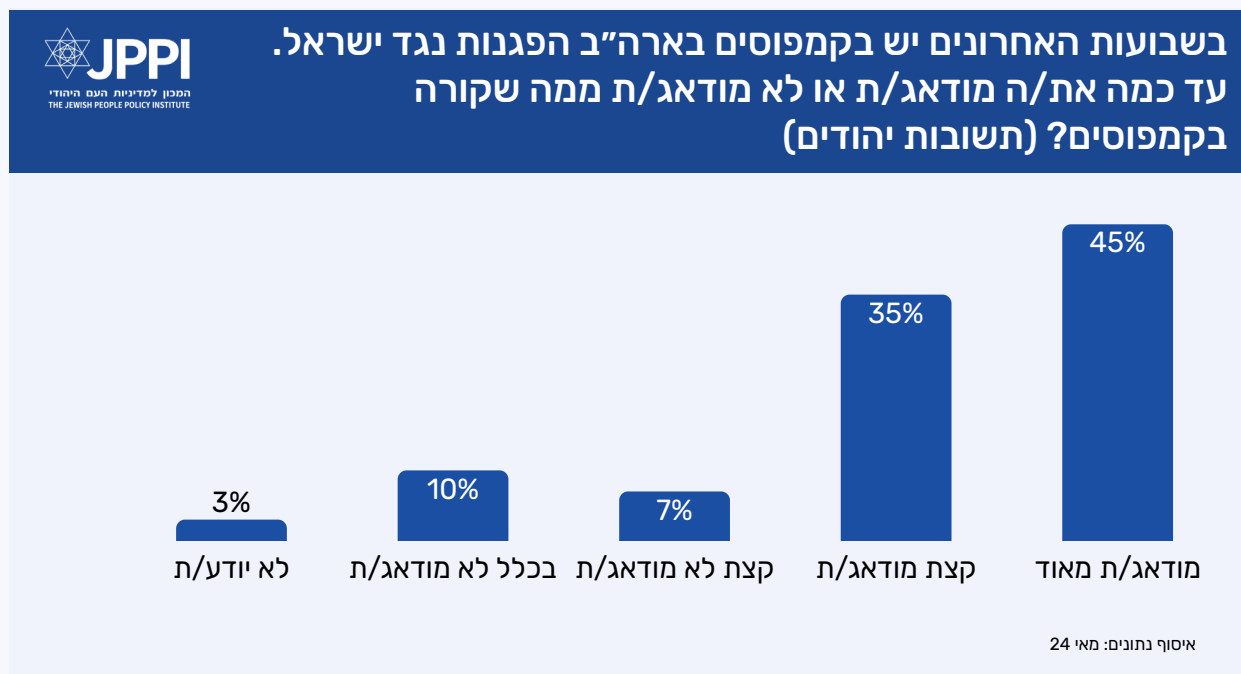
הדומיננטיות של שיח על ישראל במרחב הגלובלי עשתה את שאלת הגדרת האנטישמיות למורכבת יותר מבעבר, והמחלוקת על הגבול הקובע מהי ביקורת לגיטימית ומהי אמירה אנטישמית מתקיימת גם במדינות רבות בעולם וגם בישראל עצמה. מחלוקת זו באה השנה לביטוי בעוצמה יתרה במהלך מערכת הבחירות לראשות העיר ניו יורק – מרגע נצחונו של המועמד זוהרן ממדאני בבחירות המקדימות של המפלגה הדמוקרטית ועד לרגע נצחונו בבחירות לראשות העיר.

ממדאני הרבה להתבטא בעבר בחריפות רבה נגד ישראל, וזו עוררה תגובות נגד חריפות בקהילה היהודית ובמערכת הפוליטית האמריקאית – וגם בישראל. במובן מסויים, בחירתו סימנה אפשרות חדשה לפוליטיקאי אמריקאי בעיר מרכזית, שיש בה שיעור גבוה מאוד של יהודים (יחסית לקהילות בתפוצות) לדבר בבטוחות ועוינות על ישראל, ובכל זאת לנצח בקלפי. סקרים שנערכו בקרב יהודים אמריקנים הצביעו על רמת דאגה גבוהה שלהם בעקבות הבחירה, כאשר רובם זיהו את האמירות שלו בגנות ישראל ככאלה שראוי לפרש כאמירות אנטישמיות. ממדאני כמובן מכחיש נטייה כזאת, ומבקש ליצור הפרדה בין עמדותיו הנוגעות לישראל לבין יחסו ליהודים (שחלקם גם תמכו בו במסע הבחירות).

אחד הביטויים המובהקים למתח הגובר בין ישראל והעולם היהודי לבין דעת הקהל העולמית באשר לגבול המגדיר אנטישמיות היה גל המחאות בקמפוסים בזמן המלחמה בעזה. ממדאני היה מתומכי ההפגנות, ומבקש להנהיג מדיניות שתאפשר אותן באופן יחסית חופשי. בסקר מדד קול העם היהודי שנערך בנובמבר 2025, מיד לאחר בחירתו של ממדאני, נמצא כי הרגש הדומיננטי בקרב יהודי ארה"ב בעקבות נצחונו הוא "דאגה", וכי רובם (67%) חושבים שיהודי ניו יורק יהיו פחות בטוחים בעקבות בחירתו. צעדים מנהליים שקידם, ובהם ביטול היתר להחרים את ישראל ושינוי ההגדרה של מה נחשב אנטישמיות, עוררו גינויים מצד ארגונים יהודיים גם לאחר בחירותיו וכניסתו לתפקיד.

בישראל התקבלו ההפגנות בקמפוסים, ולאחר מכן גם הבחירה בממדאני, בתערובת של חשש ותדהמה. במאי 2024, בעיצומו של גל המחאות, רוב היהודים בישראל (87%) אמרו שהם מודאגים ממה שקורה בקמפוסים. דאגה זו חצתה מחנות אידאולוגים, ונרשמה הסכמה רחבה בקרב היהודים בנוגע לכך שההפגנות הסוערות הן תופעה מטרידה. באותו חודש, מחצית (54%) מהערבים בישראל העידו כי הם מזדהים ("קצת מזדהים" + "לגמרי מזדהים") עם המסרים בהפגנות. המחלוקת של יהודים וערבים ביחס להפגנות נבעה בין השאר מפרשנות שונה של משמעותן. מחצית מהערבים (52%) השיבו לשאלה על "המסר המרכזי" של

ההפגנות שההפגנות הן נגד ישראל בלבד, כלומר, לא פירשו את המסרים שלהם כאנטישמיים. חמישית מהערבים (20%) אמרו שההפגנות הן גם נגד יהודים. משיבים אלה התנגדו להפגנות.

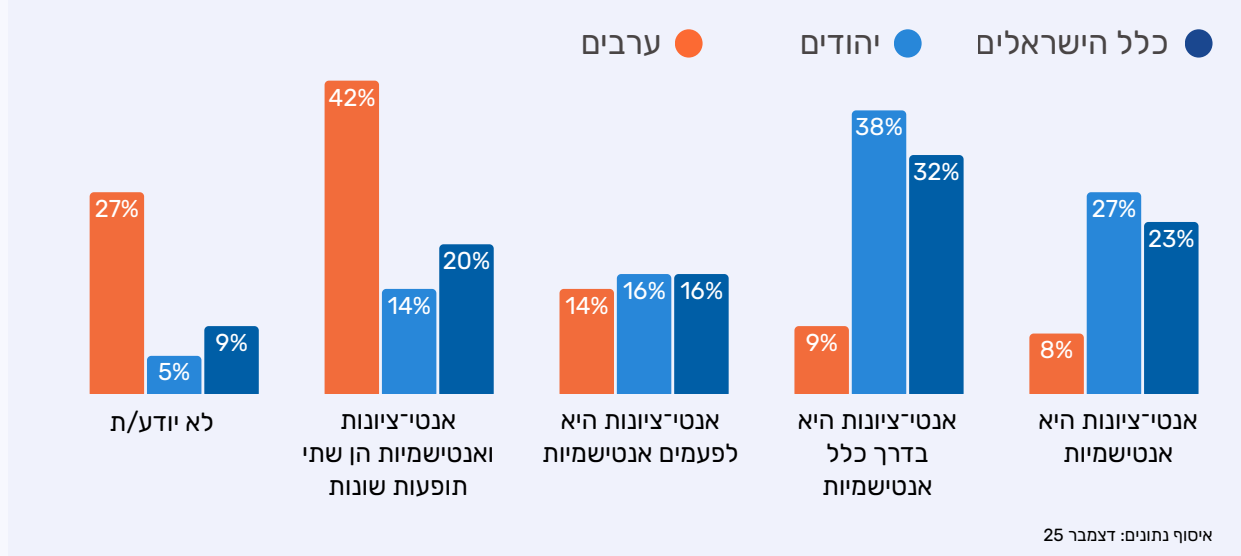

כפי שהדגמנו מוקדם יותר בפרק, הפרשנות של יהודים בישראל את מה שנכלל תחת ההגדרה אנטישמית נוטה להיות מחמירה – ולראות בצעדים מגוונים של ביקורת על ישראל, או פעולות מדיניות נגדה, סממנים של אנטישמיות.⁸ כך ביחס לצעדים מעשיים, שבאים ברקע ביקורת על מעשיה של ישראל (כמו התנהלותה במלחמה, או טענות על רעב בעזה וכדומה), וכך גם ביחס לעמדות עקרוניות, כמו שלילת הציונות – סוג העמדות שממדאני ודומיו מבקשים לבטא ולהבחין בין לבין שלילת היהדות. השנה מלאו חמישים להחלטה של האו"ם, ששונתה לאחר מכן, שקבעה שהציונות היא סוג של "גזענות". החלטה זו תוארה על ידי דוברים ישראלים, בראשם השגריר דאז באו"ם חיים הרצוג, כהחלטה אנטישמית – לא נגד ישראל והציונות אלא נגד העם היהודי. כמה עשורים לאחר מכן, רוב הישראלים עודם סבורים שאין דרך להפריד כיום בין אנטישמיות לבין אנטי-ציונות. רבע מהציבור הישראלי סבור כי אנטי ציונות ואנטישמיות הן תופעות זהות, ושליש נוסף חושבים שאנטי ציונות היא "בדרך כלל אנטישמיות". רק חמישית מהישראלים, ופחות מזה מקרב היהודים בישראל, סבורים שמדובר בשתי תופעות שונות.

8 מדד החברה הישראלית: ספטמבר 2025, המכון למדיניות העם היהודי, 2025.

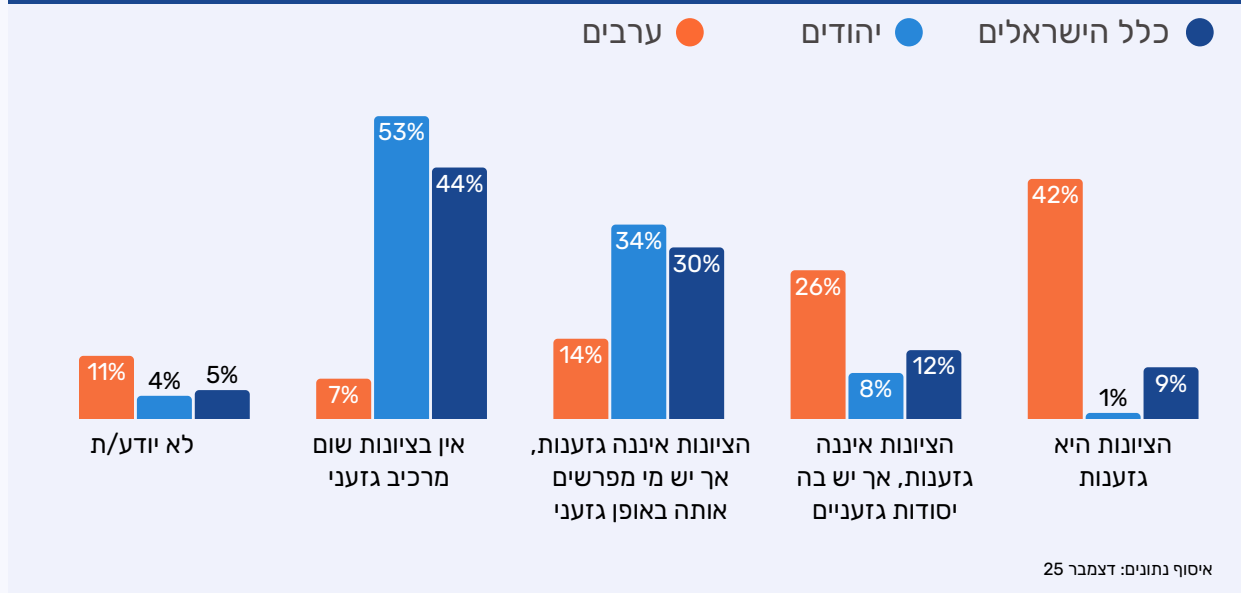
<https://jppi.org.il/wp-content/uploads/2025/10/%D7%9E%D7%93%D7%93-%D7%A1%D7%A4%D7%98%D7%9E%D7%91%D7%A8-2025-2.pdf>

האם לדעתך...

שלא כמו שנקבע בהחלטת האו"ם המפורסמת בשנות השבעים, או כמו שנטען על ידי מפגינים נגד ישראל ברחבי העולם, רוב גדול של הישראלים סבורים כי אין בציונות מרכיב גזעני, אם כי שליש מהם אומרים שאף שהציונית איננה גזענות יש מי שמפרשים אותה ככזו. שליש אלה נמצאים בדרך כלל במחנות האידאולוגיים מהמרכז ושמאלה, והאמירה שלהם היא למעשה ביקורת על הפרשנות שניתנת לציונות בקבוצות שונות בימין.

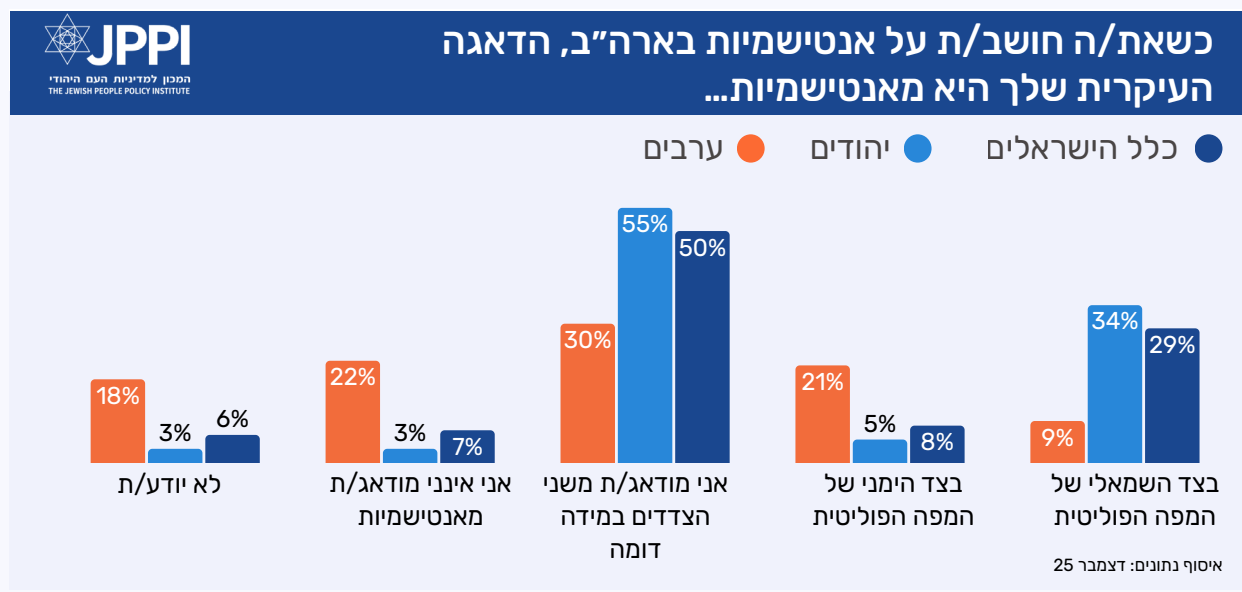
בחודש שעבר מלאו 50 שנה להחלטת האו"ם משנת 1975
 ש"הציונות היא גזענות". האם לדעתך...

אחד מהמאפיינים המובהקים שהשתנו השנה בהקשר לתופעת האנטישמיות הוא ההתפשטות הפתאומית והנרחבת של שיח אנטישמי גם בחוגי ימין בארה"ב, ובמעגלים שמזוהים עם המפלגה הרפובליקנית. אם בשנים הקודמות, עיקר הדאגה מפני אנטישמיות (בעיקר של ישראלים) כוונה לקבוצות שמאל שפעלו בהפגנות הסוערות נגד ישראל, וגלשו לעיתים קרובות לרטוריקה ששוללת את הציונות – בשנה האחרונה נשמעו אמירות צורמות גם בחוגים המזוהים עם הימין, כולל אישים שנחשבים מקורבים לצמרת ממשל הנשיא טראמפ.

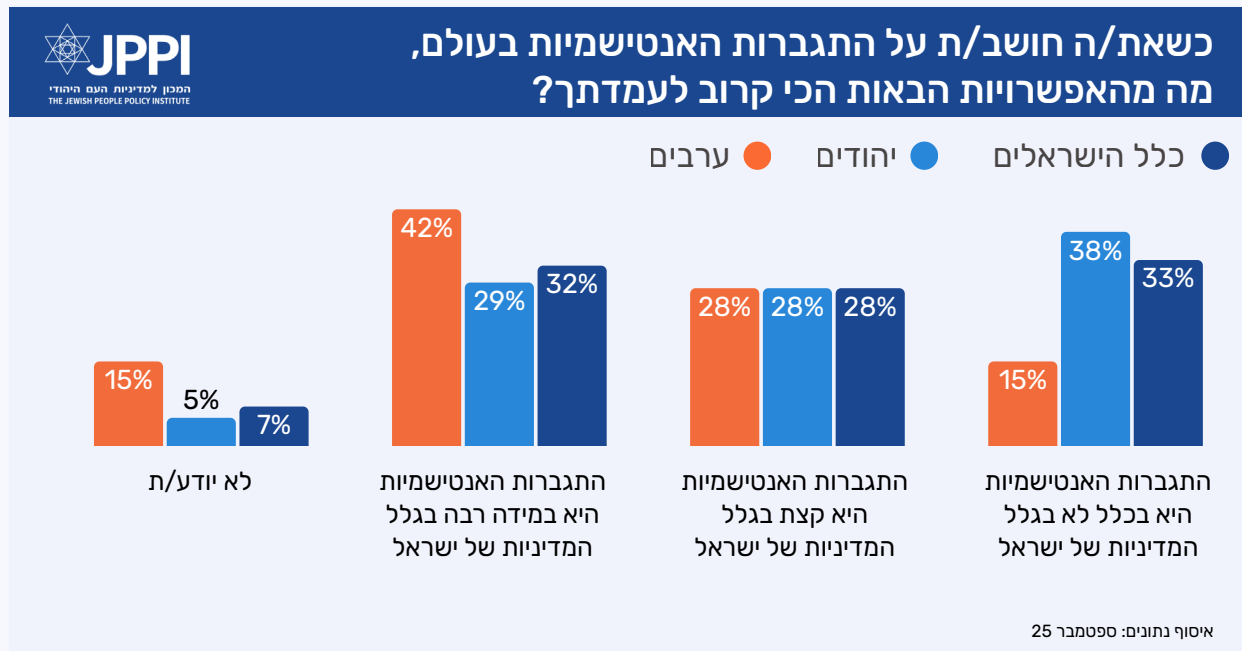
למעשה, בתפוצות ובישראל נרשמה בשנתיים-שלוש האחרונות תנועה הפוכה של צורך להכיר במציאות חדשה, ובסכנה ממקור בלתי צפוי. בקרב יהודי ארה"ב, שעד לפני כמה שנים נטו להצביע בעיקר על חוגי ימין כמי שגלומה בהם סכנה של התפרצות אנטישמיות, ישנה סוג של "התפכחות" שכוללת הבנה שהאנטישמיות נובעת בתקופה זו משני מקורות, בימין ובשמאל, ופועלת כתנועת מלקחיים. לעומת זאת, בישראל נרשמה השנה תחילתה של התפכחות הפוכה. הנטייה בישראל כבר שנים רבות הייתה לזהות את הסכנה האנטישמית כמעט באופן בלעדי עם השמאל הביקורתי על ישראל, ולראות בימין (כולל ימין לאומני, בארה"ב ובמדינות אחרות) גורם ידידותי לישראל. השנה, עם ריבוי הפרסומים על אמירות קשות של אישי ימין בולטים בארה"ב נגד ישראל, היהודים, ההשפעה היהודית, חלק מהישראלים החלו להכיר באותה תנועת מלקחיים שתוארה קודם.

סקר מדצמבר 2025 העלה שמחצית מהישראלים מודאגים מהאנטישמיות שמגיעה "משני הצדדים של המפה הפוליטית", בעוד ששליש עודם מודאגים בעיקר מזו המגיעה משמאל ועשירית בעיקר מהאנטישמיות בימין. חלוקה זו מושפעת רבות מהעמדות האידיאולוגיות של הישראלים – מי שמזהים את עצמם כימין עדיין נוטים לדאוג יותר מאנטישמיות המגיעה מהצד השמאלי של המפה הפוליטית, והמזהים עצמם עם קבוצות במרכז ובשמאל נוטים לדאוג יותר מאנטישמיות המגיעה מימין. בהשוואה לסקר מדד קול העם, בקרב יהודי ארה"ב, ניכר שהיהודים בישראל עודם מעכלים את משמעותה של תנועת המלקחיים, בעוד שיהודי ארה"ב כבר אומרים באופן הרבה יותר מפורש שאיום האנטישמיות אינו מוגבל עוד רק לקוטב אחד בקשת האידיאולוגית.

שאלה נוספת הנוגעת לקשר בין אנטישמיות לבין ביקורת על ישראל או עוינות כלפיה, מתייחסת לאפשרות שפעולותיה של ישראל הן שמחזקות מגמות של אנטישמיות ברחבי העולם. מחקרים מהשנים האחרונות מלמדים על כך שבתקופות של הסלמה בטחונית או עימותים צבאיים, נרשמת עלייה מיידית בתקריות אנטישמיות ברחבי העולם, כך שלא ניתן להטיל ספק בקשר הסיבתי בין התלקחות במזרח התיכון להתלקחות של גילויים אנטישמיים בעולם. דוגמה לכך ניתן לראות בדוח תקריות אנטישמיות לשנת 2023 של ADL⁹, שבו אפשר לראות חלוקה של מספר התקריות האנטישמיות בארה"ב בשנת 2023 לפי חודשים. בעוד שבחודשים ינואר-ספטמבר, טרם פרוץ המלחמה, מדובר במאות אירועים מידי חודש, החל מאוקטובר מספר התקריות עומד על יותר מ-1,500 תקריות בחודש. במקרים רבים, יהודי התפוצות נתפסים כנושאים באחריות למדיניות ישראל, מה שמוביל להתקפות על מוסדות קהילתיים ופרטים.

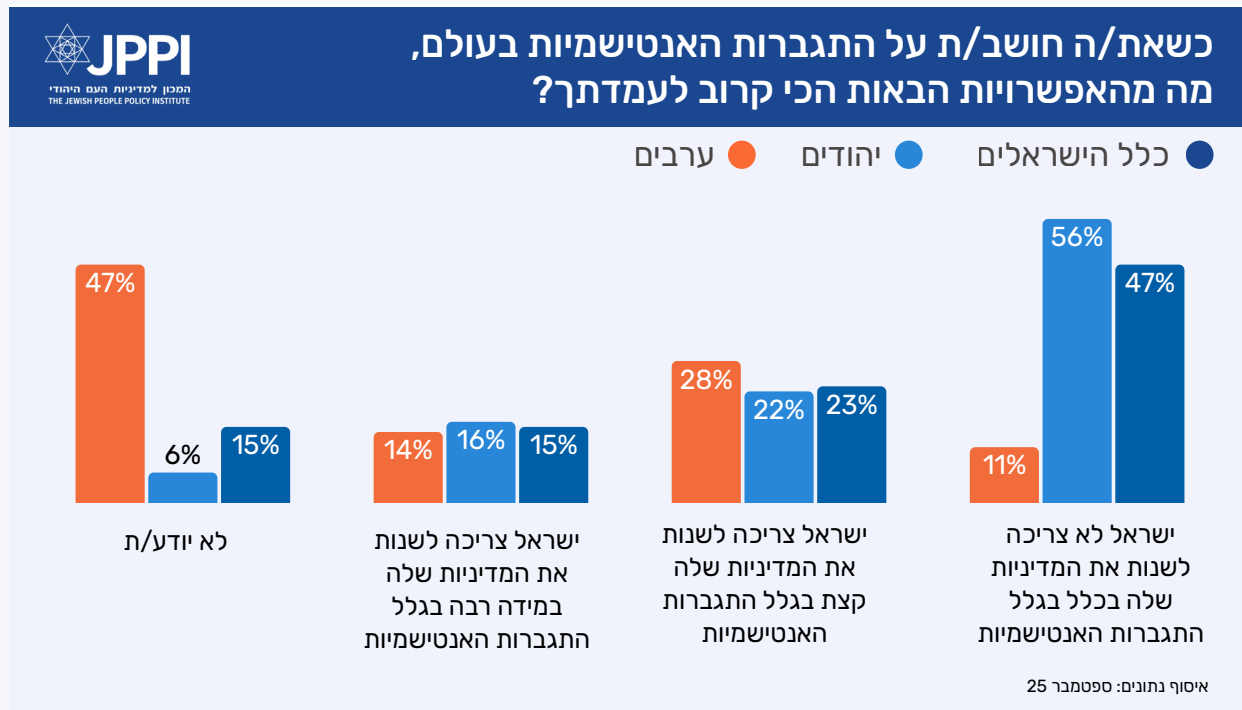
רוב הישראלים מזהים קשר סיבתי בין פעולות של ישראל לבין העלייה בגילויי אנטישמיות בעולם. תפיסה זו משותפת לרוב הקבוצות האידאולוגיות, למעט המזדהים כתומכי ימין, שמהם כשני שלישים סבורים שהעלייה באנטישמיות אינה קשורה למדיניות הישראלית. דפוס דומה מתקיים גם בחלוקה לפי דתיות: רוב החילונים והמסורתיים רואים במדיניות ישראל זרז לעלייה ברמת האנטישמיות, בעוד שבקרב הדתיים והחרדים הרוב דוחים קשר זה.

Audit of antisemitic incidents 2023. ADL Center on Extremism 9
<https://www.adl.org/resources/report/audit-antisemitic-incidents-2023>

מה ישראל צריכה לעשות?

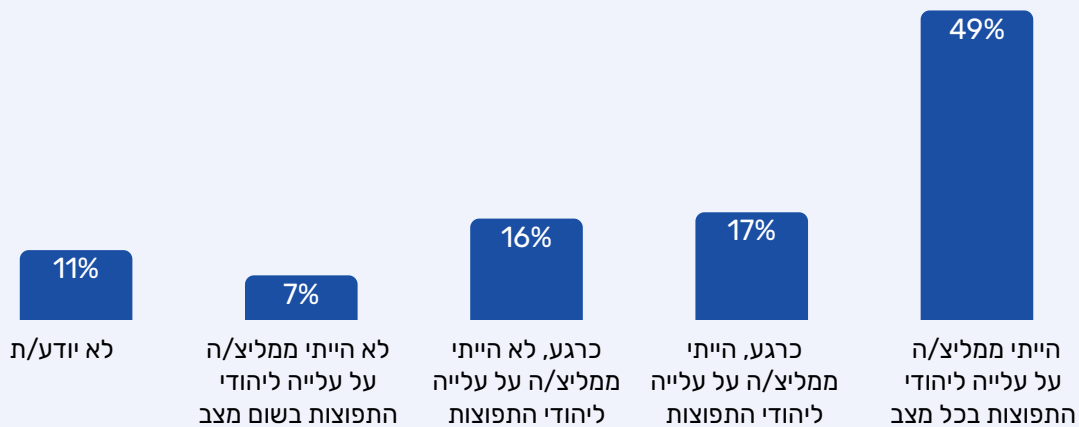
העובדה שישראלים מזהים קשר בין פעולות של ישראל לבין עלייה באנטישמיות אינה מבטאת האשמה – כלומר, זה קורה "בגלל ישראל" – אלא ציון של קשר סיבתי. עובדה זו ניכרת מכך שעל אף שרוב הישראלים מציינים את הקשר, רובם אינם סבורים שהקשר מחייב שינוי של מדיניות ישראל. כלומר, הם אינם סבורים שישראל "אשמה" באנטישמיות (בגלל שהיא נוקטת במדיניות לא נכונה), אלא שפעולות שרובן נכונות של ישראל מעלות את רמת האנטישמיות (בגלל תגובה לא נכונה של גורמים אנטי ישראלים ו/או אנטישמים בעולם). מחצית מהישראלים סבורים שישראל לא צריכה לשנות את המדיניות שלה בכלל, הגם שהם מסכימים שהפעולות שלה הן זרז לאנטישמיות. רבע סבורים שעל ישראל לעשות שינויים מסויימים בפעולותיה "בגלל התגברות האנטישמיות", ורק שמינית סבורים שעל ישראל לשנות באופן משמעותי את המדיניות שלה, בשל ההשלכות של מדיניות זו על תופעת האנטישמיות ברחבי העולם. רוב בקבוצות הימין (ימין + ימין-מרכז) סבורים כי ישראל לא צריכה לשנות את מדיניותה בשל התגברות האנטישמיות, ורוב בקבוצות המרכז והשמאל סבורים כי ישראל צריכה לשנות את מדיניותה (קצת + במידה רבה). באופן כללי, הנטייה לתמוך בשינוי מדיניות בגלל אנטישמיות חופפת את הנטייה לתמוך בשינוי מדיניות גם מסיבות אחרות (כלומר, לא בטוח שגילויי אנטישמיות הם הסיבה "האמיתית" שבגלל ישראלים מסויימים תומכים בשינוי המדיניות).

בחינת עמדתם של ישראלים על האפשרות של ישראל להציע פתרונות לבעיית האנטישמיות מעלה שעיקר המיקוד שלהם הוא בהזמנה הפתוחה של ישראל ליהודי העולם לבוא ולחיות בישראל. יהודי ישראל, כפי שהוצג כבר קודם, פסימיים למדי ביחס לעתידה של יהדות התפוצות, ועל כן סבורים שהמקום הנכון ביותר עבורם (ובאופן שעשוי להיראות קצת מפתיע בימי מלחמה, גם הבטוח ביותר¹⁰) הוא ישראל. בהתאם, מחצית מהיהודים בישראל אומרים שהיו ממליצים ליהודי התפוצות על עלייה בכל מצב, שישית היו ממליצים על עלייה ליהודי התפוצות גם במהלך המלחמה (מאי 24), שישית לא היו ממליצים להם לעלות בנקודת הזמן שבה הוצגה השאלה ומיעוט קטן של 7% לא היו ממליצים על עלייה ליהודי התפוצות בשום מצב. בפילוח אידאולוגי, ככל שמתקדמים מהקוטב השמאלי לקוטב הימני, עולה שיעור המשיבים שהיו ממליצים ליהודי התפוצות לעלות לארץ בכל מצב. בעוד שבשמאל רבע (25%) השיבו כך, בימין שבעה מכל עשרה (71%) סבורים כך. מגמה דומה קיימת גם בחלוקה לפי דתיות, בעוד שבקרב החילונים 38% היו ממליצים על עלייה בכל מצב, שיעור כמעט כפול בקרב הדתיים (73%) השיבו כך.

כשאת/ה בוחנ/ת את מצבה של ישראל ואת מצב היהודים בתפוצות, מה עמדתך הנוכחית בעניין עלייה לישראל? (תשובות יהודים)

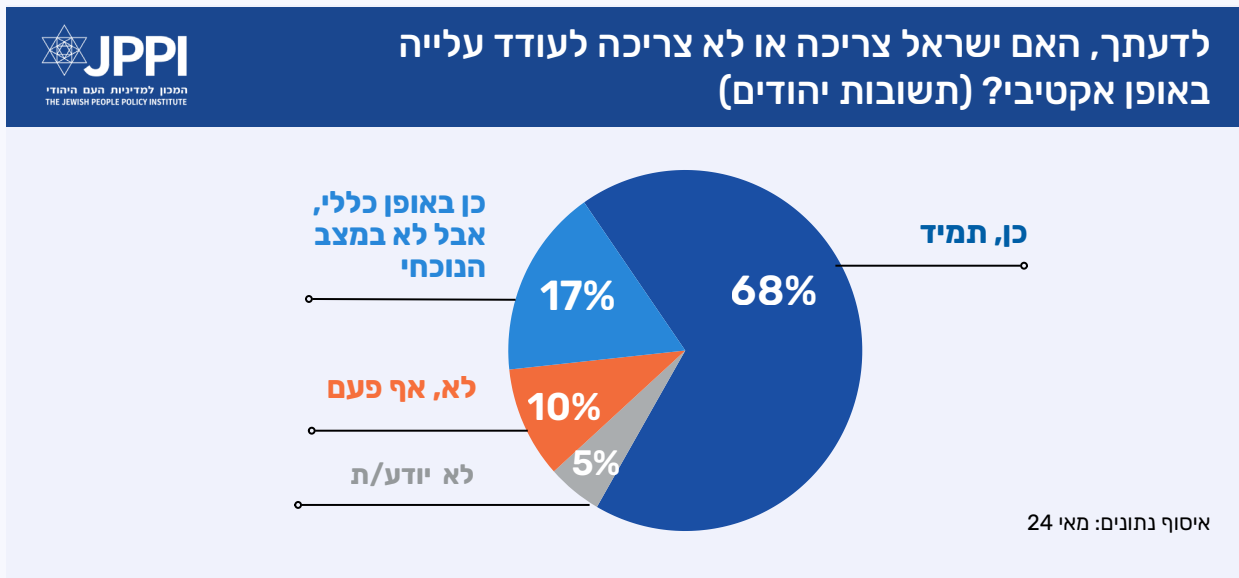

איסוף נתונים: מאי 24

10 רוזנר, שמואל. האם ישראל היא המקום הכי בטוח ליהודים בעולם? המדד, 2024:

<https://themadad.com/%d7%94%d7%90%d7%9d-%d7%99%d7%a9%d7%a8%d7%90%d7%9c-%d7%94%d7%99%d7%90-%d7%94%d7%9e%d7%a7%d7%95%d7%9d-%d7%94%d7%9b%d7%99-%d7%91%d7%98%d7%95%d7%97-%d7%9c%d7%99%d7%94%d7%95%d7%93%d7%99%d7%9d-%d7%91%d7%a2>

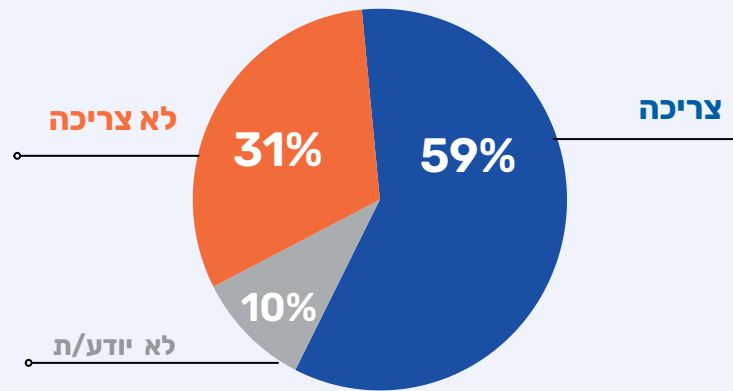
עלייה היא מה שיהודי התפוצות צריכים לשקול (לדעת רוב הישראלים), אך מהי חובתה של ישראל? בשאלה כללית יותר באותה נקודת זמן, נמצא כי שבעה מכל עשרה יהודים בישראל חושבים שישראל צריכה לעודד עלייה באופן אקטיבי בכל זמן, כלומר, לא רק לאפשר עלייה, אלא לנסות לגרום לה. שיטת חושבים שישראל בדרך כלל ישראל צריכה לעודד עלייה, אבל לא תוך כדי המלחמה (בעת שהשאלה נשאלה), ועשירית חושבים שישראל אף פעם לא צריכה לעסוק באופן אקטיבי בעידוד עלייה. בדומה לפילוח האידיאולוגי בשאלה הקודמת, גם בשאלה זו נרשם כי ככל שמתקדמים מהשמאל אל הימין, עולה שיעור היהודים שחושבים שתמיד צריך לעודד עלייה: בעוד שבשמאל 40% חושבים כך, בימין מדובר על 87%. מגמה זו קיימת גם בחלוקה לפי דתיות – שיעור החילונים הסבורים שתמיד צריך לעודד עלייה נמוך משיעור המסורתיים, הדתיים והחרדים הסבורים כך.

כאשר עוברים מהאפשרות של עידוד עלייה עקרוני לאפשרות של תמיכה בקהילות התמונה נעשית מורכבת יותר. לדוגמה, אין הסכמה של היהודים בישראל על השאלה האם ישראל צריכה או לא צריכה להציע ליהודים מהתפוצות שאינם ישראלים חינוך מסובסד באוניברסיטה אם יבואו ללמוד בישראל (אך לא במסגרת עלייה לישראל): 44% חושבים שישראל צריכה לעשות זאת, ואילו 42% חושבים שזוהי אינה אחריותה של ישראל. לעומת זאת, רוב היהודים בישראל חושבים שישראל צריכה להשקיע כסף בחיזוק הזהות היהודית של יהודים בתפוצות (לעומת שלישי שלא חושבים כך).

האם לדעתך מדינת ישראל צריכה או לא צריכה להשקיע כסף בחיזוק הזהות היהודית של יהודים בתפוצות? (תשובות יהודים)

איסוף נתונים: יוני 24

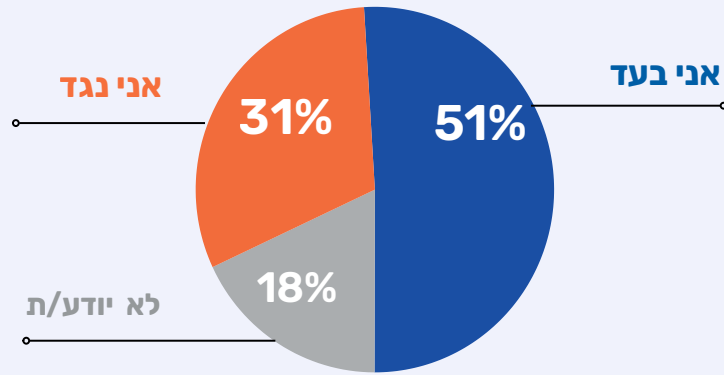
באופן דומה, רוב קטן מקרב היהודים בישראל תומכים בהשקעה ישראלית במיזם לחיזוק הזהות היהודית בתפוצות, שיאפשר לכל יהודי בארה"ב ללמוד בבית ספר יהודי. מחקרים רבים בעבר הוכיחו כי לימודים בבית ספר יהודי מחזקים בצורה משמעותית את הזהות היהודית של תלמידים בארה"ב, אך עלותם גבוהה, ומיזם מהסוג שמדובר בו (בית ספר יהודי לכל יהודי) יעלה מאות מיליוני דולרים בשנה.¹¹ מחצית מהישראלים אמרו שהם בעד השקעה ישראלית במיזם כזה (שגובהה לא פורט), שליש מתנגדים לה וחמישית לא ידעו להשיב על השאלה. בחלוקה לפי דתיות נרשם רוב בכל הקבוצות הדתיות, מלבד החילונים, התומכים במיזם כזה: 66% מהדתיים, 64% מהמסורתיים הלא דתיים, 62% מהחרדים ו-60% מהמסורתיים הדתיים. בקרב החילונים נרשם שיעור זהה (41%) של תומכים ברעיון ושל מתנגדים לו.

Jewish Americans in 2020, Pew Research Center, 2021 11

<https://www.pewresearch.org/religion/2021/05/11/jewish-americans-in-2020>

האם את/ה בעד או נגד שמדינת ישראל תשקיע במיזם שהמטרה שלו היא לאפשר לכל יהודי בארה"ב ללמוד בבית ספר יהודי? (תשובות יהודים)

איסוף נתונים: יוני 24

דב מימון | שנאה עתיקה ככלי של עוצמה פוליטית

כל מי שקורא עיתונים מכיר את המספרים. למעלה מ-9,300 תקריות אנטישמיות נרשמו בארצות הברית ב-2024. מדובר בעלייה של תשע מאות אחוזים בעשר שנים. 80% מיהודי גרמניה נמנעים מהחצנת יהדותם ברחוב. יותר ממחצית יהודי צרפת שוקלים לעזוב. כשאתם דפוסים חוזרים במדינות שונות וביבשות שונות, קשה לדבר על תגובה רגעית למשבר פוליטי - מדובר בשינוי מבני בסביבה שבה חיים יהודים בעולם.

אבל המספרים משקפים רק חלק מהסיפור. מאחוריהם מסתתרת תופעה שקשה יותר למדוד: כניעה שקטה. 45% מהיהודים שנסקרו במדד קול העם היהודי של JPPI אמרו שאינם עונדים עוד סמל יהודי גלוי בציבור - לעומת 37% שנה קודם לכן. אנשים שמחליטים, אחד אחרי השני, להיות פחות גלויים. לא אחרי שחטפו את המכה, אלא לפני - במטרה למנוע אותה.

מה שמייחד את האנטישמיות בתקופה הזאת אינו רק עוצמת הגל אלא מי שעומד מאחוריו. לא לכל מי שמפיצים שנאה נגד יהודים יש מניע דומה. רוסיה וסין אינן אנטישמיות מסורתיות. הן מדינות שהחליטו, מתוך חישוב קר לחלוטין, שהאנטישמיות עובדת: היא מגייסת, מקטבת, מחלישה חברות.

היהודי - על פי תפיסה הזו - הוא הלבן האולטימטיבי, הקפיטליסט, הקולוניאליסט, הסמל הנוח ביותר לכל מה שצריך להפיל. רוסיה מפיצה נרטיבים של "אליטות גלובליות" שבהם יהודים ממלאים את התפקיד הידוע. סין מגבירה שיח אנטי-ישראלי כחלק מהתחרות האסטרטגית שלה עם ארה"ב. קטאר עושה זאת באמצעות פלטפורמות תקשורת והשפעה אקדמית.

יותר משזו שנאה, זו מדיניות. מוסקבה ובייג'ינג הבינו היטב שהשימוש בדימויים אנטי-יהודיים מסייע לערער את הדמוקרטיה הליברליות מבפנים, לשסע חברות ולגייס אהדה בקרב מדינות ה"דרום הגלובלי". יהודים הם הקורבנות הנוחים של המשחק הזה.

המדיניות הזו פוגשת בסוף את הפרט. את הסטודנט שמהסס לפני שהוא נכנס לכיתה עם מגן-דוד על הצוואר, ואת עמיתו, שמגלה שחבריו לקמפוס הפסיקו לשאול לשלומם ומחכים לשמוע אם גינויו את ישראל מספיק עמוק. סיסמאות שלפני כמה שנים היו פוסלות את אומרן מלבוא בקהל נורמלו כיום בהרצאות ובהפגנות.

במרחבים אקדמיים רבים התבססה משוואה שהגיונה הפנימי מחריד: יהודי = ציוני = מדכא = רוצח-עם = אויב האנושות = מטרה. כל חוליה גוררת את הבאה, עד שנקודת הסיום נראית כמעט הכרחית. אין זה היגיון - זו שרשרת הסתה שלובשת תחפושת של מוסר.

וגם הישראלים שנוסעים לחו"ל בתמונה. הם נאלצים להוריד את הקול בלובי המלון, והעברית ברחובות נשמעת פחות. לפעמים מסתירים את הדרכון. לא מפתח ממשי - מעייפות. 87% מהישראלים מוטרדים מהאנטישמיות הגואה בארצות הברית, וכמעט רבע הפחיתו את נסיעותיהם לחו"ל. ובכל זאת, ב-2025 נרשמו 9.42 מיליון יציאות ישראלים לחו"ל - שיא של כמעט עשור. יש בזה משהו מוכר: לא להיכנע, גם כשיש סיבה טובה.

כאן טמונה אמת שלא תמיד נוח להודות בה: הישראלים ויהודי התפוצות נמצאים באותה סירה - לא כמטאפורה, כעובדה. יהודי התפוצות מותקפים כנציגי ישראל בין שהם מזדהים עם מדיניותה ובין שלא, וישראלים מגלים שנכוחתם בחו"ל הפכה לעניין שדורש שיקול דעת. הגורל המשותף הזה חורג מן הרטוריקה הציונית. הוא המציאות של 2026.

באירופה, מה שמתחיל כזהירות הופך לאורח חיים. 61% בצרפת, 69% בבריטניה, 80% בגרמניה מסתירים את זהותם ברחוב. 68% מיהודי צרפת דיווחו על הערה אנטישמית ישירה, פנים אל פנים, בשנה האחרונה בלבד. 52% שקלו לעלות לישראל, 48% בבריטניה, 44% בגרמניה - לא מתוך ציונות אלא מתוך תשישות. אם מגמה זו תימשך, השנים הקרובות יביאו לגל עלייה ממערב אירופה שלא יידמה לשום דבר שראינו. והתופעה כבר אינה אירופית בלבד: עלייה באנטישמיות תועדה באוסטרליה, בקנדה, בארגנטינה. מה שנראה פעם כמשרבים מקומיים הוא כיום דינמיקה אחת, גלובלית.

לצד האלימות הגלויה פועלת גם אלימות שקטה לא פחות אפקטיבית: חרם. האוניברסיטאות הישראליות - מרכזי מחקר שתרמו לאנושות הרבה מעבר לגודלן - הפכו ליעד. מאז אוקטובר 2023 נספרו 66% יותר אירועים של חרם אקדמי, ירידה של חמישית בשיתופי פעולה בינלאומיים, ירידה של 50% בסטודנטים זרים במסגרות מסוימות. מטרתו של החרם אינה רק לפגוע, אלא לבודד, להשתיק, לגרום לתחושה שאין ליהודים ולישראלים מה לחפש בשיח האנושי הרחב.

ואיראן? איראן היא סיפור בפני עצמו. רוסיה וסין משתמשות בשנאה ככלי. איראן גם מאמינה בה. היא מייצרת את האנטישמיות, ממסדת אותה ומייצאת אותה הרחק מעבר למזרח התיכון. איראן היא מרכז אידאולוגי של הפצת אנטישמיות מודרנית, מקור השראה לרשתות אנטי-ישראליות ברחבי העולם. השילוב של אמונה ואינטרס הוא שהופך אותה למסוכנת מכולן.

האנטישמיות של היום היא תופעה שיודעת ללבוש פנים רבות, לעיתים סותרות: קונספירציות לאומניות בימין הקיצוני, רטוריקה דה-קולוניאלית בשמאל הרדיקלי, כלי עבודה בידי מעצמות יריבות. היא מסוגלת להתקיים במחנות אידאולוגיים שונים ולהסתגל לשפות פוליטיות שונות - ובכך להפוך לבלתי ניתנת לתיג ולמאבק. עד

לפני כמה שנים הדאגה המרכזית בקהילות יהודיות בעולם, הייתה מהימין הקיצוני, שממנו באו ההתקפות הקשות ביותר. היום ברור שהאנטישמיות פועלת בתנועת מלקחיים - משני הצדדים בו-זמנית. בחירתו של ראש עיריית ניו יורק החדש, שהתבטא בחריפות נגד ישראל ונגד הציונות, ועדיין נבחר בעיר עם מספר היהודים הגדול בעולם, מסמנת משהו מטריד: עמדות אנטישמיות מעודנות כבר אינן בהכרח מחסום פוליטי. מחצית מהישראלים אמרו בסקר דצמבר 2025 שהם מודאגים מהאנטישמיות משני צידי המפה גם יחד. זו התפכחות מאוחרת - אך הכרחית.

גלי האנטישמיות של העבר לא נמשכו לנצח. הם עלו, שלטו - ולפעמים קרסו במהירות. כלכלת השנאה של ימינו נשענת על מנועים מזוהים, ואיראן בראשם - לא רק ככוח מימון, אלא כמרכז שמעניק לגיטימציה לנרטיב ההשמדה ברחבי העולם. אם המשטר האיראני ייפול, ייעלמו איתו תשתיות שלמות של הסתה, ולא רק הכסף. הלגיטימציה, הרשתות, הנרטיב שמדינה ריבונית מקרינה החוצה. לא מיידית, ולא בשלמות, שורשי השנאה עמוקים מכדי שיתלשו בבת אחת. אבל ייתכן שעוצמת הזינוק ברמת השנאה של השנים האחרונות קשורה, בחלקה הלא מבוטל, לקיומו של אותו מרכז. סילוקו ישנה את המשוואה. ההיסטוריה היהודית, יותר מכל היסטוריה אחרת, יודעת להפגיע לטובה.

ד"ר דב מימון הוא עמית בכיר במכון למדיניות העם היהודי.

תגובות

תמר איש שלום | המשפחה במשבר: תורינו להתייצב

רגעים של משבר עמוק יכולים לחשוף סדקים ביסודות ולהחליש יחסים בין קהילות, אבל לעיתים רגעים כאלה יכולים גם לחשוף קשרי עומק שמונחים בקרקעית אוקיאנוס היחסים – זרמי עומק חזקים ואיתנים שביומים לעיתים נשכחים.

שבעה באוקטובר היה נקודת מפנה ביחסים בין יהודים בישראל לבין יהודי התפוצות. בשנתיים האחרונות יש עיסוק נרחב ביהודי "שמונה באוקטובר" – יהודים אמריקנים שגילו מחדש את הקשר שלהם לישראל ולזהות היהודית שלהם; ומאיך עיסוק גם בנתונים שמראים כי הדור הצעיר היהודי הופך עוד יותר ביקורתי כלפי ישראל.

רוב הזמן אנחנו לא עוסקים בצידה השני של המשוואה – היחס שלנו כישראלים ליהדות התפוצות. זה מבטא חד צדדיות מסויימת ביחסים שמלווה אותנו עשורים רבים, אולי מקום המדינה.

אם נהיה כנים עם עצמנו, יהדות התפוצות התעניינה בשלומנו, האחים במזרח התיכון, בארץ הקודש, הרבה יותר ממה שאנחנו כחברה התעניינו בהם. ישראל הייתה מרכיב חזק יותר בזהות היהודית שלהם, ממה שהם היו עבורנו. הייתה כמובן הערכה לתרומות ולתמיכה הציבורית והפוליטית שלהם בנו, אבל הקשר היה חד צדדי גם בהקשר הזה – עיסוק בעיקר בשאלה מה הם יכולים לעשות עבורנו ולמעננו. זה ללא ספק קשור לאתגרים הבטחוניים המשמעותיים שמלווים את ישראל מעשור לעשור, אבל אולי, רק אולי, קשור גם לנטייה ישראלית מופרזת לעיסוק בעצמה.

בשנתיים וחצי האחרונות המשוואה הזו השתנתה והתאזנה – הישראלים מתמודדים עם מלחמה פיזית קשה ומתישה, טילים שנוחתים מעזה, לבנון, איראן ותימן, והיהודים בתפוצות מתמודדים עם אתגר מסוג אחר שפרץ בעקבות המלחמה בישראל – אנטישמיות גואה שמעטים מאיתנו האמינו שיראו בעוצמה כזאת בימי חייהם. המלחמה בעזה נגמרה, אך האנטישמיות עוד כאן ורק מתחזקת.

60% מהישראלים מאמינים שהתגברות האנטישמיות היא קצת או במידה רבה בגלל המדיניות של ישראל. זה לא מבטא בהכרח האשמה, אלא הכרה בקשר סיבתי. ישראלים מודעים היום הרבה יותר מבעבר לכך שכל דבר שקורה בישראל – מדינה שמרוחקת אלפי ק"מ מהיהודים בתפוצות – משפיע עליהם ועל חייהם באופן עמוק.

נתוני הסקר גם ממחישים כיצד המחאות נגד ישראל בקמפוסים ובמרכזי ערים, והאנטישמיות שאיתה מתמודדים יהודי התפוצות, הובילה את הישראלים לחוש הזדהות גדלה עם אחיהם שמחוץ לישראל.

במשך חודשים ארוכים המגמה הזו ריגשה והטרידה אותי בו זמנית – האם שוב רק טרגדיות מחברות בינינו? האם הדבק הקיומי של הזהות היהודית לעד יהיה עוינות של העולם החיצוני? שיחה באמצע המלחמה עם ד"ר מיכל ביטון, חוקרת ומנהיגת קהילה בניו יורק, תרמה לי קריאת כיוון מעודדת. בתמצית, היא תוהה למה כולם כל כך מוטרדים מכך שטרגדיות ותקופות של התמודדות קשה מחברות בינינו, היהודים? אם נסתכל כל אחד על ההיסטוריה המשפחתית שלו, נגלה שרגעי המשבר והקושי, לעיתים גם טרגדיות גדולות, הם מה שבמבט לאחור בנו את המשפחה הגרעינית שלנו, חיזקו אותה, יצרו סיפור משותף של התמודדות ובנייה. ומה שנכון לסיפור המשפחתי הפרטי שלנו, נכון גם לסיפור המשפחתי הרחב שלנו – של העם היהודי.

זו אמירה מנחמת, אך יש בה גם אחריות כבדה שמונחת על כתפיו הישראליות. השאלה היא איך נצא מהתקופה הזאת ומה תהיה עוצמת הקשר שנצליח להצמיח ליהדות התפוצות. העברת חוק הכותל בקריאה טרומית, וזו דוגמה מהעת האחרונה, היא יריקה בפניהם של מי שהתייצבו לצידנו וצעד מדאיג בכיוון ההפוך. לעומת זאת, הביקור של הנשיא הרצוג באוסטרליה לאחר הפיגוע בחוף בונדי, היה רגע של חיבור עמוק שהיה משמעותי מאוד עבור הקהילה היהודית האוסטרלית.

יהודי התפוצות התייצבו לצד ישראל אחרי 7 באוקטובר בעוצמה יוצאת דופן, לא רק בגיוס כספים בהיקפים חסרי תקדים, אלא גם בתמיכה ציבורית ופוליטית, ואינספור משלחות של מנהיגי ציבור ואנשים פרטיים, שרצו להיות איתנו בשעתנו הקשה. תחת מטר טילים הם לא היססו להתנדב, לסייע, להרגיש חלק – רופאים ורופאות שהגיעו לבתי חולים לסייע, ויהודים מהשורה שירדו דרומה כדי לעמוד ולצלוח המבורגרים לחיילים בעוטף עזה, או לנכש עשבים בשדות חקלאיים.

כאשר שליש מהישראלים רואים את ההפגנות נגד ישראל בעולם הם לא מבינים מדוע יהודי התפוצות לא עולים לישראל, וכשהם בוחנים את המצב בארץ ובעולם 67% אחוזים מהם היו ממליצים ליהודי התפוצות על עלייה. זו כנראה תגובה ישראלית טבעית, של ציבור שגם תחת מלחמה ארוכה רואה במדינה היהודית את המקום הבטוח ביותר ליהודים, על אף שהנתונים האמפיריים כמובן הפוכים – המקום המסוכן ביותר ליהודים בעולם בשנתיים וחצי האחרונות הוא ישראל. הסיכוי למות או להיפצע הוא הגבוה ביותר. אבל בעיני רוב הישראלים יש הבדל משמעותי בין שתי האפשרויות – בארץ החשש הוא שיפגע בך טיל, אבל איש לא חושש לענוד שרשרת עם תליון מגן דוד, אין חשש להזדהות כיהודי. תודעת הרוב בישראל (בניגוד לתודעת המיעוט בתפוצות), מייצרת תחושת בטחון שקשה להתחרות בה, גם אם היא לא מתיישבת עם המציאות.

במבט מפוכח, ברור שרוב יהודי העולם יישארו לחיות במדינות שבהן נולדו וגדלו ולא יעלו לארץ (ולא מיותר להציע שלקיום היהודי בעולם יש חשיבות עצומה לעתיד היהדות ועתידה של ישראל, ושחשוב לשמר את שני

המרכזים האלה). לכן, עלינו לשאול את עצמנו מה האחריות שלנו ברגע הזה כלפי האחים מעבר לים, אל מול נחשול האנטישמיות שסוגר על יהודים בתנועת מלקחיים מימין ומשמאל, ועובר נרמול מואץ לא רק בשוליים הפוליטיים. זוהי השעה שבה מוטלת עלינו האחריות כישראלים לעמוד לצד אחינו בתפוצות ולברר מה אנחנו יכולים לעשות כדי לסייע להם - כפרטים, כציבור, וכמדינה. הדוד היהודי מאמריקה אולי עשיר, אבל מעולם לא נזקק לנו יותר מאשר ברגעים אלה ממש.

תמר איש שלום היא עמיתה בכירה במכון למדיניות העם היהודי.

חלק ג'

נספחים

נספח א': על משמעות המדדים ודרך החישוב שלהם

שלושת מדדי הדו"ח השנתי על מצב החברה הישראלית – מדד ההסכמה, מדד הקרבה ומדד התקווה – מחושבים כממוצע של כמה שאלות, כל אחד על פי דרך מעט שונה. הציון שמתקבל בסופו של דבר משקף להערכתנו בצורה סבירה את המצב הכללי של ישראל בכל אחד מהרכיבים שהמדדים עוסקים בהם, אך עיקר חשיבותו באפשרות לעקוב אחר שינויים ומגמות על פני חודשים ושנים. המספר עצמו, בשנה נתונה, כמעט שרירותי. המספר המשווה לזה של חודשים קודמים, או שנים קודמות, מקבל משמעות נוספת, ככלי לבחינה של המצב הישראלי.

שלושת המדדים מציבים כהנחה, שאפשר לעסוק בה ולהתווכח על תוקפה, שלישראל טוב להיות אופטימית יותר מאשר פסימית, לכודה יותר מאשר מקוטבת, בהסכמה יותר מאשר במחלוקת. הנחה זו אינה באה לבטל את החשיבות של ויכוחים, אי הסכמות, שוני הכרחי בקרבה וריחוק של קבוצות שונות, או נטייה טבעית של בני אדם לחשוב כך או אחרת על העתיד. היא כן מציבה מעין אידיאל כללי של הסכמה, לכידות ותקווה שהוא הנושא הנמדד באמצעות הנתונים. לכן, ציון גבוה יותר מבטא, לטעמנו, שיפור לעומת ציון נמוך יותר. כלומר, אם הציון הכללי לקרבה היה בשנה מסוימת 6, ובשנה העוקבת 7, משמעות הדבר כפי שננתח אותה תהיה "שיפור" במצב הלכידות של ישראל (או הסכמה או תקווה).

כיצד מחושב כל אחד מהמדדים?

מדד ההסכמה מחושב על פי ארבע שאלות, שעוסקות בארבעה נושאי ליבה בחברה הישראלית: ישראל כמדינה דמוקרטית, יהודית, מצב זכויות האדם ושאלת הסכסוך הישראלי פלשתיני. ארבע השאלות שמדובר בהן, כולל אפשרויות התשובה, הן אלה:

כשאת/ה חושב/ת על ישראל כ"מדינה דמוקרטית", מה מהאפשרויות הבאות בעיקר חשוב בעיניך?

- מדינה שיש בה בחירות חופשיות, זכות הצבעה והכרעת הרוב
- מדינה שיש בה ערכי סובלנות ושמירת זכויות אדם
- גם זה וגם זה
- לא יודע/ת

ישראל מוגדרת במגילת העצמאות כמדינה יהודית. האם בעיניך מדינת ישראל כיום היא מדינה...

- לא מספיק יהודית
- יהודית בערך במידה הנכונה
- יותר מדי יהודית
- לא יודע/ת

במגילת העצמאות נכתב: "מדינת ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין". עד כמה את/ה מסכימ/ה?

- מאוד מסכימ/ה עם מה שנאמר
- קצת מסכימ/ה עם מה שנאמר
- קצת לא מסכימ/ה עם מה שנאמר
- מאוד לא מסכימ/ה עם מה שנאמר
- לא יודע/ת

נציג לך שלוש אמירות שמייצגות תפיסות עולם שונות. אנא סמני את האמירה שהכי קרובה לתפיסה שלך (גם אם לא באופן מלא):

- ישראל צריכה לחזק את השליטה שלה על הפלשתינים, להרחיב את ההתנחלויות, לשקול את פירוק הרשות הפלשתינית ואולי סיפוח ביהודה ושומרון.
- ישראל צריכה לחתור להפרדה מלאה מהפלשתינים, פירוק התנחלויות שאינן בגושים הגדולים, והתמקדות בשמירה על חופש הפעולה של צה"ל למנוע צמיחה של ארגוני טרור בשטחים.
- ישראל צריכה לנסות להגיע להסכם שלום עם הפלשתינים המתונים, ולאפשר הקמת מדינה פלשתינית שתחיה בשלום לצד מדינת ישראל.
- לא יודע/ת

לאחר שנאספות תשובות לכל השאלות האלה בסקרים של JPPI, ולאחר שהתוצאות משוקללות כדי לייצג נאמנה את עמדות הציבור הישראלי בכל השאלות, נעשית בדיקה כדי לבחון כמה ישראלים מסכימים עם כמה ישראלים אחרים בכמה שאלות. ניתן דוגמה:

בניח שאריאל ואדווה מסכימים ש"ישראל צריכה לחזק את השליטה שלה על הפלשתינים", ומסכימים ש"ישראל לא מספיק יהודית", אבל נותנים תשובות אחרות בשתי השאלות האחרות, המשמעות היא שהם מסכימים בשתי שאלות מתוך הארבע. זה אומר, שציון ההסכמה שלהם הוא 5 מתוך 10, כאשר ציון 0 מייצג צמד שאינו מסכים על אף שאלה, 2.5 מייצג צמד שמסכים על שאלה אחת, 5 על שתי שאלות, 7.5 על שלוש שאלות, 10 הסכמה מלאה בארבע השאלות.

שיטת החישוב שתוכננה על ידי פרופ' דוד שטיינברג בוחנת למעשה את רמת ההסכמה של כל משיב עם כל משיב אחר, ואחר כך מחשבת את כלל התוצאות לממוצע כולל של רמת ההסכמה. כלומר: כמה הסכימו אריאל ואדווה, כמה הסכימו בנימין וברכה, כמה הסכימו גל וג'מילה, כמה הסכימו דימא ודלית וכן הלאה – ואחר כך מה הממוצע של סך ההסכמות האלה (משוקלל לפי הצבעה ודתיית כדי לוודא שכל משיב יקבל את המשקל המגיע לו כחלקו באוכלוסייה).

מה זה אומר? אם בשנה מסוימת ממוצע ההסכמה הוא 3, ובשנה הבאה ממוצע ההסכמות הוא 3.5, המשמעות היא שיותר ישראלים מסכימים על יותר דברים עם ישראלים אחרים. כלומר – יש פחות מחלוקות על אותן ארבע שאלות מאוד בסיסיות שמוצגות לציבור.

מה זה לא אומר? האם השינוי בעמדות עצמן הוא "לטובה" או "לרעה". אנחנו לא קובעים איזו עמדה יותר נכונה או ראויה מאחרת. כלומר, האם עדיף שיותר ישראלים יחשבו שישראל היא "יותר מדי יהודית" או עדיף שיחשבו שהיא "פחות מדי יהודית". הדבר היחיד שאנחנו בודקים זה האם הישראלים מסכימים ביניהם, על מה שזה לא יהיה שהם מסכימים עליו. כלומר, אם כל הישראלים – כולם כולם – יאמרו שישראל צריכה "ישראל צריכה לחתור להפרדה מלאה מהפלשתינים", או אם כולם כולם יגידו שהיא צריכה "לחזק את השליטה שלה על הפלשתינים" הציון על ההסכמה יהיה אותו ציון (10 – אם זו ההסכמה מלאה של כולם). העמדה שונה, ההסכמה דומה. מדד ההסכמה לא בוחן את העמדות אלא את ההסכמות.

מדד הקרבה נמדד באמצעות שאלה אחת בלבד: כמה את/ה מרגיש/ה קרוב/ה או רחוק/ה מהקבוצות הבאות. הציון ניתן על פי רמת הקרבה. קרוב מאוד זה 10, די קרוב 7.5, לא קרוב ולא רחוק 5, די רחוק 2.5, מאוד רחוק 0. המפתח להבנת מדד הקרבה טמון במבט על 10 הקבוצות שנבחרו כדי לקבוע קרבה וריחוק. בעניין הזה חשוב להבהיר: אם היו נבחרות קבוצות אחרות, מדד הקרבה היה משתנה. ניתן דוגמה: הדרוזים מקבלים ציון גבוה למדי מרוב הקבוצות במדד הקרבה. הם קבוצה שמקובלת על רוב הציבור הישראלי, כפי שראינו גם בסקרים של JPPI בשנים קודמות, שבהם הדגש בשאלה היה קצת אחר (התרומה של קבוצות שונות

לשגשוגה של ישראל). משמעות הדבר היא שעצם ההחלטה לכלול את הדרוזים כקבוצה נפרדת במדד, אבל לא לכלול קבוצה אחרת, אולי פחות מקובלת, תורמת לעלייה בציון.

באותו אופן, החלטה לכלול את החרדים כקבוצה נפרדת, מובילה לירידה במדד. הקבוצה החרדית היא קבוצה שהאדהה אליה בקבוצות אחרות יחסית נמוכה (גם זה נמדד בסקרים של JPPI בשנים קודמות), מה שאומר שהרבה ישראלים יגדירו את הקרבה אליה בציון יחסית נמוך, מה שיוביל לירידה כללית בממוצע הקרבה הכללי ישראלי. לכן, חשוב לעשות שני דברים כאשר מביטים במדד הזה. הראשון – לשים לב איזה קבוצות נכנסו בו, ולהבין את השפעת הבחירה הזאת על הציון הכללי. השני – לשים לב לציון הפרטני לקבוצות שונות. כמה ישראלים קרובים לאיזה קבוצה יותר או פחות.

כדי להבין איך מדד הקרבה מחושב הנה דוגמה. נניח ש-30% מהציבור אומרים שהם "קרובים מאוד" לדרוזים. קרוב מאוד משמעותו ציון 10. זה אומר שצריך להכפיל 30% ב-10, ולקבל 3. נניח שעוד 30% אומרים שהם "די קרובים" לדרוזים. די קרובים זה ציון 7.5, ולכן נכפיל 30% ב-7.5 ונקבל 2.25. כך נמשיך עם שיעור הישראלים שמדרגים את הקרבה לדרוזים בכל האפשרויות, ובסוף יתקבל מספר – שהוא ממוצע הקרבה לדרוזים. הנה דוגמה (המספרים רק לדוגמה, לציון האמיתי קראו את הדו"ח עצמו) איך זה נראה:

- מאוד קרובים: 30% = 3
- די קרובים: 30% = 2.25
- לא קרובים ולא רחוקים: 10% = 0.5
- די רחוקים: 20% = 0.5
- מאוד רחוקים: 10% = 0
- ציון הקרבה לדרוזים: 6.25

ואיך נקבע הציון הכללי: מצרפים את מדד הקרבה של כל עשר הקבוצות, ועושים ממוצע. גם זאת כמובן החלטה שאפשר היה לשנות ולסבך, בכך שניתן לכל קבוצה את המשקל הנכון שלה באוכלוסייה. אבל זה לא פשוט לעשות כי חלק מהקבוצות חופפות (נניח "דתי" שהוא גם תומך "שמאל"). בחרנו בפשטות יחסית, ומתן משקל שווה לכולם, משום שכאמור, החשיבות בסופו של דבר היא בשינוי על פני זמן ובמעקב אחר הסיבות לו. מה שכמובן יחייב אותנו להמשיך לבחון בדיוק את אותן עשר קבוצות ובדיוק באותה שיטה גם בשנים הבאות.

איך מחושב **מדד התקווה**? באמצעות ארבע שאלות:

בהערכה כללית, האם את/ה יותר אופטימי/ת או יותר פסימי/ת ביחס לעתידה של מדינת ישראל?

- מאוד אופטימי/ת
- קצת אופטימי/ת
- לא אופטימי/ת ולא פסימי/ת
- קצת פסימי/ת
- מאוד פסימי/ת

כשאת/ה חושב/ת על המעגל הקרוב של משפחה וחברים, כמה מהם ומילדיהם יישארו לדעתך לחיות בישראל?

- כמעט כולם
- רובם
- חלק כן וחלק לא
- רובם לא
- כמעט כולם לא

כשאת/ה חושב/ת על ילדיך ונכדיך, האם לדעתך ישראל היא כן או לא המקום שיהיה כדאי להם לחיות בו?

- בוודאות כן
- חושב/ת שכן
- אולי כן ואולי לא
- חושב/ת שלא
- בוודאות לא

כשאת/ה חושב/ת על השקעה כלכלית לטווח ארוך, האם לדעתך ישראל היא מקום שכדאי להשקיע בו?

- מאוד כדאי
- קצת כדאי
- קצת כדאי וקצת לא כדאי
- קצת לא כדאי
- מאוד לא כדאי

שימו לב שלכל שאלה יש חמש תשובות, והתשובות מסודרות ומדרגות על פי הציון שלהן. לדוגמה:

בהערכה כללית, האם את/ה יותר אופטימי/ת או יותר פסימי/ת ביחס לעתידה של מדינת ישראל?

- מאוד אופטימי/ת = 10
- קצת אופטימי/ת = 7.5
- לא אופטימי/ת ולא פסימי/ת = 5
- קצת פסימי/ת = 2.5
- מאוד פסימי/ת = 0

זה אומר שכאשר עושים את התחשיב לכל שאלה, מתקבלת תוצאה לפי המפתח הבא (האחוזים בדוגמה הם להמחשה בלבד, ומייצגים את שיעור המשיבים כך לכל אחת מהאפשרויות).

בהערכה כללית, האם את/ה יותר אופטימי/ת או יותר פסימי/ת ביחס לעתידה של מדינת ישראל?

- מאוד אופטימי/ת = 30% = 3
- קצת אופטימי/ת = 45% = 3.375
- לא אופטימי/ת ולא פסימי/ת = 10% = 0.5
- קצת פסימי/ת = 10% = 0.25
- מאוד פסימי/ת = 5% = 0

בדוגמה הזאת, הציון לשאלה הזאת הוא 7.125. ציון דומה ניתן באותו אופן לשאלות על כמה יישארו בארץ, כמה כדאי לחיות בארץ וכמה כדאי להשקיע בארץ. הממוצע של 4 הציונים ל-4 השאלות הוא מדד התקווה הכללי. ככל שהוא גבוה יותר (מ-0 עד 10) סימן שיש אופטימיות יותר גבוהה בסך הכל. אבל – וזה חשוב לשים לב: ציון גבוה יכול להיות כי כולם נותנים ציון גבוה. ציון גבוה יכול להיות גם כי חלק נותנים ציון גבוה מאוד, חלק בינוני, וחלק נמוך מאוד. כלומר, חשוב לבחון לא רק את הציון הכללי, את גם את רמת הפיזור של התשובות. בניתוח הנתונים בכל שנה, נשתדל לצרף גם הסברים על ההבדלים בין קבוצות שונות, ועל השאלה לא רק האם הציון עלה, אלא גם האם ההסכמה עלתה (בשאלת האופטימיות). זה מתוך הנחה – ושוב, גם עליה אפשר להעמיס דיון ואולי ויכוח – שמוטב ציון גבוה למדי שנובע מכך שרוב גדול של הציבור די אופטימי, מציון גבוה למדי שנובע מזה שחלק מהציבור מאוד מאוד אופטימי, ולצידו יש גם ציבור קטן יותר מאוד פסימי.

השוואת נתוני השנה לנתון קודם: כפי שנכתב גם בדו"ח עצמו, השוואת הנתונים שנאספו השנה לנתונים מהשנה שעברה חייבה אותנו למעשה של אקרובטיקה שמחייב הסבר ואזהרה. נפתח באזהרה: הנתונים של השנה נאספו על פי הדרך המוסברת בפירוט בנספח, ואלה נתונים שיש לנו יכולת לעמוד מאחוריהם ללא הסתייגות (מעבר לזהירות הנדרשת ביחס לכל איסוף בכל סקר). לעומתם, הנתונים המתייחסים לשנה

שעברה נאספו בדרכים אחרות, באמצעות שאלות לא זהות, וחושבו באמצעות מניפולציה שמייד תוסבר לפרטיה – שרמת האמינות שלה מוגבלת. מטרת המניפולציה הזאת היא לאפשר לנו, בשנה הראשונה שבה אנחנו אוספים נתונים בדרך המסויימת הזאת, לספק גם לנו וגם למעיינים בדו"ח סוג של בסיס להשוואה, רעוע ככל שיהיה, כדי לקבל מושג כלשהו ביחס לשאלה האם אנחנו יכולים להניח שהמצב השנה השתנה משמעותית לעומת השנה שעברה.

ההסבר המפורט מתייחס לאופן שבו "יצרנו" את המספר המייצג את מדדי ההסכמה, הקרבה והתקווה של השנה שעברה.

מדד ההסכמה: במקרה זה הקושי היה יחסית קטן. השאלות שנשאלו בסקר השנתי של המכון השנה הופיעו כולן בנוסח דומה או זהה גם בשאלונים קודמים של סקרי המכון. הן לא נשאלו יחדיו, באופן שמאפשר בדיקה מסודרת וברורה של שיעור המסכימים והלא מסכימים. אבל כן נשאלו באופן שמאפשר להשוות את שיעור המשיבים כך או אחרת לכל שאלה, ובהתאם לנסות להתאים לנתונים הקודמים מעין מספר הסכמה סכמטי, באמצעות השוואה לנתונים המפורטים של התשובות השנה.

מדד הקרבה: את התחשיב של מספר הקרבה מהשנה שעברה עשינו באמצעות ניתוח של השאלה הבאה, שהופיעה בסקר של פברואר 2025 של מדד החברה הישראלית: "ביחס לקבוצות הבאות בחברה הישראלית או היהודית, אנא בחר/י מהאפשרויות שמוצגות כאן **מה הרגש העיקרי שלך** כלפיהן (או הרגש הכי קרוב למה שאת/ה מרגיש/ה)". בשאלה הוצגו הרגשות הבאים: קרבה, שותפות, הערכה, אדישות, פחד, כעס, שנאה. לצורך התחשיב המשווה קבענו שקרבה תחשב כמו "קרוב מאוד" של השנה. שותפות והערכה ייחשבו כ"די קרוב". אדישות כ"לא רחוק ולא קרוב". פחד כ"די רחוק". כעס ושנאה כ"רחוק". לבחירה זו יש כמובן משמעות, והיא רחוקה מלהיות כלי מדויק להשוואה לנתוני השנה, אבל בהינתן האפשרויות הקיימות עשינו שימוש בשאלה שיש בידינו. בשנה הבאה כבר אפשר יהיה להשוות במדויק שאלות שנוסחו זהה (הקבוצות שנבדקו בשנה שעברה והשנה הן קבוצות זהות).

מדד התקווה: את ההשוואה של מדד זה ביססנו על ניתוח של 2 שאלות בלבד, לעומת הארבע שיש במדד של השנה: שאלה על אופטימיות ופסימיות ביחס לעתיד המדינה, שנוסחה זהה לנוסח השאלה בסקר הנוכחי, ושאלה על המקום שבו כדאי לילדים/נכדים לחיות שנוסחה אינה זהה (השאלה להשוואה כוללת אפשרויות מרובות, אנחנו עשינו חלוקה שלהן מחדש למי שחושבים שכדאי לילדים להתגורר בישראל, מי שחושבים שלא, ומי שלא בטוחים). החישוב הזה נתן תוצאה כלשהי, שכאמור, מספקת בסיס מסויים להשוואה גסה לעומת השאלה השנה. כפי שאפשר לראות גם בנתונים עצמם, העובדה ששאלות אלה הניבו השנה תשובות דומות לפחות במידת מה לאלה של שנים קודמות הקלה עלינו להציב אותן כמספר משווה לזה שמוצג השנה.

נספח ב': שיעור הסכמה על שאלות שונות בקבוצות שונות

בטבלה הבאה אפשר לראות את שיעור ההסכמה המחושב לקבוצות שונות בחברה הישראלית.

קבוצה	עמדה לגבי הפלשתינים	מה עיקר הדמוקרטיה	הסכמה עם שוויון הזכויות	עד כמה ישראל יהודית
כלל הישראלים	31%	44%	42%	31%
יהודים	36%	50%	48%	33%
ערבים	48%	30%	25%	34%
אידיאולוגיה (יהודים)				
ימין	76%	51%	36%	47%
ימין-מרכז	38%	52%	54%	39%
מרכז	41%	71%	76%	38%
שמאל-מרכז	48%	83%	93%	48%
שמאל	57%	91%	100%	83%
דתיות (יהודים)				
חילוני	33%	62%	73%	39%
מסורתי לא דתי	40%	48%	44%	39%
מסורתי דתי	39%	46%	55%	39%
דתי	71%	51%	33%	52%
חרדי	70%	41%	22%	83%
דת (ערבים)				
מוסלמי	57%	29%	23%	34%
נוצרי	34%	27%	48%	37%
דרוזי	24%	36%	53%	32%

בטבלה הבאה אפשר לראות שינויים ברמות הסכמה לפי שנים שונות שיש לנו עבורן נתונים לקבוצות שונות בחברה הישראלית.

עד כמה ישראל יהודית		הסכמה עם שוויון זכויות		מה עיקר הדמוקרטיה		עמדה לגבי הפלשתינים		קבוצה
2021	2026	2023	2026	2023	2026	2024	2026	
	31%		42%		44%	29%	31%	כלל הישראלים
34%	33%	52%	48%	62%	50%	32%	36%	יהודים
	34%		25%		30%	46%	48%	ערבים
אידאולוגיה (יהודים)								
55%	47%	32%	36%	48%	51%	61%	76%	ימין
38%	39%	49%	54%	66%	52%	36%	38%	ימין-מרכז
38%	38%	68%	76%	78%	71%	47%	41%	מרכז
39%	48%	87%	93%	86%	83%	47%	48%	שמאל-מרכז
48%	83%	92%	100%	91%	91%	49%	57%	שמאל
דתיות (יהודים)								
40%	39%	70%	73%	78%	62%	37%	33%	חילוני
37%	39%	51%	44%	58%	48%	31%	40%	מסורתי לא דתי
	39%	50%	55%	68%	46%	35%	39%	מסורתי דתי
65%	52%	34%	33%	49%	51%	55%	71%	דתי
92%	83%	30%	22%	46%	41%	53%	70%	חרדי
דת (ערבים)								
	34%		23%		29%	52%	57%	מוסלמי
	37%		48%		27%	26%	34%	נוצרי
	32%		53%		36%	27%	24%	דרוזי

נספח ג': מחנות אידאולוגיים בישראל

בכל סקרי המכון החלוקה למחנות אידאולוגיים בקרב היהודים נעשית באמצעות הגדרה עצמית של השתייכות לאחת מחמש קבוצות: ימין, ימין-מרכז, מרכז, שמאל-מרכז, שמאל. גודלן של הקבוצות הללו משתנה במעט מעת לעת, אך ביסודו יציב למדי. כאשר נבחנות תשובות לשאלות שונות על פי סולם זה ניתן להבחין גם בהבדלים מובהקים בין חמש הקבוצות, שעל חלקם אפשר לעמוד לאורכו של הדו"ח. מעת לעת, לצורך הבנה מדויקת יותר של ההגדרות, אנחנו משתמשים בסולם מפורט עוד יותר של 9 קבוצות השתייכות. סולם זה מאפשר לזהות גם תזוזות קלות יותר בהגדרה העצמית, כפי שנעשה בסקר על המסורתיות של ישראלים בעקבות המלחמה. בסקר זה אפשר היה לזהות גם תזוזה קלה ימינה של כלל האוכלוסייה היהודית, שאפשר למדוד באמצעות הסרגל הרגיש יותר של תשע קבוצות השתייכות.

מהנתונים שאספנו השנה עולה, כי על פי הרגשת המשיבים היהודים, מאז תחילת המלחמה נרשמה אצלם תזוזה פוליטית ברורה ימינה. במקביל, בציבור הערבי ישנה יציבות. הקבוצה הגדולה בקרב היהודים היא קבוצת מי שמזדהים עם הימין לגונו השונים. בקבוצה זו קל לזהות כיצד הקבוצות בקוטב היותר ימני גדלו, ולעומתן הקבוצות בקוטב הקרוב יותר למרכז קטנו. בקרב כלל היהודים, שיעור האומרים כי עברו להזדהות כ"ימין עמוק" עלה מ-11% ל-19%, ושיעור המזדהים כ"ימין" עלה מ-24% ל-28%. מנגד, נרשמה ירידה בשיעור המזדהים עם "ימין מתון" ו"ימין קרוב למרכז" (מ-18% ל-14% ומ-14% ל-9% בהתאמה). בנוסף נרשמה ירידה קלה בשיעורי המרכז והשמאל. גם במקרה זה יש לקחת בחשבון כי לתזוזות בקבוצות מאוד קטנות (כמו "שמאל עמוק") אין אפשרות לייחס משמעות סטטיסטית.

בקרב הערבים לא נרשמו כמעט שינויים - המרכז, השמאל והימין שמרו פחות או יותר על שיעורם.

לפני המלחמה הייתי

אף אחד מאלה	לפני המלחמה הייתי שמאל עמוק	לפני המלחמה הייתי שמאל	לפני המלחמה הייתי שמאל מתון	לפני המלחמה הייתי שמאל קרוב למרכז	לפני המלחמה הייתי בדיוק במרכז	לפני המלחמה הייתי ימין קרוב למרכז	לפני המלחמה הייתי ימין מתון	לפני המלחמה הייתי ימין	לפני המלחמה הייתי עמוק	
5%	1%	4%	5%	9%	9%	14%	18%	24%	11%	לפני המלחמה - יהודים
5%	1%	3%	5%	7%	9%	9%	14%	28%	19%	אחרי המלחמה - יהודים
29%	/	23%	13%	/	17%	/	10%	8%	/	לפני המלחמה - ערבים
30%	/	24%	12%	/	18%	/	10%	6%	/	אחרי המלחמה - ערבים

התזוזה ימינה ניכרת גם בסקר היעודי בקרב צעירים יהודים, כמעט בכל קבוצת הזדהות פוליטית. כמעט מחצית מהצעירים (45%) שאומרים שלפני המלחמה היו מגדירים את עצמם "ימין מתון" ורוב (59%) מי שאומרים שהיו "ימין קרוב למרכז" מעידים כי זזו ימינה על הסקלה הפוליטית. גם בקרב מי שהזדהו כ"מרכז" או "שמאל מתון" שיעור ניכר דיווחו על תזוזה לכיוון ימין - 43% מתומכי המרכז ומחצית (49%) מהשמאל הקרוב למרכז. שם בקרב מי שהזדהו כשמאל או שמאל עמוק, כמחצית (50%) מהנשאלים דיווחו על תזוזה ימינה. מהנתונים עולה כי ישנה תנועה רחבה של צעירים יהודים ימינה על הספקטרום הפוליטי בעקבות המלחמה, גם בקרב אלו שבעבר הזדהו עם המרכז והשמאל.

תזוזה פוליטית - צעירים יהודים עד גיל 25			
היום יותר שמאלה	כמו לפני המלחמה	היום יותר ימינה	
4%	96%	/	לפני המלחמה הייתי ימין עמוק
9%	75%	16%	לפני המלחמה הייתי ימין
16%	39%	45%	לפני המלחמה הייתי ימין מתון
10%	31%	59%	לפני המלחמה הייתי ימין קרוב למרכז
14%	43%	43%	לפני המלחמה הייתי בדיוק במרכז
11%	40%	49%	לפני המלחמה הייתי שמאל קרוב למרכז
16%	42%	42%	לפני המלחמה הייתי שמאל מתון
14%	36%	50%	לפני המלחמה הייתי שמאל (מעט משיבים)
/	50%	50%	לפני המלחמה הייתי שמאל עמוק (מעט משיבים)

נספח ד': על הסקרים ששימשו בכתיבת הדו"ח

- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, ינואר 2024.**
900 משיבים, מהם 700 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, פברואר 2024.**
800 משיבים, מהם 600 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, מרץ 2024.**
800 משיבים, מהם 600 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, אפריל 2024.**
613 משיבים ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, מאי 2024.**
847 משיבים, מהם 643 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 204 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, יוני 2024.**
803 משיבים, מהם 601 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 202 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, יולי 2024.**
816 משיבים, מהם 616 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, אוגוסט 2024.**
1,345 משיבים יהודים, כמחציתם תושאלו באמצעות פאנל המדד (סקר אינטרנטי) והמחצית השנייה באמצעות פאנל פרווייקט המדגם (סקר אינטרנטי).

- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, ספטמבר 2024.**
950 משיבים, מהם 747 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 203 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, אוקטובר 2024.**
812 משיבים, מהם 612 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, נובמבר 2024.**
886 משיבים, מהם 686 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, דצמבר 2024.**
501 משיבים חרדים באמצעות חברת אסקריא (סקר אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, ינואר 2025.**
833 משיבים, מהם 633 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, פברואר 2025.**
846 משיבים, מהם 646 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, מרץ 2025.**
735 משיבים, מהם 535 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, אפריל 2025.**
1,217 משיבים, מהם 1,017 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר JPPI חוקה וחוקה רזה, אפריל 2025.**
919 משיבים, מהם 510 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי), 200 חרדים באמצעות חברת אסקריא (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי) ועוד 209 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).

- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, מאי 2025.**
722 משיבים, מהם 522 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, יוני 2025.**
746 משיבים, מהם 546 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, יולי 2025.**
833 משיבים, מהם 633 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, אוגוסט 2025.**
791 משיבים, מהם 591 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, ספטמבר 2025.**
782 משיבים, מהם 580 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 202 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, אוקטובר 2025.**
774 משיבים, מהם 568 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 206 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר JPPI במלאת 30 שנים לרצח רבין, אוקטובר 2025.**
748 משיבים, מהם 548 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, נובמבר 2025.**
1,257 משיבים, מהם 552 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי), 500 יהודים לא חרדים בגילאי 18-25 (סקר אינטרנטי) ועוד 205 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, דצמבר 2025.**
834 משיבים, מהם 634 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).

- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, ינואר 2026.**
766 משיבים, מהם 566 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 200 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, פברואר 2026.**
795 משיבים, מהם 588 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 207 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, מרץ 2026.**
892 משיבים, מהם 591 יהודים באמצעות פאנל אתר המדד (סקר אינטרנטי), 100 חרדים באמצעות חברת אסקריא (סקר אינטרנטי) ועוד 201 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, אפריל 2026.**
743 משיבים, מהם 541 יהודים באמצעות פאנל המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 202 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).
- **סקר מדד החברה הישראלית JPPI, מאי 2026.**
749 משיבים, מהם 547 יהודים באמצעות פאנל המדד (סקר אינטרנטי) ועוד 202 ערבים באמצעות חברת אפקאר (מחצית דיגיטלי ומחצית אינטרנטי).

